

PROJEKT STRATEGII ROZWOJU GMINY JANÓW 2023 - 2030

Spis treści

1.	Wstęp.....	4
2.	Strategia w skrócie.....	6
3.	Jak pracowaliśmy nad strategią Gminy Janów	8
4.	Trendy globalne	10
5.	Kontekst zewnętrzny	12
6.	Diagnoza Gminy Janów.....	14
6.1	Położenie geograficzne i podział administracyjny	14
6.2	Uwarunkowania demograficzne	18
6.3	Edukacja i wychowanie	26
6.4	Ochrona zdrowia.....	28
6.5	Pomoc społeczna	29
6.6	Kultura i sport	36
6.7	Aktywność obywatelska mieszkańców	42
6.8	Bezpieczeństwo publiczne	44
6.9	Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody	49
6.10	Dziedzictwo kulturowe oraz turystyka.....	63
6.11	Planowanie przestrzenne.....	72
6.12	Rewitalizacja gminy.....	75
6.13	Mieszkalnictwo	76
6.14	Infrastruktura techniczna i gospodarka odpadami komunalnymi.....	79
6.15	Infrastruktura komunikacyjna i transport publiczny.....	88
6.16	Rynek pracy i bezrobocie	93
6.17	Przedsiębiorczość i rolnictwo.....	98
6.18	Gospodarka finansowa	106
7.	Gmina w oczach mieszkańców	113
8.	Wnioski z diagnozy	121
9.	Główne problemy w obszarach strategii.....	127
10.	Plan operacyjny strategii rozwoju Gminy Janów na lata 2023-2030 oraz kierunki interwencji rozwoju Gminy	129
10.1	Misja i wizja	129
10.2	Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia	131
11.	Wieloletni Plan inwestycyjny.....	157
12.	Część planistyczna	162

12.1.	Rozwój strategiczny Gminy Janów w latach 2023-2030	162
12.2.	Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie	164
12.3.	Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań.....	167
12.4.	Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy.....	176
13.	System realizacji strategii, w tym wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych	182
13.1.	System realizacji strategii.....	182
13.2	Wdrażanie Strategii.....	184
13.3	System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Janów	186
13.4	Raport z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Janów	186
13.5	Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii	189
13.6	Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych.....	189
14.	Ramy finansowe oraz źródła finansowania	193
	Spis tabel	198
	Spis map	201
	Spis wykresów	203
	Spis zdjęć	205

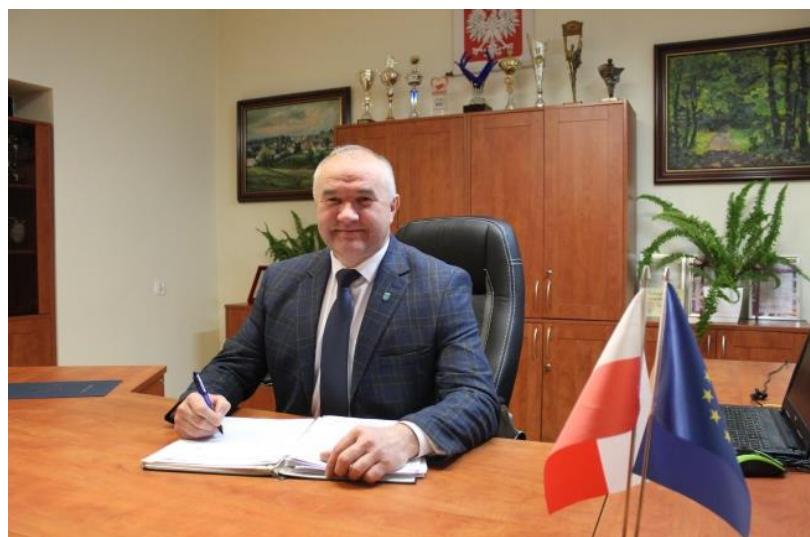
WSTĘP

Szanowni Mieszkańcy Gminy Janów,

każdy z nas wyznacza sobie mniejsze lub większe cele. Nie wszystkie udaje nam się w pełni zrealizować, ale te które osiągamy, dają nam dużą satysfakcję. Zarządzanie gminą to ciągłe wyznaczanie nowych wyzwań, we wszystkich obszarach funkcjonowania samorządu lokalnego. Mniejsze cele udaje nam się zrealizować w ciągu bieżącego roku budżetowego. Większe zaś wymagają czasu, konsekwencji i determinacji aby zostały osiągnięte. Zbiór tych celów stanowi Strategię Rozwoju Gminy, która jednocześnie jest diagnozą i próbą odpowiedzi na pytania: czego oczekują i potrzebują nasi mieszkańców oraz jakie powinny być główne kierunki działań?

W odpowiedzi na te pytania oraz dynamicznie rozwijającą się rzeczywistość, zmieniające otoczenie i rytm życia zrodziła się potrzeba wypracowania nowych kierunków działań i nowych perspektyw, tworzących Strategię Rozwoju Gminy Janów na lata 2023-2030. Prace nad nią poprzedzone były rozległymi konsultacjami społecznymi z mieszkańcami, organizacjami pozarządowymi, pracownikami Urzędu Gminy Janów, przedstawicielami samorządu i ekspertami. Oddolne podejście pozwoliło stworzyć główne obszary oczekiwanych zmian i diagnozę potrzeb społeczności gminy. Sam zaś dokument został stworzony przez zespół ekspertów, składających się zarówno z pracowników Urzędu Gminy, jak i specjalistów zewnętrznych.

Strategia Rozwoju Gminy Janów na lata 2023-2030 jest w moim przekonaniu odpowiedzią na zmieniającą się rzeczywistość i nowe wyzwania. Odpowiada również na pytania, jak wykorzystać naszą przeszłość i naturalne walory gminy. Jest to dokument, z którym się w pełni utożsamiam. Jestem przekonany, że nie zabraknie nam determinacji do jego systematycznego wdrażania, aby po latach z satysfakcją powiedzieć – osiągnęliśmy Nasze zamierzenia!

Wójt Gminy Janów

Edward Moskalik

STRATEGIA W SKRÓCIE

Strategia rozwoju gminy jest zestawieniem celów, potrzeb i sposobów ich osiągania. Jest podręcznikiem dla mieszkańców i inwestorów, ale przede wszystkim pracowników urzędu i radnych. Każdy kto sięgnie po ten dokument wie, do czego dąży Gminy Janów, w którym kierunku idą jej działania i jakie są priorytety jej rozwoju.

Cele realizujące wizję gminy

i przybliżające jej realizację:

1. Infrastruktura podnosząca jakość życia mieszkańców,
2. Rozwój sfery gospodarczej na bazie posiadanych zasobów i potencjału,
3. Rozwój sfery społecznej gminy.

JAK PRACOWALIŚMY NAD STRATEGIĄ ROZWOJU GMINY JANÓW NA LATA 2023-2030

Strategia została oparta o dane statystyczne (część diagnostyczna), jednak kluczową rolę w wytyczaniu przyszłości Gminy Janów odegrali mieszkańcy, radni i urzędnicy. Ich opinie i wizje rozwoju pozyskane podczas spotkań, warsztatów i badań ankietowych były podstawą do prac nad niniejszą Strategią.

1

Wizja Gminy Janów do 2030 roku
- warsztaty z pracownikami urzędu,
- warsztaty z radnymi gminy,
- ankietą.

2

Diagnoza bariér i potencjałów
- analiza danych statystycznych,
- analiza dokumentów planistycznych,
- ankietą,
- analiza SWOT.

3

Cele strategiczne
- spotkanie z radnymi,
- prace grup roboczych.

4

Projekt Strategii Rozwoju Gminy Janów
- elektroniczne zgłoszenie uwag,
- papierowe zgłoszenie uwag,
- spotkanie konsultacyjne.

TRENDY GLOBALNE

Na dynamikę rozwoju oraz zachodzące zmiany w Gminie Janów, oprócz lokalnych uwarunkowań, problemów i potencjałów, wpływają również globalne lub krajowe trendy. Poniżej przedstawiono kilka najważniejszych nurtów determinujących obrany kierunek gminy.

ZMIANY KLIMATU I CZYSTSZA ENERGIA

Postępujące na niekorzyść zmiany klimatyczne wymagają, zarówno od administracji, biznesu jak i mieszkańców radykalnych zmian na poziomie działań systemowych

i jednostkowych. Rosnąca świadomość energetyczna i ekologiczna sprawiają, że rynek i zainteresowanie „zieloną” energią pozyskiwaną ze źródeł naturalnych stale wzrasta, również wśród mieszkańców Gminy Janów. Unia Europejska, wchodzące w jej skład poszczególne kraje oraz działające na jej obszarze firmy, za swój długofalowy cel stawiają sobie zeroemisjność i neutralność klimatyczną. Nie jest tajemnicą, że bardzo duży wpływ na rozwój wszystkich regionów będzie miała jedna z kluczowych dla Komisji Europejskiej strategii rozwoju - Europejski Zielony Ład. Ta nowa polityka UE dotyczy wszystkich sektorów gospodarki, w szczególności transportu, energii, rolnictwa, obiektów budowlanych i przemysłu. Stwierdzenie czoła zmianom klimatycznym i odpowiednie wykorzystanie narzędzi, które oferowane są na szczeblu krajowym i europejskim dają szansę na to, by zwiększyć odporność Gminy Janów na zmiany klimatu i zmniejszyć wpływ gminy na pogarszanie się stanu środowiska.

SIECIOWANIE USŁUG

Idea konwergencji i łączenia produktów i usług oraz współpracy wielu, czasami zaskakujących podmiotów, nie jest nowa, ale zaczyna nabierać rozpędu. Rośnie multifunkcjonalność, zarówno miejsc (przestrzeni publicznych, budynków użyteczności publicznej), jak i produktów czy usług tak, aby odpowiadać na jak najwięcej potrzeb konsumentów. Przejawiać się może w tworzeniu produktów sieciowych w Gminie Janów, integracji środków transportu, pakietowaniu usług np. turystycznych, hotelarskich, gastronomicznych oraz bardzo szerokiej współpracy pomiędzy podmiotami różnych branż. Takie podejście stwarza warunki do kompleksowej obsługi odwiedzających gminę turystów.

STARZENIE SIĘ SPOŁECZEŃSTWA

Do 2050 roku co trzeci Europejczyk będzie miał ponad 60 lat. Średnia długość naszego życia rośnie, jednocześnie spada wskaźnik urodzeń. Rosnąca liczba osób starszych w społeczeństwie wpływa na funkcjonowanie gmin, a także na liczbę miejsc pracy oraz rodzaj produktów. Powoduje to również szereg konsekwencji gospodarczych – coraz mniej osób będzie płaciło podatki jako osoby aktywne zawodowo, rośnie obciążenie systemu ochrony zdrowia, a jednocześnie coraz więcej osób będzie potrzebowało wsparcia państwa w postaci emerytur czy renty. W tym kontekście bardzo istotne jest takie strategiczne zarządzanie gminą, które będzie dążyć do zwiększania liczby i odsetka osób aktywnych zawodowo. Wygrywać będą te gminy, które skutecznie utrzymują obecnych i przyciągną nowych mieszkańców.

LOKALNOŚĆ

Jako przeciwwieństwo postępującej globalizacji, lokalność jest synonimem tego co bardziej autentyczne, wartościowe i o lepszej jakości. Swoje odzwierciedlenie znajduje zarówno w coraz powszechniejszym wsparciu lokalnych przedsiębiorców i twórców żywności, kultywowaniu tradycji i kultury oraz mocniejszym skupieniu uwagi na najbliższym otoczeniu. Trend ten w Gminie Janów przejawia się przede wszystkim w działalności lokalnych stowarzyszeń i organizacji społecznych w zakresie kultury i zachowania tożsamości lokalnej, co znacząco wpływa na zacieśnienie więzi sąsiedzkich i budowę odpowiedzialnego, aktywnego społeczeństwa w gminie.

KONTEKST ZEWNĘTRZNY

Na prowadzenie polityki rozwoju w Gminie Janów, oprócz wewnętrznie obowiązujących polityk i aktów prawa miejscowego, wpływają również ustalenia i polityki na poziomie regionalnym i krajowym. Najważniejszymi dokumentami strategicznymi które oddziałują na działania podejmowane w Gminie Janów są:

- Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” (SRWŚ 2030),
- Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego Śląskie 2020+.
- Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),
- Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju (SOR).

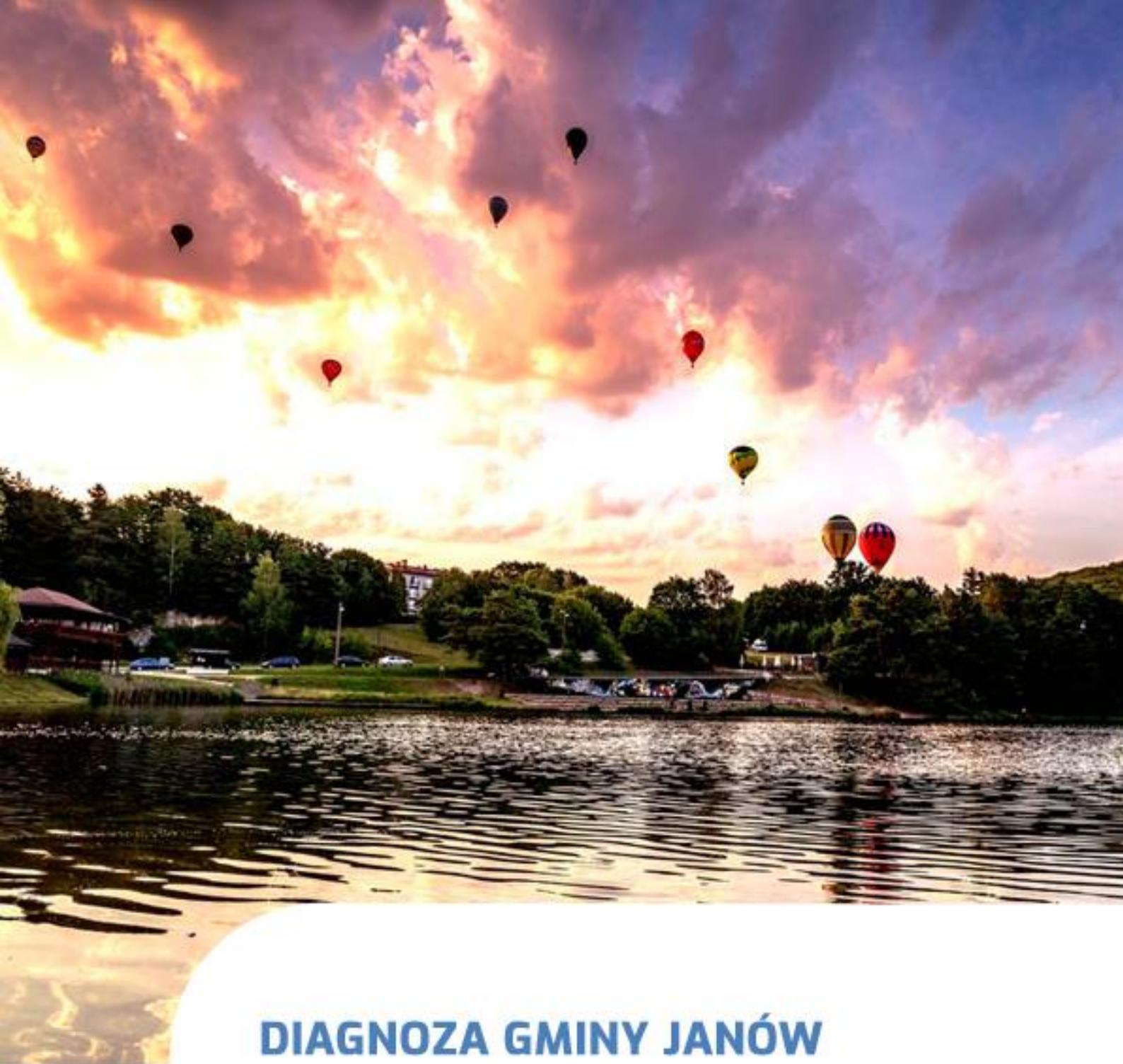
Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” organizuje działania samorządu województwa, wskazując najważniejsze wyzwania rozwojowe dla regionu. Zawiera katalog priorytetów oraz kierunków działań, które określają jak doprowadzić do spójnego i zrównoważonego rozwoju województwa. Aby realizować kierunki założone w Strategii, zastosowano wymiar terytorialny poprzez skoncentrowanie działań na wykorzystaniu potencjałów rozwojowych na określonym obszarze, tzw. obszarze strategicznej interwencji. Spośród wymienionych w SRWŚ 2030 priorytetów w poszczególnych obszarach tematycznych, kluczowe dla rozwoju Gminy Janów, są priorytety wpisujące się w kluczowe wyzwanie dla polityki rozwoju województwa śląskiego, jaką jest transformacja gospodarcza. Wsparcie dla transformacji regionu, tj. Program dla Śląska został ujęty jako projekt strategiczny w Strategii na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego 2030.

Polityka regionalna na szczeblu centralnym koordynowana jest przez Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2030. Zakłada ona zrównoważony i bardziej spójny rozwój całego kraju oraz zmniejszanie dysproporcji rozwojowych między obszarami miejskimi i wiejskimi. W szczególności wspiera miasta tracące funkcje społeczno-gospodarcze oraz obszary zagrożone trwałą marginalizacją. Strategia Rozwoju Gminy Janów na lata 2023-2030 będzie wpisywała się w realizację wyzwań wskazanych dla polityki regionalnej w KSRR 2030, tj.:

- adaptacja do zmian klimatu oraz ograniczanie zagrożeń dla środowiska;
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom procesów demograficznych;
- rozwój i wsparcie kapitału ludzkiego i społecznego;
- wzrost produktywności i innowacyjności regionalnych gospodarek;
- rozwój infrastruktury podnoszącej konkurencyjność, atrakcyjność inwestycyjną i warunki życia w regionach;
- zwiększenie efektywności zarządzania rozwojem (w tym finansowania działań rozwojowych) oraz współpracy między samorządami terytorialnymi i między sektorami;
- przeciwdziałanie nierównościom terytorialnym i przestrzennej koncentracji problemów rozwojowych oraz niwelowanie sytuacji kryzysowych na obszarach zdegradowanych.

Strategia na Rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju, jako jeden z ważniejszych dokumentów krajowych wskazuje, że zrównoważony rozwój społeczny i regionalny to rozwój skierowany na terytorialną różnorodność oraz jej atuty, a jednocześnie dbający o zapewnienie całemu społeczeństwu wysokiej jakości życia. Jako główny cel SOR określono tworzenie warunków dla wzrostu dochodów mieszkańców Polski przy jednaczesnym wzroście spójności w wymiarze społecznym, ekonomicznym, środowiskowym i terytorialnym.

Realizacja Strategii Rozwoju Gminy Janów na lata 2023-2030 będzie się wpisywać w zakładane działania określone w SOR, co potwierdza zarówno sformułowana wizja rozwoju gminy, jak i przyjęte cele strategiczne, które służyć będą urzeczywistnieniu się tej wizji. Implikuje to działania dotyczące pobudzania przedsiębiorczości, przekształceń strukturalnych, zwiększania mobilności i zapewnienia odpowiedniej jakości usług decydujących o perspektywach rozwojowych (zdrowie, edukacja, transport publiczny), zapewniając przy tym zachowanie walorów kulturowych, krajobrazu i środowiska przyrodniczego.

DIAGNOZA GMINY JANÓW

6.1 Położenie geograficzne i podział administracyjny

Obszar gminy, położony w północno-wschodniej części Jury Krakowsko-Częstochowskiej, nachylony jest w kierunku północno-wschodnim, kulminację wzniesienia tworzą Góry Gorzkowskie. Na terenie gminy występują trzy doliny, schodzące się w obniżeniu Złotego Potoku. Osią terenu jest rzeka Wiercica. Jej rozlewające się wody tworzą unikatowy system stawów o funkcjach hodowlanych, dekoracyjnych, hydrologicznych i krajobrazowych. Bogate walory przyrodniczo-krajobrazowe (wapienne ostańce, jaskinie skalne, źródła krasowe, dolina Wiercicy, stawy, lasy mieszane, pustynia) i kulturowe (zabytkowe zespoły dworsko-parkowe, układy

urbanistyczne, kościoły, ruiny zamku, stanowiska archeologiczne) oraz dostępność do ważnych szlaków komunikacyjnych powodują, że Gmina Janów jest ważnym ośrodkiem rekreacyjno-wypoczynkowym dla regionu.

Gmina Janów jest gminą wiejską, położoną w północnej części województwa śląskiego, w powiecie częstochowskim. Powierzchnia gminy wynosi ok. 147 km², co stanowi ok. 9,67 % powierzchni powiatu częstochowskiego oraz ok. 1,19% powierzchni województwa śląskiego.

Gmina Janów zlokalizowana jest na przecięciu istotnych traktów komunikacyjnych: drogi krajowej nr 46 relacji Częstochowa – Szczekociny oraz drogi wojewódzkiej nr 793 relacji Siewierz – Święta Anna. Gmina Janów leży w odległości ok. 20 km od najbliższego ważniejszego ośrodka miejskiego – Częstochowy.

Mapa 1 Gminy Janów na tle województwa śląskiego

Źródło: opracowanie na podstawie mapy Autorstwa SANTosito - Praca własna, CC BY-SA 4.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=95271231>

Mapa 2 Gminy Janów na tle powiatu częstochowskiego

Źródło: Raport o stanie Powiatu Częstochowskiego 2021

Granicz od północy z gminą Mstów, od wschodu z gminami Przyrów i Lelów, od południa z gminami Niegowa i Żarki w powiecie myszkowskim oraz od zachodu z gminą Olsztyń.

Pod względem powierzchni, gmina zajmuje trzecie miejsce w powiecie, a większe powierzchniowo są gminy Kłomnice i Koniecpol co zostało przedstawione w poniższej tabeli.

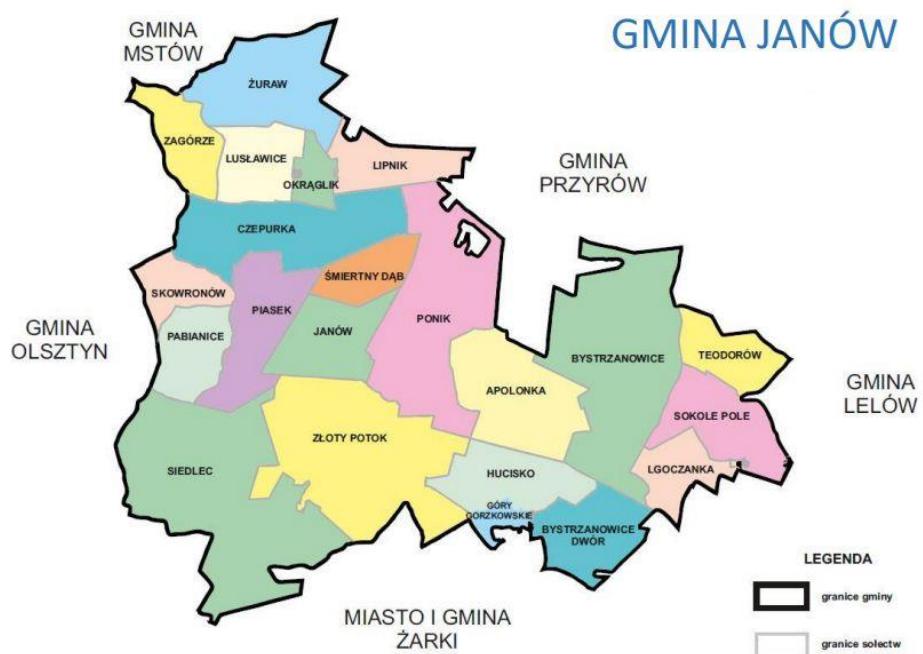
Tabela 1 Powierzchnia gmin powiatu częstochowskiego w ujęciu procentowym

Nazwa gminy	Powierzchnia (w km ²)	% powierzchni powiatu częstochowskiego
Blachownia	67	4,4%
Dąbrowa Zielona	100	6,6%
Janów	146	9,6%
Kamienica Polska	46	3,0%
Kłomnice	147	9,7%
Koniecpol	147	9,7%
Konopiska	79	5,2%
Kruszyna	94	6,2%
Lelów	124	8,2%
Mstów	120	7,9%
Mykanów	141	9,3%
Olsztyń	109	7,2%
Poczesna	60	3,9%
Przyrów	80	5,3%
Rędziny	41	2,7%
Starcza	20	1,3 %
RAZEM	1 521	100%

Źródło: Opracowanie własne

Miejscowość Janów, będąca siedzibą gminy, zlokalizowana jest w jej centralnej części. W skład Gminy Janów wchodzą 22 sołectwa: Apolonka, Bystrzanowice, Bystrzanowice-Dwór, Czepurka, Góry Gorzkowskie, Hucisko, Janów, Lgoczanka, Lipnik, Lusławice, Okrąglik, Pabianice, Piasek, Ponik, Skowronów, Siedlec, Sokole Pole, Śmiertny Dąb, Teodorów, Zagórze, Złoty Potok i Żuraw, których układ przedstawia poniższa mapa.

Mapa 3 Gminy Janów na tle powiatu częstochowskiego

Źródło: Opracowanie własne pracowników UG Janów.

6.2 Uwarunkowania demograficzne

Uwarunkowania demograficzne są jednym z kluczowych czynników mających wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą oraz kształtujące ją procesy rozwojowe na danym obszarze. Procesy demograficzne zachodzące w danym obszarze można analizować w oparciu o dane dotyczące liczby ludności, migracji i przyrostu naturalnego, strukturę ludności, procesami starzenia się społeczeństwa, a także prognozą demograficzną.

Potencjał demograficzny Gminy Janów, zgodnie z przeprowadzonym w 2021 roku Narodowym Spisem Powszechnym Ludności i Mieszkań 2021, to 5 898 osób, co stanowi 4,43 % ludności powiatu częstochowskiego. Z kolei średnia gęstość zaludnienia wynosiła 40 osób/km², co jest wynikiem znacznie poniżej średniej dla powiatu, która wynosiła 88 osób/km². Porównując przedstawione dane dotyczące liczby ludności w 2021 r. z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011, można zauważać, że liczba ludności w gminie spadła o 77 osób tj. o 1,29 %.

Stan ludności Gminy Janów na tle pozostałych gmin powiatu częstochowskiego w roku 2011 i 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2 Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu częstochowskiego

Nazwa gminy	Ludność				
	2011		2021		Wzrost/spadek (%)
	ogółem	osób/km ²	ogółem	osób/km ²	
Blachownia	13 332	199	12 724	190	-4,56%
Dąbrowa Zielona	4 056	41	3 731	37	-8,01%
Janów	5 975	41	5 898	40	-1,29%
Kamienica Polska	5 975	130	5 455	119	-8,70%
Kłomnice	13 810	94	13 133	89	-4,90%
Koniecpol	10 173	69	8 960	61	-11,92%
Konopiska	10 610	134	10 737	136	1,20%
Kruszyna	4 928	52	4 711	50	-4,40%
Lelów	5 071	41	4 669	38	-7,93%
Mstów	10 568	88	10 829	90	2,47%
Mykanów	14 557	103	15 401	109	5,80%
Olsztyn	7 869	72	8 179	75	3,94%
Poczesna	12 782	213	12 598	210	-1,44%
Przyrów	3 972	50	3 628	45	-8,66%
Rędziny	10 013	244	9 665	236	-3,48%
Starcza	2 791	140	2 857	143	2,36%
Razem powiat częstochowski	136 482	90	133 175	88	-2,42%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 oraz Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2022

Na przestrzeni ostatniej dekady, w większości gmin powiatu częstochowskiego można zauważać tendencję spadkową, jeśli chodzi o liczbę mieszkańców. Najwięcej mieszkańców biorąc pod uwagę rok 2011 i 2021 ubyło w Gminie miejsko-wiejskiej Koniecpol, tj. 1 213 osób (spadek liczby mieszkańców o 11,92%). Wzrost liczby mieszkańców nastąpił natomiast w gminach: Starcza (wzrost o 66 osób), Konopiska (wzrost o 127 osób), Mstów (wzrost o 261 osób), Olsztyn (wzrost o 310 osób) oraz Mykanów (wzrost o 844 osoby).

Jednym z kluczowych czynników wpływających na zmianę liczby ludności jest ruch naturalny ludności oraz wynikający z niego przyrost naturalny, który stanowi różnicę pomiędzy urodzeniami, a zgonami na danym obszarze. W 2021 roku na terenie Gminy Janów liczba urodzeń wyniosła 39, natomiast liczba zgonów – 94, w związku z czym wartość przyrostu naturalnego wyniosła - 55. Analizując dane dotyczące liczby urodzeń i zgonów na przestrzeni lat

2017-2021, można zauważyc, że w tym okresie wartość przyrostu naturalnego była wyłącznie ujemna, przy czym najniższa w roku 2021. Przyczyną tego jest zarówno rekordowo niska liczba urodzin, jak i wysoka liczba zgonów.

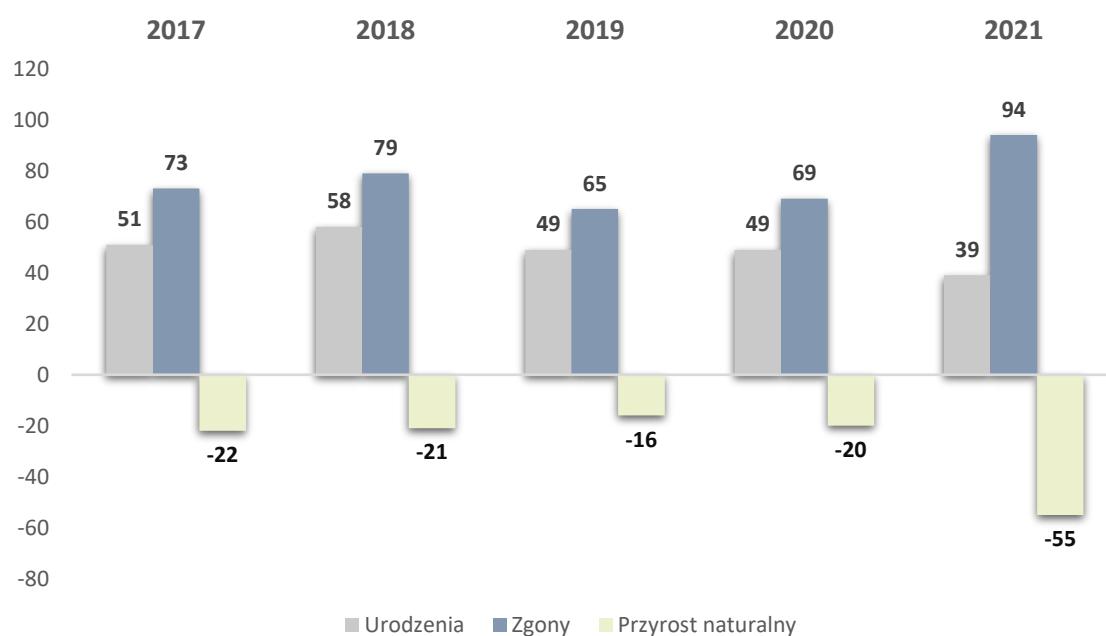
Liczbe urodzeń i zgonów w Gminie Janów, a także wartość przyrostu naturalnego na przestrzeni lat 2017-2021 przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 3 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Urodzenia	51	58	49	49	39
Zgony	73	79	65	69	94
Przyrost naturalny	-22	-21	-16	-20	-55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 1 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Nieco lepiej sytuacja gminy wygląda na tle całego powiatu częstochowskiego – pod względem wartości przyrostu naturalnego Gminy Janów w 2021 r. zajmowała siódme miejsce w powiecie. Najwyższa wartość przyrostu naturalnego wystąpiła w Gminie Starcza, z kolei najniższa w gminie Kłomnice -147. Biorąc pod uwagę liczbę zarówno urodzeń jak i zgonów w 2021 roku, na tle pozostałych gmin powiatu częstochowskiego, Gminy Janów zajmowała jedenaste miejsce (najmniejszą wartość urodzeń odnotowała Gmina Dąbrowa Zielona, natomiast jeśli chodzi o liczbę zgonów, największą ich liczbę odnotowano w Gminie Kłomnice).

Liczbe urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny w 2021 r. na tle pozostałych gmin powiatu częstochowskiego, przedstawiają poniższa tabela.

Tabela 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin powiatu częstochowskiego

gmina	urodzenia	Zgony	Przyrost naturalny
Blachownia	75	195	-120
Dąbrowa Zielona	16	83	-67
Janów	39	94	-55
Kamienica Polska	30	109	-79
Kłomnice	97	244	-147
Koniecpol	55	169	-114
Konopiska	74	161	-87
Kruszyna	40	74	-34
Lelów	31	89	-58
Mstów	77	128	-51
Mykanów	125	176	-51
Olsztyn	82	106	-24
Poczesna	83	190	-107
Przyrów	26	64	-38
Rędziny	70	155	-85
Starcza	25	34	-9

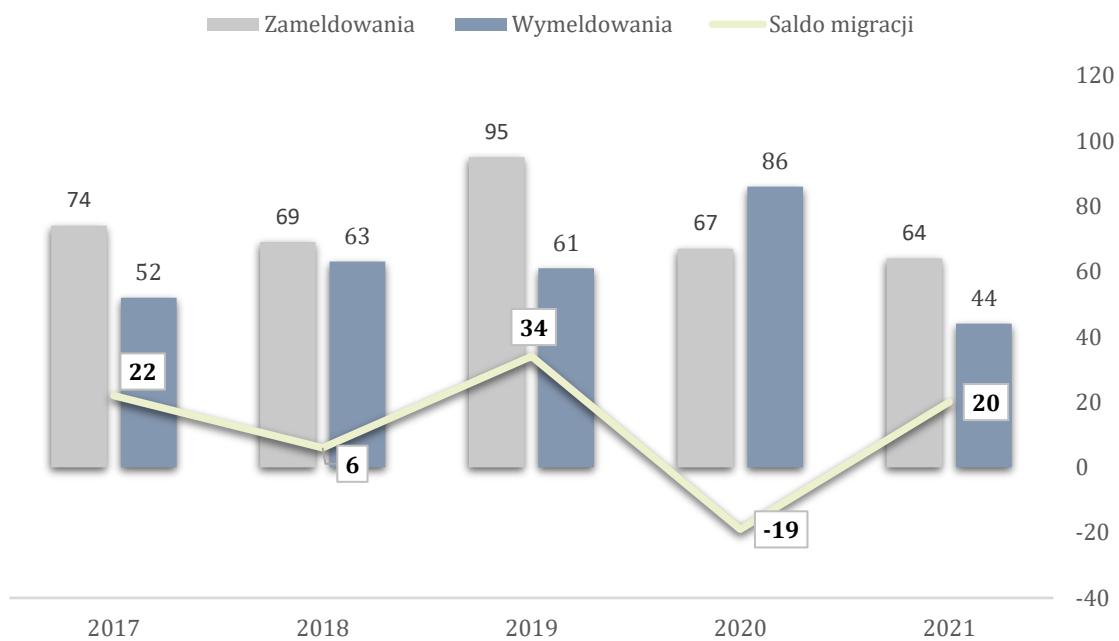
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zasadniczy wpływ na procesy demograficzne na danym obszarze ma również kwestia migracji ludności. Migracją określa się przemieszczanie ludzi, które ma na celu zmianę miejsca zamieszkania. Ze względu na kierunek migracji, wyróżnia się migracje wewnętrzne – w obrębie własnego kraju, oraz migracje zagraniczne – do innego kraju. Można również wyróżnić typy migracji ze względu na jej przyczynę, tj. m. in. migracje ekonomiczne, związane np. z pracą zawodową, migracje edukacyjne, które spowodowane są np. wyjazdem na studia lub też migracje społeczne, wynikające np. z chęci zmiany otoczenia.

Zjawisko migracji na danym obszarze mierzy się liczbą zameldowań oraz wymeldowań, których różnica stanowi saldo migracji. Na terenie Gminy Janów w 2021 roku, odnotowano 64 zameldowań oraz 44 wymeldowania, w wyniku czego wartość salda migracji wyniosła 20. Na przestrzeni lat 2017-2021 saldo migracji przybierało wartość ujemną tylko w 2020 roku, w związku z czym główny wpływ na zmniejszającą się liczbę mieszkańców na terenie Gminy Janów ma ujemny przyrost naturalny.

Liczbę zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na przestrzeni lat 2017-2021 przedstawia poniższy wykres.

Wykres 2 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021

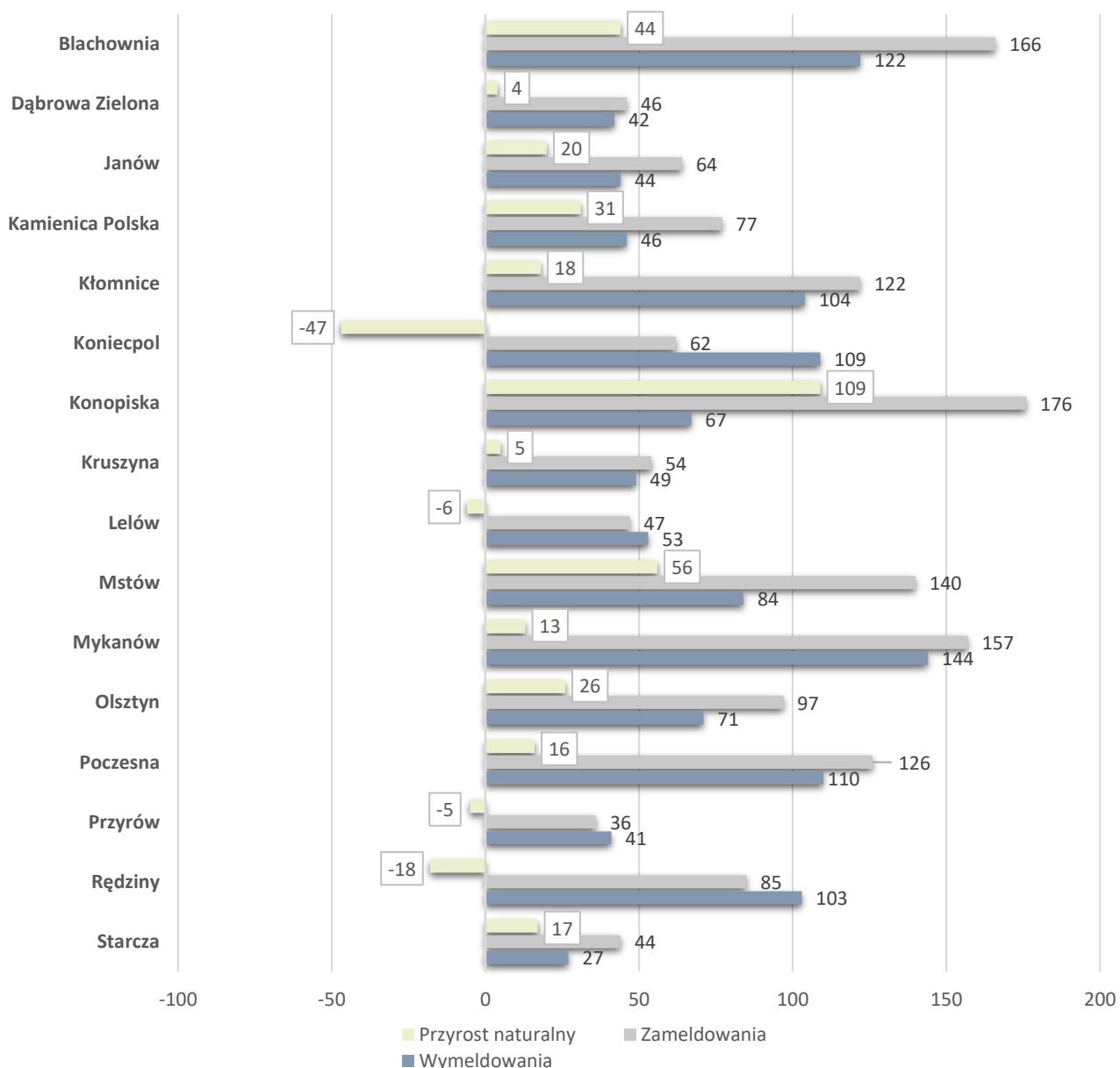

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Ujemne saldo migracji wpływa na sytuację społeczno-gospodarczą oraz potencjał demograficzny gminy. Istotnym problemem jest odpływ ludzi młodych, wykształconych, aktywnych i innowacyjnych, co przyczynia się do zmniejszania potencjalnych zasobów pracy, a także obniżania ich jakości. Dodatnie saldo migracji w 2021 roku wystąpiło jednak w większości gmin powiatu częstochowskiego, natomiast ujemne wystąpiło jedynie w gminach: Przyrów, Lelów, Rędziny i Koniecpol.

Liczbę zameldowań i wymeldowań oraz saldo migracji na terenie gmin powiatu częstochowskiego w 2021 roku przedstawia poniższy wykres.

Wykres 3 Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na terenie gmin powiatu częstochowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Analiza struktury wiekowej mieszkańców Gminy Janów w oparciu o wyniki narodowych spisów powszechnych w 2011 i 2021 roku ukazuje, że na przestrzeni lat 2011-2021 wzrosła liczba osób w wieku poprodukcyjnym – wzrost o 307 osób, przy równoczesnym spadku liczby osób wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym – spadek odpowiednio o 60 i 324 osoby. Do osób w wieku przedprodukcyjnym zalicza się osoby w wieku do 17 roku życia, które nie osiągnęły jeszcze zdolności do pracy, z kolei do osób w wieku poprodukcyjnym – mężczyzn w wieku od 18 do 64 roku życia oraz kobiety w wieku od 18 do 59 roku życia.

Strukturę mieszkańców Gminy Janów według trzech grup wiekowych w roku 2011 i 2021 przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 5 Struktura mieszkańców Gminy Janów według trzech grup wiekowych

Grupa wiekowa	2011		2021	
	Ilość mieszkańców	% ogółu mieszkańców	Ilość mieszkańców	% ogółu mieszkańców
Wiek przedprodukcyjny	1 114	18,6	1 054	17,9
Wiek produkcyjny	3 836	64,2	3 512	59,5
Wiek poprodukcyjny	1 025	17,2	1 332	22,6
Razem	5 975	100	5 898	100

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 oraz Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2022

Wykres 4 Struktura mieszkańców Gminy Janów według trzech grup wiekowych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2011 oraz Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2022

Liczliwość poszczególnych grup wiekowych przekłada się na wartość wskaźnika obciążenia demograficznego, którym określa się stosunek liczby osób w wieku nieprodukcyjnym (wiek przedprodukcyjny i poprodukcyjny) do liczby osób w wieku produkcyjnym. Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego, wskaźnik liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym dla Gminy Janów w 2021 roku wyniósł 66,4, natomiast dla powiatu częstochowskiego i województwa śląskiego – odpowiednio 65,1 oraz 70,5. W powiecie częstochowskim wyższe wartości tego wskaźnika niż w Gminie Janów wystąpiły w sześciu gminach: Olsztyn, Blachownia, Kamienica Polska, Lelów, Dąbrowa Zielona oraz Przyrów.

Biorąc pod uwagę współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi (65 i więcej lat) w Gminie Janów w 2021 roku kształtał się on na poziomie 27,6 osób, co było siódmym wynikiem w powiecie częstochowskim i była to wartość lepsza niż średnia dla powiatu częstochowskiego oraz dla województwa śląskiego. Innym wskaźnikiem określającym procesy demograficzne na danym obszarze jest odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem,

który łącznie na terenie Gminy Janów wyniósł 18,6, co również było siódmym wynikiem w powiecie oraz nie przekroczyło średniej wartości dla powiatu i województwa.

Liczbę ludności w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym, wartość współczynnika obciążenia demograficznego osobami starszymi oraz odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem w poszczególnych gminach powiatu częstochowskiego oraz w województwie śląskim w roku 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 6 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach powiatu częstochowskiego oraz ogólnie w województwie śląskim w 2021 roku

Nazwa gminy	Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi	Odsetek osób w wieku 65 i więcej lat w populacji ogółem
Blachownia	69,1	32,4	21,4
Dąbrowa Zielona	67,8	33,5	22,0
Janów	66,4	27,6	18,6
Kamienica Polska	71,1	32,6	21,3
Kłomnice	62,3	28,7	19,4
Koniecpol	66,2	33,9	22,3
Konopiska	65,1	27,4	18,5
Kruszyna	57,6	23,8	16,5
Lelów	67,3	31,5	20,6
Mstów	62,7	25,3	17,2
Mykanów	62,6	24,6	16,8
Olsztyn	68,6	25,6	16,9
Poczesna	65,2	27,7	18,7
Przyrów	66,8	30,1	19,9
Rędziny	63	26,7	18,2
Starcza	65,6	27,4	18,3
Powiat częstochowski	65,1	28,3	19,0
Województwo śląskie	70,5	31,0	20,2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, wskaźniki obciążenia demograficznego na terenie Gminy Janów przybierały nieco niższe wartości niż średnia powiatu częstochowskiego, a w porównaniu ze średnią województwa śląskiego, w dwóch przypadkach były korzystniejsze niż średnia dla województwa śląskiego, co świadczy o dość dobrej kondycji w tej kwestii. Ogólnie na analizowanym obszarze można zauważać przejawiający się proces starzenia się społeczeństwa przy jednoczesnym spadku liczby osób w wieku przedprodukcyjnym. To z kolei w perspektywie czasu negatywnie wpływać będzie na rozwój demograficzny i ekonomiczny.

6.3 Edukacja i wychowanie

Edukacja wraz z wychowaniem pełnią niezwykle ważną rolę w sferze społecznej oraz w kształtowaniu kapitału ludzkiego, mając kluczowe znaczenie dla szans rozwojowych społeczeństwa. Jakość kapitału ludzkiego, na którą wpływ ma system edukacji, zasadniczo wpływa m. in. na rynek pracy. Zaspokajanie zbiorowych potrzeb mieszkańców w zakresie edukacji publicznej należy do zadań własnych gminy, a wydatki przeznaczane na kwestie z nią związane stanowią znaczną część budżetu każdej gminy.

Ważną rolę w wychowaniu dzieci pełnią instytucjonalne formy opieki nad najmłodszymi dziećmi. Do form opieki nad dziećmi do lat trzech możemy zaliczyć żłobki oraz kluby dziecięce, w ramach których realizowane są funkcje: opiekuńcza, wychowawcza oraz edukacyjna. Korzystanie z tego typu placówek ma również pozytywny wpływ na rynek pracy, dzięki możliwości uczestnictwa w nim rodziców dzieci.

Na terenie Gminy Janów nie funkcjonuje ani jeden żłobek, który obejmowałby opieką dzieci w wieku od 15 miesięcy do 3 lat. Według danych GUS, na terenie gminy na koniec 2021 roku zameldowanych było 140 dzieci do lat trzech.

Z uwagi na brak żłobków, część mieszkańców zapewnia opiekę nad dziećmi w domach, kosztem własnej pracy zawodowej, co niekorzystnie wpływa również na rynek pracy. Jest to jednak zjawisko, które występuje w wielu gminach województwa śląskiego. Z tego względu, konieczne może być podjęcie działań przez samorząd w zakresie inwestycji w infrastrukturę i stworzenia miejsc opieki, po uprzednim określeniu zapotrzebowania na te miejsca w poszczególnych miejscowościach gminy.

Wychowanie przedszkolne realizowane jest w placówkach wychowania przedszkolnego, do których zalicza się przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, zespoły wychowania przedszkolnego oraz punkty przedszkolne. Ma ono na celu zapewnienie dzieciom opieki, wspomaganie indywidualnego rozwoju i wypełnienie podstawy programowej oraz obejmuje dzieci w wieku od 3 do 6 roku życia.

W zakresie wychowania przedszkolnego na terenie Gminy Janów funkcjonują:

- Przedszkole w Janowie, wchodzące w skład Zespołu Placówek Oświatowych, dysponujące trzema oddziałami w miejscowości Janów oraz jednym oddziałem zamiejscowym w Szkolnym Schronisku Młodzieżowym w Siedlcu;
- Przedszkole w Złotym Potoku, dysponujące 50 miejscami w 2 oddziałach przedszkolnych;
- jeden oddział przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Piasku;
- jeden oddział przedszkolny przy Szkole Podstawowej w Lgoczance;
- dwa oddziały przedszkolne przy Szkole Podstawowej w Lusławicach.

Zgodnie z danymi GUS, na koniec 2021 roku na terenie gminy zameldowanych było 229 dzieci w wieku od 3 do 6 lat, z czego 123 objętych było wychowaniem przedszkolnym, co stanowiło 53,7 % dzieci w tym przedziale wiekowym.

Pierwszym etapem zorganizowanej edukacji jest szkolnictwo podstawowe. Od 2017 roku, w wyniku przeprowadzonej reformy oświaty, okres nauki w szkole podstawowej został wydłużony z 6 do 8 lat, a kolejnym etapem edukacji stało się do wyboru 4-letnie liceum ogólnokształcące, 5-letnie technikum, 3-letnia szkoła branżowa I stopnia i 2-letnia szkoła branżowa II stopnia.

Na terenie Gminy Janów funkcjonują cztery szkoły podstawowe, dla których gmina jest organem prowadzącym:

- Szkoła Podstawowa im. Romualda Traugutta w Janowie,
- Szkoła Podstawowa im. Św. Stanisława Kostki w Lgoczance,
- Szkoła Podstawowa im. Władysława Broniewskiego w Lusławicach,
- Szkoła Podstawowa w Piasku.

Gmina jest także jednostką prowadzącą dla Szkolnego Schroniska Młodzieżowego w Siedlcu, które wraz ze Szkołą Podstawową im. Romualda Traugutta i Przedszkolem w Janowie stanowią Zespół Placówek Oświatowych w Janowie.

Na terenie Gminy Janów funkcjonuje także jedna szkoła ponadpodstawowa - Zespół Szkół im. Władysława Szafera w Złotym Potoku, obejmujący:

- Technikum kształcące w kierunkach: technik żywienia, technik hotelarstwa, technik architektury krajobrazu, technik reklamy oraz technik informatyk,
- Szkoła Branżowa I st. kształcąca w zawodach: kucharz, kelner oraz cukiernik,
- Szkoła dla Dorosłych kształcąca w zawodach: florysta, technik usług pocztowych i finansowych oraz opiekun w domu pomocy społecznej.

Zespół Szkół ma siedzibę w Złotym Potoku, gdzie prowadzone są zajęcia dydaktyczne oraz prowadzony jest internat dla uczniów zamiejscowych.

Współczynnik skolaryzacji, brutto i netto w 2021 roku dla szkół podstawowych gminy wynosił 88,2 %.

Dane dotyczące liczby uczniów w szkołach podstawowych na przestrzeni lat 2016-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 7 Liczba uczniów w szkołach podstawowych na terenie Gminy Janów

Rodzaj placówki	Liczba uczniów					
	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Szkoły podstawowe ogółem	334	374	441	450	445	456
Szkoły zawodowe	70	65	76	71	79	81
Licea ogólnokształcące	81	80	66	71	66	41

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jakość edukacji na poziomie podstawowym ocenić można na podstawie wyników egzaminu ósmoklasisty, do którego przystąpienie jest warunkiem ukończenia szkoły. Egzamin obejmuje wiadomości i umiejętności zawarte w wymaganiach określonych w podstawie programowej kształcenia ogólnego w odniesieniu do trzech kluczowych przedmiotów nauczania: języka polskiego, matematyki i języka obcego nowożytnego.

Na terenie omawianego obszaru w 2022 roku do egzaminu ósmoklasisty przystąpiło 61 uczniów z trzech szkół podstawowych. Średnie wyniki w gminie kształtowały się na poziomie: 62 % z języka polskiego, 63 % z matematyki oraz 64 % z języka angielskiego. Najgorszymi wynikami odznacza się Szkoła Podstawowa im. Św. Stanisława Kostki w Lgoczance, pozostałe szkoły mogą się poszczycić wynikami zbliżonymi do wyników dla całego powiatu częstochowskiego. Wyniki egzaminów w poszczególnych szkołach w 2022 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 8 Wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych placówkach oświatowych na terenie Gminy Janów w 2022 roku

Nazwa placówki oświatowej	Liczba piszących	Wyniki egzaminów %		
		Język polski	Matematyka	Język obcy nowożytny
Szkoła Podstawowa im. Romualda Traugutta w Janowie	34	60	66	67
Szkoła Podstawowa im. Św. Stanisława Kostki w Lgoczance	13	54	39	42
Szkoła Podstawowa im. Władysława Broniewskiego w Lusławicach	10	70	62	77
Szkoła Podstawowa w Piasku	14	67	79	68
Razem Szkoły Podstawowe w gminie	71	62	63	64

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Jaworznie

W zakresie kształcenia ponadpodstawowego młodzież uczęszcza przede wszystkim do placówek mieszczących się w miastach: Koniecpol i Częstochowa, dojeżdżając do szkół średnimi komunikacjami publicznymi.

6.4 Ochrona zdrowia

Na terenie gminy funkcjonuje jeden podmiot leczniczy: Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Zespół Ośrodków Zdrowia Gminy Janów, którego organem tworzącym jest Gmina Janów. Podlegają mu Ośrodek Zdrowia w Janowie, Bystrzanowicach i Żurawiu. Przedmiotem działalności jest udzielanie świadczeń podstawowej opieki zdrowotnej, zabiegi pielęgniarskie i środowiskowa opieka lekarska, pielęgniarska i położnicza oraz rehabilitacja lecznicza.

W SP ZOZ Gminy Janów funkcjonują następujące komórki organizacyjne prowadzące działalność medyczną:

- poradnia lekarza POZ w Janowie, Bystrzanowicach i Żurawiu;
- poradnia dla dzieci w Janowie;
- gabinet pielęgniarki POZ w Janowie, Bystrzanowicach i w Żurawiu;
- gabinet położnej POZ;
- poradnia chirurgii ogólnej;
- poradnia rehabilitacji medycznej;
- punkt szczepień w Janowie, Bystrzanowicach i Żurawiu;
- gabinet diagnostyczno-zabiegowy z punktem poboru materiału do badań w Janowie, Bystrzanowicach i Żurawiu;

- gabinet fizjoterapii;
- gabinet medycyny szkolnej w Janowie, Lgoczance, Łusławicach, Piasku oraz Złotym Potoku;

Świadczenia te udzielane są w ramach kontraktów medycznych zawartych z Narodowym Funduszem Zdrowia.

Stan świadczeniobiorców zapisanych na listę POZ na koniec 2021 roku wyniósł 5 818 osób (Janów 3 697, Bystrzanowice 1 004, Żuraw 1 117) i był wyższy o 225 pacjentów w stosunku do dnia 31 grudnia 2020 r.

W 2021 r. SP ZOZ udzielił 37 567 porad ambulatoryjnych, w tym 363 były to porady domowe w ramach kompetencji lekarza rodzinnego podstawowej opieki medyczne oraz 3600 teleporad.

Działalność medyczną na terenie Gminy Janów prowadzą również prywatne gabinety lekarskie – stomatolog, kardiolog oraz Centrum Medyczne, w którym funkcjonują: Poradnia Ginekologiczno-Położnicza, Poradnia Diagnostyki i Leczenia Chorób Piersi, Poradnia Chirurgii Ogólnej, Poradnia Laryngologiczna, Poradnia Kardiologiczna, Poradnia Neurologiczna i Gabinet Psychologiczny.

Na terenie gminy funkcjonują 2 prywatne apteki zlokalizowane w pobliżu SP ZOZ w Janowie oraz w centrum miejscowości Janów, a także dwa punkty apteczne w Żurawiu i Bystrzanowicach.

Tabela 9 Dane dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie Janów w 2017 oraz 2021 roku

Wyszczególnienie	2017	2021
Przychodnie samorządowe ogółem	3	3
Ambulatoria ogółem	5	5
Porady lekarskie ogółem	32 324	41 489
Porady lekarskie - POZ	29 210	37 567
Apteki	2	2
Punkty apteczne	2	2

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

6.5 Pomoc społeczna

Pomocą społeczną określa się instytucję polityki społecznej państwa, która ma na celu wspieranie osób i rodzin w przewyściżaniu trudnych sytuacji życiowych, z którymi nie są w stanie sobie poradzić, przy wykorzystaniu własnych możliwości i uprawnień. Wsparcie osobom oraz rodzinom w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwienia im życia w godnych warunkach, udzielane jest w formie finansowej, rzeczowej oraz w formie

usług. Sprawy obejmujące zagadnienia z zakresu pomocy społecznej należą do zadań własnych gminy.

Działania z zakresu pomocy społecznej na terenie Gminy Janów realizuje Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowie. Ośrodek realizuje swoje zadania polegające na:

- wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
- świadczeniach rodzinnych,
- pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
- wsparciu kobiet w ciąży i rodzin "Za życiem",
- ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekuna,
- pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
- przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie,
- świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych,
- Karcie Dużej Rodziny,
- ochronie zdrowia psychicznego,
- zatrudnieniu socjalnym.

Ośrodek realizuje również zadania wynikające z przepisów prawa z zakresu osłony socjalnej i polityki społecznej, w tym prorodzinnej.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowie udziela pomocy pieniężnej i niepieniężnej, tj. tzw. środowiskowej pomocy społecznej, osobom mającym problemy z samodzielnym funkcjonowaniem w środowisku. Prawo do świadczeń pieniężnych w ramach pomocy społecznej przysługuje osobom i rodzinom, których dochód nie przekracza określonego w przepisach kryterium dochodowego. Od dnia 1 stycznia 2022 r. kwota kryterium dochodowego wynosi dla osoby samotnie gospodarującej 776, a dla osoby w rodzinie 600 zł. Poprzednio obowiązujące kryterium od 1 października 2018 r. do 31 grudnia 2021 r. wynosiło odpowiednio 701 i 528 zł.

Pomoc udzielana ludności w miejscu zamieszkania za pośrednictwem ośrodków pomocy społecznej określana jest jako środowiskowa pomoc społeczna. Beneficjentami pomocy środowiskowej są wszyscy członkowie gospodarstw domowych, którzy w danym roku przynajmniej raz otrzymały jakąkolwiek pomoc świadczoną przez ośrodki pomocy społecznej, a także osoby bezdomne korzystające z pomocy gminy. Z kolei zasięg korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej to udział beneficjentów tejże pomocy w liczbie ludności ogółem, co pozwala określić skalę problemu w tej kwestii.

Liczba gospodarstw domowych i osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Janów w latach 2017-2021, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

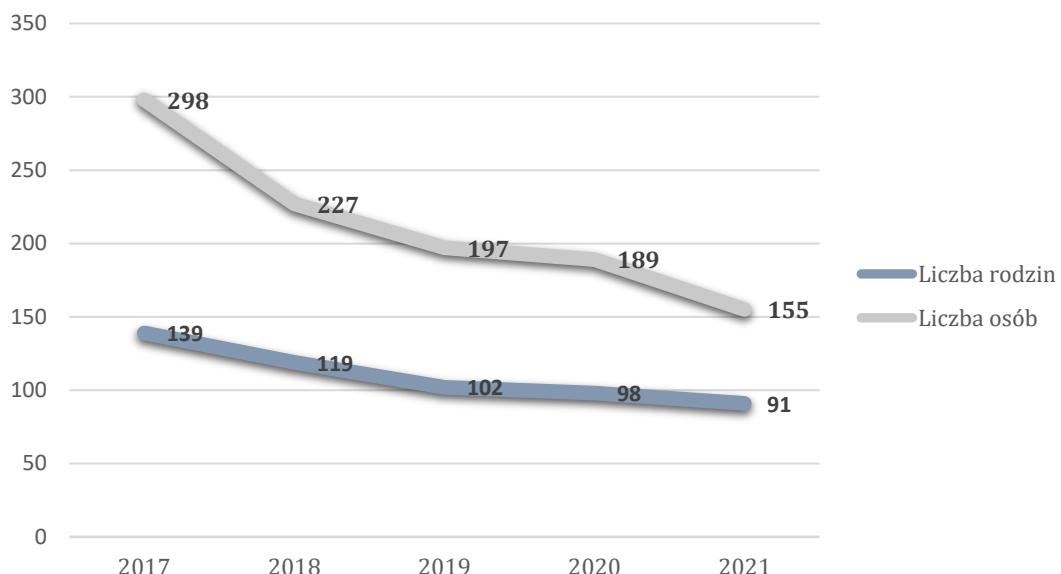
Tabela 10 Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Janów w latach 2017-2021

Rok	2017	2018	2019	2020	2021
Liczba gospodarstw domowych	139	119	102	98	91
Liczba osób w rodzinach	298	227	197	189	155

Zasięg środowiskowej opieki społecznej w %	5,0	3,8	3,2	3,2	2,6
---	-----	-----	-----	-----	-----

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

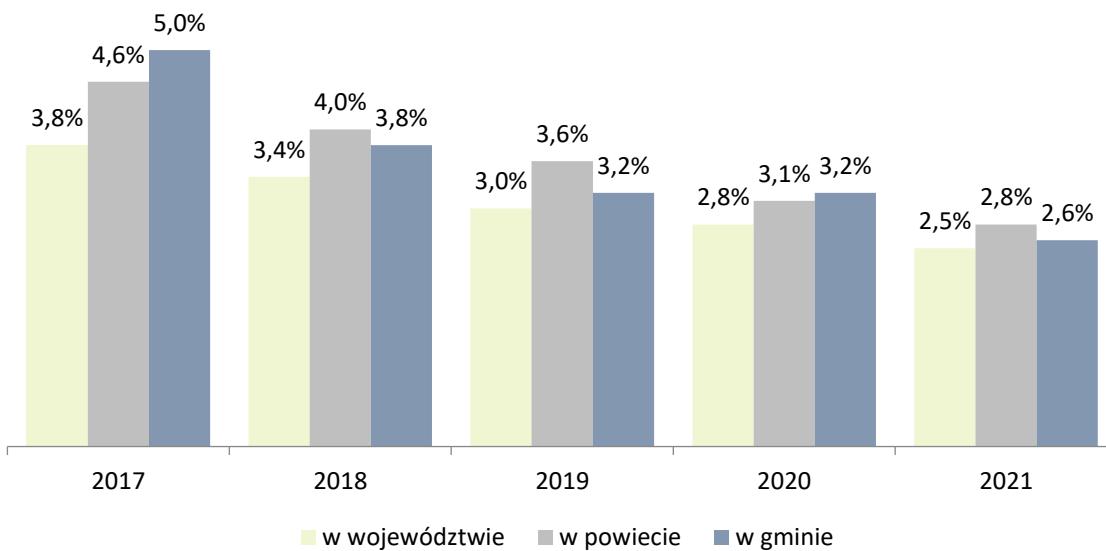
Wykres 5 Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Janów w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z powyższej tabeli oraz wykresu, na przestrzeni lat 2017-2021, zmniejszyła się liczba rodzin objętych wsparciem Ośrodka o 48 (spadek o 45,3 %), w tym liczba osób objętych wsparciem o 143 osób (spadek o 48,0 %). Może to świadczyć o poprawie sytuacji rodzin, które korzystały dotychczas ze świadczeń pomocy społecznej. Wpływ na to miało uruchomienie świadczenia „Rodzina 500+”, a także wzrost najniższego wynagrodzenia oraz minimalnych emerytur i rent. Zjawisko to występuje ogólnie w powiecie częstochowskim i województwie śląskim, a fakt ten odzwierciedla poniższy wykres, przedstawiający udział osób korzystających z pomocy społecznej w ludności ogółem.

Wykres 6 Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2017-2021 w województwie śląskim, powiecie częstochowskim oraz Gminy Janów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wskazuje powyższy wykres, pomimo spadającej liczby osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w Gminie Janów, w dalszym ciągu udział tych osób w ludności ogółem przekracza średnią dla województwa śląskiego, choć z każdym rokiem dysproporcje te są mniejsze.

Zgodnie z danymi Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Janowie najczęstszą przyczyną korzystania ze środowiskowej pomocy społecznej w gospodarstwach domowych była w 2021 roku niepełnosprawność, z powodu której pomocą objętych było 76 osób z terenu Gminy Janów. W dalszej kolejności, przyczyną objęcia pomocą społeczną była długotrwała lub ciężka choroba – 72 osoby oraz bezrobocie – 59 osób.

Tabela 11 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy pod względem przyczyn i trudnych sytuacji życiowych w Gminie Janów w latach 2019-2021

Przyczyna korzystania z pomocy	2019		2020		2021	
	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Ubóstwo	5	6	7	8	9	10
Potrzeby ochrony macierzyństwa, w tym wielodzietność	12	57	11	54	7	33

Bezrobocie	31	55	28	55	28	59
Niepełnosprawność	46	84	42	68	46	76
Długotrwała lub ciężka choroba	45	73	52	101	43	72
Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych	8	22	8	18	7	17
Przemoc w rodzinie	0	0	1	1	1	1
Alkoholizm	11	15	9	10	9	14
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	4	4	1	1	0	0

Źródło: Opracowanie na podstawie danych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Janowie

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Janowie realizuje również świadczenia rodzinne, którymi są:

- zasiłek rodzinny oraz dodatki do zasiłku rodzinnego;
- świadczenia opiekuńcze: zasiłek pielęgnacyjny, specjalny zasiłek opiekuńczy oraz świadczenie pielęgnacyjne;
- jednorazowa zapomaga z tytułu urodzenia się dziecka;
- świadczenie rodzicielskie.

Liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych oraz kwoty wypłacanych świadczeń w Gminie Janów w latach 2017-2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 12 Liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych na terenie gminy Janów oraz kwoty wypłacanych świadczeń w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	2017	2018	2019	2020	2021
Rodziny otrzymujące zasiłki rodzinne na dzieci	257	240	226	186	141
Dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny - ogółem	477	445	433	360	282
Dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny	435	410	399	333	261
Udział dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku w %	41,5	39,3	38,5	31,6	24,6
Kwota świadczeń rodzinnych ogółem w tys. zł	1 792	1 782	1 722	1 886	1 804
Kwota zasiłków rodzinnych (wraz z dodatkami) w tys. zł	976	896	839	722	584
Kwota zasiłków pielęgnacyjnych w tys. zł	202	207	236	284	288

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na podstawie poniższych danych możemy zaobserwować spadek liczby rodzin otrzymujących zasiłki rodzinne na dzieci - spadek o 45,2 %, a przez to i spadek liczby dzieci, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny – spadek o 40,9 %. Wart uwagi jest również wskaźnik dotyczący udziału dzieci w wieku do 17 lat, na które rodzice otrzymują zasiłek rodzinny w ogólnej liczbie dzieci w tym wieku – w 2021 roku udział ten wynosił 24,6 %, natomiast w 2017 było to 41,5 %. Może to świadczyć o poprawie warunków życia rodzin, podobnie jak w przypadku beneficjentów środowiskowej pomocy społecznej, spowodowanej realizacją świadczenia „Rodzina 500 +” oraz wzrostem minimalnych wynagrodzeń.

Kwota wypłacanych świadczeń rodzinnych, na przestrzeni lat 2017-2021 zwiększyła się o 12 tys. zł. Występował przy tym spadek kwoty wypłacanych zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami – o 392 tys. zł oraz wzrost kwoty zasiłków pielęgnacyjnych – o 86 tys. zł.

W ramach polityki senioralnej, w Gminie Janów funkcjonuje Jurajski Klub Seniora oraz realizowany jest projekt Janowski Dom Seniora którego celem jest wsparcie seniorów poprzez realizację działań w ramach społecznej aktywizacji, usług w zakresie aktywności ruchowej, edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej oraz opiekuńczej.

Programy pomocowe realizowane przez Gminę Janów

1. Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Janów

Celem głównym tego programu jest stworzenie optymalnych warunków do wychowywania dzieci w środowisku rodziny biologicznej oraz wspieranie rodzin dysfunkcyjnych w prawidłowym wypełnianiu obowiązków opiekuńczo-wychowawczych w Gminie Janów. Priorytetowe działania w tym zakresie to udzielanie wsparcia psychologicznego, pedagogicznego, prawnego, socjalnego, pomoc finansowa i do żywianie dzieci w szkole, pomoc rzeczowa w formie artykułów żywnościowych realizacja szkolnych programów profilaktycznych dotyczących ochrony dzieci i młodzieży przed zaniedaniem, przemocą, uzależnieniami i przestępcością, przydzielanie asystenta rodziny, ponoszenie odpłatności za dzieci przebywające w pieczy zastępczej.

2. Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych

Cel główny strategii to zbudowanie systemu wsparcia społecznego zapobiegającego wykluszeniu i marginalizacji osób oraz grup społecznych. Cel główny realizowany jest poprzez:

- Wzmocnienie systemu wsparcia wobec osób bezrobotnych i zagrożonych wykluczeniem społecznym. Cel ten realizowany był poprzez następujące działania: realizacja projektów systemowych „Droga do lepszego życia dla osób zagrożonych wykluczeniem społecznym w Gminie Janów” oraz „Drużyna Powiatu”, zatrudnienie w ramach prac subsydiowanych, udzielanie wsparcia pieniężnego i nie pieniężnego osobom bezrobotnym oraz praca socjalna, w tym oparta na kontraktie socjalnym.
- Stworzenie warunków do optymalnego rozwoju i funkcjonowania rodzin. Podjęte działania: organizowanie imprez integracyjnych, pomoc finansowa dla rodzin z dziećmi, do żywianie, stypendia, pomoc w formie asystenta rodziny pomoc psychologiczna, prawa, realizacja szkolnych programów profilaktycznych, karta dużej rodziny, imprezy sportowe.
- Rozwój systemu wsparcia dla osób starszych i niepełnosprawnych: klub seniora, usługi opiekuńcze, wsparcie finansowe.

- Rozwój zintegrowanego systemu przeciwdziałania uzależnieniom i przemocy w rodzinie: wsparcie psychologiczne, terapeutyczne i prawne, prowadzenie „Niebieskich Kart” i monitorowanie przez pracowników socjalnych i dzielnicowych sytuacji rodzin dotkniętych przemocą, motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia odwykowego, informowanie społeczności lokalnej o podmiotach świadczących pomoc osobom dotkniętym przemocą w rodzinie: plakaty, ulotki.
 - Rozwój aktywnej społeczności lokalnej - społeczeństwa obywatelskiego.
3. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz ochrony ofiar przemocy w rodzinie dla Gminy Janów.

Główne priorytety programu to skuteczne i efektywne zwalczanie przemocy w rodzinie, zapewnienie osobom doznającym przemocy bezpieczeństwa i niezbędnej pomocy, szkolenie dla członków Zespołu Interdyscyplinarnego, wzrost świadomości społecznej na temat przemocy w rodzinie, działania edukacyjno-informacyjne poprzez realizację szkolnych programów profilaktycznych, ulotki, realizacja „Niebieskich Kart”, edukowanie osób dotkniętych przemocą w zakresie przysługujących im praw.

4. Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Gminie Janów.

Program ma za zadanie zapobiegać powstawaniu nowych problemów związanych z nadużywaniem alkoholu, zmniejszać format tych, które już występowały oraz zwiększać skuteczność oddziaływań w zakresie profilaktyki problemów alkoholowych. Jego zapisy dostosowano do specyfiki problemów alkoholowych w Gminie Janów. Program uwzględniał lokalne możliwości realizacji pod względem prawnym, administracyjnym i ekonomicznym. Gminny Program był realizowany ze środków pochodzących z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych. W ramach programu organizowano różnorodne zajęcia pozalekcyjne

i warsztaty profilaktyczne dla dzieci i młodzieży. Zapewniono także dostęp osobom uzależnionym i ich rodzinom do korzystania z porad instruktora terapii uzależnień i psychoterapeuty w ramach działających w Gminie punktów konsultacyjnych.

5. Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Janów

Głównym celem Programu było:

- ograniczenie negatywnych skutków zdrowotnych i społecznych związanych z używaniem substancji psychoaktywnych przez mieszkańców Gminy Janów;
- podejmowanie działań mających na celu zapobieganie uzależnieniom poprzez redukcję dostępności do substancji narkotycznych, zwłaszcza przez pracę profilaktyczną w środowisku lokalnym;
- wspieranie psychospołeczne osób uzależnionych od narkotyków i ich rodzin;
- wzmacnianie postaw społecznych związanych z ograniczeniem używania substancji psychoaktywnych;
- współpraca z podmiotami działającymi w obszarze przeciwdziałania narkomanii;
- organizowanie alternatywnych miejsc i form twórczego spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży, a w szczególności z grup podwyższonego ryzyka.

6.6 Kultura i sport

Kultura

Kultura ma zasadniczy wpływ na jakość życia, tworząc relacje społeczne i pomagając w zaspokajaniu indywidualnych potrzeb niematerialnych, musi być jednak stale rozwijana. Duże znaczenie w tym aspekcie ma funkcjonująca infrastruktura kulturalna. Prowadzenie działalności kulturalnej jest zadaniem własnym gminy o charakterze obowiązkowym. Gmina Janów jest organizatorem dla trzech instytucji kultury, są to:

- Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu w Janowie,
- Gminna Biblioteka Publiczna w Janowie,
- Muzeum Regionalne im. Zygmunta Krasińskiego w Złotym Potoku.

Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu w Janowie jest gminną jednostką organizacyjną, wpisaną do rejestru kultury, której celem działania jest inicjowanie, programowanie i organizowanie działalności kulturalnej i artystycznej oraz realizacja zadań w dziedzinie wychowania, edukacji i upowszechniania kultury. Działalność Ośrodka ma charakter wielokierunkowy i jest prowadzona zgodnie z potrzebami mieszkańców gminy. Jego oferta programowa ukierunkowana jest przede wszystkim na wspieranie uzdolnionych artystycznie dzieci i młodzieży, lokalnych animatorów i nieprofesjonalnych twórców kultury, zespołów artystycznych, a także na promocję gminy, pielęgnowanie tradycji i historii oraz działalność opiekuńczo-wychowawczą. Ważnym aspektem działań Ośrodka jest również tworzenie warunków do rozwoju folkloru i sztuki ludowej.

Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu w Janowie w swojej działalności skupia się na dwóch obszarach. Pierwszym z nich jest organizacja zajęć z zakresu edukacji kulturalnej i artystycznej. Należą do nich zajęcia plastyczne, ceramiczne – skierowane również do osób dorosłych, warsztaty teatralne, kółko gitarowe oraz zajęcia pod nazwą Ruchy nasz Maluchy – dedykowane najmłodszym dzieciom. Oprócz zajęć w siedzibie SOKiS, od wielu lat, organizujemy zajęcia sportowo – rekreacyjne w świetlicach wiejskich i w szkołach podstawowych dla dzieci, młodzieży i dorosłych. Tradycyjnie też, w okresie ferii zimowych, Ośrodek zaprasza dzieci do skorzystania z bogatego programu warsztatów i wycieczek przygotowywanych specjalnie na tę okazję.

Drugim obszarem działalności Samorządowego Ośrodka Kultury i Sportu w Janowie jest organizacja imprez plenerowych i okolicznościowych oraz wydarzeń o charakterze lokalnym. Do największych realizacji należy Magia Światła i Dźwięku – towarzysząca Mistrzostwom Balonowym, Święto Pstrąga i Święto Jurajskiej Ryby oraz Juromania - Święto Szlaku Orlich Gniazd. Oprócz działań edukacyjnych, promocyjnych i turystycznych Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu w Janowie zarówno jako instytucja, jak i zespół pracujących tu osób, chętnie włącza się w zbiórki i akcje na rzecz dobra społecznego i pomocy potrzebującym. Do takich akcji należy Wielka Orkiestra Świątecznej Pomocy, zbiórka zabawek, a także całoroczna zbiórka nakrętek „Zakręceni na pomaganie”.

Centrum Usług Społecznościowych działa w oparciu o infrastrukturę i budynki własne rozmieszczone na terenie miejscowości Janów oraz Złoty Potok oraz Świętlice Wiejskie w miejscowościach Pabianice i Zagórze.

W ramach Samorządowego Ośrodka Kultury i Sportu w Janowie funkcjonują liczne zespoły, koła i grupy zajęciowe.

Informacje na temat działalności kulturalnej w zakresie organizowanych imprez oraz funkcjonujących grup artystycznych na terenie Gminy Janów w latach 2017-2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 13 Szczegółowe dane dotyczące działalności kulturalnej Samorządowego Ośrodka Kultury i Sportu w Janowie w zakresie organizowanych imprez i funkcjonujących grup artystycznych w latach 2017-2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	Imprezy organizowane przez Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu w Janowie				
		Rok	2017	2018	2019	2020
Imprezy Uczestnicy	sztuka	34	48	38	33	22
	osoba	10 300	21 320	17 379	2 300	1 442
Wystawy Uczestnicy	sztuka	3	3	3	3	1
	osoba	350	620	350	300	30
Koncerty Uczestnicy	sztuka	9	12	9	3	3
	osoba	8 000	10 000	15 000	800	200
Prelekcje, spotkania, wykłady Uczestnicy	sztuka	0	0	0	5	1
	osoba	0	0	0	35	18
Imprezy turystyczne i sportowo-rekreacyjne Uczestnicy	sztuka	15	10	10	5	5
	osoba	1 000	1 000	776	76	400
Konkursy Uczestnicy	sztuka	4	10	8	7	7
	osoba	300	400	472	757	311
Pokazy teatralne Uczestnicy	sztuka	0	0	1	0	0
	osoba	0	0	35	0	0
Interdyscyplinarne Uczestnicy	sztuka	3	2	3	2	3
	osoba	650	8 000	695	202	440
Warsztaty Uczestnicy	sztuka	0	2	4	8	1
	osoba	0	600	51	130	23
Inne Uczestnicy	sztuka	0	9	0	0	1
	osoba	0	700	0	0	20
Grupy artystyczne						
Rok		2017	2018	2019	2020	2021
Grupy artystyczne Członkowie grup	sztuka	3	0	1	0	0
	osoba	11	0	25	0	0
Koła/kluby/sekcje	sztuka	13	5	9	7	16
	osoba	284	53	163	94	258
Grupy muzyczno-instrumentalne Członkowie	sztuka	3	1	1	1	1
	osoba	16	20	30	15	24

Grupy turystyczne i sportowo rekreacyjne	sztuka osoba	6 190	2 12	5 50	4 52	11 134
Grupy plastyczne Uczestnicy	sztuka osoba	2 30	1 15	1 45	1 15	1 25
Grupy taneczne Członkowie	Sztuka osoba	0 0	0 0	0 0	0 0	2 55

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Z uwagi na trwającą w 2020 i 2021 roku pandemię wirusa COVID-19 oraz wprowadzone restrykcje, nie było możliwości organizowania w tym czasie dużych imprez i zgromadzeń. W związku z tym, w latach 2020-2021 znacznie spadła liczba organizowanych przez Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu w Janowie imprez w stosunku do lat poprzednich. Podobnie sytuacja dotknęła grupy artystyczne, których liczba w tym okresie zmalała.

Drugą instytucją, prowadzącą szeroką działalność w zakresie kultury jest Gminna Biblioteka Publiczna w Janowie, która służy zaspokajaniu potrzeb oświatowych, kulturalnych i informacyjnych gminnej społeczności oraz uczestniczy w upowszechnianiu wiedzy, kultury i promocji czytelnictwa.

Gminna Biblioteka Publiczna w Janowie działa nieprzerwanie od roku 1947. Jest najstarszą instytucją kultury na terenie Gminy Janów. Na sieć biblioteczną składa się centrala w Janowie oraz dwie filie biblioteczne w Lgoczance i w Żurawiu. Podstawowym zadaniem placówek bibliotecznych jest upowszechnianie czytelnictwa poprzez udostępnienie księgozbioru poprzedzone zakupem i opracowaniem nowości wydawniczych. W roku 2021 zakupiono 1 385 książek o łącznej wartości 25 427,74 zł. Z dotacji Organizatora na zakup nowości wydawniczych przeznaczono kwotę 20 045,00 zł. Pozostała kwota 5 384,00 zł pochodzi z dotacji MKiDN na zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych.

Podejmowane działania promujące czytelnictwo mają bezpośrednie przełożenie na wzrost czytelnictwa w bibliotekach. W roku 2021 statystyczny Czytelnik Gminy Janów przeczytał 21 książek. W stosunku do roku 2020 odnotowano 13% wzrost czytelnictwa.

W roku 2021 biblioteka realizowała następujące projekty:

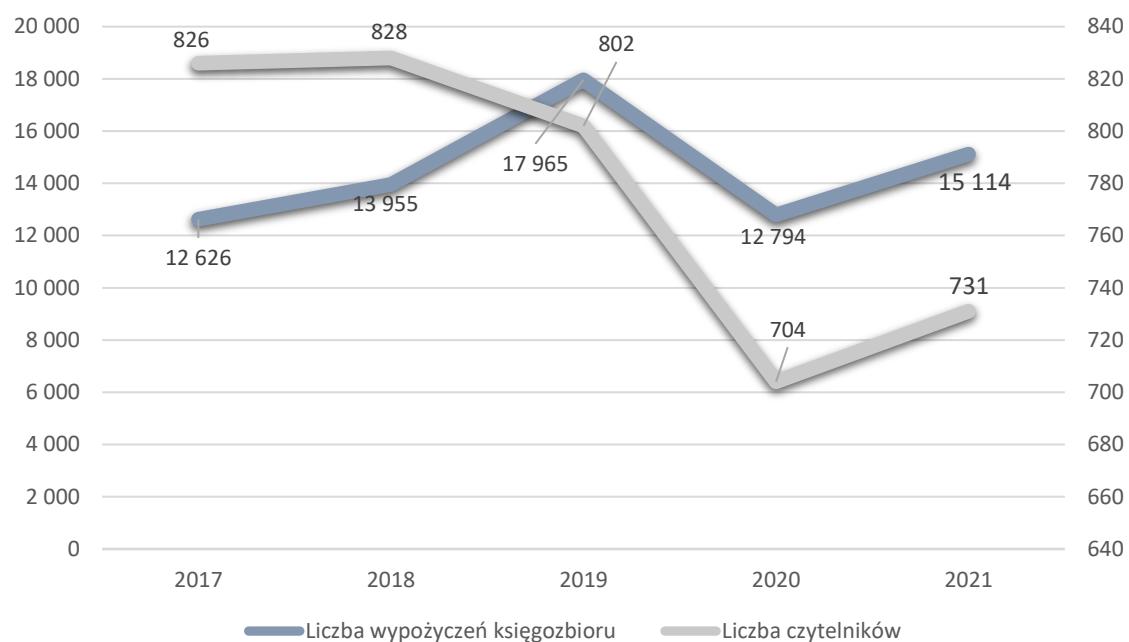
- Ogólnopolski projekt czytelniczy – Mała książka – wielki człowiek;
- ACADEMICA - Cyfrowa wypożyczalnia międzybiblioteczna książek i czasopism naukowych;
- Cyfrowi Eksperci w podregionie częstochowskim;
- Zakup i zdalny dostęp do nowości wydawniczych.

Biblioteka prowadzi własną stronę internetową oraz fanpage na FB oraz grupę czytelniczą o nazwie Piątkowe tête-à-tête z książką, gdzie czytelnicy w każdy piątek mogą zapoznać się z recenzją polecanej przez bibliotekarzy książki. Do dyspozycji czytelników jest również katalog elektroniczny księgozbioru (online). Katalog umożliwia czytelnikom zdalne składanie rezerwacji i zamówień przez całą dobę. Księgozbiór Biblioteki w 2021 roku liczył 22 756 woluminów, z kolei liczba czytelników w ciągu roku wyniosła 731, przy liczbie wypożyczeń

księgozbioru na zewnątrz – 15 144. Duży wpływ na atrakcyjność oferty bibliotek ma głównie stan i wielkość księgozbioru, liczba nowości czytelniczych, liczba i rodzaj wydarzeń promocyjnych, a także stan infrastruktury bibliotek.

Liczbę czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz na przestrzeni lat 2017-2021, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 7 Liczba czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w Gminie Janów w latach 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Muzeum Regionalne im. Zygmunta Krasińskiego zostało utworzone na mocy uchwały nr 90/XIII/07 Rady Gminy Janów z dnia 29 grudnia 2007 roku. Zgodnie z Aktem o utworzeniu instytucji kultury pod nazwą Muzeum Regionalne im. Zygmunta Krasińskiego, siedzibą instytucji jest miejscowości Złoty Potok, w dawnym dworku Krasińskiego, a terenem działalności Muzeum jest obszar województwa śląskiego.

Muzeum na stałe współpracuje z placówkami oświatowymi, instytucjami kultury, stowarzyszeniami i organizacjami twórczymi. Jest licznie odwiedzane przez turystów z całego kraju. Popularność instytucji jest podyktowana historią tego miejsca oraz przepięknym położeniem w zespole pałacowo-parkowym w Złotym Potoku. Przedmiotem działania Muzeum Regionalnego jest sprawowanie opieki nad zabytkami, informowanie o wartościach i treściach gromadzonych zbiorów, budowanie więzi emocjonalnej z regionem i krajem, upowszechnianie podstawowych wartości historii i kultury polskiej oraz światowej, kształtowanie wrażliwości poznawczej oraz umożliwienie korzystania ze zgromadzonych zbiorów. W 2021 roku muzeum odwiedziło 9 012 osób.

Zdjęcie 1 Muzeum Regionalne – dawny dworek Zygmunta Krasińskiego

*Źródło: Autorstwa Przykuta - Praca własna, CC BY-SA 3.0,
<https://commons.wikimedia.org/w/index.php?curid=18582739>*

Muzeum prowadzi własną stronę internetową oraz fanpage na FB, na których zamieszczane są bieżące informacje związane z działalnością instytucji.

Na terenie Gminy Janów, działalność w zakresie kultury prowadzą także:

- Zespół Folklorystyczny Janowianie,
- Chór Parafialny im. Zygmunta Krasińskiego przy parafii p.w. Św. Jana Chrzciciela w Złotym Potoku,
- Janowski Klub Literacki,
- ArtPonik Galeria Poezji i Sztuki w Poniku.

Sport

Sport w Gminie Janów odgrywa ważną rolę w życiu mieszkańców. Sfera sportu i rekreacji jest obszarem działań szkół podstawowych oraz wszelkich stowarzyszeń i związków powstały na terenie gminy.

Zadaniem klubów sportowych jest rozpowszechnianie kultury fizycznej, poprawienie lub wypracowanie kondycji fizycznej i psychicznej członków, rozwój stosunków międzyludzkich, jak również osiągnięcie wyników sportowych na wszelkich poziomach poprzez uczestnictwo doraźne. Gminy Janów wspiera i rozpowszechnia kulturę fizyczną między innymi poprzez dotowanie funkcjonujących na terenie klubów, które dzięki corocznym dotacjom mogą realizować swoje cele. Na terenie gminy, w roku 2021 działały 3 kluby sportowe:

- KABEX Ludowy Klub Sportowy Podkowa Janów szkolący dzieci, młodzież i dorosłych w dziedzinie biegów przełajowych i Nordic Walking,
- Klub Sportowy DRAGON szkolący dzieci, młodzież i dorosłych w taekwon-do,
- Klub Sportowy Złoty Potok szkolący dzieci, młodzież i dorosłych z zakresu piłki nożnej.

Dane na temat liczby sekcji, członków oraz trenerów i instruktorów w klubach sportowych, a także liczby osób ćwiczących w roku 2018 i 2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 14 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie Gminy Janów w roku 2018 i 2020

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2018	2020*
Kluby sportowe			
Kluby	sztuka	5	4
Sekcje sportowe	sztuka	8	6
Członkowie	osoba	339	279
Trenerzy	osoba	6	6
Ćwiczący			
ogółem	osoba	383	322
mężczyźni	osoba	268	226
kobiety	osoba	115	96
Ćwiczący do lat 18			
ogółem	osoba	318	264
chłopcy	osoba	219	179
dziewczęta	osoba	99	85

*dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących zbierane są w statystyce publicznej co dwa lata, stąd brak jest danych dla roku 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane wskazują, że na przestrzeni lat 2018-2020 o 61 osób zmniejszyła się liczba ćwiczących (spadek o 15,9 %), w tym o 54 osoby liczba ćwiczących do lat 18 (spadek o 17,0%).

Na terenie Gminy Janów, w Złotym Potoku i w Lgoczance, znajdują się dwa pełnowymiarowe boiska sportowe przeznaczone do gry w piłkę nożną. Na obiekcie w Złotym Potoku prowadzone są rozgrywki i zajęcia sportowe z zakresu piłki nożnej. Kompleks nie jest w pełni wyposażony. W miejscowości: Bystrzanowice-Dwór, Lipnik, Lusławice, Pabianice, Zagórze i Żuraw zlokalizowane są mniejsze boiska, które służą mieszkańcom i dzieciom do celów rekreacyjno-sportowych.

Przy szkołach podstawowych w Lgoczance i Piasku działają boiska wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią (piłka siatkowa, ręczna i koszykówka), które wykorzystywane są podczas zajęć lekcyjnych.

Przy Zespole Szkół w Złotym Potoku działa kompleks boisk Orlik. Przy grobli w Złotym Potoku znajdują się boiska do piłki siatkowej plażowej. Do dyspozycji mieszkańców w Gminie Janów jest 5 siłowni zewnętrznych oraz 19 placów zabaw.

Działalność sportową prowadzi również Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu w Janowie, który zatrudnia instruktora prowadzącego zajęcia sportowe w świetlicach wiejskich oraz organizuje zawody sportowe w obszarze piłki siatkowej i tenisa stołowego.

6.7 Aktywność obywatelska mieszkańców

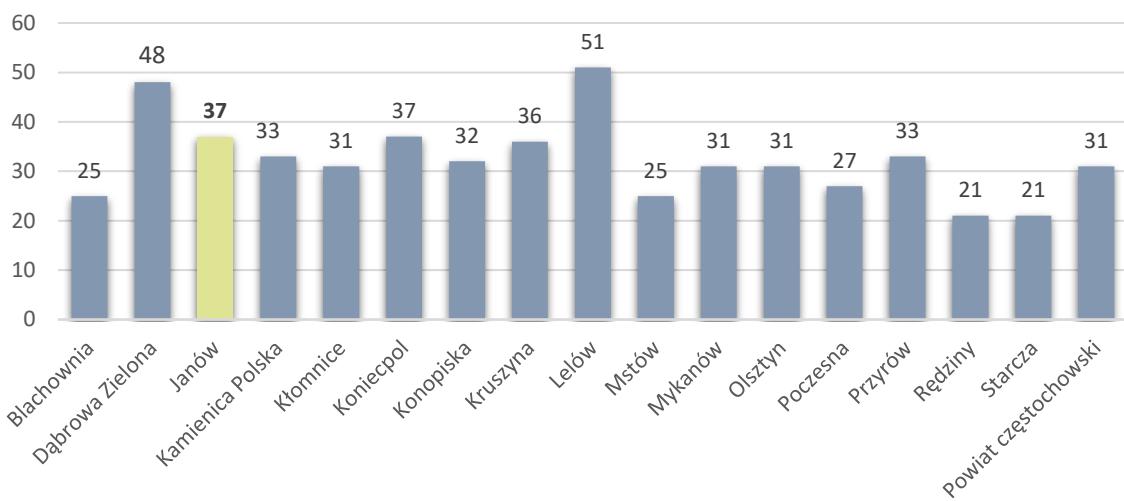
Kapitał społeczny w głównej mierze związany jest z aktywnością obywatelską mieszkańców, która mierzona jest liczbą organizacji pozarządowych, a więc fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji społecznych na terenie gminy, a także frekwencją mieszkańców gminy w wyborach i głosowaniach referendalnych.

W roku 2021, na terenie Gminy Janów swoją działalność prowadziły organizacje pozarządowe:

- Chór im. Zygmunta Krasińskiego z siedzibą w Złotym Potoku,
- Klub Sportowy Złoty Potok,
- Kabex Ludowy Klub Sportowy – Podkowa,
- Klub Sportowy Dragon Janów,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Orleta” w Janowie,
- Uczniowski Ludowy Klub Sportowy „Orle Gniazdo” w Złotym Potoku,
- Fundacja Aktywna Jura – Żuraw,
- Zespół Folklorystyczny Janowianie,
- Stowarzyszenie Rozwoju i Odnowy Wsi Siedlec „Siedlec – Małe jest Wielkie” w Siedlcu,
- Stowarzyszenie Ziemia Janowska – Janów,
- Stowarzyszenie „Jurajski Klub Seniora” – Janów,
- Stowarzyszenie Lgoczanka – Nasz Dom w Lgoczance,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Skowronce „Skowronki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Czepurce „CZEPURZANKI”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Pabianicach „Pabianki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Lgoczance „Czerwone Szpileczki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich „ZŁOTOPOTOCZANKI” w Złotym Potoku,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Lipniku „Lipniczanki”,
- Koło Gospodyń Wiejskich w Bystrzanowicach „BYSTRZANKI”
- Koło Gospodyń Wiejskich w Poniku „Poniczanki”,
- Ochotnicza Straż Pożarna Bystrzanowice,
- Ochotnicza Straż Pożarna Piasek,
- Ochotnicza Straż Pożarna Janów,
- Ochotnicza Straż Pożarna Złoty Potok,
- Ochotnicza Straż Pożarna Żuraw,

W przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców, w Gminie Janów w roku 2021 funkcjonowało 37 organizacji pozarządowych, co dało trzecie miejsce w powiecie oraz przekraczało średnią dla powiatu częstochowskiego. Najmniej fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców funkcjonowało w gminach Rędziny i Starcza – po 21, z kolei najwięcej w gminie Lelów - 51. Średnia dla powiatu częstochowskiego wyniosła natomiast 31. Dane dotyczące liczby organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu częstochowskiego w 2021 roku, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 8 Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu częstochowskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Zaangażowanie mieszkańców w sprawy obywatelskie przejawia się również we frekwencji wyborczej. Analizując wybory jakie miały miejsce w kraju na przestrzeni lat 2019-2020, tj. wybory do Parlamentu Europejskiego w 2019, wybory do Sejmu i Senatu RP w 2019 oraz wybory Prezydenta RP w 2020, można zauważyć, że na tle pozostałych gmin powiatu częstochowskiego w Gminie Janów występowała frekwencja zbliżona lub nieco wyższa do średniej dla powiatu częstochowskiego, co może świadczyć o zaangażowaniu mieszkańców gminy w sprawy państwa. Frekwencję w gminach powiatu częstochowskiego w wyborach w latach 2019-2020 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 15 Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin powiatu częstochowskiego

Gmina	Wybory do PE w 2019 r. - frekwencja	Wybory do Sejmu i Senatu RP w 2019 - frekwencja	Wybory Prezydenta RP w 2020 r. – frekwencja I tura/ II tura
Blachownia	42,16%	59,82%/59,84%	63,13%/64,43%
Dąbrowa Zielona	38,82%	56,24%/56,21%	60,31%/64,76%
Janów	43,49%	59,49%/59,49%	65,06%/69,09%
Kamienica Polska	42,36%	61,01%/61,03%	65,00%/69,07%
Kłomnice	41,18%	58,47%/58,47%	63,49%/67,06%
Koniecpol	40,56%	56,33%/56,33%	59,53%/63,88%
Konopiska	38,85%	58,56%/58,56%	62,74%/66,14%
Kruszyna	38,21%	58,70%/58,70%	62,63%/67,37%
Lelów	44,08%	58,44%/58,44%	62,76%/69,80%
Mstów	44,22%	62,58%/62,58%	67,32%/70,04%
Mykanów	45,75%	64,43%/64,46%	69,37%/72,57%
Olsztyn	45,29%	62,93%/62,90%	66,50%/70,30%
Poczesna	43,46%	62,82%/62,81%	67,46%/69,81%
Przyrów	41,76%	57,32%/57,32%	61,51%/64,96%
Rędziny	42,32%	61,73%/61,73%	64,76%/67,03%
Starcza	42,33%	62,04%/62,04%	66,35%/72,78%
Powiat częstochowski	42,44%	60,47%/60,47%	64,68%/68,07%

Źródło: Państwowa Komisja Wyborcza, www.pkw.gov.pl

6.8 Bezpieczeństwo publiczne

Poczucie bezpieczeństwa mieszkańców gminy oraz niski stopień przestępcości są jednym z czynników świadczących o rozwoju i atrakcyjności gminy oraz często są jednym z aspektów atrakcyjności inwestycyjnej. Położenie komunikacyjne gminy i atrakcyjność turystyczna regionu powodują, że sprawa bezpieczeństwa publicznego jest bardzo ważna tak dla mieszkańców, jak i dla innych znajdujących się tam osób. Przez teren gminy prowadzą dwie ruchliwe drogi – droga krajowa DK 46 oraz droga wojewódzka nr 793.

Za bezpieczeństwo publiczne na terenie Gminy Janów odpowiada Posterunek Policji w Olsztynie, znajdujący się w strukturach organizacyjnych Komendy Miejskiej w Częstochowie.

Tabela 16 Współczynnik popełnianych przestępstw na 1000 mieszkańców w 2021 roku w Gminie Janów na tle województwa śląskiego oraz całego kraju

Przestępstwa na 1000 mieszkańców	Gmina Janów	województwo śląskie	kraj
ogółem	11,10	27,10	21,51
kryminalne	6,70	13,97	12,82
gospodarcze	2,7	10,47	5,89
drogowe	1,65	1,64	1,85
przeciw życiu i zdrowiu	0,33	0,42	0,35
przeciw mieniu	4,64	15,29	10,95

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Tabela 17 Współczynnik wykrywalności sprawców przestępstw

Wykrywalność w %	2017	2018	2019	2020	2021
ogółem	82,8	81,8	77,2	76,8	70,2
kryminalne	74,6	77,2	71,6	74,2	72,4
gospodarcze	82,8	75,3	60,5	54,5	39,7
drogowe	98,7	99,4	98,9	98,8	99,1

Źródło: Opracowanie własne na podstawie GUS

Z powyższych zestawień wynika, że pod względem bezpieczeństwa obywateli, gmina korzystnie wyróżnia się na tle województwa śląskiego i całego kraju. W porównaniu jednak z rokiem 2017 systematycznie spada współczynnik wykrywania sprawców przestępstw (poza przestępstwami drogowymi jest to różnica aż o 12,6 %) , w głównej mierze przestępstw gospodarczych.

Ochrona przeciwpożarowa

Na terenie gminy działa 5 jednostek ochotniczych straży pożarnych w: Bystrzanowicach, Janowie, Piasku, Złotym Potoku i Żurawiu, z tego 2 jednostki (Janów i Żuraw) są w Krajowym Systemie Ratowniczo-Gaśniczym. W 2021 r. na utrzymanie straży pożarnych poniesione zostały wydatki ogółem w wysokości – 493 064,33 zł. Jednostki OSP z terenu Gminy Janów wielokrotnie brały udział w różnych działaniach ratowniczych. W 2021 r. było to ogółem 266 wyjazdów z następujących jednostek:

- OSP Bystrzanowice – 39;

- OSP Janów – 130;
- OSP Piasek – 22;
- OSP Złoty Potok – 22;
- OSP Żuraw – 53.

Wyszczególnienie występujących miejscowych zagrożeń według ich rodzajów oraz rodzajów zdarzeń, które były objęte działalnością jednostek ochrony przecipożarowej na przestrzeni lat 2019-2021, przedstawiają poniższe tabele.

Tabela 18 Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2019-2021

Rodzaj zagrożenia	Liczba występujących zagrożeń		
	2019	2020	2021
Silne wiatry	30	22	36
Opady śniegu	0	0	2
Opady deszczu	0	5	2
Komunikacyjne	18	18	13
Medyczne	2	6	49
Inne	8	5	3
Ogółem	58	56	105

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Tabela 19 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie Gminy Janów na przestrzeni lat 2019-2021

Rodzaj zdarzenia	Liczba zdarzeń		
	2019	2020	2021
Pożary	19	32	26
Miejscowe zagrożenia	99	108	180
Fałszywe alarmy	2	0	1
Zdarzenia ogółem	118	140	206

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

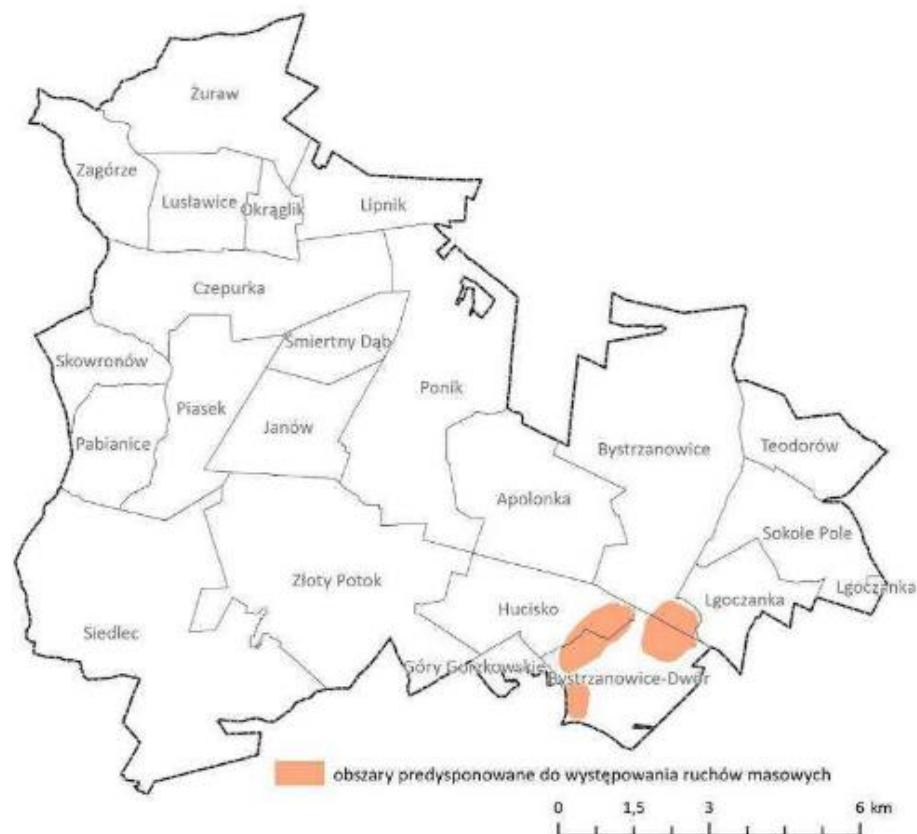
Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, zauważalny jest postępujący wzrost liczby występujących zagrożeń oraz zdarzeń, w których OSP podejmowały działania ratownicze. Największa liczba zagrożeń oraz zdarzeń wystąpiła w 2021 roku, a w stosunku do roku 2019 nastąpił wzrost o 87.

Teren Gminy Janów i powiatu częstochowskiego obejmuje swoim działaniem jednostka ratowniczo-gaśnicza Komendy Miejskiej Państwowej Straży Pożarnej w Częstochowie.

Zagrożenia osuwiskowe

W granicach Gminy Janów występują obszary predysponowane do występowania ruchów masowych. Obszary te obejmują sołectwa Bystrzanowice-Dwór, częściowo Bystrzanowice i Hucisko, w granicach kompleksów leśnych.

Mapa 4 Zagrożenia osuwiskowe na terenie Gminy Janów

Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Janów – Warszawa 2018 r.

Zagrożenia powodziowe

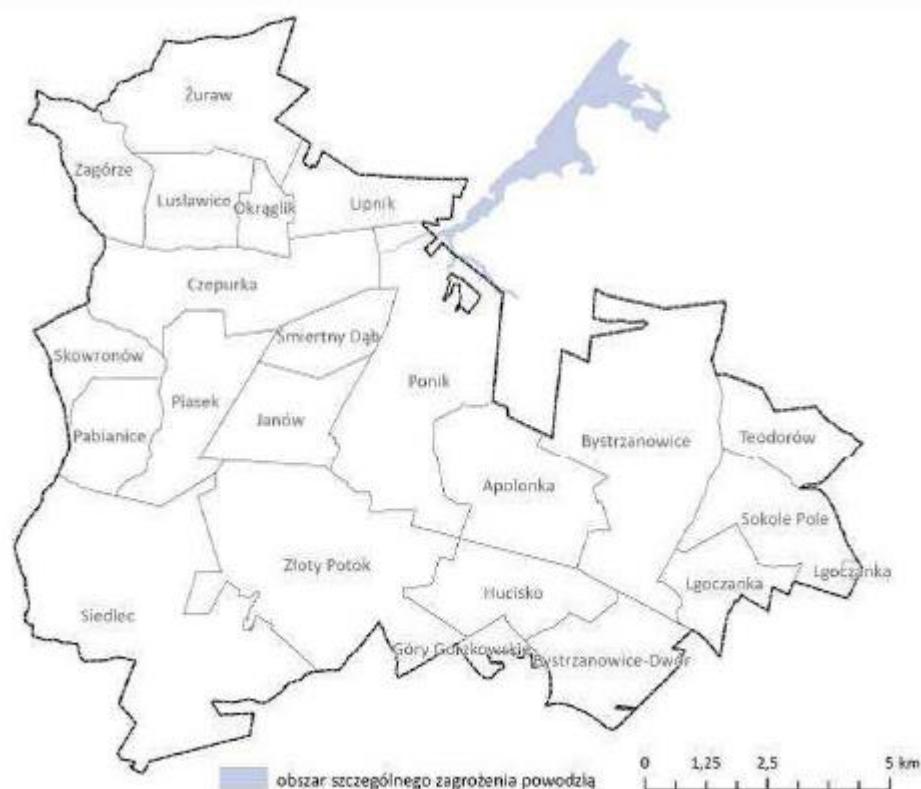
Przez gminę przepływa rzeka Wiercica, dla której Dyrektor Regionalnego Zarządu Gospodarki Wodnej w Poznaniu sporządził Studium ochrony przeciwpowodziowej wyznaczające granice zasięgu wód o prawdopodobieństwie przewyższenia $p=1\%$ (średnio raz na sto lat). W granicach obszaru szczególnego zagrożenia znajdują się niewielkie obszary wskazane w sołectwie Ponik.

Dla pozostałych cieków (tj.: Śmiertelna Struga, Rów od Zalesic, Dopływ w Sierakowie, Kozyrki, Kanał Smyków) przepływających przez obszar gminy, Dyrektor RZGW w Poznaniu nie sporządził Studium ochrony przeciwpowodziowej. Cieki te zgodnie z wykazem obszarów narażonych na niebezpieczeństwo powodzi (tabela 10.2. Raportu z wykonania wstępnej oceny

ryzyka powodziowego) nie zostały zakwalifikowane do opracowania map zagrożenia powodziowego w I i II cyklu planistycznym (do dnia 22.12.2019 r.).

Dla rzeki Wiercicy, zgodnie z ww. wykazem, zostaną opracowanie mapy zagrożenia i ryzyka powodziowego w II cyklu planistycznym (do dnia 22.12.2019). Na mapie zagrożenia powodziowego zostaną wskazane obszary szczególnego zagrożenia powodzią, na których będą obowiązywały zakazy zgodnie z przepisami odrębnymi.

Mapa 5 Obszary szczególnego zagrożenia powodzią

Źródło: Prognoza Oddziałowywania na Środowisko Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Janów – Warszawa 2018 r.

Zagrożenia susza

Zgodnie z art. 183 i 184 ust. 1 ustawy Prawo wodne, zadaniem administracji rządowej i samorządowej oraz Wód Polskich jest przeciwdziałanie skutkom suszy, które prowadzi się zgodnie z planem przeciwdziałania skutkom suszy. Projekt planu przygotowują Wody Polskie w uzgodnieniu z ministrami właściwymi do spraw: rolnictwa, rozwoju wsi, rybołówstwa, żeglugi śródlądowej oraz wojewodami. Plan obejmuje:

- 1) analizę możliwości powiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych;
- 2) propozycje budowy lub przebudowy urządzeń wodnych;
- 3) propozycje niezbędnych zmian w zakresie korzystania z zasobów wodnych oraz zmian naturalnej i sztucznej retencji;
- 4) działania służące przeciwdziałaniu skutkom suszy.

Główny cel planu zawiera się już w samej jego nazwie, jest więc nim przeciwdziałanie skutkom suszy. Cel ten doprecyzowany jest przez 4 cele szczegółowe:

- 1) skuteczne zarządzanie zasobami wodnymi dla zwiększenia ich dostępności na obszarach dorzeczy;
- 2) zwiększanie retencjonowania (magazynowania) wód;
- 3) edukacja w zakresie suszy i koordynacja działań powiązanych z suszą;
- 4) stworzenie mechanizmów realizacji i finansowania działań służących przeciwdziałaniu skutkom suszy.

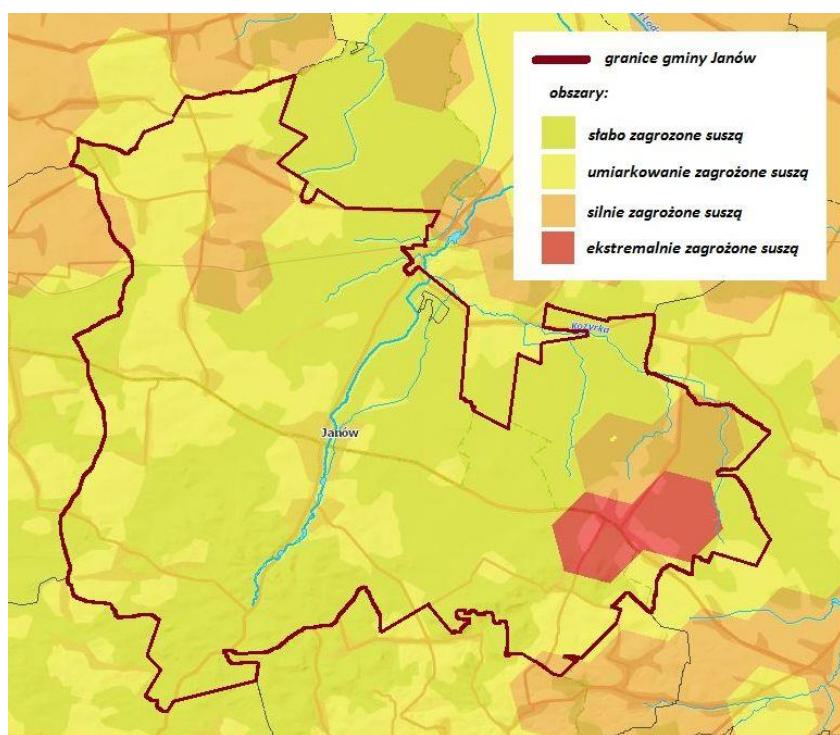
W celu osiągnięcia jednego z celów planu, tj. skutecznego zarządzania zasobami wodnymi dla zwiększenia dyspozycyjnych zasobów wodnych, dokonywana jest szczegółowa analiza z wykorzystaniem wyników map zagrożenia występowania poszczególnych typów susz. Mapy te stanowią dane do przeprowadzenia oceny ilości zasobów dyspozycyjnych w warunkach suszy oraz służą do określenia stopnia ryzyka suszy.

Zasadniczo wyróżnia się cztery rodzaje suszy: atmosferyczną, rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną. Na zarządzanie ryzykiem suszy wpływ mają wyniki zagrożenia występowania trzech z czterech typów suszy: rolniczej, hydrologicznej i hydrogeologicznej. Z kolei mapy zagrożenia suszą dostarczają informacji dla planowania działań na rzecz przeciwdziałania jej skutkom, w szczególności poprzez czterostopniowy podział zagrożenia, gdzie I klasa obejmuje obszary zagrożone w stopniu słabym, II klasa – obszary zagrożone w stopniu umiarkowanym, III klasa – obszary zagrożone w stopniu silnym, a IV klasa – obszary zagrożone w stopniu ekstremalnym.

Analizując mapy łącznego zagrożenia suszą rolniczą, hydrologiczną i hydrogeologiczną dla Gminy Janów, można stwierdzić, że na znacznej części obszaru określono jako słabo i umiarkowanie zagrożone suszą.

Obszary łącznego zagrożenia suszą na terenie Gminy Janów, przedstawia poniższa mapa.

Mapa 6 Zagrożenie suszą na terenie gminy

Źródło: Plan przeciwdziałania skutkom suszy, <https://www.wody.isok.gov.pl>

6.9 Środowisko naturalne i formy ochrony przyrody

Środowisko naturalne

Gminy Janów ze względu na położenie w południowo-wschodniej części powiatu częstochowskiego znajduje się w strefie temperatury powietrza oscylującej w przedziale między 60C do 70C średnio rocznej temperatury powietrza. Zima jest stosunkowo dłuża i mroźna (średnia stycznia – 30C). Obszar cechuje długie zaleganie pokrywy śnieżnej – powyżej 80 dni. Cechą charakterystyczną jest występowanie niskiego współczynnika wilgotności. Największa ilość opadów przypada na miesiąc kwiecień, natomiast najbardziej suchym miesiącem jest lipiec. Usytuowanie gminy w powiecie częstochowskim powoduje, że znajduje się ona w obszarze najniższej średniej rocznej liczby dni z opadem atmosferycznym. Osobliwością są szybkie zmiany pogody oraz liczne burze. Duży % opadów występuje w formie burzowej. Okres burzowy wynosi aż 135 dni i jest drugim po Tatrach. Występuje przewaga wiatrów zachodnich oraz duża liczba cisz – najwyższa w Polsce. Średnia prędkość wiatru to 2,4 m/s, chociaż zdarzają się porywy do 50 m/s. Średnia dobowa prędkość wiatru w powiecie częstochowskim, w tym w Gminie Janów, znajduje się w najniższych przedziałach, nieprzekraczających pierwszego przedziału. Największa średnia miesięczna wilgotność przypada na miesiąc styczeń, najniższą obserwuje się w lipcu.

Zgodnie z podziałem fizycznogeograficznym Kondrackiego Gminy Janów zlokalizowana jest w obrębie następujących jednostek:

- Prowincja: Wyżyny Polskie (34)
- Podprowincja: Wyżyna Śląsko-Krakowska (341)

- Makroregion: Wyżyna Krakowsko-Częstochowska (341.3)
- Mezoregion: Wyżyna Częstochowska (341.31)
- Podпровінція: Wyżyna Małopolska (342)
 - Makroregion: Wyżyna Przedborska (342.1)
 - Mezoregion: Próg Lelowski (342.13)
 - Mezoregion: Niecka Włoszczowska (342.14)

Zachodnia część gminy to obszar Wyżyny Częstochowskiej, która jest płaskowym o powierzchni łagodnie opadającej ku północnemu wschodowi. Blok wyżyny jest porozcinany głębokimi dolinkami uchodząceymi ku zachodowi, wykorzystywany przez Wiercicę wraz z jej dopływami. Najbardziej urozmaiconą rzeźbę posiada południowa i południowo - zachodnia część gminy. Występują w tej części wapienne wzgórza o spadkach 5% i powyżej ze skałami o różnych kształtach stanowiącymi przeważnie kulminacje terenu. Pozostały krajobraz gminy jest stosunkowo płaski i mało urozmaicony. Wysokości obszaru gminy wahają się od 395 m n.p.m. – wyniesienia w południowo-zachodniej części gminy do 245 m n.p.m. – dolina Wiercicy. Różnice w wysokości terenu dochodzą do 150 m.

W granicach gminy wyróżnia się następujące formy geologiczne:

- **Formy pochodzenia lodowcowego:**
 - równiny moreny dennej, występują w najniższych partiach stoków oraz obniżeniach między wzgórzami wapiennymi w okolicach Janowa. - Wzgórza morenowe, tworzą niewielkie wały lub ovalne pagórki o wysokości 5-10 m przylegające do stoków wzgórz wapiennych (Czepurka i Piasek), rzadziej nadbudowują ich wierzchowiny (Janów). Formy wyznaczają maksymalny zasięg lądolodu środkowopołudniowego.
- **Formy pochodzenia wodnolodowcowego:**
 - równiny zastoiskowe, tworzą niewielkie wyrównane dno obniżone na północ od Gorzkowa. Jego obecna powierzchnia jest rozcięta i wznosi się do 10 m ponad dno doliny. Północny stok równiny nadbudowuje niewielki wał moreny czołowej. Na północ od Żurawia występują niewielkie pagórki do 5m wysokości, zbudowane z piasków z żwirami. Obecnie ich pierwotny kształt uległ zatarciu.
- **Formy pochodzenia eolicznego:**
 - wydmy i równiny piasków przesiewanych, występują w południowo-zachodniej części obszaru Janowa. Najczęściej są to formy wałowe lub paraboliczne dobrze rozwinięte o wysokości do 30 m – Przykład Krasowy jest szczególny, ponieważ piaski wkraczają na stoki wzgórz i je przegradzają (tzw. „Pustynia Siedlecka”).
 - Pokrywy lessowe – występują w południowo-wschodniej części gminy, w okolicach Gorzkowa, jako zachodni fragment tzw. „lelowskiej wyspy lessowej”.
- **Formy pochodzenia rzecznego (akumulacyjne i erozyjne):**

- tarasy akumulacyjne w dolinach rzecznych – taras 1 (taras starszy), tworzy piaszczystą, wyrównaną powierzchnię wyniesioną od 1,5-2,5 m n.p.m. Zaś taras 2 (taras młodszy) stanowi właściwe dno doliny, wzniesiony jest od 1 do 1,5 m n.p.m.
- Tarasy erozyjno-akumulacyjne w dolinach rzecznych – taras I o wysokości 10-12 m tworzy płaską powierzchnię oraz wnika wzdłuż dolinek. Tras II osiąga wysokość od 6 do 8 m, tworzy płaską rozległą powierzchnię z niewielkimi wydmami wałowymi o wysokości do 8 m. Taras III osiągający wysokości od 3 do 5 m zbudowany jest z piasków z okruchami lokalnych skał. Na jego powierzchni występują nieliczne pagórki wydmowe.

- **Formy pochodzenia denudacyjnego:**

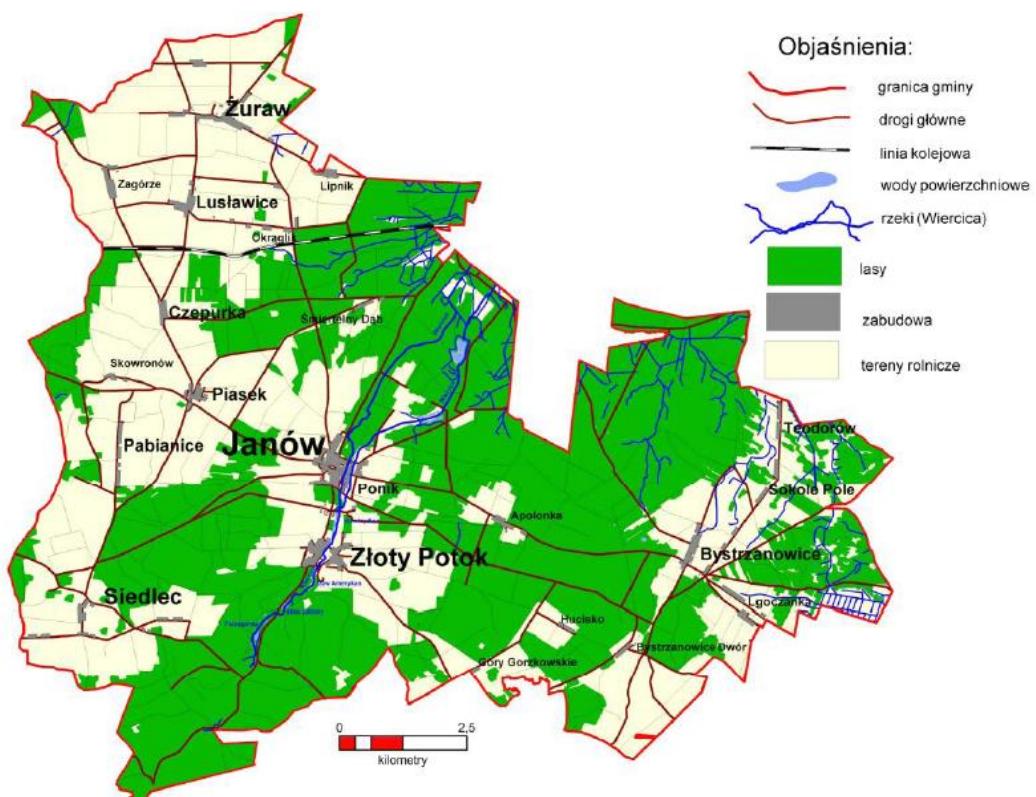
- powierzchnie zrównań denudacyjnego o zboczach bez wyraźnych krawędzi, położone w przedziale wysokości od 330 do 270 m n.p.m., rozmieszczone są nieregularnie na obszarze gminy. Pierwotna powierzchnia gradacyjno-abrazyjna ścinająca wapienie jury odsłania się spod osadów koło miejscowości Zagórze, Okrąglik, Żuraw na wysokości 260-270 m n.p.m.
- Stożki nasypowe rozwinięte są u wylotu wszystkich większych dolin.

- **Formy pochodzenia krasowego:**

- wapienie jury górnej, w szczególności skaliste oraz kredowe, ulegają intensywnemu ługowaniu, w wyniku czego powstaje szereg form powierzchniowych i podpowierzchniowych. Związane z tym jest powstawanie jaskiń oraz lejów i obniżeń kresowych. Na obszarze gminy jaskinie występują w dolinie Wiercicy.

Największą część powierzchni (ponad 52%, czyli 76 km²) zajmują lasy, a zabudowania i gospodarstwa rolne – niespełna 4%. Najczęściej występującym typem lasu jest bór sosnowy świeży. Zaledwie 0,22 km² zajmują wody powierzchniowe, a długość wszystkich rzek (Wiercica) i potoków wynosi około 109 km.

Mapa 7 Topografia Gminy Janów

Źródło: na podstawie BDOO PL.PZGiK.201.24-woj. śląskie, dane darmowe CODGiK

Zasoby naturalne surowców

Na terenie gminy występują złoża kopalin reprezentowane przez surowce okruchowe – piaski i piaski formierskie, oraz surowce węglanowe – wapienie.

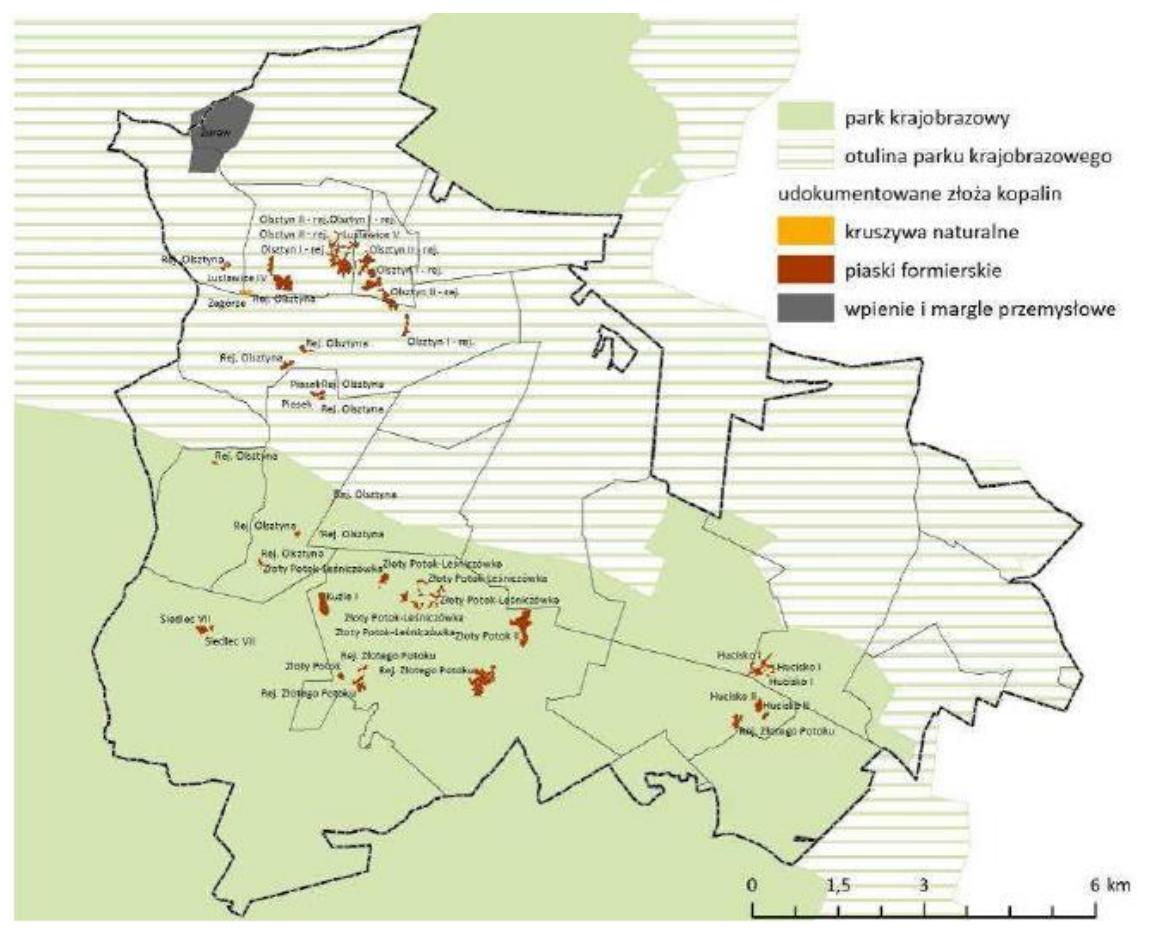
Na terenie Gminy Janów występują następujące udokumentowane złoża:

- piaski formierskie: Hucisko I, Hucisko II, Kuźle I, Lusławice IV, Lusławice V, Piasek, Rej. Złotego Potoku, Siedlec VII, Złoty Potok II, Złoty Potok – Leśniczówka, Złoty Potok, Olsztyn I – rej., Olsztyn II – rej., Rej. Olsztyna,
- piaski i żwiry: Zagórze,
- wapienie i margle: Źuraw.

Złoża powyższe mają charakter gniazdowy powodujący, iż zasoby nie są zbyt wielkie, a fakt że w większości znajdują się w obszarze Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego – w graniach Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd lub jego otulin, sprawia iż możliwość eksploatacji jest konfliktowa. W 1997 roku zakończono eksploatację złoża Lusławice IV, teren zrekultywowano.

Złoże Źuraw zawiera udokumentowane zasoby wapieni i margli, jako wysokiej jakości surowiec do produkcji klinkieru, cementu portlandzkiego. W granicach gminy nie występują ustanowione obszary i tereny górnicze kopalin.

Mapa 8 Złoża kopalina na terenie Gminy Janów

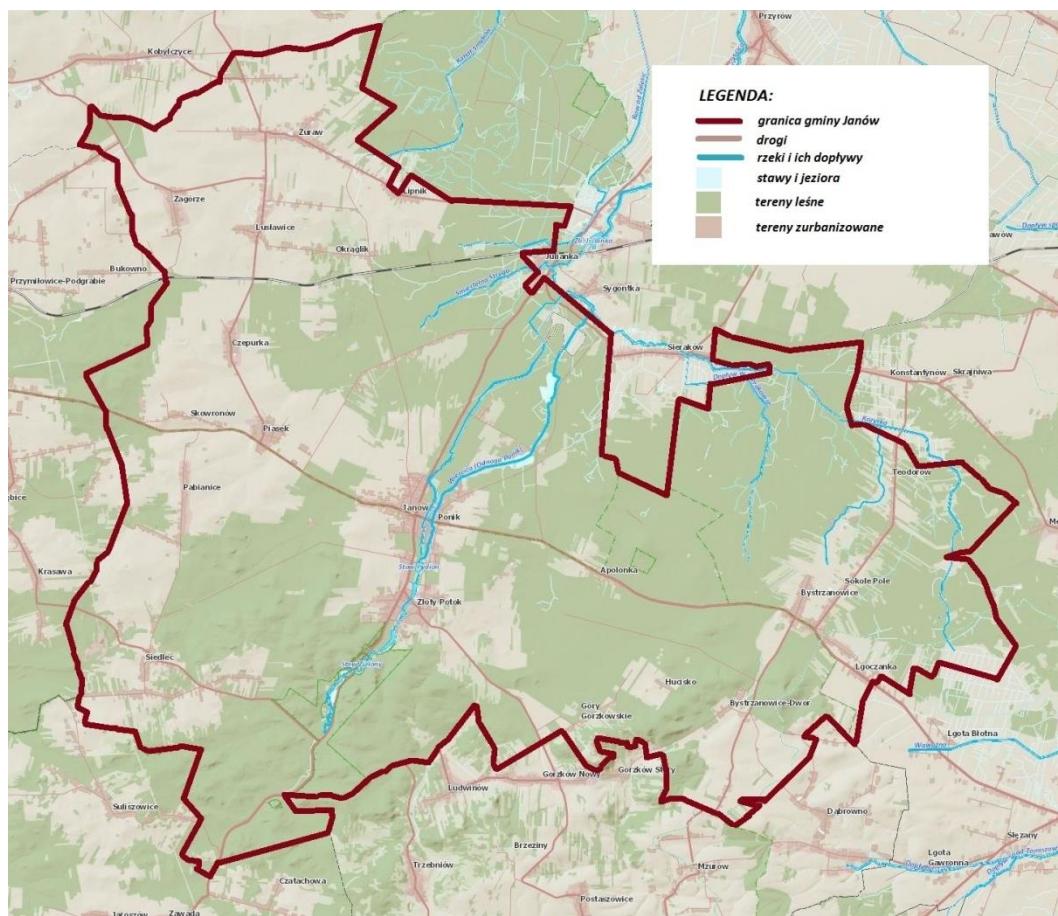

Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Janów – Warszawa 2018 r.

Wody powierzchniowe

Gminy Janów położona jest w zlewni rzeki Odry. Jedynie niewielki południowo-wschodni jej fragment zaliczany jest do zlewni Wisły. Główną rzeką przepływającą przez tereny gminy jest Wiercica, dopływ rzeki Warty. Pozostałe rzeki i strumienie przepływające przez Gminę Janów to: Śmiertelna Struga, Rów od Zalesic, Dopływ w Sierakowie, Kozyrki, Kanał Smyków. Rzeka Wiercica bierze swój początek w krasowych źródłach Zygmunta i Elżbiety na południe od Złotego Potoku i dalej biegnie w kierunku północnym. Od źródeł do Janowa, płynie przez obszar odkrytych utworów jury górnej i bierze udział w bezpośrednim zasilaniu tego poziomu. Wzdłuż jej przebiegu utworzono szereg stawów. Pierwszą grupę stanowią stawy hodowlane – od 1881 r. zespół 22 stawów tworzy 13 ha obszar wodny pod nazwą Pstrągarnia Raczyńskich. Druga grupa stawów to jeziora głównie o funkcjach dekoracyjnych (Sen Nocy Letniej, Amerykan, Guców, Irydion). Stawy te pełnią bardzo ważną rolę hydrologiczną, krajobrazową i gospodarczą. Trzecia grupa to stawy na Dziadówkach, stawy Krasianów i stawy zasilane wodami podskórnymi, opadowymi.

Mapa 9 Wody powierzchniowe Gminy Janów

Źródło: <https://www.isok.gov.pl/hydroportal.html>

Wody podziemne

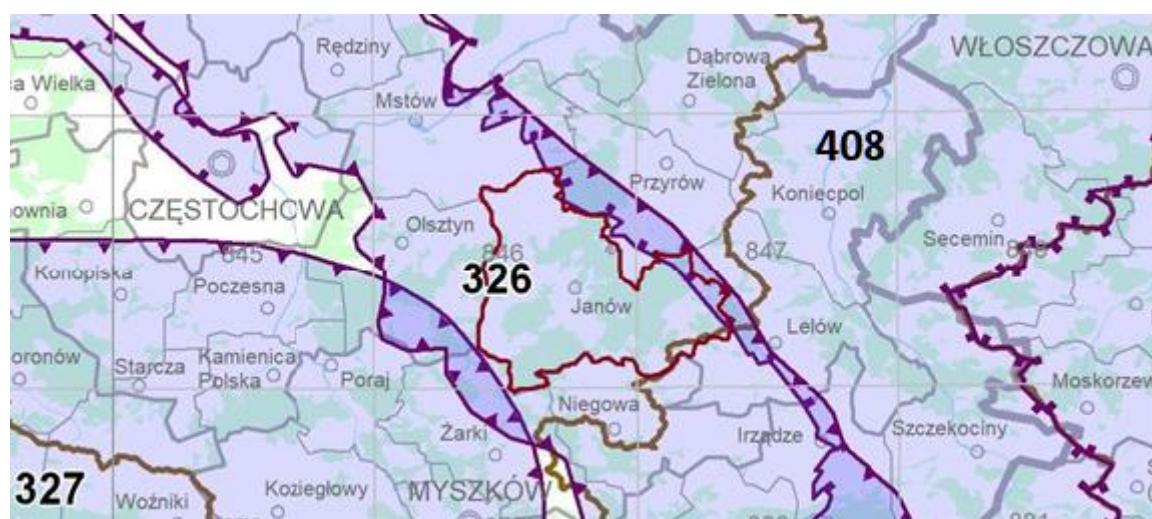
Wody podziemne odgrywają ważną rolę w rozwoju gospodarczym obszarów krasowych, zwłaszcza ze względu na specyficzne dla tych obszarów ubóstwo wód powierzchniowych. Są one niezbędne do zaopatrywania ludności w wodę pitną i na potrzeby przemysłu. W obrębie Gminy Janów, wody podziemne występują w obrębie pięter:

- Czwartorzędowego - posiada małe znaczenie użytkowe,
- Jurajskiego - w obrębie których wyróżnia się charakteryzujące się najlepszymi parametrami hydrogeologicznymi Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP). Gminy Janów położona jest w zasięgu szczelinowo-krasowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Jury Górnjej – GZWP nr 326 – Częstochowa E o zwierciadle swobodnym zbiornika wód podziemnych Częstochowa (E) (GZWP nr 326), zasobność szacunkowa zbiornika określana jest na 667 000 m³/24h. Powierzchnia całego zbiornika wynosi 3 172,2 km². Głębokość zalegania warstw wodonośnych głównego poziomu wodonośnego GZWP na obszarze gminy wahę się od 0 do >100 m². Jest to zbiornik o fundamentalnym znaczeniu dla zaopatrzenia w wodę rejonu częstochowskiego i rejonów sąsiednich. Wody tego piętra charakteryzują się dobrą jakością i stanowią zwykle doskonałe źródło zaopatrzenia

w wodę pitną. GZWP 326 jest zbiornikiem charakteryzującym się niską odpornością na zanieczyszczenia przenikające. Wydajności w poszczególnych otworach mieszą się w granicach od kilku do ponad 300 m³/h.

- Kredowego - Wody górnego kredowego poziomu wodonośnego spełniają również kryteria Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, dla tego poziomu wyodrębniono GZWP Nr 408 Niecka Miechowska. Obydwia GZWP – nr 326 oraz nr 408 posiadają opracowaną i zatwierdzoną przez Komisję Dokumentacji Hydrogeologicznych dokumentację określającą zasoby dyspozycyjne oraz zaproponowaną granicę obszaru ochronnego.

Mapa 10 Główne zbiorniki podziemne w obszarze Gminy Janów

Źródło: Mapa Głównych Zbiorników Wód Podziemnych, Państwowy Instytut Geologiczny 2020 r.

Źródła

W obrębie gminy występują źródła krasowe, w dolinie Wiercicy oraz źródła okresowe np. w Ostrężniku (Źródło Zdarzeń). Wypływy o stałym charakterze mają miejsce w kompleksie źródliskowym Zygmunta i Elżbiety. Źródła mają zmienną wydajność, a ilość czynnych wypływów zmienia się na przestrzeni lat.

Formy ochrony przyrody

Ze względu na dobry stan czystości środowiska oraz naturalnego krajobrazu, obszar gminy cechuje duża bioróżnorodność. Kompleksy leśne gminy są ostoją dla wielu gatunków zwierząt, a tereny pól uprawnych, cieki wodne oraz stawy są miejscem występowania bogactwa roślin wodnych, ptaków i innych rzadkich gatunków zwierząt. Z tego względu niezwykle ważne są działania ukierunkowane na ochronę środowiska przyrodniczego.

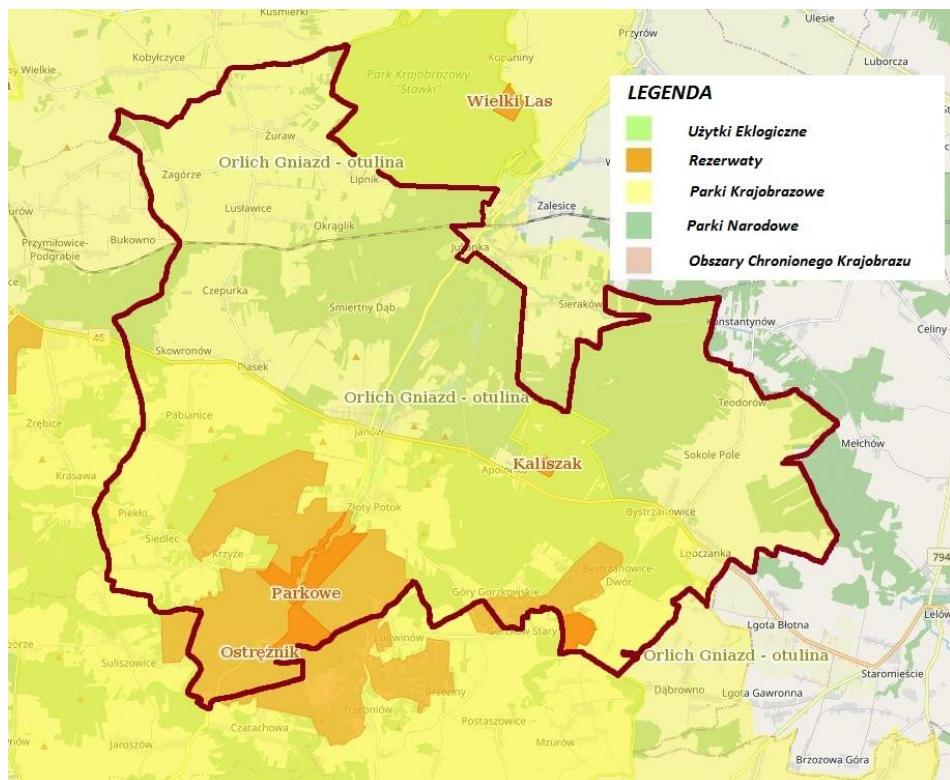
Kwestie związane z ochroną przyrody regulowane są przez ustawę z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz. U. z 2021 r. poz. 1098 z późn. zm.). Zgodnie z niniejszą ustawą formami ochrony przyrody są parki narodowe, rezerwaty przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, obszary Natura 2000, pomniki przyrody, stanowiska dokumentacyjne, użytki ekologiczne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe, a także ochrona gatunkowa roślin,

zwierząt i grzybów. Każda z tych form spełnia inną rolę w systemie ochrony przyrody i służy innym celom, z tego względu cechuje się odmiennym reżimem ochronnym oraz zakresem ograniczeń w użytkowaniu.

Na terenie gminy występują następujące formy ochrony przyrody:

- **parki krajobrazowe**
 - Park Krajobrazowy Orlich Gniazd wraz z Otuliną : 6621.0 ha;
 - Park Krajobrazowy „Stawki”: 2.0 ha;
- **specjalny obszar ochrony (SOO)**
 - Obszar Natura 2000 SOO: PLH240020 Ostoja Złotopotocka: 1947.0 ha;
- **rezerwaty**
 - Parkowe: 234.0 ha;
 - Bukowa Kępa: 53.0 ha;
 - Kaliszak: 15.0 ha;
 - Ostrężnik: 3.8 ha.

Mapa 11 Główne formy ochrony przyrody na terenie Gminy Janów

Źródło: opracowanie własne na podstawie www.geoserwis.gdos.gov.pl

Rezerwat Kaliszak utworzony został w 1953 r. na obszarze 14,64 ha, z czego 13,93 ha jest zalesione. Położony jest przy drodze Janów - Lelów w odległości ok. 1 km na północ od wsi Apolonka. Celem ochrony jest fragment lasu mieszanego jodłowo-sosnowego z domieszką innych gatunków o cechach zespołu naturalnego. Ponadto oprócz popularnych drzew występują w nim m.in. modrzew europejski, buk zwyczajny, dąb szypułkowy i bezszypułkowy. Do bardzo rzadkich drzew zalicza się m.in. jawor, głog jednoszyjkowy i topole osikę. Starodrzew osiągnął przedział wieku od 100 do 160 lat i wysokość do 36 m. W podszyciu leśnym oprócz podrostów

głównie jodłowych, bukowych i dębowych, występuje wiele krzewów m.in. dziki bez koralowy, kruszyna pospolita, trzmielina zwyczajna i bagno zwyczajne. W runie leśnym, charakterystycznym dla lasów iglastych, występuje wiele krzewów m.in. borówka czarna i brusznica, śmiałek pogięty i jastrzębiec kosmaczek. Natomiast w runie spotykamy m.in. jaskra kosmatego, fiołka przedziwnego, przytulię leśną, gajowca żółtego i miodunkę ćmę oraz paprocie: krótkoostną wietlicę jasną i narecznicę samczą. Stwierdzono tu występowanie 36 gatunków ważek oraz 2100 gatunków chrząszczy oraz 540 gatunków motyli. Z najciekawszych gatunków fauny występują m.in. traszka zwyczajna, żaba trawna i ropucha szara. Pospolitym przedstawicielem gadów jest jaszczurka żyworođna, sporadycznie występującymi m.in. jaszczurka zwinka, padalec, zaskroniec zwyczajny i żmija zygakowata. Rezerwat jest domem dla około 55 gatunków ptaków m.in. drozda śpiewaka, pleszki, rudzika, szczygła, jastrzębia gołębiarza i myszołowa zwyczajnego. Do bardzo rzadko spotykanych ptaków zaliczone zostały: gołąb grzywacz i siniak. Świat zwierzęcy reprezentowany jest przez ssaki: jeża, kreta i ryjówkę aksamitną (na terenach wilgotnych). W dziuplach drzew znajdują schronienie nietoperze: mopek i nocek wąsatek. Do największych ssaków zaliczane są sarny i dziki, a z wędrujących - jelenie i łosie.

Rezerwat Parkowe utworzony w 1957 r. o pow. 234,13 ha. Rezerwat Parkowe obejmuje ochroną górną część doliny rzeki Wiercicy z jej źródłami (Zygmunta i Elżbiety) oraz otaczające je wzgórza, zbudowane ze skalistych wapieni górnojurajskich i zwieńczone licznymi ostańcami o różnorodnych kształtach, np. „Diabelskie Mosty”, „Skała z Krzyżem”. Dodatkowo wzbogacają go: suche dolinki, wąwozy, ponory, jaskinie i groty, a także przedhistoryczne grodzisko z VII wieku, zamieszkiwane do wieku XI „Osiedle Wały” oraz zaporowy staw Sen Nocy Letnie (Zielony). Urozmaicona rzeźba terenu, niejednolity mikroklimat i stosunki glebowe oraz bogata przeszłość historyczna są przyczyną różnorodności zbiorowisk roślinnych, jakie spotykamy w Rezerwacie Parkowe.

Zdjęcie 2 Zielony Staw rezerwat Parkowe

Źródło: www.slaskie.travel, fot.T.Renk

Rezerwat Ostrężnik jest to rezerwat leśny utworzony 1 lutego 1960 roku, obejmujący swym zasięgiem skalne wzgórze zamkowe z Jaskinią Ostrężnicką oraz otaczającym je naturalnym lasem bukowym. Powierzchnia rezerwatu to 4,10 ha. Roślinność którą można tu spotkać to buk, sosna, brzoza, grab a także dąb, klon zwyczajny, jawor, lipa drobnolistna, śnieżynka przebiśnieg, wawrzynek wilczętyko, storczyk, żłobnik koralowy, sopłówka gałęzista (grzyb), krzewy porastające poszczytanie takie jak: porzeczka alpejska, trzmielina zwyczajna, jarzębina, bluszcza pospolity, leszczyna. Runo leśne - głównie żywna buczyna sudecka z domieszką konwalii majowej oraz borówki czarnej. Do owadów i zwierząt zamieszkujących rezerwat i jego okolicę należą: ponad 2000 gatunków motyli, m.in. tj.: paź królowej, rusałka pawik, rusałka admirał. W wodach występują różnego rodzaju mięczaki. Do płazów tu występujących zaliczyć można traszkę zwyczajną, ropuchę szarą, żabę trawną i rzekotkę drzewną. Występujące gady - jaszczurka zwyczajna i padalec zwyczajny. Siedliska swe maja ptaki takie jak: dziciorz zielony i czarny, myszołów, sowa uszatka, szczygieł oraz ssaki - kuna, lis, popielice, borsuk, a także ssaki latające: gacek brunatny, nocek Bechsteina. Okresowo przebywają tu także: sarny, dziki i jelenie.

Rezerwat Bukowa Kępa ochronie podlega drzewostan bukowy, którego stan jest zbliżony do naturalnego, o pow. 52,84 ha. Utworzony został w 1996 r. W rezerwacie występują drzewa: jawor, dąb szypułkowy, lipa szerokolistna. Obecne są rzadkie gatunki, takie jak: buławniki, kokoryczka okółkowa, paprotnik kolczysty, przetacznik górski czy wroniec widlasty. Różnica wysokości między najniższym a najwyższym (384 m n.p.m.) punktem rezerwatu sięga 100 m. Na terenie rezerwatu występują również ostańce, o wysokości do 30 m.

Rezerwaty: Parkowe, Ostrężnik i Bukowa Kępa położone są w granicach obszaru Natura 2000 PLH240020 Ostoja Złotopotocka.

PLH240020 Ostoja Złotopotocka obszar obejmuje dolinę górnej Wiercicy wraz z jej obszarem źródliskowym oraz okoliczne wzgórza zbudowane z górnogurujskich utworów. Bogato reprezentowane są formy krasu powierzchniowego i podziemnego w postaci ostańców, jaskiń, ponorów, lejów i studni krasowych. Wzgórza pokrywają lasy liściaste o naturalnym charakterze, tj.: buczyny, o dominacji żywnej buczyny, w wąwozach i dolinkach okresowo czynnych potoków – grąd lipowo-grabowy, w obniżeniach terenu wypełnionych piaskami polodowcowymi – płaty borów sosnowych i sosnowo-dębowych pochodzące ze sztucznych nasadzeń.

Ostoja stanowi jeden z najcenniejszych fragmentów Wyżyny Krakowsko-Częstochowskiej cechujący się dużą różnorodnością siedliskową – stanowiący miejsce występowania gatunków rzadkich, zagrożonych wyginięciem i reliktów glacjalnych. Jest to obszar, gdzie spotykają się 4 zespoły buczyn: buczyna sudecka, buczyna żywna niżowa, kwaśna, buczyna ciepłolubna, buczyna storczykowa. W źródliskach Wiercicy znajduje się jedno z 3 zastępczych stanowisk endemicznej rośliny – warzuchy polskiej (kilkanaście osobników). Na obszarze zinwentaryzowano stanowiska cennych bezkręgowców: pachnicy dębowej, ślimaka ostrokrawędzistego. Charakteryzuje się również bogatą chiropterofauną, z 6 gatunkami z załącznika II Dyrektywy Siedliskowej. Namuliska jaskiń kryją cenny materiał paleontologiczny. Cenne są również wapienne ostańce. Ostoja stanowi „polskie centrum zróżnicowania lasów bukowych”.

Park Krajobrazowy Orlich Gniazd zajmuje powierzchnię 600,85 km², otulina 483,88 km². Utworzony został w 1980 r. Należy on do Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Powierzchnia i budowa geologiczna terenu parku ma odbicie w zróżnicowaniu krajobrazowym i przyrodniczym. Zbudowany jest głównie ze skał

mezozoicznych. Zasadnicza część utworów pochodzi z okresu jurajskiego. Czynnikiem wpływającym na rozwój rzeźby terenu jest zjawisko krasowienia. Występują jaskinie i schroniska skalne. Pierwszoplanową formą krajobrazu Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd stanowiącą jeden z elementów rzeźby krasowej są licznie występujące ostańce wapienne zwane inaczej mogotami. Najbardziej charakterystycznymi elementami krajobrazu tego terenu jest mozaika wierzchowin wapiennych, urozmaiconych pasmami skałek oraz roczinających je, pozbawionych wody dolin krasowych.

Budowa geologiczna ma zasadniczy wpływ na warunki hydrologiczne tego obszaru. Teren ten jest ubogi w wody powierzchniowe. Mała ilość stałych systemów wodnych uzupełniana jest przez sieć cieków okresowych, które pojawiają się po ulewnych deszczach, w szczególności w okresie letnim. Wiele wód powierzchniowych ginie pod ziemią w tzw. ponorach, by wypływać ponownie w pewnej odległości w postaci źródła krasowego zwanego wywierzyskiem.

Na terenie parku flora liczy ok. 1300 gatunków. Spośród zwierząt na szczególną uwagę zasługują nietoperze, które znajdują znakomite ostoje w licznych na terenie parku jaskiniach, schroniskach skalnych i starych wyrobiskach. Występuje tu także wiele rzadkich ciepłolubnych gatunków bezkręgowców oraz fauna drobnych bezkręgowców żyjących w jaskiniach.

Dla Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd obowiązuje uchwalony plan ochrony przygotowany przez Dyrektora Zespołu Parków Krajobrazowych Województwa Śląskiego. Celem jego jest ochrona charakterystycznej rzeźby terenu parku wraz z jego szatą roślinną oraz zadrzewieniami i zakrzewieniami śródpolnymi. Duży nacisk kładzie się także na zachowanie różnorodności genetycznej i gatunkowej flory i fauny, szczególnie gatunków endemicznych i reliktywicznych. Należy dążyć także do zachowania walorów krajobrazowych oraz dziedzictwa kulturowego, jak zabytki architektury oraz stanowiska archeologiczne.

Zdjęcie 3 Brama Twardowskiego w okolicy Siedlec

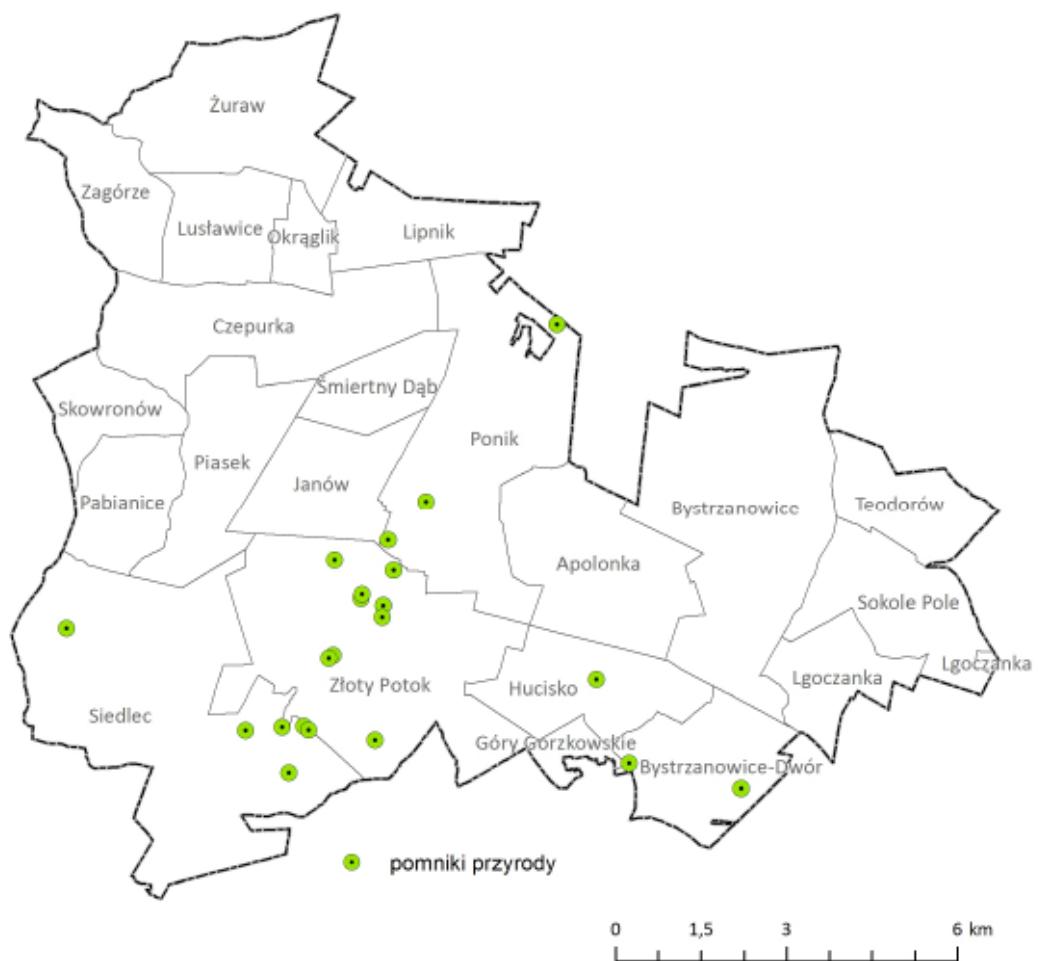

Źródło: www.slaskie.travel, fot. T. Renk

Pomniki przyrody

Na terenie Gminy Janów ochroną w postaci pomnika przyrody zostało objętych 21 obiektów, w tym 13 pojedynczych drzew, 7 grup drzew i jeden ostaniec skalny.

Mapa 12 Lokalizacja pomników przyrody na terenie Gminy Janów

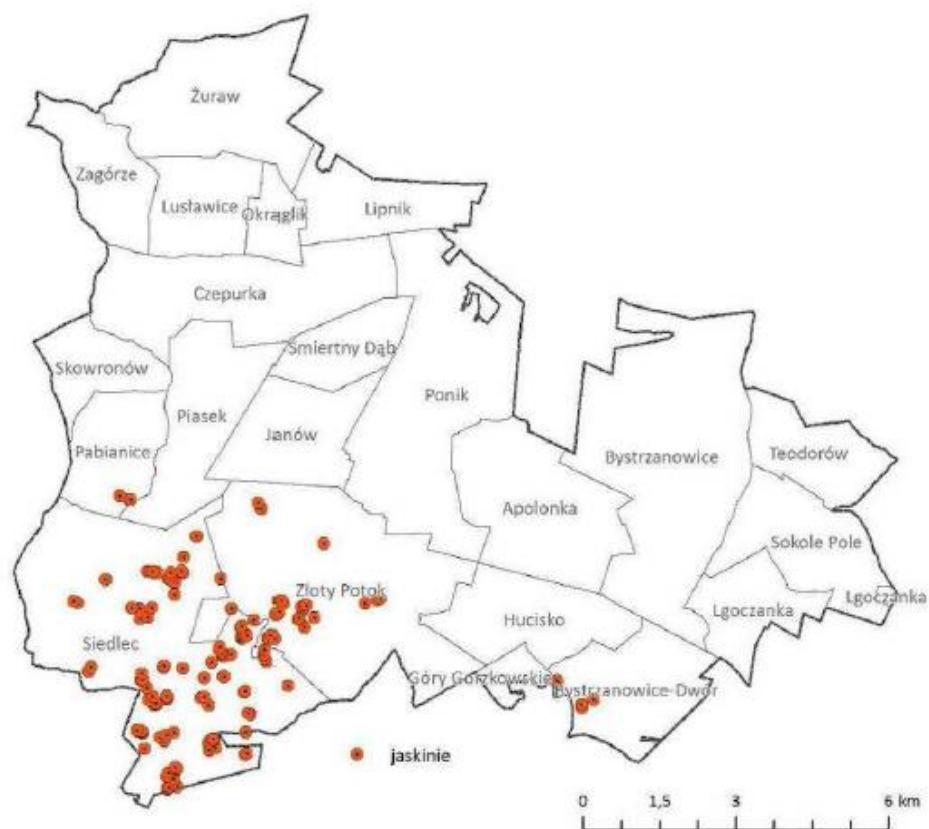

Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Janów – Warszawa 2018r.

Jaskinie

Na terenie Gminy Janów zinwentaryzowano występowanie 164 jaskiń, w tym przede wszystkim w obrębie Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd w sołectwach Siedlec oraz Złoty Potok. Są to jaskinie powstałe w wyniku procesów krasowych, efektu rozpuszczania wapieni przez wodę wnikającą w głęb masywu.

Mapa 13 Lokalizacja jaskiń na terenie Gminy Janów

Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Janów – Warszawa 2018r.

Zdjęcie 4 Jaskinia Niedźwiedzia

Źródła: www.google.com, fot. D.Pagórski

Pustynia

Nietypową atrakcją okolic Złotego Potoku jest **Pustynia Siedlecka**, powstała w efekcie eksploatacji piasku formierskiego na potrzeby Huty „Częstochowa”.

Zdjęcie 5 Pustynia Siedlecka

Źródło: www.slaskie.travel/, fot. T. Renk

6.10 Dziedzictwo kulturowe oraz turystyka

Dziedzictwo kulturowe

Historia zagospodarowania terenów Gminy Janów związana jest przede wszystkim z doliną rzeki Wiercicy. Pierwsze zasiedlenia przez ludy prasłowiańskie miały miejsce na ziemiach janowskich już w epoce kamienia. Ludność zamieszkiwała tereny wzdłuż Wiercicy z uwagi na dostęp do wody pitnej. Najstarszym śladem bytności człowieka na terenach leżących w dolinie Wiercicy są krzemienne narzędzia pracy ze środkowego paleolitu (sprzed około 80 tys. lat), odkryte w Grocie Niedźwiedziej w Złotym Potoku. Z czasów nowożytnych zachowały się pozostałości po piecach do wytopu szkła w Hucisku i Złotym Potoku. O późnym rozwoju rejonu

Gminy Janów w okresie wczesnego średniowiecza świadczą pozostałości budowlane rozległego, zaliczanego do największych w Małopolsce, skalnego grodziska Osiedle Wały (pochodzące prawdopodobnie z VIII w.), będącego siedzibą znacznego władcę terytorialnego. Wraz z wprowadzeniem chrześcijaństwa nastąpił stopniowy spadek znaczenia ośrodka, aż do jego całkowitego upadku ok. XII w. Na Ostrężniku znajdują się ruiny gotyckiego zamku z XIV w., stanowiącego jeden z elementów systemu obronnego na pograniczu Małopolski i Śląska, zbudowanego najprawdopodobniej ok. 1380 r. przez rycerza Marcina z Potoku herbu Szreniawa. Przypuszcza się, że zamek został zburzony w 1391 r. W okresie XIII-XVI w. powstały również założki przyszłych osad janowskich: Żuraw, Złoty Potok, Pabianice, Piasek, Ponik.

Pierwsze wzmianki o wsi Potok pochodzą z 1153 r. W XIII w. Potok był siedzibą rodu Odrowążów a później Jelitczyków, którzy wybudowali tu dwór obronny z murowaną wieżą. W XIV w. osiedlił się tutaj ród Szreniawitów, który od swojej nowej siedziby przyjął nazwisko Potockich. Kolejnymi właścicielami Potoku byli Silniccy, Korycińscy i Koniecpolscy, którzy założyli obok Potoku miasteczko Janów. Na początku XVIII w. właścicielami ponownie zostali Potoccy herbu Pilawa i oni prawdopodobnie, od złotego tła herbu, dodali do nazwy wisi przydomek „Złoty”. Następnym właścicielem był książę kurlandzki Biron, a dalej Szaniawscy, Pruszakowie, Lescy, Skarżyńscy i Pintowscy. W 1851 r. dobra złotopotockie nabyli Krasińscy, a dalej poprzez małżeństwo córki Zygmunta Krasińskiego, przeszły one w posiadanie Raczyńskich. Ojciec Zygmunta Krasińskiego – generał hrabia Wincenty Krasiński przebudował dwór obronny w kształcie wieży w pałac na planie prostokąta. Obok pałacu znajdowała się oficyna dworska i stajnie. Poeta Zygmunt Krasiński przebywał w dworku w Złotym Potoku z rodziną podczas wakacji w 1857 r. Tutaj zmarła jego najmłodsza córka – 4-letnia Elżbieta. Poeta po wyjeździe ze Złotego Potoku nigdy już nie powrócił do kraju.

Złoty Potok nieodłącznie związany jest z hodowlą królewskiej ryby – pstrąga. W drugiej połowie XIX w. hrabia Edward Raczyński postanowił wykorzystać krystalicznie czystą wodę ze źródeł Zygmunta i Elżbiety i założyć hodowlę ryb łososiowatych. Teren przeznaczony pod gospodarstwo rybackie obejmował 22 stawy usytuowane wzduł rzeki Wiercicy i był pierwszym (i największym) pstrągowym gospodarstwem rybackim w kontynentalnej Europie.

Zagęszczenie sieci osadniczej rejonu gminy miało związek z powstaniem Janowa. Miejscowość została założona przez Jana Aleksandra Koniecpolskiego (wojewodę Racławskiego i sieradzkiego) w 1670 r., na terenach dawnych połaci leśnych i wzięła swoją nazwę od imienia założyciela. Akty lokacyjny miasta miał miejsce w 1696 r. Janów jest przykładem miasta tworzonego na tzw. surowym korzeniu – powstanie tkanki urbanistycznej bez wcześniejszych naleciałości historycznych. Lokalizacja Janowa miała swoje uzasadnienie z uwagi na położenie na szlaku pielgrzymkowym do Częstochowy. Janów pełnił początkowo rolę ośrodka usługowego oraz handlowo-rzemieślniczego (wśród mieszkańców dominowała grupa zawodowa rzemieślników). Połączony był promienistym układem dróg z wszystkimi okolicznymi miastami, m.in. Olsztynem, Lelowem, Koniecpolem, Żarkami. Podczas osiemnastowiecznej fali osadniczej, kiedy miał miejsce największy rozwój miasta, doszło do znacznego wylesienia obszaru gminy. W tym okresie znaczną część mieszkańców miasta stanowiły rodziny żydowskie. Od I poł. XIX w. Janów powoli zatracał swoją miejską funkcję, znaczna ilość mieszkańców utrzymywała się z rolnictwa (ok. połowa ludności).

W 1870 r., w odwecie za udział mieszkańców w powstaniu styczniowym, Janów utracił prawa miejskie. Miejscowość włączono jako osadę wiejską do gminy Złoty Potok. Gminy Janów, jako jednostka samorządu terytorialnego, powstała w 1975 r. Z uwagi na dominującą własność szlachecką na ziemiach janowskich, występowały tu liczne folwarki oraz dworki szlacheckie. Do czasów dzisiejszych przetrwały: zrewitalizowane zespoły dworsko-parkowe w Żurawiu i Bystrzanowicach-Dworze oraz zespół dworsko-ogrodowy w Czepurce.

Zdjęcie 6 Dwór w Bystrzanowicach-Dworze

Źródło: zabytek.pl, fot. R. Solski.

W Janowie mały 4-letni Jan Kiepura, późniejszy największy tenor polski, uczęszczał wraz z bratem Władysławem do Ochronki w Złotym Potoku prowadzonej przez Hr. Stefanię Raczyńską. Matka Jana była żydówką i pochodziła z Pławna, później mieszkała w Gidlach a ojciec z Węglowic. Ojciec Jana - Franciszek śpiewał w chórze kościelnym w Janowie i przez pewien czas był organistą. Rodzice Jana Kiepury prowadzili piekarnię w Janowie.

8 grudnia 1914 r., w czasie I wojny światowej pocisk artyleryjski trafia w kościół w Janowie wzniecając pożar który trawi całą miejscowościę. Po tym pożarze Janów zostaje odbudowany jako wieś murowana.

W 1934 roku z inicjatywy hrabiego Karola Raczyńskiego ustanowiony został pierwszy rezerwat o powierzchni 201 ha w Złotym Potoku.

W roku 1939, w czasie II wojny światowej na terenie gminy trwały zacięte walki obronne Armii Kraków w okolicy Złotego Potoka. W trzecim dniu wojny ginie przy Grocie Niedźwiedziej mjr. Jan Wrzosek - dowódca III batalionu 74 Pułku Piechoty 7 Dywizji Armii Kraków. Był szefem Polskiej Ekipy Olimpijskiej na Olimpiadzie w Berlinie w 1936 r. i olimpijczykiem w strzelaniu z karabinku sportowego na tej Olimpiadzie. W dniu 11 września 1944 r., w lasach Złotego

Potoku w okolicy Bramy Twardowskiego 300 osobowy Samodzielny Batalion Armii Krajowej pod dowództwem mjra Jana Pańczakiewicza (ps. „Skała”) i mjra Ryszarda Nuszkiewicza (ps. „Powolny”), dążący na odsiecz powstańczej Warszawie, stoczył potyczkę z przeważającymi siłami wroga i ze stosunkowo małymi stratami zdążył się wycofać w kierunku Krakowa. W październiku 1944 r. lasy złotopotockie stanowią na kilka tygodni schronienie dla 3 batalionu 3 Brygady Armii Ludowej im gen. Józefa Bema. Pod koniec października wykryty przez Niemców wycofał się w Krakowskie. W dniu 8 listopada oddział partyzancki Armii Krajowej pod dowództwem por. „Twardego” (Stanisław Wencel - junior), dokonał przy ostańcu Diabelskie Mosty, udanej zasadzki na powracającego z akcji kontyngentowej w Złotym Potoku, kata ziemi częstochowskiej, żandarma hitlerowskiego z Żarek, Juliana Schuberta, zwanego „Krwawym Julkiem”. Padło 7 niemieckich żołnierzy i 4 granatowych policjantów (Polaków w służbie niemieckiej), w tym „Krwawy Julek”. Była to jedna z niewielu w czasie wojny udanych egzekucji na hitlerowskich oprawców. Broń na w/w akcję zbrojną przechowywana była w poddaszu ganku (Schroniska) domku stróża stawowego - pana Karonia na Pstrągarni Raczyńskich. W czasie wojny piętro owego domku, (stojącego do dzisiaj) służyło jako I schronisko na Jurze. Ukrywało się tutaj kilka osób po powstaniu warszawskim.

Do ważniejszych obiektów zabytkowych położonych na terenie gminy zalicza się:

- Zespół Pałacowo-Parkowy Raczyńskich w Złotym Potoku z II połowy XIX w.,
- Dworek Krasińskich w Złotym Potoku z 1829 r.,
- Zespół Dworsko-Parkowy w Żurawiu, pocz. XX w.,
- Zespół Dworsko-Parkowy w Bystrzanowicach-Dworze XVIII-XX w.,
- Zespół Dworsko-Ogródowy w Czepurce z XIX-XX w.,
- Układy urbanistyczne, plac Św. Jana Chrzciciela w Złotym Potoku, pocz. XII w., oraz Plac Grunwaldzki w Janowie,
- Młyn wodny, drewniany Kołaczew w Złotym Potoku- z 1807 r.,
- Pstrągarnia Raczyńskich w Złotym Potoku,
- Kościół pod wezwaniem Jana Chrzciciela w Złotym Potoku z XVIII w.,
- Kościół pod wezwaniem św. Bartłomieja w Żurawiu z 1440 r.,
- Kościół parafialny p.w. Niepokalanego Poczęcia NMP w Janowie z 1921-23r.,
- Pozostałość słowiańskiego grodziska z VIII wieku „Osiedle Wały”,
- Ruiny zamku Ostrężnik we wsi Siedlec z XIII-XIV w.,
- Kaplica cmentarna p.w. Św. Barbary wraz z cmentarzem w Żurawiu z pocz. XVII w.,
- Cmentarz katolicki z XIX w. w Janowie,
- Cmentarz katolicki w Złotym Potok
- Żydowski Kirkut, z końca XVIII w.,
- Schronisko PTT w stylu góralskim, wzniesione przez hr Raczyńskiego w 1935 r.,
- 27 stanowisk archeologicznych z okresu od paleolitu do późnego średniowiecza.,
- Kaplice przydrożne murowane – najstarsza z XIX wieku, w miejscowościach Zagórze, Piasek i Sokole Pole.

Zdjęcie 7 Pałac Raczyńskich w Złotym Potoku

Źródło: polskiekrajobrazy.pl

Zdjęcie 8 Pstrąggarnia Raczyńskich

Źródło: polskieszlaki.pl

Zdjęcie 9 Młyn wodny Kołaczew z 1807 r.

Źródło: <http://szlakiibezdroza.blogspot.com>

Turystyka

Turystyka stanowi znaczący czynnik lokalnego rozwoju, a na atrakcyjność turystyczną danego obszaru składają się przede wszystkim walory przyrodnicze i antropogeniczne oraz zagospodarowanie turystyczne, tj. baza noclegowa, gastronomia i dostępność komunikacyjna, uzupełniane przez obiekty społeczno-techniczne, jak np. sklepy i apteki. Na walory przyrodnicze, wpływające na atrakcyjność turystyczną składają się elementy środowiska przyrodniczego, interesujące dla turystów i występujące np. w rezerwatach przyrody, parkach krajobrazowych lub też poza tymi formami ochrony przyrody. Walory antropogeniczne związane są z działalnością człowieka i dotyczą m. in. zabytków architektury, muzeów, miejsc pamięci narodowej i kultu religijnego oraz wydarzeń kulturalno-sportowych. Zagospodarowanie turystyczne dotyczy przede wszystkim liczby i jakości miejsc noclegowych oraz lokali lub obiektów gastronomicznych, a także sieci drogowej, kolejowej oraz szlaków turystycznych.

Gminy Janów położona jest na Jurze Krakowsko - Częstochowskiej w odległości 20 km od Częstochowy i 90 km od Krakowa. Jest jedną z atrakcyjniejszych turystycznie gmin powiatu częstochowskiego m.in. ze względu na swoją różnorodność i bogactwo. Na terenie Gminy Janów znajduje się Park Krajobrazowy Orlich Gniazd zajmujący powierzchnię 66,11 km². Jego najbardziej charakterystycznym elementem krajobrazu jest wierzchowina wapienna urozmacona licznymi ostańcami wapiennymi. Do najbardziej charakterystycznych ostańców w Gminie Janów należą m.in. Brama Twardowskiego, Diabelskie Mosty i Skała z Krzyżem. Do miejsc bardzo urokliwych należy dodać dolinę rzeki Wiercicy, biorącej początek u stale bijących źródeł Elżbiety i Zygmunta. Również źródła Miłości i Spełnionych Marzeń przyciągają turystów wybornym smakiem krystalicznie czystej wody jurajskiej. Malowniczo położone stawy „Sen Nocy

Letniej", „Armerykan", „Guców" czy „Irydion" dopełniają piękną krajobrazu. U stóp Ostrężnickiego zamku biją okresowe źródła, które dają początek okresowej rzece o nazwie Ostrężnicki Potok.

Przez obszar gminy przebiega pięć dobrze oznakowanych pieszych szlaków turystycznych. Tereny te świetnie nadają się do uprawiania turystyki pieszej, rowerowej, konnej, biegów na orientację, narciarstwa biegowego, skiringów, crossów, a także dłuższego wypoczynku.

Można tutaj skorzystać również z bazy noclegowej i gastronomicznej, w gminie zlokalizowane są: hotel i restauracja "Kmicic" w Złotym Potoku, Schronisko Młodzieżowe PTSM w Siedlcu oraz gospodarstwa agroturystyczne. W Gminie Janów działają również Punkty Informacji Turystycznej, przy Urzędzie Gminy Janów, przy Publicznej Bibliotece Gminnej w Janowie, przy Schronisku Młodzieżowym w Siedlcu oraz w Muzeum Regionalnym w Złotym Potoku, które mają w zakresie działalności promocję turystyczną gminy, sprzedaż materiałów i pamiątek promujących gminę i okolice oraz poradnictwo dla turystów. Przez Gminę Janów przebiega 29 szlaków, na łącznym odcinku 251 km, w tym: 5 szlaków pieszych, 8 szlaków rowerowych, 4 szlaki konne, 8 ścieżek dydaktycznych, 3 e-audio-wycieczki i 1 trasa questingowa.

Najważniejszy ze szlaków, to Szlak Orlich Gniazd uznany przez POT za najważniejszy szlak turystyczny w Polsce. Wszystkie szlaki w Gminie Janów mają połączenie ze szlakami turystycznymi w gminach ościennych w ramach projektów współpracy – łączenia szlaków. W poniżej tabeli zaprezentowano szlaki turystyczne przebiegające przez Gminę Janów.

Tabela 20 Szlaki turystyczne przebiegające przez Gminę Janów

L.p.	Nazwa szlaku	Rodzaj szlaku	Długość i przebieg trasy na terenie gminy	Stopień trudności
1	Szlak Orlich Gniazd	Pieszy, dostępny także dla rowerzystów	16 km, Pabianice↔Złoty Potok↔Ostrężnik	Czerwony
2	Szlak Warowni Jurajskich	Pieszy, dostępny także dla rowerzystów	10 km, Siedlec↔Ostrężnik	Niebieski
3	Szlak Zamonitu im. T. Belkego	Pieszy, dostępny także dla rowerzystów	12 km, Żółty Poraj↔Niegowonice Złoty Potok 15 km,	Żółty
4	Szlak Walk 7 Dywizji Piechoty- wrzesień 1939	Pieszy, dostępny także dla rowerzystów	Częstochowa↔Janów Siedlec↔Złoty Potok↔Janów	zielony
5	Szlak Gór Gorzkowskich	Pieszy, dostępny także dla rowerzystów	19 km, Apolonka↔Góry Gorzkowskie↔Ostrężnik	czarny
6	Szlak Poezji i Legend "Złotej Krainy Pstrąga I Jurajski Szlak	Pieszy, dostępny także dla rowerzystów	6 km, Złoty Potok	Czerwono-zielony
7	Rowerowy Orlich Gniazd	rowerowy	5 km, osady Szczypie↔Okrężnik	Czerwony

8	II Jurajski Szlak Rowerowy Z. Krasieńskiego	rowerowy	14 km, Dziadówki↔ Janów↔ Złoty Potok↔ Ostrężnik	zielony
9	Jurajski Szlak Hotel "Kmicic"	rowerowy	17 km, Złoty Potok↔ Bystrzanowice↔ Siedlec	czarny
10	Szlak rowerowy "Kacpra Karlińskiego	rowerowy	8 km, Siedlec↔ Bogdaniec↔ Aleja Klonów	niebieski
11	Ścieżka rowerowa doliny Wiercicy "Ku Źródłom"	rowerowy	11 km, Janów↔ Złoty Potok↔ Ostrężnik	
12	Szlak atrakcji turystycznych	rowerowy	18 km, Ostrężnik↔ Siedlec↔ Złoty Potok↔ Janów	
13	Śląski szlak architektury drewnianej	rowerowo-samochodowy	Młyn Kołaczew w Złotym Potoku	
14	Międzynarodowy Szlak Maryjny	rowerowo-samochodowy	Ostrężnik↔ Złoty Potok↔ Janów↔ Ponik	Biało-żółtoniebieski
15	Jurajski Stajni "Wiking"	szlak konny	16 km Złoty Potok↔ Siedlec	
16	Szlak Jurajski Karawany Konnej	szlak konny	8 km, Brus↔ Pabianice↔ Piasek	
17	Szlak Kosmiczny (Galeria Planet)	szlak konny	12 km, Piasek↔ Złoty Potok	
18	Transjurajski Szlak Konny PTTK	szlak konny	18 km, Ostrężnik↔ Złoty Potok↔ Siedlec↔ Brus 4,5 km, 12 przystanków Złoty Potok (Wzgórze Kmicica- Diabelskie Mosty)	pomarańczowy
19	Ścieżka w rezerwacie "Parkowe"	ścieżka przyrodniczo-historyczna	1,7 km, 8 rzystanków Źródło Zdarzeń- Jaskinia Ostrężnicka- ruiny zamku Ostrężnik	
20	Ścieżka "Tropem Tajemnic"	ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna	7 km, 8 przystanków Szkolne Schronisko Młodzieżowe- Pustynia Siedlecka- Kadzielnia - Kamieniołom	
21	Ścieżka w Siedlcu	Ścieżka dydaktyczno-spacerowa	3,5 km, Sygontka- Stawy Krasianów- Ponik	
22	Ścieżka "Leśnicówka Dziadówki"	Ścieżka przyrodniczo-edukacyjna	5 km, Dolina Wiercicy	
23	Ścieżka "Złota Kraina Pstrąga"	Ścieżka historyczno-przyrodnicza	8 km, Ostrężnik-Ponik	
24	Ścieżka "Szlak Zjawisk Krasowych"	Ścieżka przyrodniczo-dydaktyczna	Pabianice (20 kapliczek przydrożnych)	
25	Ścieżka "Szlak Maryjny"		3 km, Janów- Złoty Potok	
26	Wycieczka "Historyczna kraina poezji"	e-audio		

27	Wycieczka "Złota kraina pstrąga"	e-audio	3 km, Złoty Potok-Pstrągarnia Raczyńskich
28	Wycieczka "Przez jurajskie podziemia na pustynię Siedlecką"	e-audio	2 km, Szkolne Schronisko Młodzieżowe w Siedlcu-Pustynia Siedlecka
29	Questing "Spacer po dnie jurajskiego morza"	questingowa gra terenowa	2 km, Złoty Potok (staw Amerykan-Grota Niedźwiedzia- Źródło Spełnionych Marzeń)

Źródło: Urząd Gminy Janów

Oferta turystyczna Gminy Janów pod względem walorów przyrodniczych oraz przede wszystkim rekreacyjnych jest szczególnie istotna w dobie wzrastającego popytu na ekologię, eco i agroturystykę. Wskazuje na to duży potencjał rozwojowy w tej dziedzinie gospodarki, mogący w istotny sposób uzupełniać obecne dochody mieszkańców. Wskazane jest stworzenie innowacyjnej i spójnej oferty turystycznej dążącej do wykreowania marki gminy wykorzystującej duży potencjał do uprawiania turystyki kulturowej, aktywnej i rekreacyjnej. Istotny jest również dalszy rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej, a także bazy noclegowej i gastronomicznej.

Baza noclegowa Gminy Janów

W miejscowości Bystrzanowice-Dwór:

- Dwór Bystrzanowice – 9 miejsc,

W miejscowości Ponik:

- Ośrodek Wypoczynkowy CARITAS – 120 miejsc noclegowych,
- Ośrodek Wypoczynkowy ZHP – 50 miejsc,
- Agroturystyka „W Zielonym Domu” Halina Markowska - 8 miejsc,
- Agroturystyka Osada Młyńska Bożena Motłoch – 20 miejsc,
- Agroturystyka Gajówka Sygontka Michał Napora – 7 miejsc,

W miejscowości Siedlec:

- Szkolne Schronisko Młodzieżowe – 60 miejsc,
- Agroturystyka Michalik Barbara – 6 miejsc,
- Agroturystyka „Dom na Jurze” Szaniewska Małgorzata – 14 miejsc,

W miejscowości Złoty Potok:

- Hotel „Kmicic” – 3 gwiazdkowy – 150 miejsc noclegowych,
- Szkolne Schronisko przy Zespole Szkół – 60 miejsc,
- Restauracja i Dom Gościnny „Złoty Jeleń” – 57 miejsc noclegowych,
- Agroturystyka Badura Alina - 4 miejsca,
- Agroturystyka „Nad stawem” Cykowska Iwona - 7 miejsc,
- Agroturystyka Gorzkowska Teresa - 8 miejsc,

- Agroturystyka Kapral Małgorzata - 20 miejsc,
- Agroturystyka Kot Jan - 6 miejsc,
- Agroturystyka „Wichrowe Wzgórza” Krzyształowski Sławomir - 20 miejsc,
- Agroturystyka Marcjanek Zofia - 6 miejsc,
- Agroturystyka Pietrzak Barbara - 4 miejsca,
- Agroturystyka Pilarski Leszek - 20 miejsc,
- Agroturystyka Śrubarczyk Barbara - 12 miejsc,
- Agroturystyka Wnęk Anna - 6 miejsc,
- Agroturystyka „U Zygmunta” Sikora Zygmunt,
- Agroturystyka „U Aliny”

W miejscowości Janów:

- Agroturystyka Małaczek Małgorzata,
- Agroturystyka Jadczyk Wiesława

W miejscowości Żuraw:

- Agroturystyka Małagowski Lech Chata pod Żurawiem - 27 miejsc

6.11 Planowanie przestrzenne

Aktualnie w gminie funkcjonuje miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego Gminy Janów, obejmujący prawie cały obszar gminy, uchwalony przez Radę Gminy Janów uchwałą nr 217/XXXVI/2005 z dnia 2 sierpnia 2005 r., sporządzony w oparciu o ustawę z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, wraz z uchwałą zmieniającą Nr 212/XXXVIII/20 z dnia 27 października 2020 r. w sprawie zmiany studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Janów. Studium określa politykę przestrzenną gminy, lokalne zasady gospodarowania przestrzenią przy uwzględnieniu celów i kierunków polityki przestrzennej, określonych w koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju, strategii rozwoju województwa, planie zagospodarowania przestrzennego województwa i strategii rozwoju gminy. W tym zakresie fundamentalne znaczenie mają zasady ładu przestrzennego i zrównoważonego rozwoju.

Ład przestrzenny jest określany jako ukształtowanie powierzchni, które tworzy harmonijną całość i uwzględnia w sposób uporządkowany wszelkie uwarunkowania i wymagania funkcjonalne, społeczno-gospodarcze, środowiskowe, kulturowe oraz kompozycyjno-estetyczne. Z kolei zrównoważony rozwój jest to rozwój społeczno-gospodarczy, w którym występuje proces integracji działań politycznych, społecznych i gospodarczych, mając na względzie zachowanie równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych, w celu zagwarantowania możliwości zaspokajania podstawowych potrzeb społeczności lub obywateli, zarówno w chwili obecnej jak i dla przyszłych pokoleń.

Studium jest sporządzane dla obszaru znajdującego się w granicach administracyjnych gminy oraz pełni trzy podstawowe funkcje:

- 1) stanowi akt polityki przestrzennej gminy, określający strategię rozwoju przestrzennego;

- 2) wpływa na zasady kształtuowania przestrzeni, określone w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, koordynując ich ustalenia;
- 3) może stanowić ofertę dla przyszłych inwestorów, będąc jednym z ważniejszych elementów programu rozwoju gminy.

W celu kształtuowania zabudowy oraz wskaźników zagospodarowania terenu tworzone są miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na działkach gminnych i prywatnych, umożliwiające przyjęcie wieloletniego kierunku działań standaryzujących ład i porządek przestrzenny oraz stwarzające możliwość zrównoważonego rozwoju podstawowej infrastruktury komunalnej i społecznej oraz sprawniejszego zasiedlania obszarów gminy. Obligatoryjnie realizowane są programy i projekty zmierzające do harmonizacji i kształtuowania przestrzeni publicznej.

Zgodnie z danymi GUS z 2021 r. na terenie Gminy Janów obowiązuje 5 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, sporządzonych na podstawie ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym. Powierzchnia terenów objętych planami wynosi łącznie 14 696 ha, co stanowi 100 % całkowitej powierzchni gminy.

Synteza uwarunkowań studium wskazuje szanse rozwoju gminy, które mają wpływ na jej zagospodarowanie przestrzenne. Szanse rozwoju stanowią: położenie gminy w obrębie obszaru o szczególnych walorach przyrodniczo-krajobrazowych (rzeźba terenu, jaskinie, skałki) znajdujących się w:

- rosnącym zainteresowaniu ludności nowymi terenami zabudowy mieszkaniowej i rekreacyjnej, korzystnie położonymi w sąsiedztwie istniejącej zabudowy (Śmiertny Dąb, Skowronów, Janów, Złoty Potok);
- istniejących walorach miejscowości Janów i Złoty Potok (zabytkowe układy przestrzenne dwóch miejscowości połączone zespołem pałacowo-dworskim i walory krajobrazu), umożliwiających powstanie ośrodka obsługi ruchu turystycznego o znaczeniu ponadlokalnym (krajowym);
- dobre skomunikowanie gminy na kierunkach wschód-zachód i północ-południe drogami krajowymi i wojewódzkimi oraz linią kolejową;
- postępująca koncentracja zaludnienia w części centralnej gminy we wsiach Janów, Ponik, Złoty Potok skupiającą ok. 35 % mieszkańców;
- tereny wsi Bystrzanowice, Żuraw i Pabianice, gdzie występują kompleksy glebowe przydatne dla rolnictwa;
- istniejące rezerwy w przepustowości oczyszczalni ścieków w Janowie, umożliwiające przyjmowanie ścieków dowożonych z innych miejscowości w gminie;
- możliwość przedłużenia sieci gazowej średnioprężnej z Suliszowic (gm. Żarki) do przygranicznych miejscowości na terenie Gminy Janów.

W obowiązującym studium określono cel główny, którym jest:

Rozwój zrównoważony respektujący unikalne walory przyrodniczo-kulturowe Parku Krajobrazowego Orlich Gniazd.

Realizacji celu głównego służyć mają następujące cele strategiczne:

- rozwój funkcji rekreacji, turystyki i edukacji ekologicznej poprzez wykorzystanie walorów i zasobów środowiska przyrodniczego i kulturowego;
- pokonanie barier strukturalno-przestrzennych umożliwiających poprawę warunków życia mieszkańców;
- stworzenie warunków do aktywizacji gospodarczej gminy (nowe miejsca pracy poza rolnictwem, wielofunkcyjny rozwój wsi);
- przygotowanie dla potencjalnych inwestorów terenów ofertowych (uzbrojonych o uregulowanej własności);
- współdziałanie z sąsiednimi gminami w zakresie:
 - podejmowania działań chroniących i promujących walory ZJPK (między innymi możliwość budowy tras rowerowych łączących tereny osadnicze z terenami rekreacyjnymi);
 - przeciwdziałania procesom degradującym środowisko przyrodniczo-kulturowe;
- współdziałanie z jednostkami i instytucjami realizującymi cele publiczne w zakresie:
 - zalesiania gruntów o niskiej przydatności rolniczej oraz terenów skażonych;
 - utrzymania i przebudowy systemu retencji wód powierzchniowych i stanu czystości wód oraz ochrony zbiorników wód wgłębnich;
 - budowy obwodnicy w ciągu drogi krajowej;
 - wzmacniania funkcji turystyki i rekreacji jako istotnego składnika bazy ekonomicznej gmin jurajskich (miejsc pracy, źródła utrzymania).

Studium wskazuje również ogólne zasady określania kierunków zagospodarowania przestrzennego w zakresie środowiska przyrodniczego, środowiska kulturowego, zagospodarowania przestrzennego, infrastruktury technicznej i komunikacji. Uwzględnia obiekty i obszary chronione i proponowane do ochrony na podstawie przepisów odrębnych (z zakresu środowiska przyrodniczego i kulturowego) oraz rezerwę terenu pod projektowane obejście miejscowości Janów, Piasek i Skowronów w ciągu drogi krajowej nr 46.

6.12 Rewitalizacja gminy

Program rewitalizacji Gminy Janów na lata 2017-2023, to uchwalony przez radę gminy wieloletni program działań w sferze społecznej oraz gospodarczej lub przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej lub środowiskowej. Jego realizacja ma spowodować wyprowadzenie wyznaczonych obszarów rewitalizacji ze stanu kryzysowego oraz stworzenia warunków do ich zrównoważonego rozwoju. Obszar rewitalizacji - obszar obejmujący całość lub część obszaru zdegradowanego, cechującego się szczególną koncentracją negatywnych zjawisk, na którym, z uwagi na istotne znaczenie dla rozwoju lokalnego, zamierza się prowadzić rewitalizację.

Obszar rewitalizacji może być podzielony na podobszary, w tym podobszary nieposiadające ze sobą wspólnych granic, lecz nie może obejmować terenów większych niż 20% powierzchni gminy oraz zamieszkałych przez więcej niż 30% mieszkańców gminy. W skład obszaru rewitalizacji mogą wejść obszary występowania problemów przestrzennych, takich jak tereny poprzemysłowe (np. powydobywcze), powojskowe lub pokolejowe, wyłącznie w przypadku, gdy są to tereny zamieszkałe, a przewidziane dla nich działania są ściśle powiązane z celami rewitalizacji dla danego obszaru rewitalizacji. Programy rewitalizacji opracowywane są na podstawie zapisów ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji. W ustawie mocny akcent położony został na aktywny udział mieszkańców i zewnętrznych podmiotów (np. przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, instytucji i organizacji działających na terenie gminy) w procesie rewitalizacji. Gmina ma za zadanie integrować ludzi wokół rewitalizacji, wspierać inicjatywy zmierzające do zwiększeniu udziału, promocji i edukacji o całym procesie. Program rewitalizacji stanowi narzędzie planowania, koordynowania i integrowania aktywności różnych podmiotów i organizacji - instytucji publicznych, organizacji pozarządowych i grup nieformalnych, przedsiębiorców, spółdzielni i wspólnot mieszkaniowych i innych.

Tabela 21 Aktywność samorządu w zakresie rewitalizacji Gminy Janów, stan na rok 2021

1	Prowadzenie działań rewitalizacyjnych	j.m.	kwota
2	szacunkowe środki zaplanowane na cały okres rewitalizacji według źródeł finansowania ogółem	zł	15 135 905,00
3	szacunkowe środki zaplanowane na cały okres rewitalizacji według źródeł finansowania - z budżetu Unii Europejskiej	zł	10 402 395,00
4	szacunkowe środki zaplanowane na cały okres rewitalizacji według źródeł finansowania - z budżetu gminy	zł	991 050,00
5	szacunkowe środki zaplanowane na cały okres rewitalizacji według obszarów interwencji - w obszarze społecznym	zł	5 028 905,00
6	szacunkowe środki zaplanowane na cały okres rewitalizacji według obszarów interwencji - w obszarze środowiskowym	zł	1 000 000,00
7	szacunkowe środki zaplanowane na cały okres rewitalizacji według obszarów interwencji - w obszarze przestrzenno-funkcjonalnym	zł	9 107 000,00
8	powierzchnia obszaru rewitalizacji ogółem	ha	110
9	powierzchnia obszaru rewitalizacji - tereny mieszkaniowe łącznie z towarzyszącymi terenami usługowymi i komunikacyjnymi na wsi	ha	100
10	powierzchnia obszaru rewitalizacji - tereny zieleni	ha	10

11	podobszary obszaru rewitalizacji	szt.	4
12	ludność gminy zamieszkała obszar rewitalizacji w momencie uchwalenia programu rewitalizacji	os.	923

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

6.13 Mieszkalnictwo

Ważnym elementem rozwoju lokalnego w gminie jest mieszkalnictwo, związane z wielkością zasobów mieszkaniowych oraz warunkami mieszkaniowymi. Mieszkalnictwo ściśle wiąże się również z polityką przestrzenną, ze względu na jej rolę w kształtowaniu przestrzeni, decydując o sposobie użytkowania terenu. Według danych GUS z 2021 r., na terenie Gminy Janów znajdowało się 2 462 mieszkań o łącznej powierzchni użytkowej 219 195 m², a w odniesieniu do roku 2017 ich liczba spadła o 26, natomiast powiększyła się liczba izb i powierzchnia użytkowa mieszkań.

Dane dotyczące zasobów mieszkaniowych w gminie w roku 2017 i 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 22 Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Janów w roku 2017 i 2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2021
Budynki mieszkalne w gminie	szt.	2 249	2 228
Mieszkania	szt.	2 488	2 462
Izby	szt.	9 527	10 233
Powierzchnia użytkowa mieszkań	m ²	203 584	219 195

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Porównując wskaźniki, dotyczące wielkości zasobów mieszkaniowych w Gminie Janów ze wskaźnikami dla powiatu częstochowskiego i województwa śląskiego za rok 2021 można zauważyc, że w zakresie przeciętnej powierzchni użytkowej mieszkania na 1 osobę, mieszkań na 1000 mieszkańców oraz przeciętnej liczby osób na 1 mieszkanie, kształtują się one korzystniej dla Gminy Janów. W gminie większa niż w województwie była przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę i większa była liczba mieszkań na 1000 mieszkańców, natomiast przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie kształtowała się korzystniej niż w powiecie i województwie. Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania była z kolei w gminie mniejsza niż w powiecie, a zbliżona do wskaźników województwa.

Dane dotyczące wskaźników z zakresu zasobów mieszkaniowych dla roku 2021 w Gminie Janów, powiecie częstochowskim i województwie śląskim przedstawia poniższa tabela:

Tabela 23 Wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych w Gminie Janów, powiecie częstochowskim oraz województwie śląskim

Wskaźnik	Gminy Janów	Powiat częstochowski	Województwo śląskie
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania w m ²	89,0	94,9	72,4
Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę w m ²	37,3	34,0	30,2
Mieszkania na 1000 mieszkańców	419,2	358,8	417,2
Przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie	2,39	2,79	2,40

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

O warunkach mieszkaniowych, oprócz takich czynników jak powierzchnia mieszkania, w tym powierzchnia przypadająca na 1 osobę, czy też przeciętna liczba osób na 1 mieszkanie, decyduje również wyposażenie w podstawowe instalacje techniczno-sanitarne, do których można zaliczyć łazienkę, ustęp spłukiwany, wodociąg, centralne ogrzewanie oraz gaz sieciowy.

Na przestrzeni ostatnich lat, ogólnem w skali kraju można zauważać wzrost liczby mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne. Najwięcej mieszkań na terenie Gminy Janów w 2020 roku wyposażonych było w wodociąg – 96,9 % ogółu mieszkań. Ustęp spłukiwany posiadało 85,1 % ogółu mieszkań, łazienkę – 80,1 %, natomiast centralne ogrzewanie – 65,6 %. Tylko 13 mieszkań jest podłączonych z kolej do sieci gazowej. Od roku 2017 do końca 2020, liczba mieszkań przyłączonych do sieci wodociągowej, wyposażonych w ustęp spłukiwany, łazienkę oraz posiadających centralne ogrzewanie ogólnie mówiąc wzrosła.

Liczbę mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne oraz ich udział w liczbie ogólnej mieszkań na terenie Gminy Janów w roku 2017 i 2020 przedstawia poniższa tabela. Na dzień opracowania Strategii brak było dostępnych danych z 2021 roku.

Tabela 24 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarnie

Wyszczególnienie	2017		2020	
	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań	Liczba mieszkań wyposażonych w instalacje techniczno-sanitarne	% ogółu mieszkań
Wodociąg	2 304	92,6	2 370	96,9
Ustęp spłukiwany	2 016	81,0	2 082	85,1
Łazienka	1 893	76,1	1 959	80,1
Centralne ogrzewanie	1 539	61,9	1 605	65,6
Gaz sieciowy	7	0,3	13	0,5

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Na przestrzeni lat 2017-2021 na terenie Gminy Janów można zauważać wzrost liczby mieszkań, co jest trendem zarówno w województwie śląskim ogółem, jak i w skali kraju. W tym okresie oddano łącznie do użytkowania 125 mieszkań o powierzchni 14 374 m².

Tabela 25 Budownictwo mieszkaniowe w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017 - 2021

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2018	2019	2020	2021
Budynki mieszkalne oddane do użytkowania	szt.	26	26	31	24	24
Oddane mieszkania ogółem	szt.	26	20	31	24	24
Ilość izb ogółem	szt.	157	112	171	128	130
Powierzchnia użytkowa ogółem	m ²	4 112	3 152	3 924	3 251	3 186

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pomocne w określeniu sytuacji w budownictwie mieszkaniowym na danym obszarze oraz tendencji zachodzącej w tej kwestii, są opracowane przez GUS wskaźniki budownictwa mieszkaniowego, m. in. mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności, przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania oraz nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności.

Według danych GUS z 2021 r., wartość wskaźnika liczby mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności wyniosła w Gminie Janów – 4,1, co było niższym wynikiem w stosunku do średniej powiatu częstochowskiego (4,5), ale wyższym w stosunku do województwa śląskiego (3,9).

Na terenie Gminy Janów do użytkowania oddawane są przede wszystkim mieszkania w budynkach jednorodzinnych, natomiast znikomy jest udział oddawanych mieszkań w budynkach wielorodzinnych. Potwierdzają to wskaźniki przeciętnej powierzchni użytkowej 1 mieszkania oddanego do użytkowania, a także nowych budynków mieszkalnych na 1000 ludności w stosunku do mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności – wskaźnik dotyczący mieszkań był taki sam jak wskaźnik dla budynków mieszkalnych. Jeszcze mniejszy udział budynków mieszkalnych jednorodzinnych występował w powiecie częstochowskim ogółem, gdzie przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania była znacznie większa niż w gminie oraz występowała mniejsza dysproporcja pomiędzy wskaźnikami mieszkań oddanych do użytkowania na 1000 ludności, a nowymi budynkami mieszkalnymi na 1000 ludności.

Dane dotyczące wskaźników z zakresu budynków mieszkalnych i mieszkań oddanych do użytku dla roku 2021 w Gminie Janów, Powiecie częstochowskim oraz w Województwie śląskim, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 26 Wskaźniki dotyczące budownictwa mieszkaniowego w Gminie Janów, Powiecie częstochowskim oraz w Województwie śląskim dla roku 2021

Wskaźnik	Gminy Janów	Powiat częstochowski	Województwo śląskie
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności	4,1	4,5	3,9
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m ²	132,8	136,0	108,3
Nowe budynki mieszkalne na 1000 ludności	3,6	4,0	2,4

6.14 Infrastruktura techniczna i gospodarka odpadami komunalnymi

Infrastruktura techniczna

Zaopatrzenie w wodę

Istotny wpływ na jakość życia na danym obszarze ale także na procesy rozwojowe w gminie ma dostępna infrastruktura techniczna. Do głównych celów jednostek samorządu terytorialnego zalicza się tworzenie jak najlepszych warunków do zamieszkania, prowadzenia działalności gospodarczej, realizacji usług społecznych, komunalnych oraz administracyjnych. Jednym z elementów infrastruktury technicznej, znacząco wpływającym na jakość życia mieszkańców jest infrastruktura wodno-kanalizacyjna, na którą składają się m. in. ujęcia i stacje uzdatniania wody, sieci przesyłowe i rozdzielcze, przyłącza wodociągowe i kanalizacyjne, zbiorcze i indywidualne oczyszczalnie ścieków, przepompownie ścieków oraz kanały ściekowe.

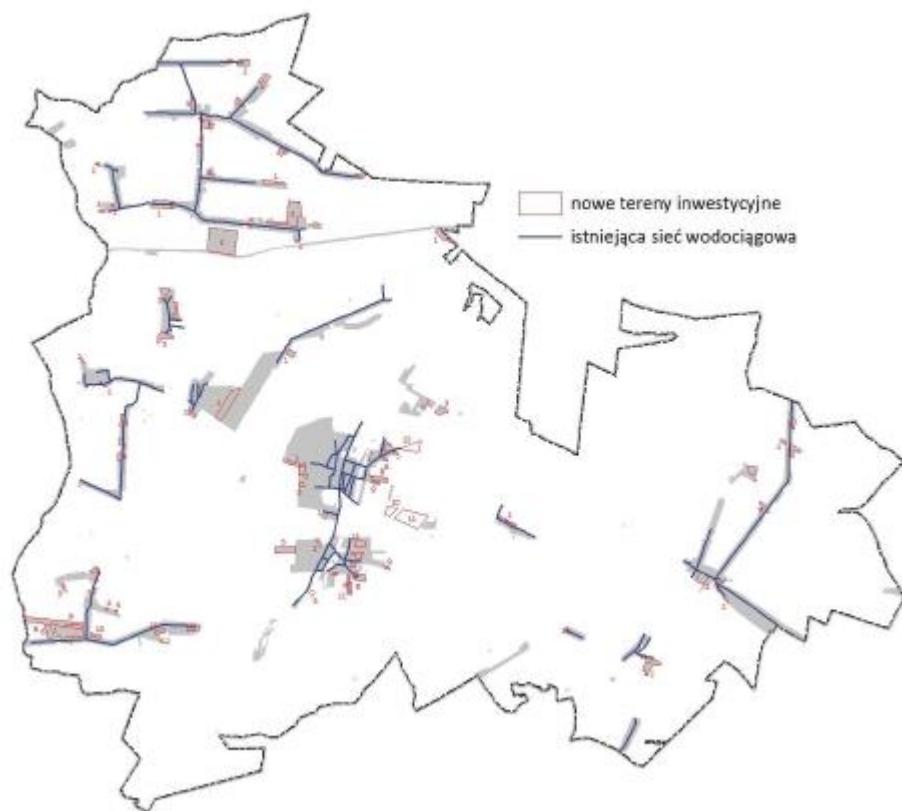
Zadania w zakresie dostarczania wody na terenie Gminy Janów realizowane są przez Zakład Gospodarki Komunalnej Janów Sp. z o. o. – spółka z 100 % udziałem Gminy Janów. Zaopatrzenie Gminy Janów w wodę odbywa się z trzynastu ujęć wód podziemnych, zlokalizowanych na terenie gminy. Cały obszar gminy położony w zasięgu szczelinowo-krasowego Głównego Zbiornika Wód Podziemnych Jury Górnego – GZWP nr 326 Częstochowa E. Jest to zbiornik o fundamentalnym znaczeniu dla zaopatrzenia w wodę rejonu częstochowskiego i rejonów sąsiednich. W granicach gminy wyznaczono projektowane obszary ochronne dla GZWP 326 oraz 408.

Tabela 27 Wykaz ujęć wody w Gminie Janów

lp	Nr studni głębinowej	Lokalizacja	Ilość wody z ujęcia [m ³ /h]	Wydajność eksploatacyjna [m ³ /h]
1	1	Apolonka	1,0	10,0
2	2, 2a	Bystrzanowice	5,0	18,0
3	3	Bystrzanowice - Dwór	1,0	10,0
4	4	Czepurka	2,0	15,94
5	5	Hucisko	1,0	42,6
6	6	Lusławice	3,0	6,0
7	7	Piasek	3,0	18,1
8	8, 8a	Siedlec	4,0	18,0
9	9	Skowronów	3,0	34,0
10	10	Śmiertny Dąb	1,0	169,0
11	11	Zagórze	2,0	13,28
12	12	Złoty Potok	17,0	72,0
13	13	Żuraw	4,0	48,0

Źródło: Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Janów, 2004.

Mapa 14 Sieć wodociągowa na terenie Gminy Janów

Źródło: Prognoza Oddziaływania na Środowisko Zmiany Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Janów – Warszawa 2018 r.

Według danych GUS z 2021 roku, na terenie Gminy Janów długość eksploatowanej sieci wodociągowej wyniosła 85,7 km, natomiast liczba przyłączy prowadzących do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania – 2 107. Do sieci wodociągowej podłączonych było 81,3 % budynków mieszkalnych, korzystających z sieci wodociągowej było 93,7 % ogółu mieszkańców gminy, a średnie roczne zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca wyniosło 32,9 m³.

Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w Gminie Janów w roku 2017 i 2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 28 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w Gminie Janów w 2017 oraz 2021 roku.

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2021
Długość eksploatowanej sieci wodociągowej	km	78,4	85,7
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	2 042	2 107
Budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociągowej – w % ogółu budynków mieszkalnych	%	80,8	81,3

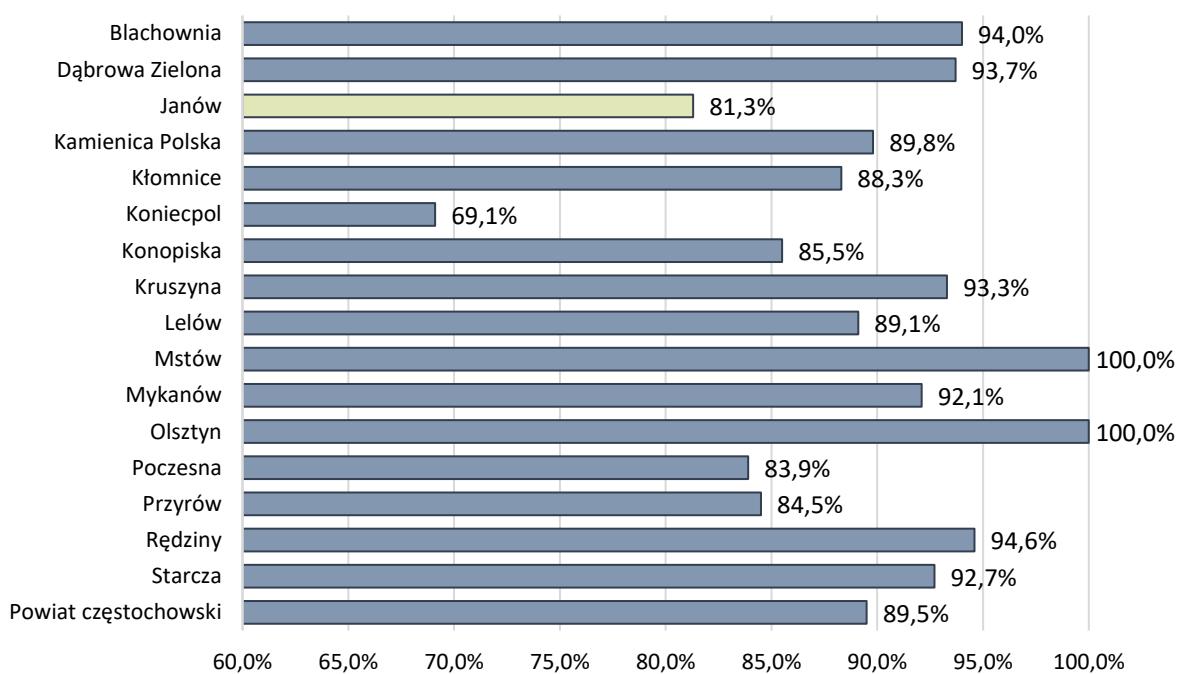
Awarie sieci wodociągowej	szt.	34	14
Woda dostarczona gospodarstwom domowym	dam ³	172,0	194,0
Zużycie wody w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca	m ³	28,8	32,9

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Pod względem udziału budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w budynkach mieszkalnych ogółem, Gminy Janów wypada na tle pozostałych gmin powiatu częstochowskiego niezbyt korzystnie. Powiat częstochowski jest generalnie dobrze zwodociągowany – 89,5 % budynków mieszkalnych ogółem zostało podłączonych do sieci wodociągowej. Najmniejsza wartość w tej kwestii występuje w gminie Koniecpol – 69,1 %, natomiast Gminy Janów znajduje się na przedostatnim miejscu w powiecie.

Dane dotyczące udziału budynków mieszkalnych podłączonych do sieci wodociągowej w budynkach mieszkalnych ogółem w gminach powiatu częstochowskiego w 2021 roku, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 9 Budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociągowej w % ogółu budynków mieszkalnych w gminach powiatu częstochowskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Kanalizacja

Działalność w zakresie zbiorowego odprowadzania ścieków, tak samo jak w przypadku zaopatrzenia w wodę prowadzi Zakład Gospodarki Komunalnej Janów Sp. z o. o.

Największe zagrożenie dla jakości wód stanowi nieuregulowana gospodarka wodno-ściekowa. Siecią kanalizacyjną objęte są jedynie miejscowości Janów, Złoty Potok, Piasek, Ponik, Hucisko, Bystrzanowice – Dwór, Bystrzanowice, Czepurka oraz część Śmiertnego Dębu. Ścieki

z terenów nieskanalizowanych gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych i wozami asenizacyjnymi dowożone do punktu zlewnego w oczyszczalni.

Na terenie gminy działa jedna oczyszczalnia mechaniczno-biologiczna w miejscowości Janów.

Według danych GUS, w 2021 roku długość czynnej sieci kanalizacyjnej wyniosła 44,9 km, a podłączonych do niej było 33,4 % ogółu budynków mieszkalnych na terenie gminy, podczas gdy w 2017 r. było to zaledwie 32,8 km długości oraz 31,6 % ogółu budynków mieszkalnych. W 2021 roku siecią kanalizacyjną odprowadzonych zostało 102,0 dam³ ścieków bytowych, a w stosunku do roku 2017 ilość ta zmalała o 24,0 dam³.

Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w Gminie Janów w roku 2017 i 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 29 Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w Gminie Janów w roku 2017 oraz 2021

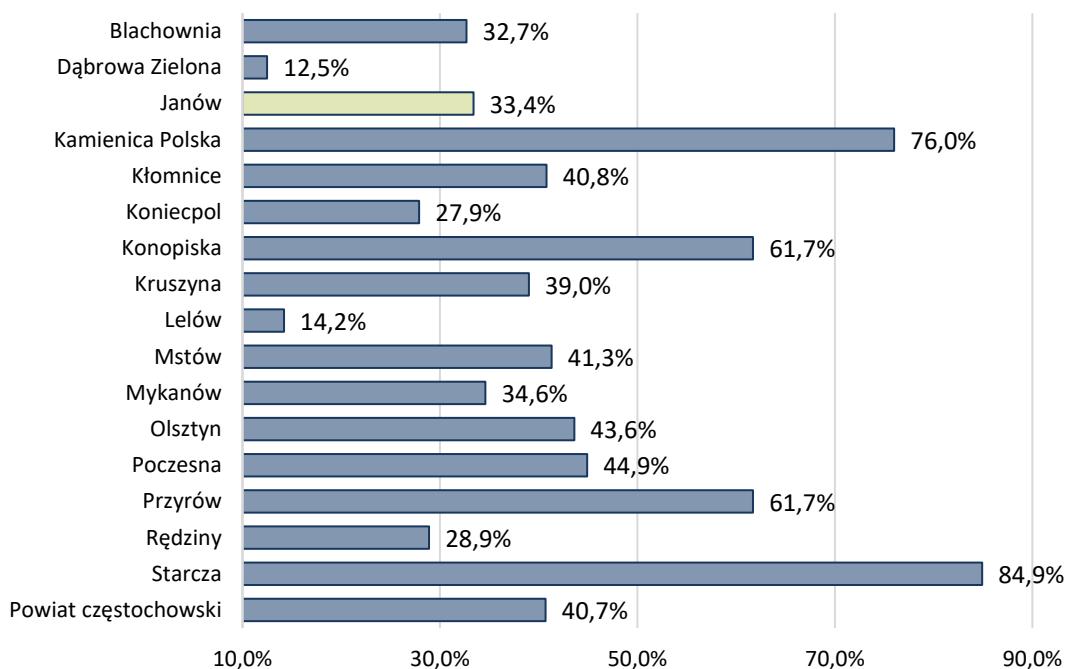
Wyszczególnienie	Jednostka miary	2017	2021
Długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	32,8	44,9
Przyłącza prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	822	893
Awarie sieci kanalizacyjnej	szt.	9	2
Ścieki bytowe odprowadzone siecią kanalizacyjną	dam3	126,0	102,0

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W powiecie częstochowskim, najwięcej budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w 2021 roku występowało w gminach: Starcza oraz Kamienica Polska – odpowiednio 84,9 % i 76,0 % budynków mieszkalnych ogółem. Średnia dla powiatu częstochowskiego wyniosła natomiast 40,7 %. W Gminie Janów do sieci kanalizacyjnej w 2021 roku podłączonych było 33,4 % budynków mieszkalnych ogółem.

Dane dotyczące udziału budynków mieszkalnych podłączonych do sieci kanalizacyjnej w budynkach mieszkalnych ogółem w gminach powiatu częstochowskiego w 2021 roku, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 10 Budynki mieszkalne podłączone do sieci kanalizacyjnej w % ogółu budynków mieszkalnych w gminach powiatu częstochowskiego w 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Gazyfikacja

Obszar gminy praktycznie jest w nieznacznym stopniu zgazyfikowany gazem sieciowym ze względu na znaczne odległości gminy od magistralnych gazociągów wysokiego ciśnienia i małą ilość potencjalnych odbiorców gazu. Stosowane są indywidualne rozwiązania zaopatrzenia w gaz poprzez butle gazowe oraz zbiorniki magazynowe. Gaz jest głównie wykorzystywany do celów grzewczych oraz przygotowywania posiłków. W 2021 roku odbyło się oficjalne otwarcie gazociągu w Siedlcu – pierwszej, w części zgazyfikowanej miejscowości w Gminie Janów.

Ciepłownictwo

Na terenie gminy nie występuje również scentralizowany system ciepłowniczy. Znaczny problem w Gminie Janów stanowi tzw. niska emisja. W większości budynków indywidualnych użytkowane są kotły węglowe, dla których paliwem jest węgiel lub węgiel z drewnem (ok. 97% zabudowy jednorodzinnej, wg ankiety z 2009 r.). Wykorzystywane są również inne paliwa, tj.: ekogroszek, olej opałowy i gaz, stanowią one jednak znikomy procent. Na wielkość emisji ma również wpływ stan techniczny urządzeń. Duże obiekty handlowe i użyteczności publicznej o znaczącym zapotrzebowaniu w ciepło, ogrzewane są za pomocą własnych kotłowni olejowych lub węglowych. Gospodarstwa domowe na terenie Gminy Janów korzystają w zdecydowanej większości z nisko sprawnych palenisk węglowych opalanych najczęściej niskogatunkowym węglem. Ze względu na niską emisję, na wysokości około 10 m, rozprzestrzenianie zanieczyszczeń odbywa się po najbliższej okolicy.

Gmina realizuje Program Ograniczenia Niskiej Emisji. Podstawowe planowane działania ograniczające negatywny wpływ zanieczyszczeń to: termomodernizacja budynków, polepszenie paliwa dostarczanego do kotłowni oraz nasadzenia drzew w miejscowościach do tego przeznaczonych. Gminy Janów propaguje wykorzystywanie alternatywnych źródeł energii. Wraz z Jurajskim Ośrodkiem Energii Odnawialnej zaczęła propagować wśród mieszkańców gminy uprawę wierzby krzewistej. Odpowiednie odmiany wierzby charakteryzują się dobrymi właściwościami energetycznymi, stanowią wieloletnie źródło odnawialnej energii. Celowość zakładania plantacji energetycznych wynika m.in. z dużej gęstości (koncentracja energii), bardzo niskiej zawartości w spalinach dwutlenku siarki i innych substancji szkodliwych, produkcja bez udziału szkodliwych substancji. Wykorzystanie wierzby jako źródła ciepła pozwala obniżyć tzw. „niską emisję”.

Wszystkie budynki użyteczności publicznej dysponują proekologicznym źródłem ciepła. I tak w Szkołach Podstawowych w Lgoczance i w Janowie, Szkolnym Schronisku Młodzieżowym w Siedlcu, Urzędzie Gminy Janów, Przedszkolu w Złotym Potoku oraz w zrewitalizowanym budynku Centrum Usług Społecznościowych w Janowie zamontowano piece c.o. na pellet. Natomiast w Szkołach w Lusławicach i Piasku funkcjonują piece na olej opałowy. Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej ogrzewany jest eko-groszkiem.

Budynek Urzędu Gminy oraz Szkoły w Janowie, Lgoczance i Lusławicach zostały poddane termomodernizacji.

Sieć energetyczna

Zapotrzebowanie na energię elektryczną odbiorców z terenu Gminy Janów pokrywane jest przez główny punkt zasilania (GPZ) o napięciu 110/15 kV Julianka (Gmina Przyrów), z którego energia elektryczna rozprowadzana jest liniami średniego napięcia 15 kV do stacji transformatorowych, a stamtąd liniami niskiego napięcia do odbiorców na terenie Gminy Janów.

Przez teren gminy przebiegają linie wysokiego napięcia, nie biorące bezpośredniego udziału w zasilaniu gminy w energię elektryczną:

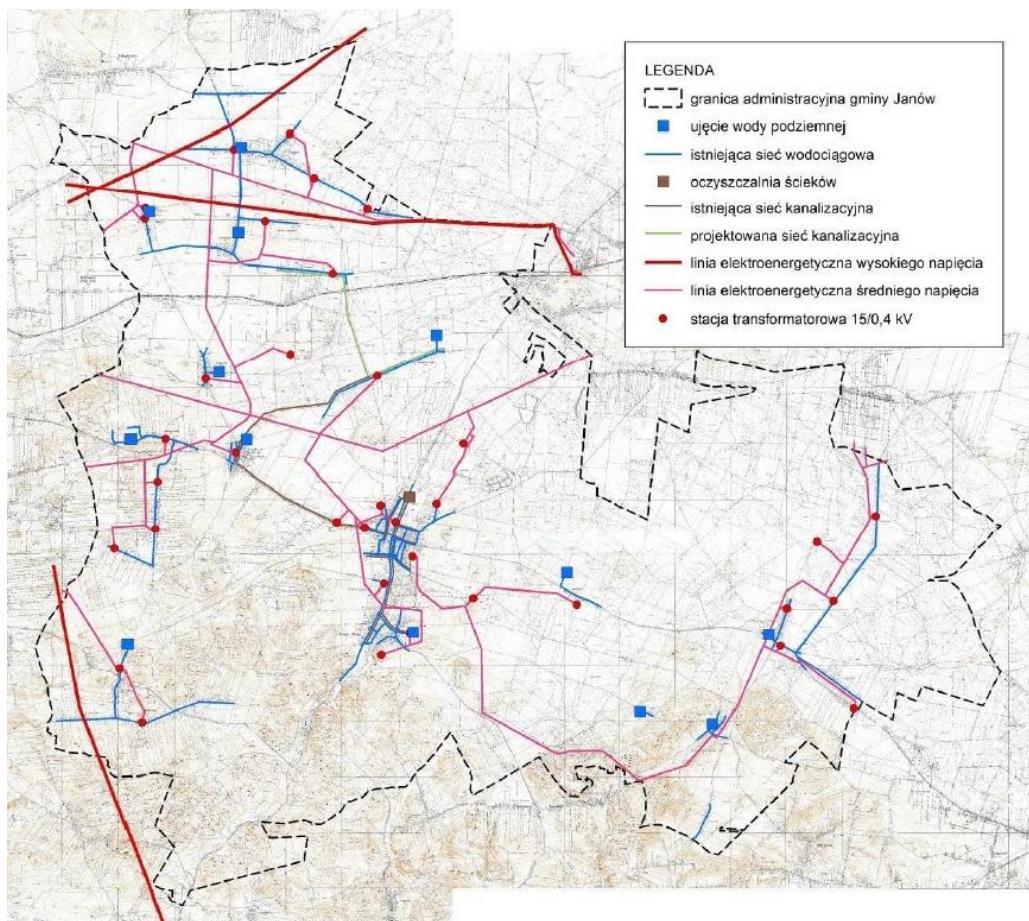
- 220 kV Joachimów – Kielce,
- 220 kV Joachimów – Łośnice,
- 110 kV Wrzosowa – Julianka.

Szerokość pasa technologicznego dla linii 220 kV wynosi 50 m – po 25 m w obie strony od osi linii mierząc poziomo i prostopadle do osi. Wskazana szerokość pasa technologicznego dla linii 110 kV to 30 m – po 15 m w obie strony od osi linii. W pasach technologicznych obowiązują ograniczenia użytkowania i zagospodarowania terenu, m.in.:

- nie należy lokalizować budynków mieszkalnych lub innych przeznaczonych na stały pobyt ludzi,
- teren nie może być kwalifikowany jako teren przeznaczony pod zabudowę mieszkaniową oraz zagrodową, ani jako teren związany z działalnością gospodarczą (przesyłową) właściciela linii,
- nie należy sadzić drzew oraz roślinności wysokiej,

- zalesienia terenów rolnych mogą być prowadzone w pobliżu linii w uzgodnieniu z właścicielem linii,
- lokalizacja budowli zawierających materiały niebezpieczne pożarowo, stacji paliw i stref zagrożonych wybuchem w bezpośrednim sąsiedztwie pasów technologicznych wymaga uzgodnień z właścicielem linii,
- na linii prowadzone mogą być prace eksploatacyjne, remontowe i modernizacyjne,
- dopuszcza się odbudowę, rozbudowę, przebudowę linii oraz ewentualną przyszłościową budowę nowej linii na jej miejscu.

Mapa 15 Schemat sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i elektroenergetycznej na terenie Gminy Janów

Źródło: zmiana Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Janów, Załącznik nr 1 do Uchwały Nr 212/XXXVIII/20 Rady Gminy Janów z dnia 27 października 2020 r.

Infrastruktura teleinformatyczna

Sieci telekomunikacyjne na terenie objętym opracowaniem nie stanowią uwarunkowań w rozwiązaniach urbanistycznych. Jednak dla zapewnienia mieszkańcom gminy dostępu do nowoczesnych technologii telekomunikacyjnych konieczna jest rozbudowa sieci, zwłaszcza kabli światłowodowych, pokrywających obszar Gminy Janów. Wojewoda Śląski dnia 20 grudnia 2012 r. wydał decyzję o ustaleniu lokalizacji regionalnej sieci szerokopasmowej, w ramach inwestycji „Śląska Regionalna Sieć Szkieletowa; Relacja: Częstochowa – Myszków; Łączna długość relacji: 66,3 km” W Gminie Janów sieć prowadzona będzie wzduż dróg publicznych (w granicach działek drogowych), od granicy Gminy Janów z gminą Mstów, przez Żuraw, Lusławice, Czepurkę, Piasek,

Janów oraz Złoty Potok do granicy z gminą Niegowa (powiat myszkowski). Decyzją Wojewody Śląskiego z dnia 27 lutego 2015 r. uzupełniono projektowaną inwestycję o kolejne działki w obrębie Złoty Potok (wzdłuż drogi wojewódzkiej nr 793). Powstanie Śląskiej Regionalnej Sieci Szkieletowej zapewni dostęp do szerokiego rynku nowoczesnych usług teleinformatycznych także słabiej rozwiniętym obszarom województwa.

Ponadto do końca 2022 r. teren gminy w 98 % pokryty był siecią Internetu światłowodowego przez prywatne przedsiębiorstwa.

Odnawialne źródła energii

Do energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł energii (OZE) zalicza się energię pochodząą z: elektrowni wodnych, elektrowni wiatrowych, źródeł wytwarzających energię z biomasy i biogazu, termicznego przekształcania odpadów, słonecznych ogniw fotowoltaicznych, słonecznych kolektorów do produkcji ciepła, źródeł geotermalnych.

Na terenie Gminy Janów nie występują urządzenia wytwarzające energię z odnawialnych źródeł energii o mocy przekraczającej 100 kW. Występują jedynie indywidualne instalacje do pozyskiwania energii ze źródeł odnawialnych, wykorzystywane na potrzeby danego gospodarstwa domowego. Należą do nich głównie kolektory słoneczne.

Gospodarka odpadami

Ważną kwestią, wpływającą na jakość życia mieszkańców w gminie jest gospodarka odpadami komunalnymi. Zgodnie z ustawą z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach, przez odpady komunalne rozumie się odpady powstające w gospodarstwach domowych, wyłączając pojazdy wycofane z eksploatacji, a także odpady niezawierające odpadów niebezpiecznych pochodzące od innych wytwórców odpadów (m. in. z sektora handlu i usług), które ze względu na swój charakter lub skład, podobne są do odpadów powstających w gospodarstwach domowych.

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (Dz. U. z 2022 poz. 1297), utrzymanie czystości i porządku, a w tym kwestie związane z gospodarką odpadami komunalnymi na terenie gminy, należą do zadań własnych gminy. Gminy są zobowiązane do zorganizowania, odbierania i zagospodarowania odpadów komunalnych zebranych w nieruchomościach położonych na jej terenie.

Zgodnie z danymi GUS, w 2021 roku z terenu Gminy Janów zebrano ogółem 2 240,43 tony odpadów komunalnych, z czego 900,49 ton, tj. 40,2 % ogółu odpadów, stanowiły odpady zebrane w sposób selektywny. Masa wytworzonych odpadów komunalnych na 1 mieszkańca wyniosła natomiast 381 kg. Wskaźnik ten umożliwia monitorowanie postępów w dążeniu do zmniejszenia ilości wytwarzanych odpadów oraz zmniejszenia negatywnego oddziaływania tych odpadów na środowisko, co jest jednym z celów polityki Unii Europejskiej w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi. Ilość wytwarzanych odpadów w przeliczeniu na 1 mieszkańca, uzależniona jest w dużej mierze od czynników ekonomicznych i społecznych, głównie standardu życia ludności oraz wielkości i intensywności konsumpcji produktów.

Jednym ze sposobów ochrony środowiska w kwestii gospodarowania odpadami komunalnymi, jest ich segregacja. Zapewnienie selektywnego zbierania odpadów komunalnych, obejmujących co najmniej: papier, metale, tworzywa sztuczne, szkło, odpady opakowaniowe wielomateriałowe oraz bioodpady, należy do zadań własnych gminy. Gminy zostały również zobowiązane do osiągnięcia, wskazanych w ustawie o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, poziomów recyklingu, przygotowania do ponownego użytku i odzysku oraz ograniczenia składowania odpadów komunalnych ulegających biodegradacji.

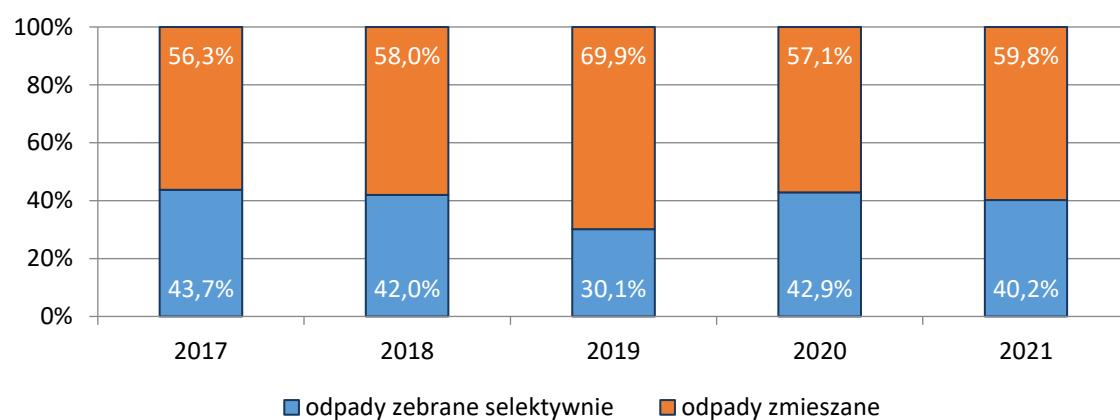
Zgodnie z danymi GUS, na przestrzeni lat 2017-2021 nie występował jednolity trend jeśli chodzi o ilość odpadów zebranych ogółem oraz ilość odpadów zebranych w sposób selektywny, gdzie wartości te co roku zwiększały się lub malały, co przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 30 Odpady komunalne zebrane na terenie Gminy Janów na przestrzeni lat 2017-2021

Rok	Odpady zebrane ogółem (t)	Odpady zebrane selektywnie (t)	Odpady zebrane zmieszane (t)
2017	1 048,53	458,06	590,47
2018	1 070,47	449,79	620,68
2019	1 396,67	420,14	976,53
2020	1 545,81	662,82	882,99
2021	2 240,43	900,49	1 339,94

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 11 Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów zebranych ogółem na terenie Gminy Janów na przestrzeni lat 2017-2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wynika z przedstawionych danych, w Gminie Janów stosunek odpadów zebranych selektywnie do odpadów zmieszanych niesegregowanych nie wypada korzystnie. Problemem jest występowanie wciąż sporych ilości odpadów zmieszanych w zebranych odpadach ogółem oraz ryzyko nieosiągnięcia wymaganych poziomów recyklingu i przygotowania do ponownego użycia niektórych frakcji odpadów.

W ramach systemu, właściciele nieruchomości zamieszkałych, z terenu Gminy Janów uzyskali możliwość selektywnego zbierania odpadów „u źródła”. Wydatki związane z gospodarką odpadami komunalnymi wyniosły w 2020 roku 1 085 093,00 zł.

Odbiorem odpadów „u źródła” zostały objęte następujące frakcje odpadów:

- niesegregowane (zmieszane) odpady komunalne;
- papier;
- metale;
- tworzywa sztuczne, w tym m. in. butelki typu PET oraz opakowania po chemii gospodarczej;
- szkło białe i kolorowe (opakowaniowe);
- opakowania wielomateriałowe typu Tetrapak;
- bioodpady, jeżeli nie są kompostowane, w tym odpady opakowaniowe ulegające biodegradacji,
- zagospodarowanie odpadów zielonych i odpadów ulegających biodegradacji w miarę możliwości w przydomowych kompostownikach poprzez ich kompostowanie.

Dwa razy w roku odbywa się mobilna zbiórka odpadów wielkogabarytowych, zużyciego sprzętu elektrycznego i elektronicznego oraz wszelkich odpadów problemowych z nieruchomości zamieszkałych. Mieszkańcy mają również możliwość samodzielnego dostarczenia odpadów segregowanych do punktu selektywnego zbierania odpadów komunalnych, w tym: leków, chemikaliów, zużytych baterii i akumulatorów, zużyciego sprzętu elektrycznego i elektronicznego, odpadów budowlanych i rozbiórkowych do 1 m³ na rok z gospodarstwa domowego, zużytych opon do 5 szt. na rok z gospodarstwa domowego, odpadów wielkogabarytowych do 5 szt. na rok z gospodarstwa domowego.

Na terenie Gminy Janów nie ma możliwości przetwarzania odpadów komunalnych. Zgodnie z zawartą umową odpady komunalne z terenu Gminy Janów przekazywane są do instalacji do przetwarzania odpadów komunalnych.

Na terenie Gminy Janów występują również odpady w postaci wyrobów zawierających azbest. Gmina na bieżąco, w miarę posiadanych środków finansowych podejmuje działania w celu ich usunięcia, a w latach 2017-2021 wskutek podjętych działań usunięto 336,45 Mg tych wyrobów.

6.15 Infrastruktura komunikacyjna i transport publiczny

Dostępność komunikacyjna gminy jest czynnikiem determinującym wielopłaszczyznowy rozwój społeczno – gospodarczy, a także czynnikiem napędu gospodarczego, będący elementem kluczowym do poprawy jakości życia mieszkańców. Główny wpływ na dostępność komunikacyjną ma stan i rodzaj dróg oraz możliwe połączenia z innymi miastami i miejscowościami, będącymi celem podróży. Dostępność ma ogromne znaczenie zarówno dla transportu osobowego, jak i transportu towarowego.

Drogi publiczne ze względu na funkcję w sieci drogowej dzielą się według przepisów ustawy z dnia 21 marca 1985 r. o drogach publicznych (Dz. U. z 2022 poz. 1693 z późn. zm.) na następujące kategorie:

- drogi krajowe,
- drogi wojewódzkie,
- drogi powiatowe,

- drogi gminne.

Zewnętrzne powiązania komunikacyjne Gminy Janów zapewnia droga krajowa nr 46 oraz droga wojewódzka nr 793. Wewnętrzny układ komunikacyjny tworzą drogi powiatowe oraz gminne, które ustanowione są jako drogi publiczne, ale także drogi niezaliczone do kategorii dróg publicznych (wewnętrzne). Przez teren gminy przebiega również linia kolejowa nr 61.

Droga krajowa nr 46

Droga jest ważną osią komunikacyjną na kierunku wschód-zachód, łączącą trzy województwa: dolnośląskie, opolskie i śląskie. Umożliwia połaczenie Kłodzka, przez Nysę, Opole, Lubliniec i Częstochowę ze Szczekocinami, gdzie łączy się z drogą krajową nr 78. Długość odcinka drogi krajowej nr 46 na terenie Gminy Janów wynosi ok. 15,4 km. Droga posiada klasę główną ruchu przyspieszonego i przebiega przez miejscowości Skowronów, Piasek, Janów, Ponik, Apolonka, Bystrzanowice i Lgoczanka. Znajduje się w zarządzie Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad, Oddział w Katowicach.

Droga wojewódzka nr 793

Droga jest jedną z ważniejszych tras regionalnych północnej części województwa śląskiego. Umożliwia połaczenie Siewierza, gdzie krzyżują się drogi krajowe nr 1 i 78, przez Myszków, Żarki i Janów ze Święta Anną. Długość odcinka drogi wojewódzkiej nr 793 na terenie Gminy Janów wynosi ok. 13 km. Droga posiada klasę główną i przebiega przez miejscowości Siedlec, Złoty Potok, Janów, Śmiertny Dąb i Ponik. Znajduje się w administracji Zarządu Dróg Wojewódzkich w Katowicach.

Drogi powiatowe

W Gminie Janów zlokalizowanych jest dziesięć odcinków dróg powiatowych, o łącznej długości ok. 39,7 km, zapewniających połaczenia między większością miejscowości w Gminie Janów oraz gminami sąsiednimi. Wszystkie drogi powiatowe posiadają klasę zbiorczą oraz nawierzchnię twardą bitumiczną. Znajdują się w administracji Powiatowego Zarządu Dróg w Częstochowie.

Tabela 31 Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Janów

lp	Numer drogi	przebieg	długość w km
1	S1014	Złoty Potok – Gorzków – Postaszowice - Niegowa	3,7
2	S1016	Bystrzanowice – Mzurów - Niegowa	3,4
3	S1039	Mokrzesz – Żuraw - Zalesice	7,5
4	S1040	Częstochowa – Brzyszów – Małusy Wielkie - Kobyłczyce	0,3
5	S1041	Małusy Wielkie - Żuraw	4,0
6	S1066	Zrębice – Krasawa – Siedlec – do drogi nr 793	5,5
7	S1093	Żuraw – Lusławice – Czepurka - Piasek	5,9
8	S1101	Konstantynów – Teodorów – Sokole Pole	3,9
9	S1098	Julianka – Konstantynów - Podlesie	0,4
10	S1069	Turów – do drogi nr 1041	5,1
RAZEM			39,7

Źródło: Powiatowy Zarząd Dróg w Częstochowie.

Drogi gminne

W Gminie Janów znajduje się 137 odcinków dróg gminnych, o łącznej długości ok. 65,5 km. Większość dróg gminnych posiada nawierzchnię twardą (bitumiczną, tłucznową). W związku ze skalą opracowania i ogólnością mapy topograficznej, a także znaczną gęstością układu drogowego, na rysunku studium wskazano tylko wybrane drogi będące własnością gminy, ważne ze względu na zapewniane przez nie połączenia między poszczególnymi miejscowościami, obsługę terenów zainwestowanych i połączenie ich z drogami powiatowymi, wojewódzką czy krajową.

Tabela 32 Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Janów

lp	Numer drogi / dz.ew.	miejscowość	Nazwa ulicy	długość w m
1	69	Pabianice	-	784
2	168	Pabianice	-	706
3	200	Pabianice	-	1 140
4	194	Pabianice	-	264
5	432	Pabianice	-	598
6	186	Pabianice	-	272
7	129	Skowronów	-	1 590
8	128	Skowronów	-	207
9	130	Skowronów	-	103
10	5	Czepurka	-	1 090
11	Cz. 117	Czepurka	-	92
12	340	Czepurka	-	464
13	386	Czepurka	-	120
14	662	Piasek	Ściegienna	110
15	671	Piasek	Słoneczna	92
16	125	Piasek	Ogrodowa	402
17	561, cz.560., cz.535	Piasek	Kościelna	276
18	535	Piasek	Polna	277
19	560	Piasek	Kwiatowa	174
20	535,523	Piasek	Nowowiejska	427
21	547	Piasek	Książycowa	209
22	507, 385	Piasek	Leśna	490
23	522	Piasek	Cicha	200
24	156, 443	Piasek	Strażacka	237
25	501	Piasek	-	1 118
26	609	Piasek	-	709
27	384	Piasek	-	192
28	624. 626	Siedlec	Polna	1 660
29	634/2	Siedlec	Szkolna	702
30	637/2	Siedlec	Tartaczna	1 064
31	635	Siedlec	Leśna	1 212
32	637/3, 640, 641	Siedlec	Źródlana	1 474
33	633/2	Siedlec	Spacerowa	1 192
34	625	Siedlec	Sosnowa	775
35	84	Hucisko	-	100
36	49, 134	Hucisko	-	884
37	4	Hucisko	-	706
38	98	Hucisko	-	226
39	65	Góry Gorzowskie	-	1 142
40	1063	Bystrzanowice-Dwór	Jesionowa	279
41	1402	Bystrzanowice-Dwór	Jesionowa	60

42	1400	Bystrzanowice-Dwór	Parkowa	308
43	1400	Bystrzanowice-Dwór	Klonowa	399
44	1403/10	Bystrzanowice-Dwór	Krótką	61
45	1403/6	Bystrzanowice-Dwór	Ogrodowa	361
46	1403/18	Bystrzanowice-Dwór	Ogrodowa	92
47	323	Bystrzanowice	-	626
48	377	Bystrzanowice	-	447
49	149	Bystrzanowice	-	409
50	83	Bystrzanowice	-	616
51	cz.58	Bystrzanowice	-	86
52	11	Bystrzanowice	-	343
53	110	Lgoczanka	-	1 683
54	110	Lgoczanka	-	345
55	21/2	Lgoczanka	-	52
56	21/8	Lgoczanka	-	67
57	cz.111	Lgoczanka	-	125
58	337	Lgoczanka	-	165
59	305	Lusławice	-	1 150
60	681	Lusławice	-	738
61	248	Lusławice	-	504
62	132	Okrąglak	-	966
63	cz.127	Okrąglak	-	1 654
64	135	Okrąglak	-	251
65	130	Okrąglak	-	458
66	cz.426	Żuraw	Leśna	637
67	cz.426	Żuraw	Leśna	759
68	cz.414	Żuraw	Figurska	934
69	409/2	Żuraw	Wodząca	459
70	cz.422	Żuraw	Wodząca	593
71	cz.422	Żuraw	Wodząca	941
72	425	Żuraw	-	921
73	133	Zagórze	-	778
74	308	Zagórze	-	860
75	318	Zagórze	-	51
76	192	Zagórze	-	1 419
77	501	Janów	Jurajska	110
78	cz.334, cz.335	Janów	Ogrodowa	174
79	334, 336	Janów	Ogrodowa	59
80	331/1, 17/1, cz.335	Janów	Kościelna	324
81	331	Janów	Polna	265
82	341, 67, 1696	Janów	Szkolna	444
83	343	Janów	Żurawska	2 796
84	348	Janów	Słowackiego	136
85	345	Janów	Cmentarna	510
86	356	Janów	Zielona	307
87	352	Janów	Mickiewicza	190
88	350	Janów	Krótką	104
89	351	Janów	Wesoła	97
90	349	Janów	Piaskowa	206
91	cz.328	Janów	Leśna	442
92	355	Janów	Ciemna	57
93	566,500	Janów	Makowa	349
94	353	Janów	Nadrzeczną	139
95	329	Janów	Kosynierów	114
96	344	Janów	Słoneczna	122
97	1043	Janów	Zielona	702
98	1543	Janów	Zielona	1 278

99	1544	Janów	Zielona	630
100	613	Janów	Zielona	156
101	1099	Janów	Sosnowa	519
102	533	Ponik	Koniecpolska	1 037
103	538	Ponik	Łąkowa	384
104	549	Ponik	Dębową	384
105	548	Ponik	Powstańców Styczniowych	379
106	cz.547	Ponik	Kosynierów	77
107	546	Ponik	Nadrzeczna	253
108	cz.545	Ponik	Sosnowa	94
109	cz.545, 544, cz.546	Ponik	Mostowa	219
110	535	Ponik	Wczasowa	950
111	529	Ponik	Dolna	255
112	cz.5	Janów Osada Młyńska	Kosynierów	240
113	cz.6	Janów Osada Młyńska	Dębową	92
114	775/2	Złoty Potok	Klonowa	426
115	923	Złoty Potok	Krasińskiego	455
116	899	Złoty Potok	Krasińskiego	308
117	28	Złoty Potok	Sikorskiego	397
118	862	Złoty Potok	Wrzoska	620
119	cz.1000	Złoty Potok	Polna	178
120	cz.1000	Złoty Potok	Polna	102
121	6	Złoty Potok	Parkowa	332
122	cz.81	Złoty Potok	Józefa	325
123	cz.81	Złoty Potok	Józefa	147
124	745	Złoty Potok	Kościelna	118
125	772	Złoty Potok	Wdowickiego	243
126	cz.1070	Złoty Potok	Mineralna	428
127	50	Złoty Potok	Ogrodowa	448
128	cz.6	Złoty Potok	Parkowa	313
129	cz.6	Złoty Potok	Parkowa	261
130	cz.972	Złoty Potok	Orzechowa	264
131	cz.890	Złoty Potok	Sadowa	260
132	cz.890	Złoty Potok	Sadowa	98
133	cz.376	Złoty Potok	Sosnowa Góra	187
134	cz.376	Złoty Potok	Sosnowa Góra	189
135	1091	Złoty Potok	Słoneczna	406
136	918	Złoty Potok	Izydora	145
137	939	Złoty Potok	Witosa	126
RAZEM				65 447

Źródło: Urząd Gminy Janów

Generalnie stan dróg na terenie gminy jest zadowalający, zarówno pod względem jakości nawierzchni, jak i możliwości obsługiwanego przez nie poszczególnych obszarów zabudowy. Sieć ta wymaga jednak bieżących napraw i rozbudowy. Brak kanalizacji deszczowej oraz rowów odwadniających w części dróg uniemożliwia odprowadzenie wód opadowych lub prawidłowe odwodnienie korpusu drogi. Na terenach zabudowanych część dróg nie posiada chodników, ruch pieszy odbywa się na poboczu lub jezdni.

Linia kolejowa nr 61

Przebiegająca przez Gminę Janów linia kolejowa relacji Kielce – Fosowskie jest linią o znaczeniu państwowym, w większości dwutorową – przez obszar Gminy Janów przebiega zmodernizowany odcinek dwutorowy Julianka – Turów. Jest to tzw. Kolej Herbsko-Kielecka, biegnąca na kierunku wschód-zachód, wybudowana na przełomie XIX i XX wieku. W gminie zlokalizowany jest jeden przystanek osobowy komunikacji kolejowej (Lusławice), umożliwiający mieszkańcom dojazd do Częstochowy, Koniecpola, Włoszczowej i Kielc. Infrastruktura kolejowa znajduje się w zarządzie Polskich Kolei Państwowych.

Komunikacja zbiorowa

Gminy Janów jest obsługiwana przez komunikację autobusową i kolejową. Komunikacja autobusowa odgrywa istotną rolę w przewozach wewnętrz gminnych oraz w powiązaniach regionalnych. Samochodowy transport zbiorowy w gminie realizowany jest przez przewoźników publicznych oraz prywatnych. Przystanki zlokalizowane są w większych miejscowościach, przy głównych trasach komunikacyjnych: drodze krajowej nr 46, drodze wojewódzkiej nr 793 oraz niektórych drogach powiatowych.

Komunikacja autobusowa zapewnia możliwość przejazdu pomiędzy miejscowościami gminnymi, jednakże sieć relacji obsługujących powiązania wewnętrzgminne jest zbyt rzadka i występują na niej niskie częstotliwości kursowania (dotyczy to szczególnie miejscowości oddalonych od drogi krajowej i wojewódzkiej). Relacje zewnętrzne umożliwiają łatwy dojazd do Częstochowy, Myszkowa, czy Szczekocin. Bliskość Częstochowy, ułatwia mieszkańcom gminy dostęp do komunikacji autobusowej oraz kolejowej pozwalającej na podróże w regionie i kraju.

Ze względu na przebieg linii kolejowej Kielce – Fosowskie na obrzeżach gminy, komunikacja kolejowa nie odgrywa dużej roli w jej obsłudze. Na obszarze gminy zlokalizowany jest jeden przystanek osobowy komunikacji kolejowej (Lusławice), umożliwiający mieszkańcom dojazd do Częstochowy, Koniecpola, Włoszczowy i Kielc. Do Częstochowy ze stacji Lusławice odjeżdża sześć pociągów osobowych dziennie, tyle samo w kierunku powrotnym.

6.16 Rynek pracy i bezrobocie

Rynek pracy

Jednym z czynników określających stan gospodarki, a także jej potencjał jest rynek pracy. Zasadniczy wpływ na rynek pracy na danym obszarze mają zarówno występująca tu liczba osób w wieku produkcyjnym, jak i ilość dostępnych miejsc pracy, które kształtują podaż i popyt pracy. Nierównowaga pomiędzy popytem, a podażą pracy wpływa z kolei na poziom bezrobocia.

Jak wspomniano powyżej, podaż pracy kształtowana jest przez liczbę osób w wieku produkcyjnym. Wiek produkcyjny określamy jako wiek zdolności do pracy, tj. w przypadku

mężczyzn jest to grupa w wieku 18-64 lat, z kolei w przypadku kobiet – 18-59 lat. W ramach wieku produkcyjnego możemy jeszcze wyróżnić wiek mobilny, który dotyczy osób w wieku od 18 do 44 roku życia bez względu na płeć, zdolnych i gotowych do ewentualnego przekwalifikowania się oraz zmiany stanowiska lub pracy, a także wiek nie mobilny, który obejmuje mężczyzn w wieku od 45 do 64 lat oraz kobiety w wieku od 45 do 59 lat.

Zgodnie z wynikami Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2021, Gminę Janów zamieszkiwało 3 512 osób w wieku produkcyjnym, co stanowiło 59,54 % ogółu ludności na tym obszarze. Liczba osób w wieku mobilnym w 2021 roku wyniosła natomiast 2 075, co stanowiło 59,08 % liczby osób w wieku produkcyjnym oraz 35,18 % liczby mieszkańców gminy ogółem. W liczbie ludności w wieku mobilnym większość stanowili mężczyźni, których liczba wyniosła odpowiednio 1 083 w 2021.

Analizując dane dotyczące liczby osób pracujących na terenie Gminy Janów, można zauważać większą liczbę osób pracujących w 2021 roku niż w roku 2017 (o 13). Tendencja spadkowa w tej kwestii miała miejsce w roku 2018 oraz 2020 natomiast w 2021 roku nastąpił wzrost liczby osób pracujących w stosunku do roku poprzedniego. Dane w tej kwestii zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 33 Pracujący na terenie Gminy Janów w latach 2017 - 2021

Lata	Ogółem	w tym kobiety	w tym mężczyźni	Pracujący na 1000 ludności ogółem	Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym
2017	707	346	361	118	287,5
2018	670	305	365	112	180,6
2019	754	344	410	126	204,8
2020	695	320	375	118	197,2
2021	720	331	389	123	208,3

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Biorąc pod uwagę wskaźniki dotyczące rynku pracy w zakresie liczby pracujących na 1000 ludności oraz pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym dla poszczególnych gmin powiatu częstochowskiego w 2021 r., wartości tych wskaźników dla Gminy Janów kształtoły się znacznie poniżej średniej, co może świadczyć o niższym stopniu rozwoju lokalnego rynku pracy. Wartość wskaźnika pracujących na 1000 ludności wyniosła w Gminie Janów – 123, a wskaźnika pracujących na 1000 ludności w wieku produkcyjnym – 208,3, natomiast dla powiatu częstochowskiego – odpowiednio 138 i 231,8. Najwyższe wartości tych wskaźników w powiecie wystąpiły w Gminie Kamienica Polska – odpowiednio 301 i 521,9.

Dane dotyczące wskaźników pracujących na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu częstochowskiego w 2021 r., przedstawia poniższa tabela.

Tabela 34 Wskaźniki pracujących na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu częstochowskiego w 2021 roku

Gmina	Pracujący na 1000 ludności	Pracujący na 1000 ludności w wieku produkcyjnym
Blachownia	127	219,9
Dąbrowa Zielona	52	89,9
Janów	123	208,3
Kamienica Polska	301	521,9
Kłomnice	88	145,8
Koniecpol	164	282,6
Konopiska	161	271,5
Kruszyna	65	104,5
Lelów	97	166,9
Mstów	86	142,3
Mykanów	97	161,9
Olsztyn	137	231,2
Poczesna	244	410,3
Przyrów	115	197,8
Rędziny	185	306,6
Starcza	71	119,6
Powiat częstochowski	138	231,8

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wskazane powyżej dane dot. liczby osób pracujących w poszczególnych gminach dotyczą podmiotów gospodarki narodowej o liczbie pracujących 10 i więcej osób oraz jednostek sfery budżetowej niezależnie od liczby pracowników. Dane nie obejmują z kolei osób pracujących w jednostkach budżetowych działających w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego, osób pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie, duchownych oraz pracujących w fundacjach, stowarzyszeniach i innych organizacjach społecznych.

Bezrobocie

Jak wcześniej wspomniano, gdy liczba osób w wieku produkcyjnym na danym obszarze przewyższa liczbę miejsc pracy, możemy mieć do czynienia ze zjawiskiem bezrobocia. Jest to zjawisko, które ma duży wpływ na sytuację społeczno-gospodarczą dla danego obszaru. Według danych GUS z 2021 roku, na terenie Gminy Janów zarejestrowanych było 139 osób bezrobotnych, a w stosunku do roku poprzedniego, liczba ta zmniejszyła się o 18 osób. Na przestrzeni ostatnich 5 lat, od 2017 do 2019 roku występowała tendencja spadkowa, jeśli chodzi o liczbę osób bezrobotnych, natomiast w 2020 roku nastąpił wzrost tej liczby. Wpływ na to mogła mieć pandemia wirusa COVID-19, która rozpoczęła się w 2020 roku i wskutek wprowadzonych obostrzeń, doszło do paraliżu w niektórych sektorach gospodarki i wzrostu bezrobocia. Szczególnie obostrzenia dotknęły branże dot. zakwaterowania i gastronomii. Sytuacja ta występowała w całym województwie śląskim oraz w skali całego kraju.

Dane dotyczące liczby zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 35 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Janów w latach 2017 - 2021

Lata	Bezrobotni ogółem	W tym kobiety	W tym do 30 roku życia	W tym powyżej 50 roku życia	Osoby długotrwałe bezrobotne
2017	139	123	115	24	115
2018	121	105	97	18	97
2019	103	86	86	17	86
2020	121	105	115	26	115
2021	139	123	123	16	123

2017	157	76	39	46	95
2018	142	76	37	41	64
2019	114	60	23	42	49
2020	162	81	32	61	70
2021	139	65	28	48	68

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak przedstawia poniższa tabela, osoby długotrwale bezrobotne stanowiły w 2021 roku 48,9 % ogółu zarejestrowanych bezrobotnych. Najwięcej osób bezrobotnych było w wieku od 31 do 50 lat - 63 osoby, tj. 45,3 % ogółu bezrobotnych, natomiast osoby w wieku do 30 lat, stanowiły 20,1 % ogółu bezrobotnych.

Zwraca uwagę duży odsetek – wśród osób bezrobotnych osób długotrwale bezrobotnych.

Udział zarejestrowanych osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na koniec 2021 roku według danych GUS wyniósł na terenie Gminy Janów 4,0 %, notując niewielki spadek w porównaniu z 2017 rokiem o 0,2 %. Zwiększył się przy tym udział zarejestrowanych bezrobotnych kobiet – o 0,3 % a udział mężczyzn pozostał bez zmian – o 3,9 %. Wartości te, poza udziałem mężczyzn wśród zarejestrowanych bezrobotnych, są nieznacznie niższe lub równe średnim wartościom dla powiatu częstochowskiego.

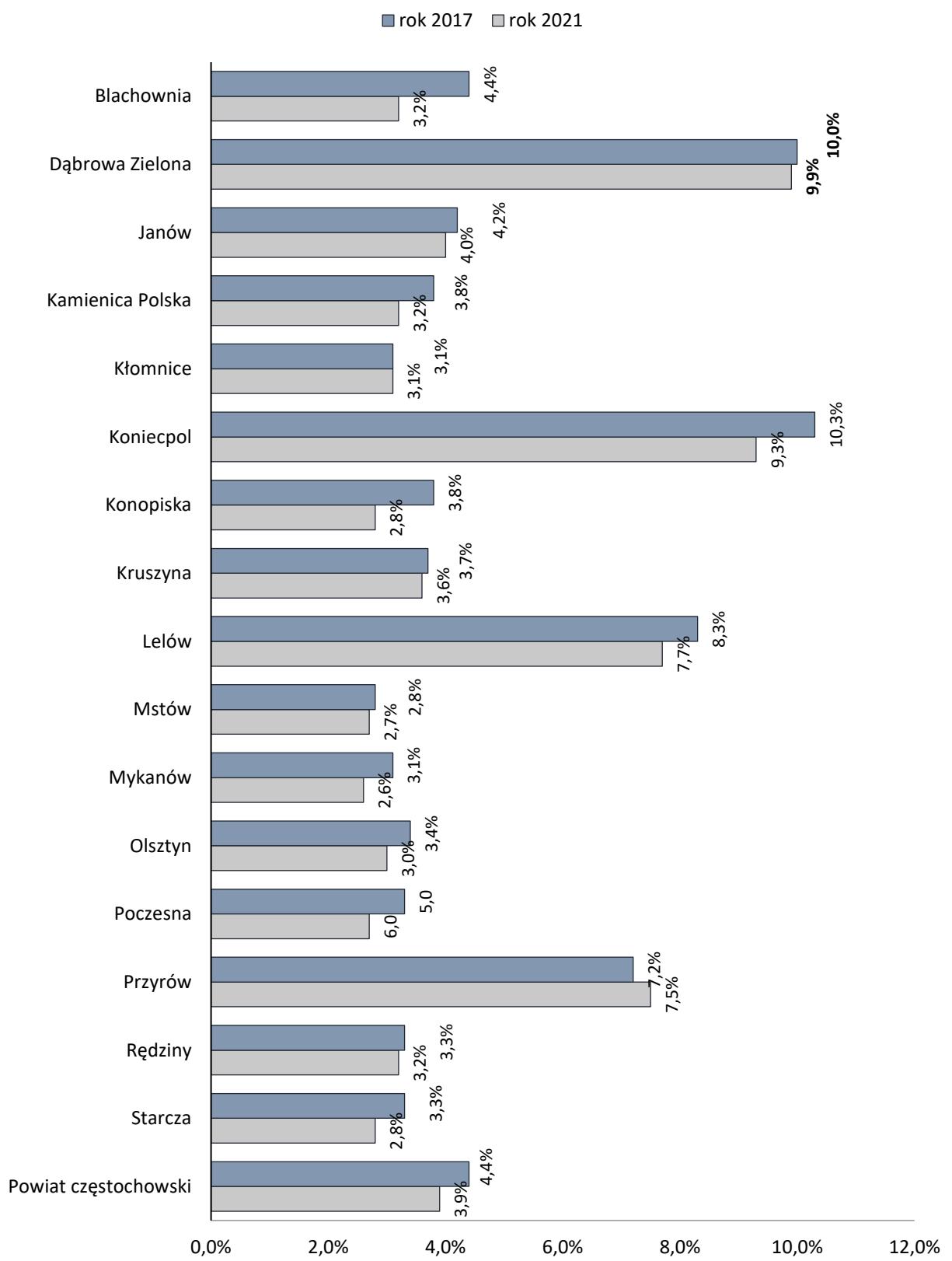
Udział zarejestrowanych bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym w Gminie Janów na tle powiatu częstochowskiego przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 36 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Janów w liczbie ludności

Jednostka terytorialna	ogółem		kobiety		Mężczyźni	
	2017	2021	2017	2021	2017	2021
Gminy Janów	4,2	4,0	4,5	4,2	3,9	3,9
powiat częstochowski	4,4	3,9	5,0	4,4	3,9	3,4

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 12 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców w poszczególnych gminach Powiatu częstochowskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Powyższe dane pokazują, że spośród pozostałych gmin Powiatu częstochowskiego, w Gminie Janów występuje średni odsetek osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. Może to świadczyć o dość dobrej sytuacji gospodarczej na terenie, chociaż oczywiście sytuacja mogła by ulec poprawie. Ważnym zagadnieniem jest również zjawisko bezrobocia ukrytego, tj. pozostawanie bez pracy i nierejestrowanie się jako osoba bezrobotna, a także zjawisko „szarej strefy”, tj. nielegalne zatrudnienie, bez opłacania składek oraz podatku dochodowego.

Zmniejszenie bezrobocia wymaga działań powiatowych urzędów pracy, centrów doradztwa zawodowego oraz kształcenia ustawicznego. Ważne w tej kwestii jest również dopasowanie szkolnictwa zawodowego do potrzeb lokalnych pracodawców, co pomoże zniwelować braki wykwalifikowanych pracowników na lokalnym rynku pracy. Teren Gminy Janów znajduje się we właściwości Powiatowego Urzędu Pracy w Częstochowie.

6.17 Przedsiębiorczość i rolnictwo

Przedsiębiorczość

Sytuacja gospodarcza danego obszaru wiąże się w dużej mierze ze zjawiskiem przedsiębiorczości. Przedsiębiorczość można definiować jako skłonność do tworzenia nowych przedsiębiorstw lub innych form prowadzenia działalności gospodarczej, a także jako aktywność do rozwijania już istniejących, poprzez realizację różnego rodzaju inwestycji. Stopień rozwoju przedsiębiorczości na danym obszarze wynika przede wszystkim z liczby podmiotów gospodarki narodowej, do których zalicza się osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Podmioty te zobowiązane są do rejestracji w odpowiednim rejestrze, w tym również w Krajowym Rejestrze Urzędowym Podmiotów Gospodarki Narodowej (rejestr REGON), który prowadzi Prezes Głównego Urzędu Statystycznego.

W ostatnich latach zarówno w Gminie Janów, jak i w innych gminach Powiatu częstochowskiego, obserwuje się pozytywne zjawisko rozwoju przedsiębiorczości, a co za tym idzie wzrost liczby podmiotów gospodarczych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na terenie gminy na koniec 2021 roku zarejestrowane były 542 podmioty gospodarki narodowej, a w stosunku do roku 2017 liczba tych podmiotów wzrosła o 121.

Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON na terenie gmin powiatu częstochowskiego w roku 2017 oraz 2021 w podziale na sektor publiczny i sektor prywatny, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 37 Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gmin powiatu częstochowskiego w 2017 i 2021 roku

Gmina	Ogółem*			Sektor publiczny		Sektor prywatny	
	2017	2021	Wzrost/spadek w %	2017	2021	2017	2021
Blachownia	1 112	1 282	15,3 %	38	38	1 069	1 235
Dąbrowa Zielona	252	272	7,9 %	9	10	243	261

Janów	421	542	28,7 %	26	25	392	511
Kamienica Polska	512	571	11,5 %	11	11	500	558
Kłomnice	784	984	25,5 %	19	19	762	960
Koniecpol	655	752	14,8 %	20	20	635	725
Konopiska	897	1 075	19,8 %	22	22	869	1 042
Kruszyna	246	308	25,2 %	12	12	233	295
Lelów	316	355	12,3 %	17	15	298	337
Mstów	805	972	20,7 %	23	22	782	949
Mykanów	1 575	1 821	15,6 %	25	26	1 538	1 781
Olsztyn	801	895	11,7 %	14	13	785	874
Poczesna	1 155	1 335	15,6 %	44	25	1 099	1 289
Przyrów	240	279	16,2 %	10	9	229	269
Rędziny	882	987	11,9 %	17	18	859	959
Starcza	225	256	13,8 %	7	7	218	249
Powiat częstochowski	10 878	12 686	16,6 %	319	298	10 507	12 290

* W BDL nie są prezentowane wszystkie formy prawne podmiotów, dlatego dane liczbowe w zestawieniu nie sumują się na sektor ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rozwój przedsiębiorczości na terenie gminy dotyczy wyłącznie sektora prywatnego, w którym liczba podmiotów w latach 2017 – 2021 wzrosła o 119 i wyniosła na koniec 2021 roku 511. Jak wynika z przedstawionych powyżej danych, zjawisko zwiększającej się liczby podmiotów gospodarczych w sektorze prywatnym dotyczy całego Powiatu częstochowskiego, a największe wzrosty, jeśli chodzi o tą liczbę odnotowały Gmina Mykanów (wzrost o 243 podmiotów) oraz Gmina Kłomnice (wzrost o 198).

W sektorze prywatnym, w ramach podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych w rejestrze REGON, Główny Urząd Statystyczny wyszczególnia osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, spółki handlowe, w tym również spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego, spółdzielnic, fundacji, oraz stowarzyszenia i organizacje społeczne. Zdecydowaną większość podmiotów gospodarczych w Gminie Janów stanowią osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, zarejestrowane w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej, których w 2021 roku zarejestrowanych było 433, tj. 84,7 % ogólnego podmiotów sektora prywatnego. Ich liczba w stosunku do roku 2017 zwiększyła się o 111 podmiotów, zmniejszyła się natomiast liczba zarejestrowanych na terenie gminy spółek handlowych (o 2 podmioty) oraz spółdzielni (o 1 podmiot).

Dane dotyczące rodzajów podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie Gminy Janów w 2017 i 2021 roku przedstawia poniższa tabela.

Tabela 38 Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie

	Rodzaje podmiotów	2017	2021
Sektor publiczny	Państwowe i samorządowe jednostki prawa budżetowego	19	18
	Nieokreślone formy prawne	7	7
Sektor prywatny	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	322	433
	Spółki handlowe	22	20
	Spółdzielnicie	4	3
	Fundacje	1	1
	Stowarzyszenia i organizacje społeczne	21	21
	Nieokreślone formy prawne	22	33

* W BDL nie są prezentowane wszystkie formy prawne podmiotów, dlatego dane liczbowe w zestawieniu nie sumują się na sektor ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Najwięcej zarejestrowanych podmiotów gospodarczych w 2021 roku, zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności (PKD) wykonywało działalność gospodarczą według sekcji F (Budownictwo) – 107 podmiotów (19,74 % ogółu podmiotów) oraz sekcji G (Handel hurtowy i detaliczny, naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle) – 106 podmiotów (19,56 % ogółu podmiotów). Na przestrzeni lat 2017-2021 największy wzrost liczby podmiotów wystąpił w sekcji F – o 49 podmiotów.

Dane dotyczące podmiotów gospodarki narodowej według sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowanych na terenie Gminy Janów w 2017 i 2021 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 39 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie Gminy Janów w 2017 i 2021 roku

Sekcja PKD	Wyszczególnienie	Ogółem*		Sektor publiczny*		Sektor prywatny*	
		2017	2021	2017	2021	2017	2021
A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	17	14	1	1	16	13
B	Górnictwo i wydobywanie	0	0	0	0	0	0
C	Przetwórstwo przemysłowe	57	75	0	0	57	74
D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	0	0	0	0	0	0
E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	2	1	1	1	1	0
F	Budownictwo	58	107	0	0	58	107
G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	96	106	0	0	96	106

H	Transport i gospodarka magazynowa	31	43	0	0	31	43
I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	17	18	3	3	14	15
J	Informacja i komunikacja	7	13	0	0	7	13
K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	9	9	0	0	9	9
L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	8	10	0	0	8	10
M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	28	33	1	1	26	30
N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	7	10	0	0	7	10
O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	7	7	2	2	5	5
P	Edukacja	19	19	13	12	6	7
Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	12	18	2	2	10	16
R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	13	13	3	3	10	10
S, T	Pozostała działalność usługowa; Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników, gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	31	44	0	0	31	44
U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0	0	0	0	0
Razem		421	542	26	25	392	511

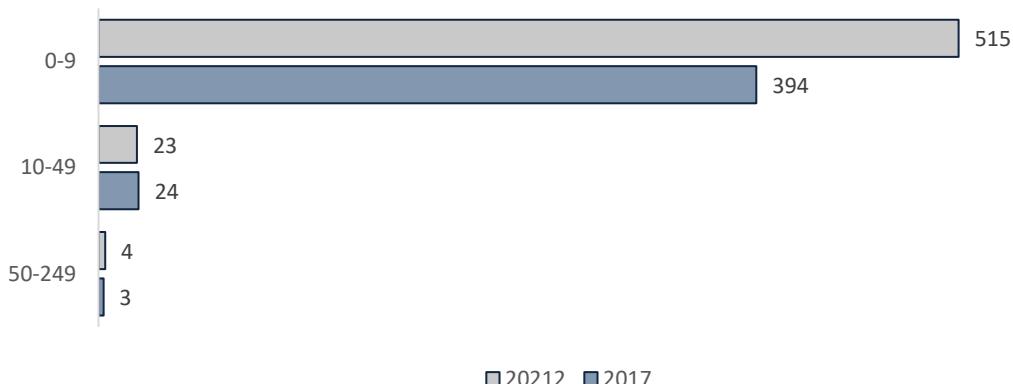
* W związku z wprowadzonymi od 1 grudnia 2014 r. zmianami przepisów prawnych regulujących sposób zasilenia rejestru REGON informacjami o podmiotach podlegających wpisowi do Krajowego Rejestru Sądowego, od danych według stanu na 31 grudnia 2014 r. istnieje możliwość wystąpienia w rejestrze REGON niewypełnionych pozycji dotyczących przewidywanej liczby pracujących, adresu siedziby, rodzaju przeważającej działalności oraz formy własności. W związku z powyższym dane naliczone z rejestru REGON według ww. informacji moga nie sumować się na liczbę ogółem.

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Największą część działających na terenie Gminy Janów podmiotów gospodarczych stanowiły w 2021 roku mikroprzedsiębiorstwa, zatrudniające do 9 osób – 515 podmioty, co stanowiło 95,0 % wszystkich podmiotów. Na przestrzeni lat 2017-2021 liczba mikroprzedsiębiorstw zwiększyła się o 121, równocześnie o 1 zmniejszyła się liczba średnich przedsiębiorstw zatrudniających od 50 do 249 osób. W 2021 r., zwiększeniu o 1 w stosunku do roku 2017 uległa liczba podmiotów gospodarczych zatrudniających powyżej 250 osób.

Dane dotyczące liczby podmiotów gospodarki narodowej według klas wielkości w 2017 oraz 2021 roku na terenie Gminy Janów przedstawia poniższa tabela.

Wykres 13 Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości na terenie Gminy Janów w 2017 i 2021 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

O pozytywnym rozwoju przedsiębiorczości na terenie Gminy Janów świadczą również wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej, opracowane przez Główny Urząd Statystyczny. Analizując poszczególne wskaźniki, które zaprezentowane zostały w poniższej tabeli, można w większości zauważyc ich wzrost, a spadek przy wskaźnikach dotyczących liczby jednostek nowo zarejestrowanych w rejestrze REGON na 1000 ludności, udziału podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON oraz w niewielkim stopniu udziału fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej. O ile spadek udziału podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów jest zjawiskiem pozytywnym, o tyle spadek liczby jednostek nowo zarejestrowanych może świadczyć o zahamowaniu stopnia rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy.

Porównując natomiast wartości wskaźników dotyczących podmiotów gospodarki narodowej dla Gminy Janów z wartościami dla Powiatu Częstochowskiego zauważać można, że są one w większości niższe, co wskazuje, że rozwój przedsiębiorczości w gminie przebiega znacznie gorzej niż w innych gminach Powiatu częstochowskiego. Na korzyść gminy wychodzi z kolei liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 1000 mieszkańców oraz udział tych podmiotów w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej, co świadczy o większej aktywności społecznej mieszkańców Gminy Janów.

Wartości wskaźników dotyczących podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru Gminy Janów i Powiatu Częstochowskiego w roku 2017 i 2021 przedstawia poniższa tabela.

Tabela 40 Wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru Gminy Janów

Wskaźnik	Gmina Janów		powiat częstochowski	
	2017	2021	2017	2021
Podmioty wpisane do rejestru REGON na 1000 ludności	70	92	80	96
Podmioty na 1000 mieszkańców w wieku produkcyjnym	111,6	156,8	128,9	161,3
Jednostki nowo zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności	6,20	10,53	7,17	8,28
Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 1000 ludności	54	74	66	80

Fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 1000 mieszkańców	3,68	3,75	2,91	3,14
Udział podmiotów wyrejestrowanych w ogólnej liczbie podmiotów wpisanych do rejestru REGON (%)	7,1	4,1	8,5	4,1
Udział osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w liczbie podmiotów gospodarki narodowej ogółem (%)	76,5	79,9	81,9	83,1
Udział fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych w ogólnej liczbie podmiotów gospodarki narodowej (%)	5,2	4,1	3,6	3,3
Podmioty gospodarki narodowej działające w sektorze rolno-spożywczym	5	6	134	121

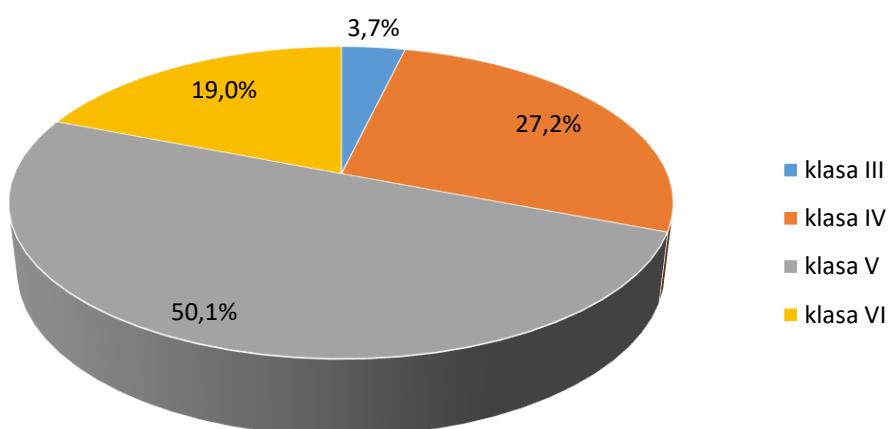
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Rolnictwo

Ogólnie rzecz biorąc, gleby występujące na terenie gminy nie sprzyjają prowadzeniu produkcji i przetwórstwu rolniczemu, bowiem na terenie gminy dominują gleby wytworzone z utworów czwartorzędowych, tj.: piaski, żwiry, namuły i torfy oraz powstałe ze skał wieku jurajskiego – wapienie. Dominują gleby pseudobelicowe i brunatne, zaliczane do gruntów ornych słabych i najsłabszych V i VI klasy bonitacyjnej. Rędziny zajmują powierzchnię ok. 27% powierzchni gruntów ornych, wytworzone są głównie z twardych wapieni górnogóralskich. Zaliczone zostały do gleb średnio dobrych, średniej jakości – IIIb, IVa i IVb klasy bonitacyjnej. Większe powierzchnie rędzin występują w północno-zachodniej części gminy. Czarne ziemie występują fragmentarycznie w obniżeniach terenu i zajmują je uprawy łąkowe i pastwiskowe.

Największą powierzchnię mają gleby klas IV i V, co stanowi ponad 5 tys. ha, mniejszą powierzchnię zajmują gleby wyższych klas. Gleby klasy III zalegają na powierzchni 263 ha. Największy obszar użytków rolnych stanowi własność prywatna, są to gospodarstwa rolne. Grunty indywidualnych rolników to około 81% powierzchni. Grunty Skarbu Państwa stanowią tylko 16% użytków rolnych.

Wykres 14 Grunty orne wraz z sadami na terenie Gminy Janów

Źródło danych: opracowanie własne na podstawie danych z Urzędu Gminy Janów

Wspólną cechą wyróżnionych na tym obszarze gleb, zależną od podłoża skalnego jest m.in. duża przepuszczalność wodna. W południowej części gminy są to gleby o wybitnie infiltracyjnym typie gospodarki wodnej. Poszczególne ww. odmiany gleb sprzyjają w różnym stopniu odnowie wód głębinowych, a w mniejszym stopniu – retencji wód opadowych w samej pokrywie glebowej.

Liczبę gospodarstw rolnych, ich powierzchnię oraz powierzchnię użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw w Gminie Janów, według wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

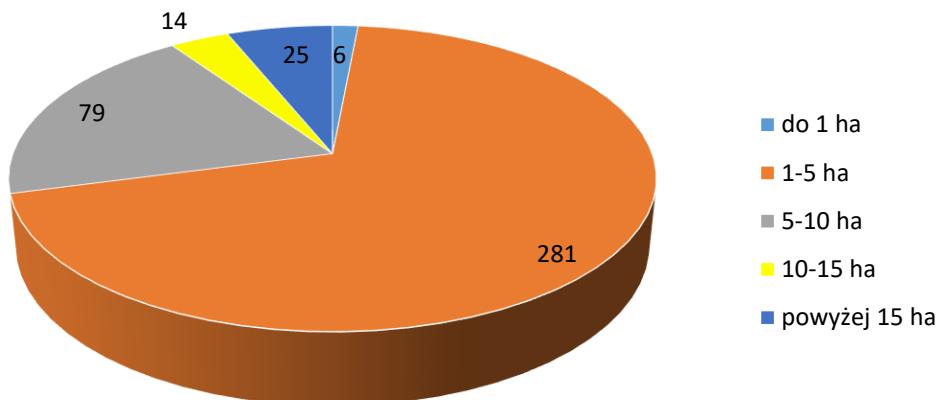
Tabela 41 Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych, ich powierzchnia oraz powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw na terenie Gminy Janów

Wyszczególnienie	Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych	Powierzchnia gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych (w ha)	Powierzchnia użytków rolnych według grup obszarowych użytków rolnych (w ha)
Gospodarstwa rolne ogółem	405	2 823,89	2 446,16
do 1 ha włącznie	6	6,08	4,79
1-5 ha	281	1 006,96	804,44
5-10 ha	79	628,10	536,92
10-15 ha	14	196,78	168,03
15 ha i więcej	25	985,97	931,98

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

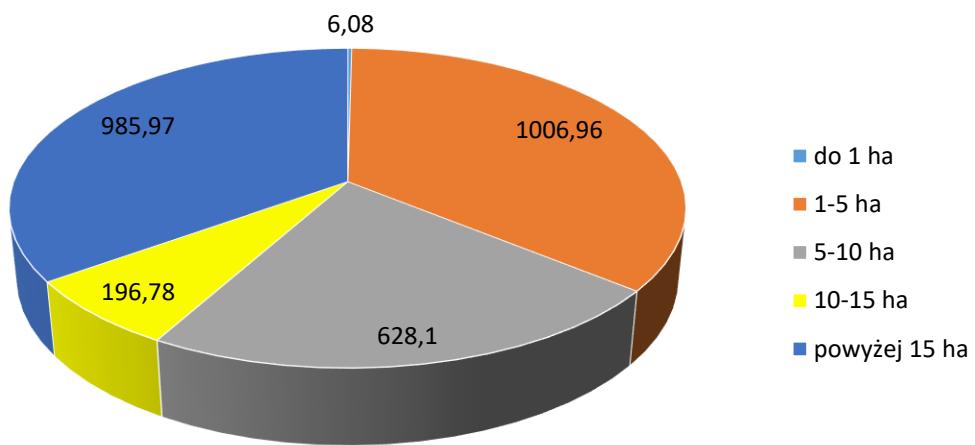
Liczba gospodarstw rolnych, znajdujących się na terenie Gminy Janów stanowiła 6,11 % liczby gospodarstw rolnych ogółem w powiecie częstochowskim, natomiast ich powierzchnia – 5,02 % powierzchni gospodarstw ogółem w powiecie. Biorąc pod uwagę liczbę gospodarstw rolnych w poszczególnych grupach obszarowych, zarówno na terenie gminy, jak i ogółem w powiecie, struktura gospodarstw wygląda podobnie – najwięcej gospodarstw występuje w grupie obszarowej „1-5 ha”, z kolei najmniej w grupie „do 1 ha włącznie”. Różnica występuje już jednak analizując powierzchnię gospodarstw rolnych według grup obszarowych użytków rolnych. Na terenie gminy najwięcej powierzchni zajmują gospodarstwa rolne w grupie „1-5 ha”, stanowiąc 35,66 % ogółu powierzchni zajmowanej przez wszystkie gospodarstwa rolne, natomiast gospodarstwa w grupie „15 ha i więcej”, stanowią 34,91 %. W Powiecie Częstochowskim występuje mniejsze rozdrobnienie gospodarstw rolnych, przejawiające się tym, że największą powierzchnię zajmują gospodarstwa w grupie „15 ha i więcej”, stanowiąc 46,48 % ogółu powierzchni zajmowanej przez wszystkie gospodarstwa rolne.

Wykres 15 Ilość gospodarstw rolnych na terenie Gminy Janów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

Wykres 16 Powierzchnia gospodarstw rolnych na terenie Gminy Janów

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

Liczba gospodarstw indywidualnych, gdzie końcowa produkcja rolnicza przeznaczona była na sprzedaż wynosiła w 2020 roku 177, a liczba gospodarstw indywidualnych, gdzie końcowa produkcja rolnicza przeznaczona była głównie lub tylko i wyłącznie na samo zaopatrzenie – 130.

Tabela 42 Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Janów

Użytek gruntowy	Powierzchnia [ha]	Wielkość udziału ogólnego [%]
grunty ogółem	2 823,89	100
użytki rolne	2 446,16	86,62
użytki rolne w dobrej kulturze	2 291,44	81,14
pod zasiewami	1 438,31	50,93
uprawy trwałe	17,88	0,63
łąki trwałe	558,52	19,78
pastwiska trwałe	28,34	1,00
pozostałe użytki rolne	154,72	5,48
lasy i grunty leśne	251,62	8,91
grunty ugorowane	243,84	8,63

Źródło: Opracowanie własne na podstawie wyników wstępnych Powszechnego Spisu Rolnego 2020

6.18 Gospodarka finansowa

Jednym z kluczowych czynników, które warunkują rozwój lokalny i regionalny są zasoby finansowe danej jednostki samorządu terytorialnego. Gospodarka finansowa tych jednostek realizowana jest w oparciu o ustawę z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych określającą m. in. zakres, zasady oraz tryb planowania, uchwalania i wykonywania budżetów tych jednostek. Zgodnie z uchwałą budżetową, określone są planowane dochody i wydatki danej jednostki samorządu terytorialnego w danym roku budżetowym, których kwoty wyszczególnia się w układzie działań klasyfikacji budżetowej.

Zgodnie z ustawą o finansach publicznych, w ramach dochodów wyróżnia się dochody bieżące, które definiowane są jako dochody nie będące dochodami majątkowymi, które z kolei obejmują dotacje i środki przeznaczone na inwestycje, dochody ze sprzedaży majątku oraz dochody z przekształcenia prawa użytkowania wieczystego w prawo własności. Podobnie przedstawia się kwestia wydatków budżetowych, które również dzielą się na wydatki bieżące, niebędące wydatkami majątkowymi oraz wydatki majątkowe, którymi są inwestycje i zakupy inwestycyjne, w tym również programy finansowane z udziałem środków zewnętrznych, zakup i objęcie akcji i udziałów, a także wniesienie udziałów do spółek prawa handlowego. Różnica pomiędzy dochodami a wydatkami budżetu jednostki samorządu terytorialnego określana jest mianem nadwyżki budżetu lub deficytem budżetu.

Potencjał zasobów finansowych Gminy Janów według danych GUS z 2021 roku, wynosił 38 595 323,87 zł, a w stosunku do roku 2017, wysokość dochodów na terenie gminy zwiększyła się o 14 327 761,68 zł, tj. o 59,04 %. Jeśli chodzi o wydatki, ich wysokość w 2021 roku wyniosła 34 919 389,51 zł, wskutek czego nadwyżka budżetowa wyniosła 3 675 934,36 zł. W stosunku do roku 2017, wysokość wydatków gminy zwiększyła się o 9 897 367,50 zł, tj. o 39,55 %.

Realizację budżetu w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 43 Realizacja budżetu Gminy Janów na przestrzeni lat 2017-2021 w zł

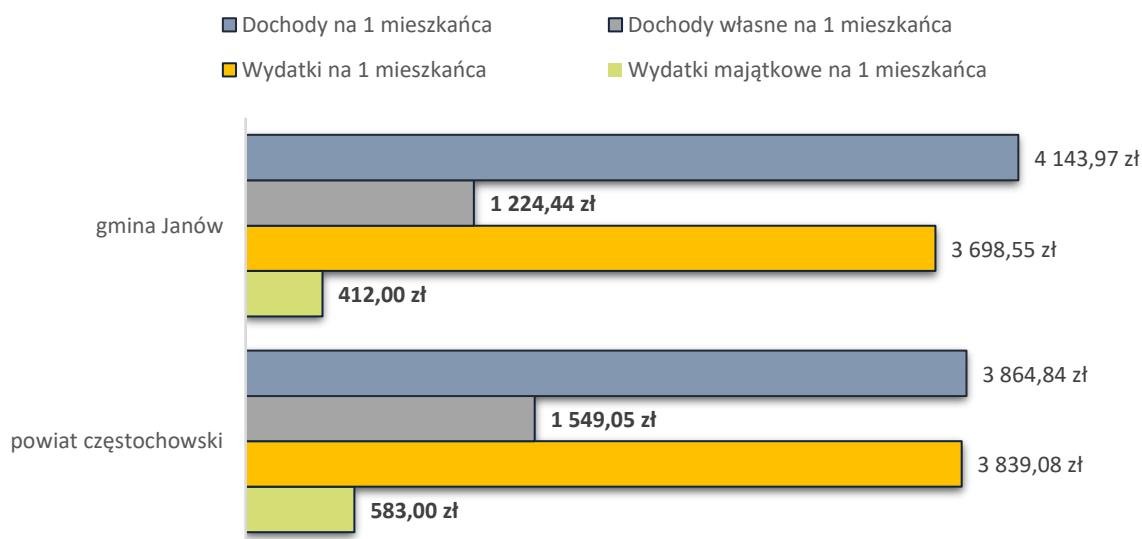
Rodzaj	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody	24 267 562,19	23 843 266,42	28 212 713,50	37 721 126,50	38 595 323,87
Wydatki	25 022 022,01	26 637 926,58	26 544 967,07	33 825 498,04	34 919 389,51
Nadwyżka/ deficyt	- 754 459,82	- 2 794 660,16	+ 1 667 746,43	+ 3 895 628,46	+ 3 675 934,36

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

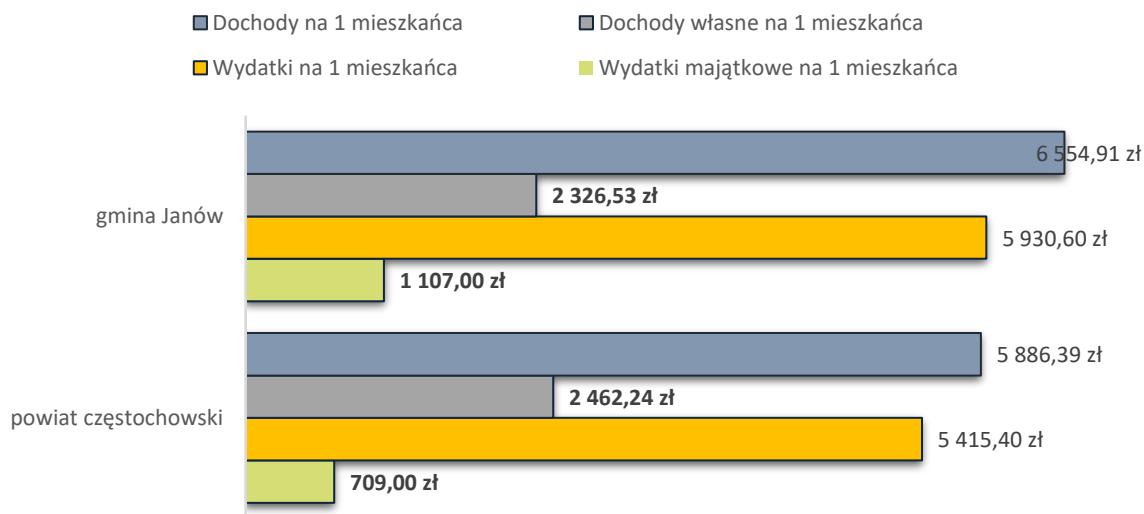
Duże znaczenie w analizie sytuacji finansowej poszczególnych gmin mają wskaźniki dotyczące dochodów oraz wydatków na 1 mieszkańca. Wysokość dochodów na 1 mieszkańca Gminy Janów według danych z 2021 roku wyniosła 6 554,91 zł, w tym dochodów własnych – 2 326,53 zł, z kolei wysokość wydatków na 1 mieszkańca wyniosła 5 930,60, w tym wydatków majątkowych – 1 107,00 zł. Porównując te dane z danymi dla Powiatu Częstochowskiego w 2021 r., można zauważyc, że zarówno dochody na 1 mieszkańca, jak i wydatki na 1 mieszkańca w gminie, są wyższe niż średnia dla powiatu. W stosunku do roku 2017, wysokość wskaźników w 2021 roku wzrosła zarówno w gminie, jak i w powiecie, co ma związek ze wzrostem dochodów oraz wydatków gmin na przestrzeni ostatnich lat, ale również i wskutek zmniejszającej się liczby mieszkańców. Dane te zobrazowane zostały na poniższym wykresie.

Wykres 17 Dochody na 1 mieszkańca oraz wydatki na 1 mieszkańca w 2017 i 2021 r.

2017

2021

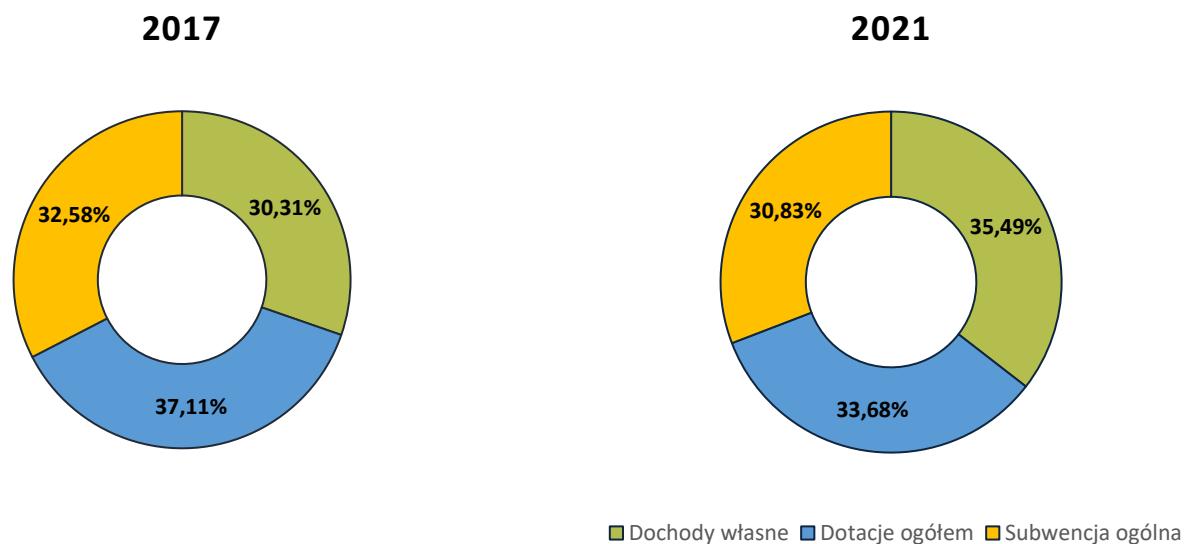
Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

W strukturze dochodów jednostek samorządu terytorialnego, wyróżnia się dochody własne, dotacje ogółem oraz subwencję ogólną. Źródłami dochodów własnych są przede wszystkim wpływy z podatków i opłat lokalnych, a także udziały we wpływach z podatku dochodowego od osób fizycznych oraz podatku dochodowego od osób prawnych. Dotacje ogółem obejmują m. in. dotacje celowe z budżetu państwa na realizację zadań z zakresu administracji rządowej i innych zadań zleconych przez ustawy, na finansowanie lub dofinansowanie zadań własnych oraz dotacje i płatności budżetu środków europejskich, a także dotacje celowe przekazane w ramach programów finansowanych ze środków europejskich oraz innych środków zagranicznych. Z kolei subwencja oświatowa to świadczenie pieniężne z budżetu państwa, obejmujące części: oświatową, wyrównawczą, równoważący oraz regionalną i rekompensującą.

Według danych GUS z 2021 roku, największą część dochodów Gminy Janów stanowiły dochody własne – 35,49 % ogółu dochodów, natomiast najmniejszą część – subwencje – 30,83 % dochodów ogółem. W tej kwestii nastąpiła zmiana w stosunku do roku 2017, gdzie największą część dochodów budżetu stanowiły dotacje – 37,11 %, natomiast najmniejszą dochody własne – 30,31 %.

Dane dotyczące struktury dochodów budżetu Gminy Janów w roku 2017 i 2021, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 18 Struktura dochodów budżetu Gminy Janów w roku 2017 i 2021

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Jak wspomniano już wcześniej, dochody budżetu dzieli się na dochody bieżące i dochody majątkowe. Największą część dochodów gmin stanowią dochody bieżące, których wysokość znacznie wzrosła na przestrzeni ostatnich lat. Wzrost w tym czasie dotyczył również dochodów majątkowych, które obejmowały przede wszystkim środki na inwestycje. W 2021 r. w Gminie Janów wysokość dochodów majątkowych wyniosła 6 703 460,03 zł, co stanowiło 17,37 % dochodów ogółem, natomiast w 2017 roku ich wysokość kształtowała się na poziomie 2 250 933,90 zł, co stanowiło 9,27 % dochodów ogółem. Największą część dochodów majątkowych stanowiły dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje, których źródłem były środki zewnętrzne z budżetu państwa w ramach różnego rodzaju programów rządowych, w tym Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych i Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, a także środki pochodzące z funduszy europejskich.

Wysokość dochodów majątkowych, w tym wysokość dotacji i środków przeznaczonych na inwestycje oraz wpływów ze sprzedaży składników majątkowych w Gminie Janów w 2017 i 2021 roku, przedstawia poniższa tabela.

Tabela 44 Kształtowanie się dochodów majątkowych w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021.

Rodzaj	2017	2018	2019	2020	2021
Dochody ogółem w zł	24 267 562,19	28 843 266,42	28 212 713,50	37 721 126,50	38 595 323,87
Dotacje oraz środki przeznaczone na inwestycje w zł	2 250 933,90	951 611,59	2 325 486,62	8 564 482,11	6 667 460,
Wpływy ze sprzedaży składników majątkowych w zł	0,00	0,00	60 001,63	284,55	36 000,00
Dochody majątkowe ogółem w zł	2 250 933,90	951 611,59	2 385 488,25	8 564 766,66	6 703 460,03
% dochodów ogółem	9,27	3,30	8,46	22,7	17,37

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Podobnie jak w przypadku dochodów, obok wydatków bieżących ważną rolę w kształtowaniu budżetu pełnią wydatki majątkowe, które obejmują wydatki na inwestycje i zakupy inwestycyjne. Realizacja inwestycji przez gminę stanowi główny element jej rozwoju, wyrażany przede wszystkim poprzez wzrost konkurencyjności i zaspokajanie potrzeb społeczeństwa. Wydatki inwestycyjne w tym kontekście mają zasadnicze znaczenie, wpływają one w istotny sposób zarówno na skalę, jak i rodzaj podejmowanych działań inwestycyjnych, zalicza się je do najbardziej efektywnych narzędzi wpływania na rozwój regionalny. W swej istocie wydatki inwestycyjne umożliwiają oddziaływanie na skuteczność wypełniania zadań publicznych przez jednostki samorządu terytorialnego. Wnioskować można, że niezbędność realizacji inwestycji przez gminę w kluczowy sposób wpływa na strukturę ponoszonych przez nią wydatków.

W 2021 roku, w Gminie Janów wysokość wydatków majątkowych wyniosła 6 519 504,57 zł, stanowiąc 18,67 % wydatków ogółem. Poziom wydatków majątkowych (inwestycyjnych) i ich udział w całkowitych wydatkach budżetowych w latach 2017-2021 nie wykazywał jednolitej tendencji wzrostowej lub spadkowej. Spadek udziału wydatków majątkowych w wydatkach ogółem następował w latach 2018-2019 w stosunku do roku poprzedniego, natomiast w 2020 r., nastąpił wzrost tej wartości.

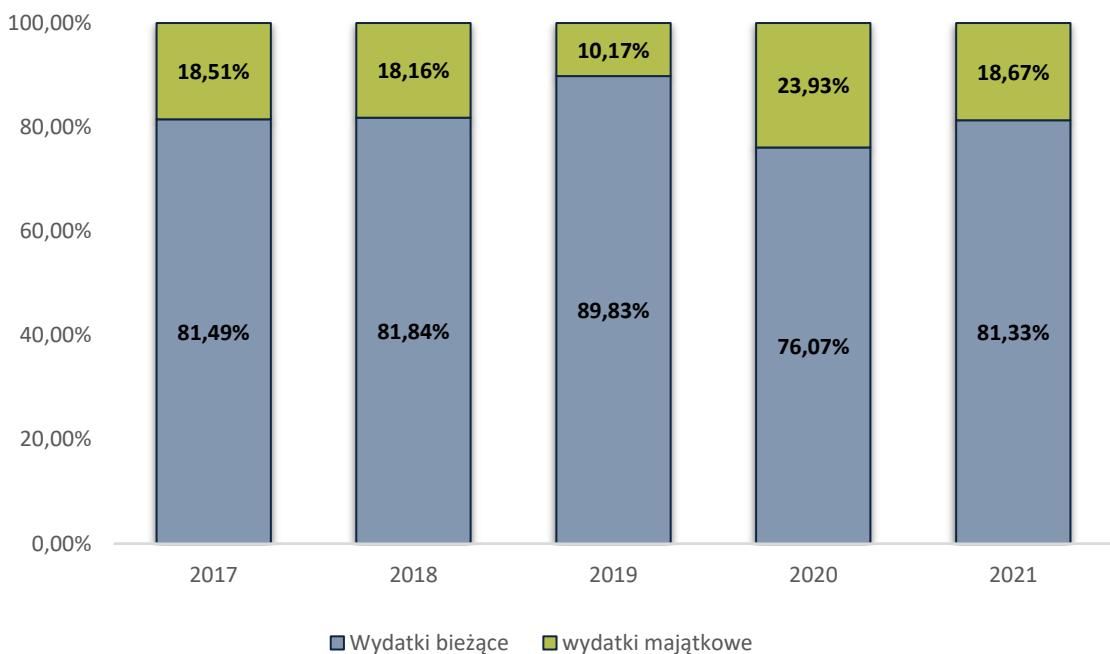
Dane dotyczące wysokości wydatków majątkowych (inwestycyjnych) i ich udziału w wydatkach ogółem w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021, przedstawiają poniższa tabela oraz wykres.

Tabela 45 Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021

Rok	Wydatki ogółem (w zł)	Wydatki majątkowe (w zł)	Udział wydatków majątkowych w wydatkach ogółem (w %)
2017	25 022 022,01	4 630 951,76	18,51
2018	26 637 926,58	4 836 150,45	18,16
2019	26 544 976,07	2 699 195,71	10,17
2020	33 852 498,04	8 100 001,41	23,93
2021	34 919 389,51	6 519 504,57	18,67

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

Wykres 19 Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem na przestrzeni lat 2017-2021

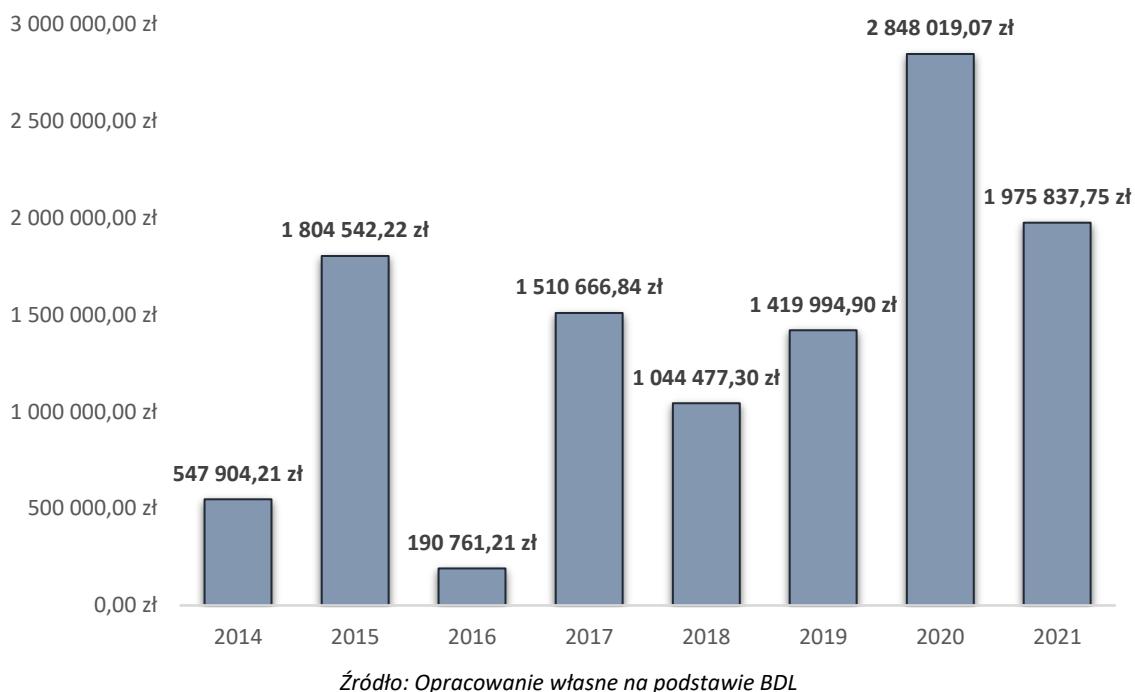
Źródło: Opracowanie własne

Zadłużenie Gminy Janów na dzień 31.12.2021 r. wynosiło 9 451 962,20 zł, co stanowiło 24,49 % dochodów budżetu gminy. Na owe zadłużenie składały się pożyczki i kredyty długoterminowe zaciągnięte w latach ubiegłych. Dług w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniósł 1 596,88 zł. Przyjęty harmonogram spłat kredytów i pożyczek zakłada, że dług zostanie całkowicie spłacony do 2033 roku, a wysokość spłat w kolejnych latach spełnia wymogi określone w art. 243 Ustawy o finansach publicznych. Analizując roczne sprawozdania finansowe z wykonania budżetu Gminy Janów, można stwierdzić, że sytuacja finansowa gminy jest stabilna.

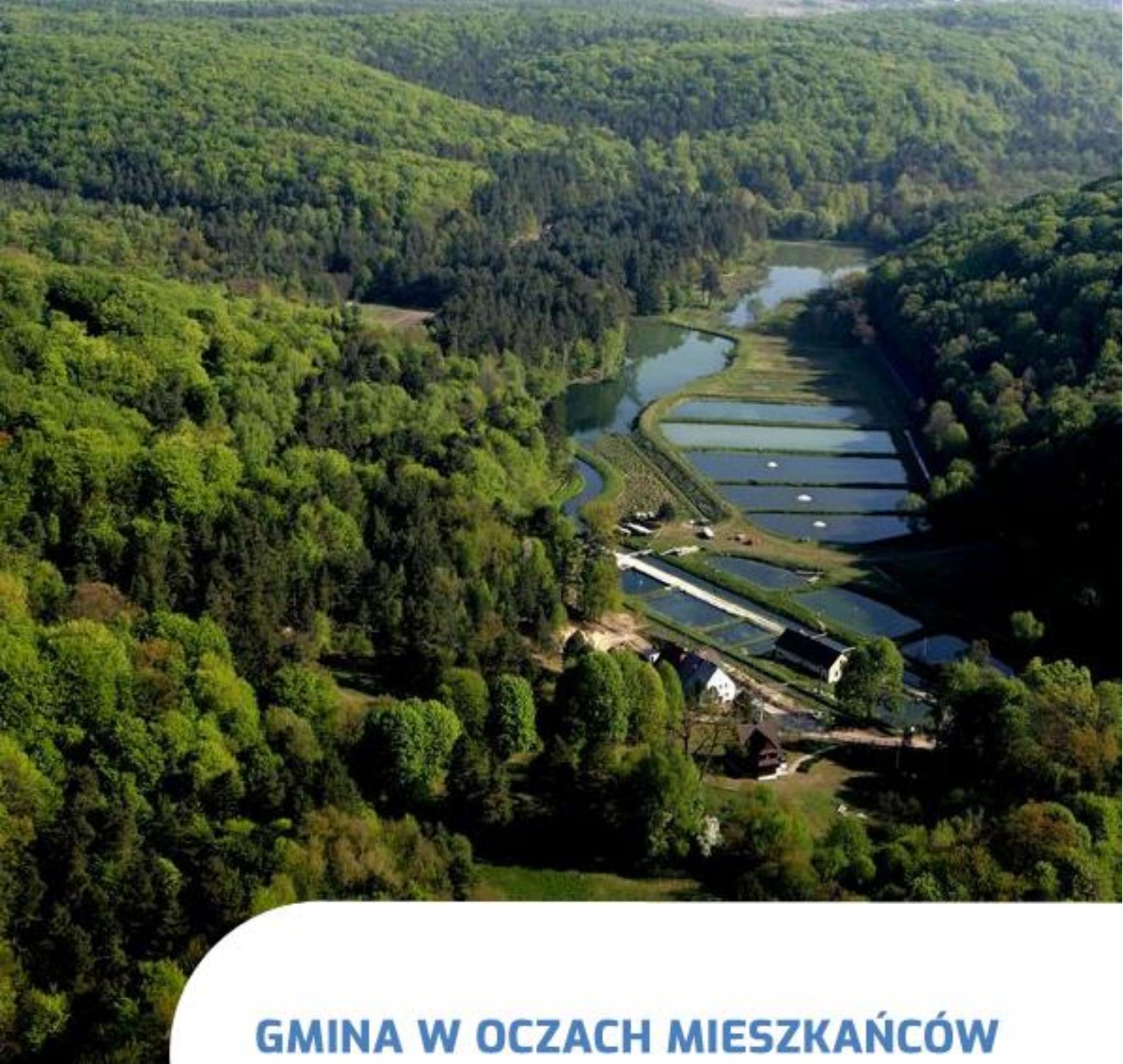
Ważnym elementem budżetu są przekazywane gminie środki na finansowanie i współfinansowanie programów i projektów realizowanych ze środków funduszy strukturalnych i Funduszu Spójności UE, a także programów ze środków bezzwrotnych pochodzących z Unii Europejskiej oraz na realizację płatności, których źródłem jest budżet środków europejskich. Z puli środków dostępnych w poprzedniej perspektywie finansowej Funduszy Europejskich 2014-2021, zgodnie z danymi GUS Gminy Janów pozyskała łącznie 11 342 153,50 zł.

Wysokość pozyskanych przez Gminę Janów środków w ramach programów i projektów unijnych realizowanych w perspektywie unijnej 2014-2021, przedstawia poniższy wykres.

Wykres 20 Wysokość pozyskanych przez Gminę Janów środków w ramach programów Unijnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie BDL

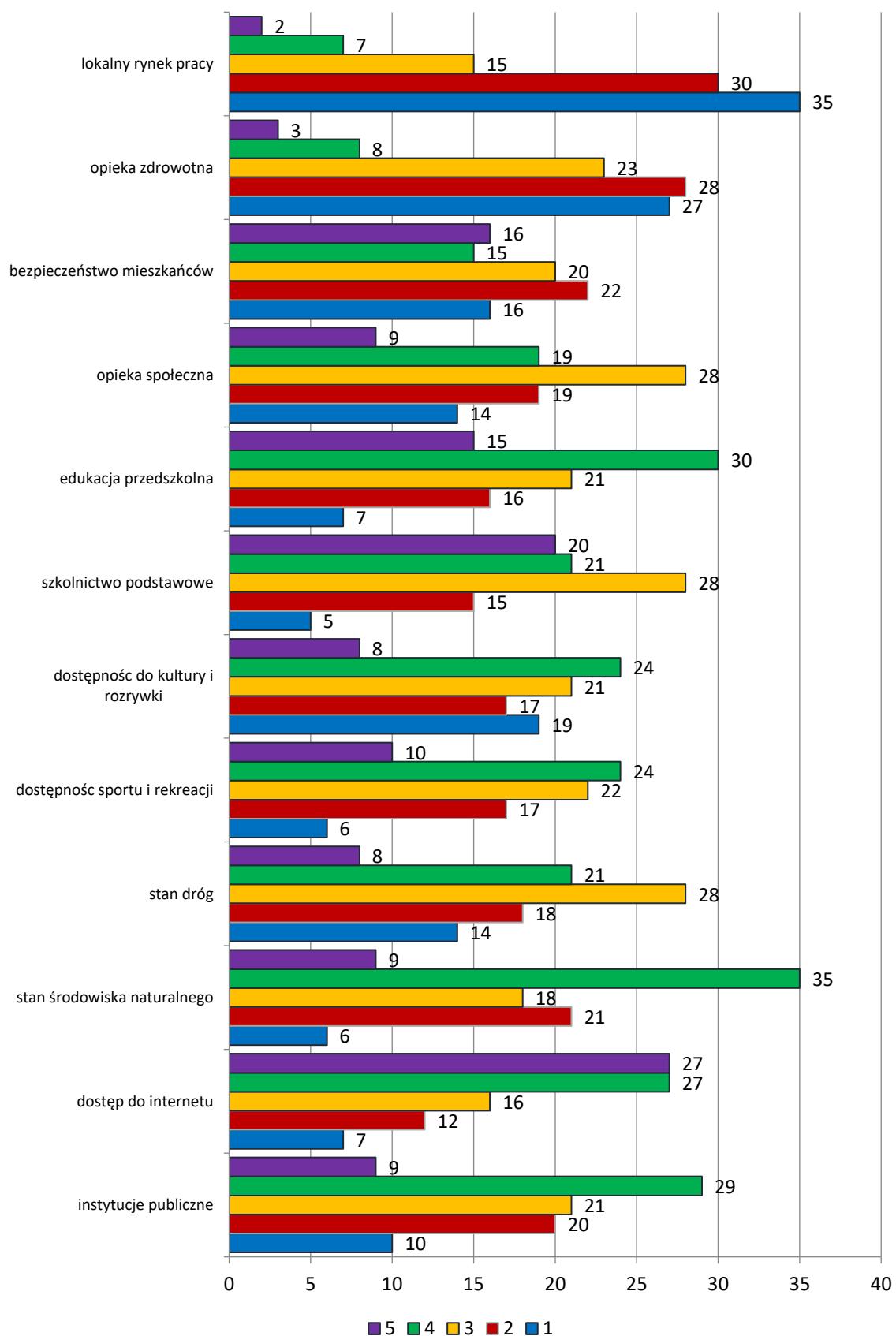
GMINA W OCZACH MIESZKAŃCÓW

W ramach konsultacji społecznych projektu Strategii, zapytano mieszkańców o ocenę Gminy Janów. W przeprowadzonej ankcie udział wzięło 89 mieszkańców gminy w różnym wieku, z czego 64 % stanowiły kobiety, a 36 % mężczyźni. Z pośród wszystkich ankietowanych – 82 osoby (92,1 %) było mieszkańcami gminy, a 7 osób (7,9 %) zamieszkiwało poza nią.

Na podstawie ich opinii zostały zgromadzone następujące dane:

Na pytanie: Jak ocenia Pan/Pani poszczególne sfery życia na terenie gminy? Proszę zaznaczyć odpowiedź wstawiając znak „X” , według podanej skali, gdzie 1 jest oceną najniższą, natomiast 5 jest oceną najwyższą, ankietowani odpowiedzieli:

Wykres 21 Ocena poszczególnych sfer życia na terenie Gminy Janów w skali 1-5

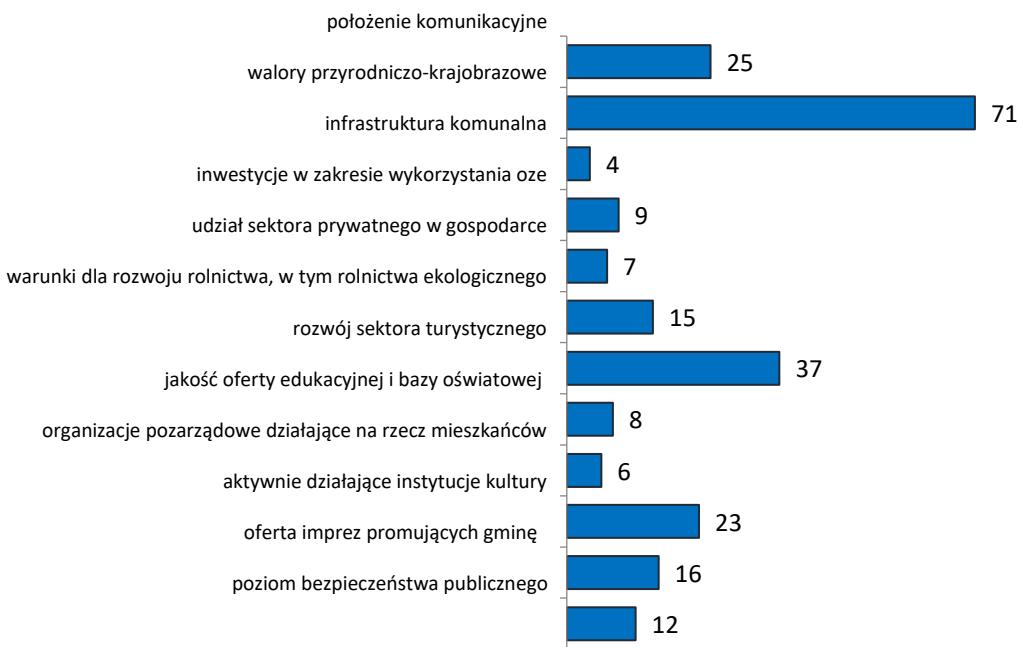
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiet

Mocne i słabe strony Gminy Janów

Do najwyżej ocenianych walorów Gminy Janów ankietowani zaliczyli:

- wysokie walory przyrodniczo-krajobrazowe – 71 osób (79,8 %),
- rozwój sektora turystycznego – 37 osób (41,6 %).

Wykres 22 Atuty Gminy Janów (pytanie wielokrotnego wyboru)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Na pytanie otwarte „Co jest aktualnie najsłabszą stroną gminy?”, ankietowani odpowiedzieli:

- słaba jakość opieki zdrowotnej, trudny dostęp do specjalistów, słabe wyposażenie w gabinecie stomatologicznym i rehabilitacyjnym, z których korzysta bardzo dużo osób,
- mała ilość miejsc pracy,
- turystyka, promocja gminy i całkowity brak spójnej oferty turystycznej, który przyciągnąłby zorganizowane grupy - np. wycieczki szkolne,
- zaniedbana przestrzeń publiczna,
- brak placów zabaw z prawdziwego zdarzenia dla dzieci,
- brak imprez promujących Gminę, brak dostępu do sportu,
- drogi rynek jako wizytówka gminy,
- brak żłobka oraz ogólnodostępnych świetlic dla dzieci,
- brak transportu publicznego,
- brak ciekawych wydarzeń kulturalnych oraz słaby dostęp do rozrywki,
- słabo rozwinięta infrastruktura komunalna, zwłaszcza sieć gazowa,
- zła jakość dróg,
- brak ścieżek pieszych rowerowych,
- mała aktywizacja seniorów ale też mieszkańców wsi na świetlicach wiejskich,

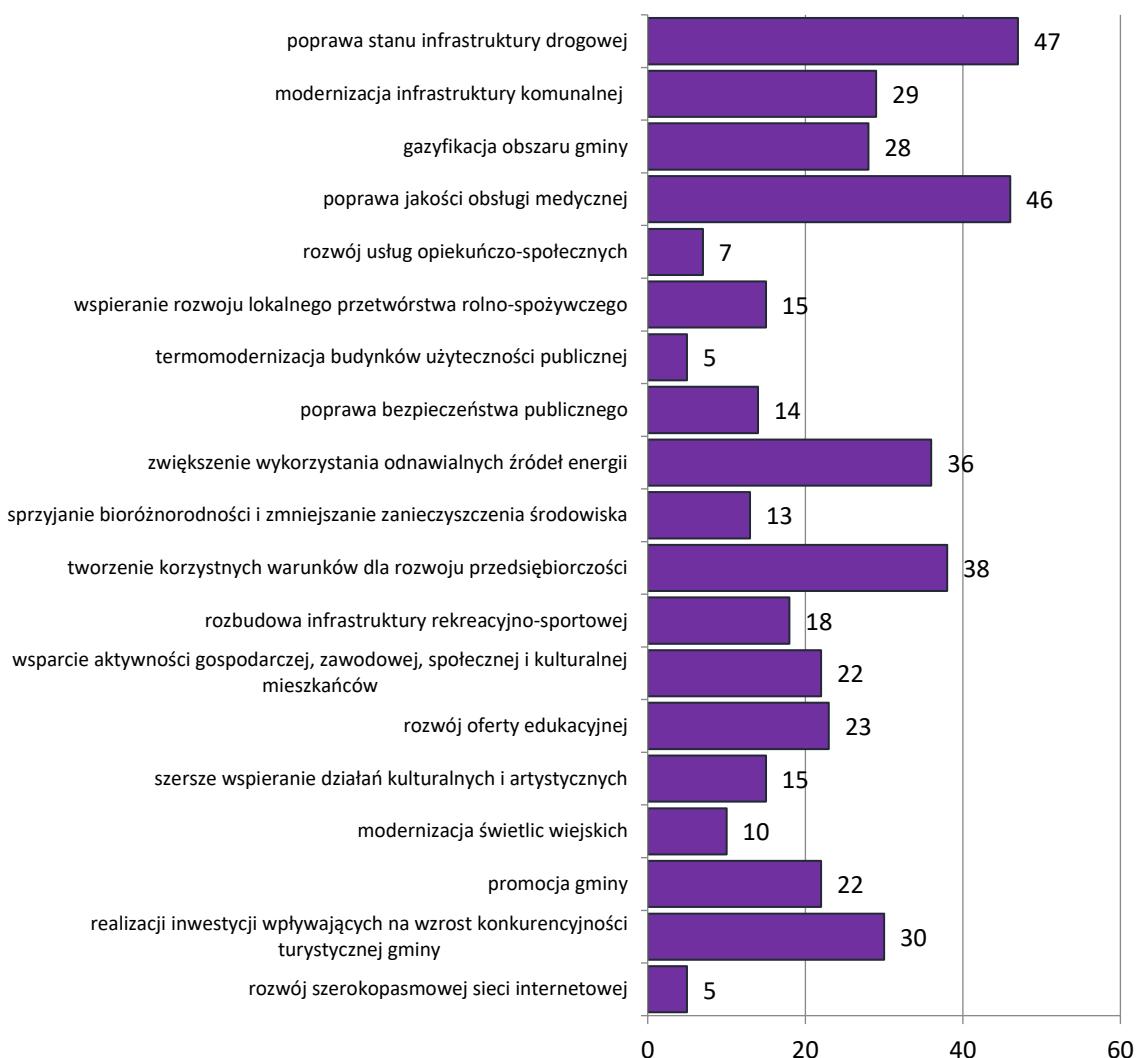
- brak programów zachęcających pozostania młodych ludzi, małżeństw na terenie gminy,
- brak miejsc pracy dla osób z wykształceniem powyżej średniego,
- brak mieszkań na wynajem,
- zanieczyszczone powietrze,
- skromna baza noclegowa, skromna i zaniedbana infrastruktura i informacja/promocja turystyczna,
- wiele niszczejących, opuszczonych nieruchomości,
- brak rozwoju i utrudnienia z rozwojem przedsiębiorczości i usług.

Na pytanie otwarte „Co Pani/Pana zdaniem należałoby zmienić w celu poprawy rozwoju społeczno-gospodarczego Gminy?” ankietowani udzielili odpowiedzi:

- polepszyć jakość opieki zdrowotnej,
- otworzyć gminny żłobek, aby ułatwić młodym rodzicom powrót do pracy,
- rozwój małych i średnich przedsiębiorstw, co w efekcie zwiększy ilość mieszkańców stałych i okresowych oraz wzmacni potencjał turystyczny Gminy Janów,
- powiększenie rynku pracy poprzez ściągnięcie inwestorów,
- zachęcić inwestorów poprzez pomoc prawną, ulgi podatkowe oraz ułatwienia w zakładaniu i rozwoju przedsiębiorstw na terenie gminy,
- aktywizacja dzieci i młodzieży,
- poprawa stanu dróg gminnych,
- stworzenie dogodnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości, co zachęciłoby młode osoby do pozostania na terenie gminy,
- wykorzystać walory przyrodnicze i lecznicze gminy - wybudować sanatorium. Taka inwestycja przyniesie dla gminy ogromne korzyści i rozświetli ją w kraju,
- zwiększyć dostęp do usług społecznych dla osób starszych i wykluczonych,
- więcej projektów OZE,
- usprawnić komunikację zbiorową,
- stworzyć strefę dla rozwoju nowych przedsiębiorstw i miejsc pracy na obszarze nieużytków rolnych,
- organizowanie więcej imprez plenerowych, masowych i promujących gminę.

Na pytanie: Proszę o wybranie i zaznaczenie 3 - 5 działań z listy, które zdaniem Pani/Pana są priorytetowe do wykonania na terenie gminy w najbliższych latach, ankietowani odpowiedzieli:

Wykres 23 Priorytety zadań do wykonania w gminie (pytanie wielokrotnego wyboru):

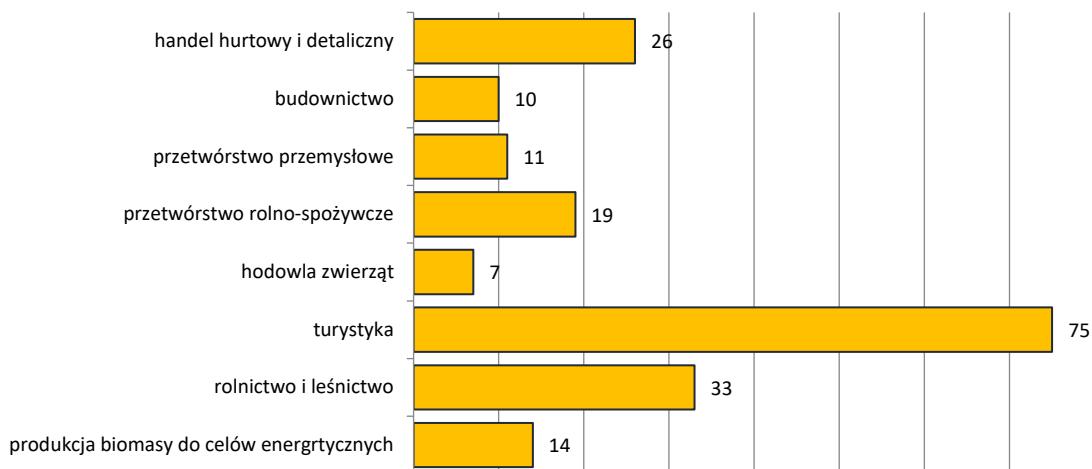
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankity

Za priorytetowe zadania do wykonania na terenie gminy, ankietowani uznali:

- poprawę i modernizację infrastruktury drogowej – 49 odpowiedzi (52,8 %),
- poprawę jakości obsługi medycznej – 48 odpowiedzi (51,7 %),
- tworzenie korzystnych warunków dla rozwoju przedsiębiorczości – 36 odpowiedzi (42,7 %).

Na pytanie o branżę gospodarczą na terenie gminy posiadającą największy potencjał rozwojowy (prośba o udzielenie max. 3 odpowiedzi), ankietowani większością wskazali na turystykę - aż 75 razy zaznaczono tą opcję (84,3 %). Z mniejszą liczbą głosów, na drugim miejscu rolnictwo i leśnictwo (33 głosów – 37,1 %) oraz handel hurtowy i detaliczny – 26 oddane głosy (29,2 %).

Wykres 24 Branża gospodarcza posiadająca największy potencjał rozwojowy (pytanie wielokrotnego wyboru)

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

Co Pani/Pana zdaniem powinno być wizytówką Gminy w 2030 r.? (Proszę wskazać maksymalnie 3 odpowiedzi) ankietowani odpowiedzieli:

Wykres 25 Potencjalna wizytówka gminy (pytanie wielokrotnego wyboru)

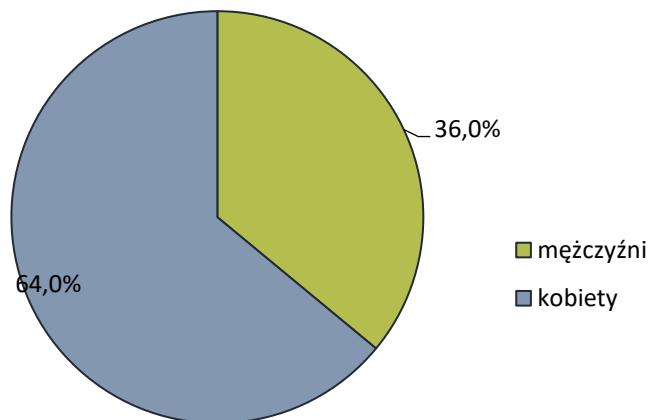

Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

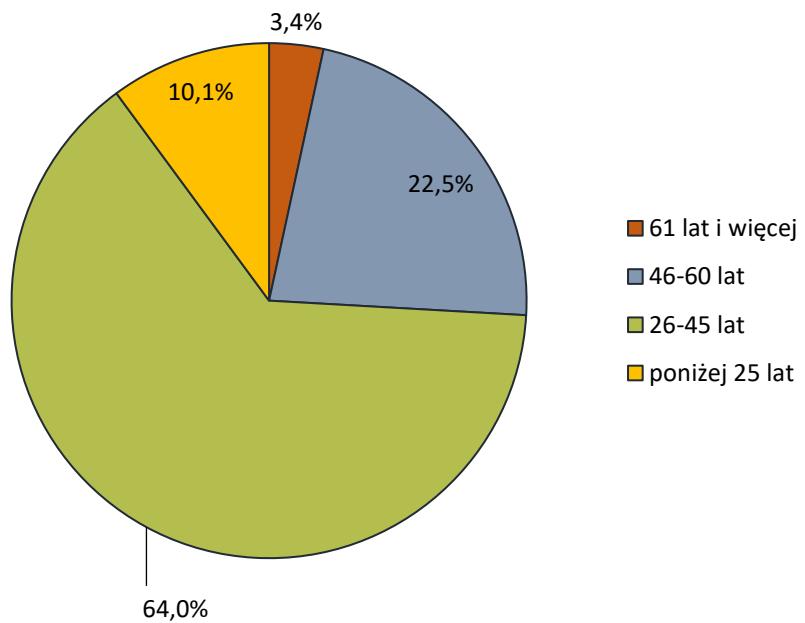
Największą ilość oddanych głosów przypadła na: dogodne warunki dla turystyki i agroturystyki – 54 głosy (60,7 %), oraz szeroki wachlarz ofert kulturalnych, rekreacyjnych, integracyjnych i sportowych – 47 głosów (52,8 %). Tuż za nimi uplasowała się opcja udzielanie wsparcia małym i średnim przedsiębiorcom oraz rolnikom – 41 głosów (46,1%).

Wykres 26 informacje dotyczące ankietowanych mieszkańców Gminy Janów

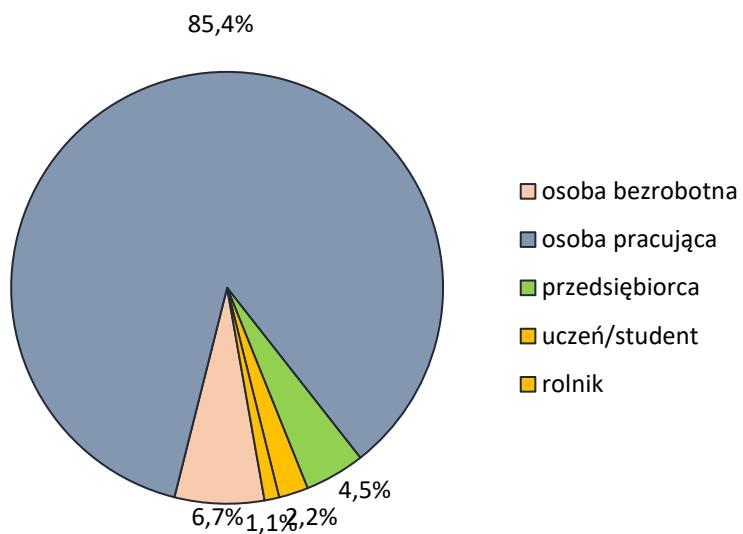
struktura płci ankietowanych

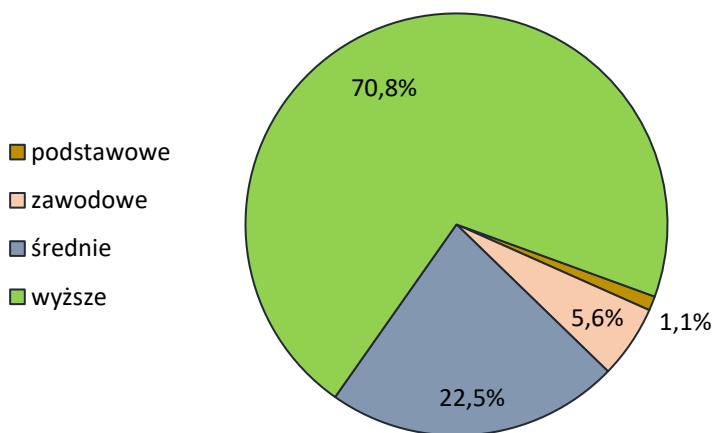
struktura wieku ankietowanych

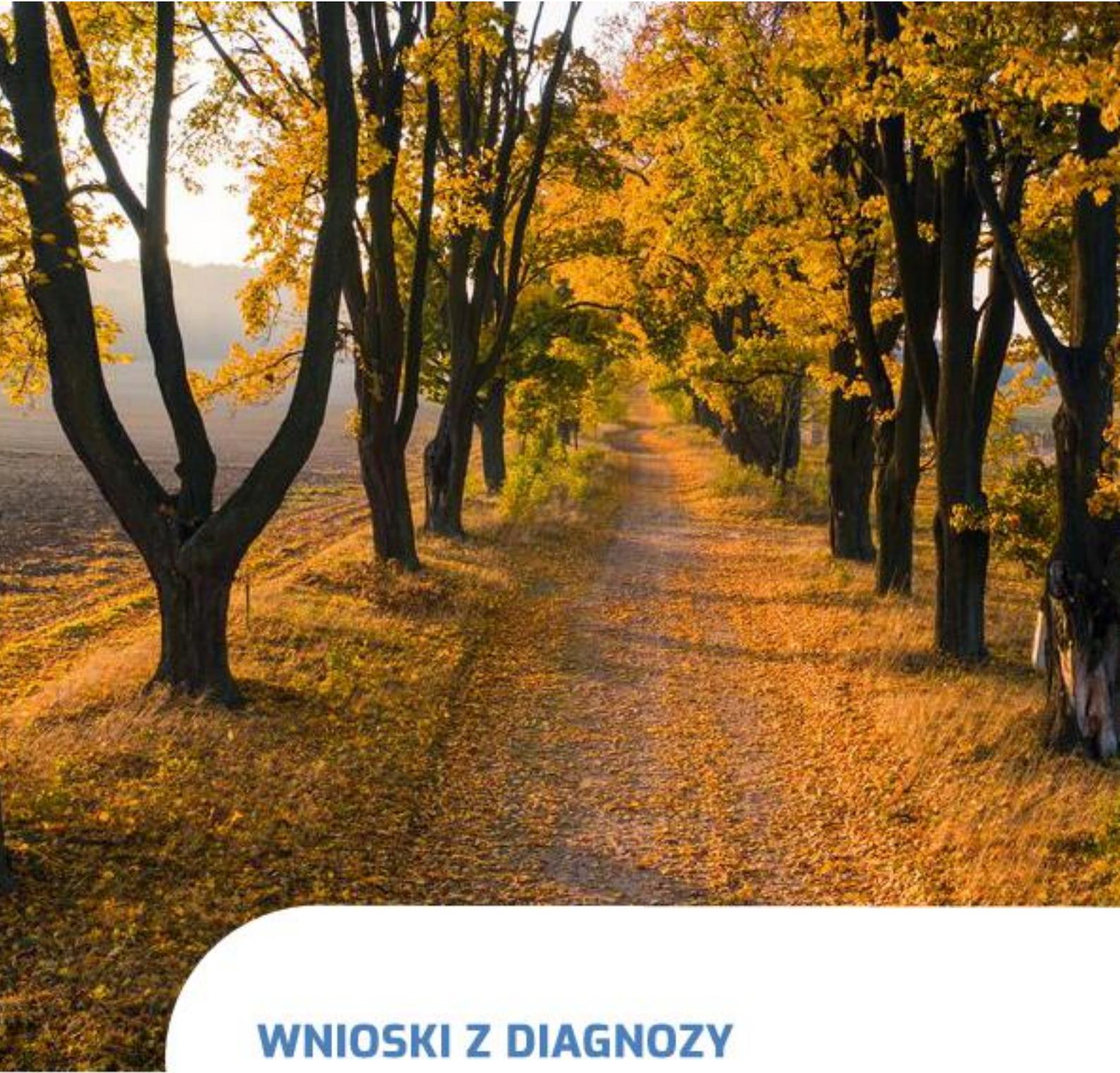
zatrudnienie ankietowanych

wykształcenie ankietowanych

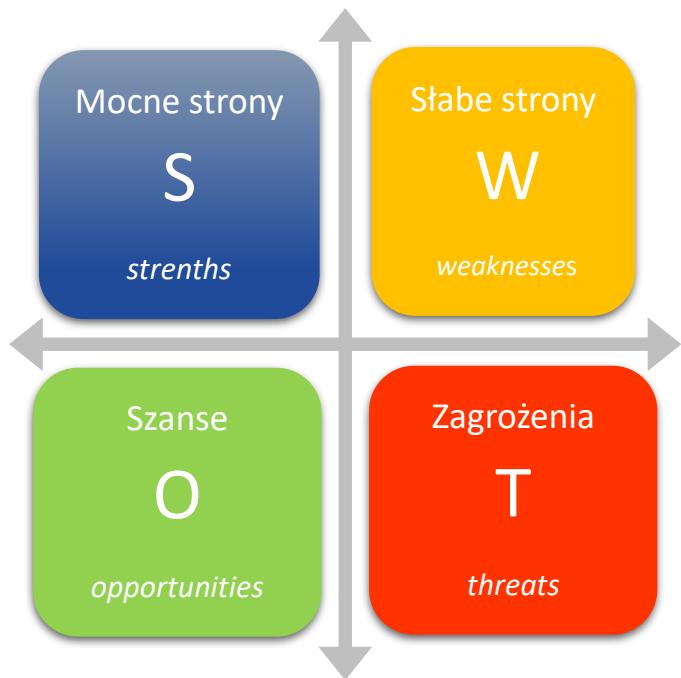
Źródło: Opracowanie własne na podstawie przeprowadzonej ankiety

WNIOSKI Z DIAGNOZY

Analiza SWOT jest powszechnie wykorzystywana przez jednostki administracji publicznej, jako narzędzie diagnozy strategicznej, opartej na wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowaniach mających wpływ na rozwój danego obszaru. Pozwala ono porównać silne i słabe strony jednostki wynikające z otoczenia wewnętrznego, z szansami i zagrożeniami dla rozwoju płynącymi z otoczenia zewnętrznego, a także określić ich wzajemne oddziaływanie.

Analizy dokonano w oparciu o dane liczbowe, opisowe i przestrzenne pozyskane z gmin oraz ze źródeł zewnętrznych oraz wniosku z przeprowadzonej diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej.

MOCNE STRONY

- walory przyrodniczo-krajobrazowe;
- spadająca liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie gminy;
- aktywna polityka w celu wsparcia osób ze szczególnymi potrzebami na terenie gminy;
- aktywna działalność samorządowych instytucji kultury w oparciu o istniejącą infrastrukturę kulturalną, a także stowarzyszeń i organizacji społecznych, działających w zakresie kultury;
- wysoka aktywność obywatelska mieszkańców, w kwestii liczby organizacji pozarządowych;
- bogate dziedzictwo kulturowe;
- potencjał turystyczny wynikający z położenia geograficznego;
- niski współczynnik popełnianych przestępstw w stosunku do województwa i kraju;
- niski stopień zagrożenia powodziowego i suszą;
- 100 % powierzchni gminy pokryte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego;
- coraz większy udział dochodów własnych w dochodach gminy;
- wzrost wysokości dochodów budżetowych, będący przejawem poprawy sytuacji finansowej, w tym wzrost wartości wskaźnika dochodów na 1 mieszkańca;
- aktywność w pozyskiwaniu środków z funduszy europejskich na dofinansowanie inwestycji.
-

S

SŁABE STRONY

utrzymujący się trend spadającej z roku na rok liczby mieszkańców gminy, wynikający przede wszystkim z ujemnego przyrostu naturalnego, a także negatywne prognozy dotyczące liczby ludności w perspektywie najbliższych lat;

postępujący proces starzenia się społeczeństwa oraz wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym kosztem liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym;

niska gęstość zaludnienia na terenie gminy;

brak placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do lat 3;

negatywnie oceniana przez mieszkańców jakość opieki zdrowotnej na terenie gminy oraz niewystarczający zakres usług medycznych, w szczególności badań specjalistycznych;

spadek liczby osób korzystających z zasobów bibliotecznych na rzecz internetu i zasobów cyfrowych;

spadek liczby osób ćwiczących na terenie gminy, w szczególności wśród osób poniżej 18 roku życia;

niewykorzystywany w pełni potencjał turystyczny gminy, wynikający z braków w infrastrukturze turystycznej;

niski poziom infrastruktury wodociągowej i kanalizacyjnej gminy oraz praktycznie brak sieci gazowej;

zanieczyszczenie powietrza zwłaszcza w zimie, wynikająca z przewagi uzyskiwania energii cieplnej w gospodarstwach z węgla oraz spalania śmieci przez mieszkańców,

brak ciągów pieszo-rowerowych na znacznej części obszaru gminy;

braki w infrastrukturze drogowej gminy;

mała liczba osób pracujących na terenie gminy na tle pozostałych gmin powiatu częstochowskiego;

dominacja mikroprzedsiębiorstw i mała liczba średnich przedsiębiorstw.

SZANSE

ograniczenie niekorzystnych zmian demograficznych oraz napływ nowych mieszkańców do gminy poprzez prowadzenie atrakcyjnej polityki mieszkaniowej i zabezpieczenie infrastruktury towarzyszącej zaspakajającej potrzeby mieszkańców;

rozwój edukacji i uczenia się przez całe życie z uwzględnieniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, przejście od modelu kształcenia wiedzy do kształcenia kompetencji oraz poprawa stanu bazy edukacyjnej;

pozyskanie środków zewnętrznych na wspieranie działań rozwoju kapitału ludzkiego;

inwestycje w OZE i gazyfikację oraz infrastrukturę kanalizacyjną, przyczyniającą się do wzrostu komfortu mieszkańców oraz ochronę bogatego, unikalowego środowiska naturalnego gminy;

powiększenie oferty rekreacyjnej i wzrost liczby imprez masowych, adresowanych do mieszkańców jak i turystów;

wzrost liczby podmiotów gospodarczych zarejestrowanych na terenie gminy w wyniku pobudzenia aktywności gospodarczej;

wzrost liczby podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w zakresie zakwaterowania i gastronomii, co wpływać będzie na stopień zagospodarowania turystycznego oraz potencjał turystyczny gminy;

wykorzystanie potencjału turystycznego gminy, wskutek tworzenia i rozwoju infrastruktury turystycznej, umożliwiającej uprawianie różnego rodzaju turystyki: pieszej, rowerowej, wodnej oraz konnej, a także innowacyjnej i spójnej oferty turystycznej, dążącej do wykreowania marki oraz aktywnej promocji atutów obszaru;

szeroko pojętą rewitalizację gminy przyczyniającą się do wzrostu atrakcyjności jej terenów w oczach mieszkańców i odwiedzających ją turystów;

wzrost wpływów z podatków i opłat lokalnych oraz podatku dochodowego od osób fizycznych i od osób prawnych;

skuteczne pozyskiwanie środków zewnętrznych, w tym z funduszy europejskich na działania inwestycyjne, ukierunkowane na rozwój.

O

ZAGROŻENIA

postępujący spadek liczby mieszkańców gminy, będący wynikiem odpływu młodych, wykształconych i aktywnych osób;

utrzymywanie się negatywnych trendów demograficznych, w szczególności starzenia się społeczeństwa;

utrzymywanie się negatywnych skutków pandemii COVID-19 dla rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru gminy w najbliższych latach;

niewykorzystanie potencjału rozwojowego gminy, wskutek ograniczeń finansowych lub organizacyjnych;

rosnące koszty utrzymywania placówek oświatowych, co niekorzystnie wpływać będzie na budżet gminy;

pogorszenie się sytuacji na rynku pracy wskutek likwidacji przedsiębiorstw w wyniku rosnących kosztów prowadzenia działalności gospodarczej, co prowadzić będzie do wzrostu bezrobocia na terenie gminy;

T

wzrost wysokości wydatków bieżących, co może skutkować zwiększeniem zadłużenia gminy;

zanieczyszczenie środowiska naturalnego, w szczególności powietrza oraz poprzez wprowadzanie zanieczyszczeń do cieków wodnych;

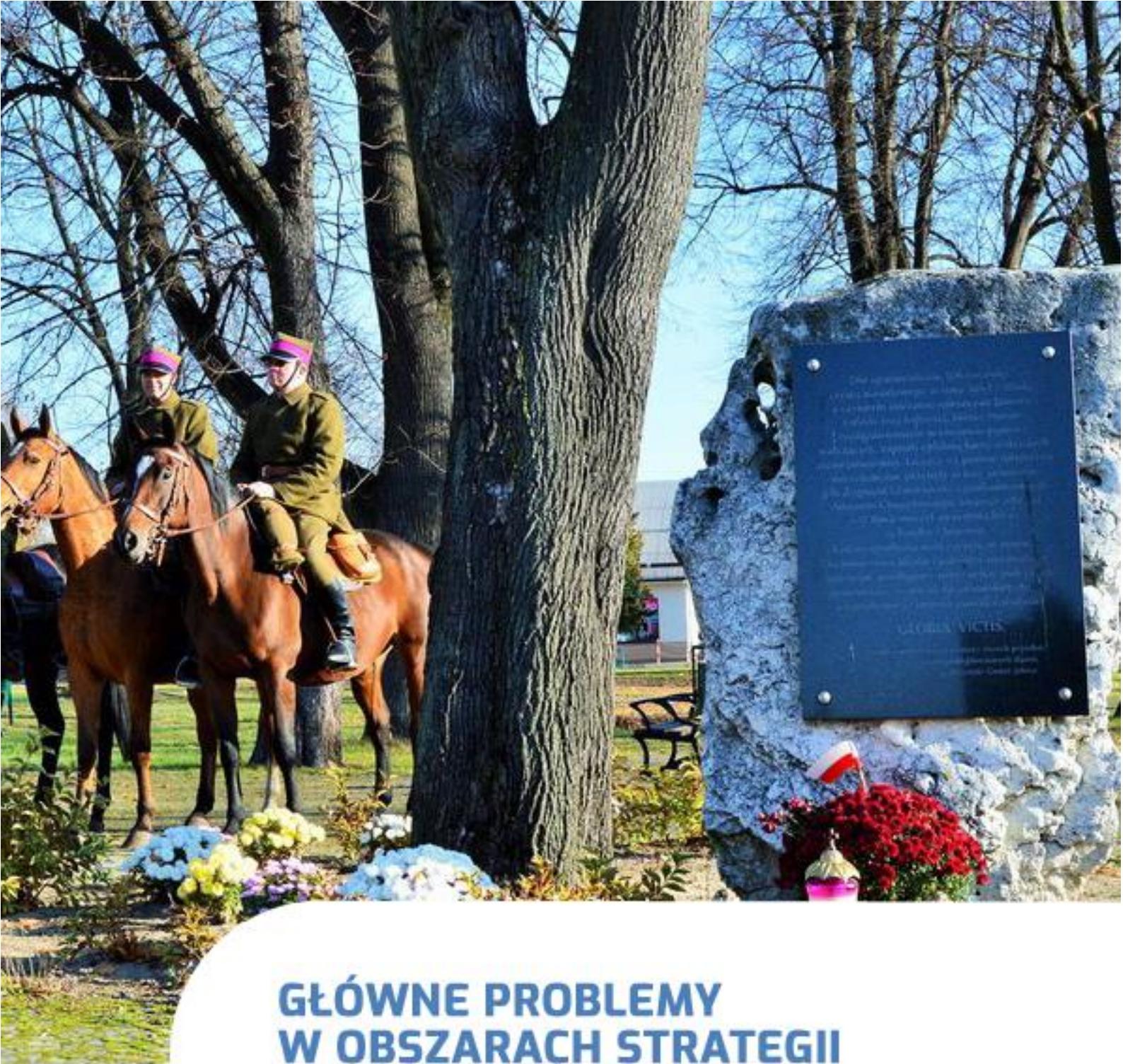
brak działań gminy w zakresie zachowania dziedzictwa kulturowego oraz tożsamości lokalnej;

pogłębianie się dysproporcji w rozwoju gminy, a innymi rozwijającymi się regionami;

wrażliwość sektora turystycznego na zmiany gospodarcze;

rosnące koszty realizacji inwestycji;

postępująca degradacja obszarów zielonych na rzecz budownictwa mieszkaniowego i zwartej zabudowy wskutek braku zrównoważonego planu zagospodarowania przestrzennego.

GŁÓWNE PROBLEMY W OBSZARACH STRATEGII

Przeprowadzona diagnoza sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej jak również analiza SWOT pozwoliły na zebranie najważniejszych problemów/ barier rozwojowych Gminy Janów. Celem ich uporządkowania i usystematyzowania zebrano je w formie tabelarycznej oraz podzielono na obszary: społeczny, gospodarczy, przestrzenno-funkcjonalny - środowiskowy.

Tabela 46 Najważniejsze problemy Gminy Janów

Obszar	Problemy
<i>Społeczny</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Negatywne trendy zmian demograficznych wynikające z ujemnego przyrostu naturalnego oraz niekorzystnej struktury wiekowej. • Brak żłobka. • Niska jakość opieki zdrowotnej, w tym niewystarczający zakres usług w zakresie specjalistycznej opieki medycznej. • Spadek poziomu czytelnictwa na terenie gminy.
<i>Gospodarczy</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Postępujący spadek liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, przy równoczesnym wzroście liczby osób w wieku poprodukcyjnym, co niekorzystnie wpływać będzie na lokalny rynek pracy. • Mała liczba osób pracujących na terenie gminy oraz wysoka stopa bezrobocia. • Mała liczba dużych przedsiębiorstw, zakładów pracy. • Nierozwinięty przemysł, w tym przemysł przetwórczy. • Niewystarczająca infrastruktura turystyczna, w tym baza noclegowa i gastronomiczna. • Słaba oferta turystyczna.
<i>Przestrzenno-środowiskowy</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Słabo rozwinięta sieć kanalizacyjna oraz wodociągowa na terenie gminy. • Brak sieci gazowej na terenie gminy. • Brak ciągów pieszo-rowerowych w znacznej części gminy. • Słabo rozwinięta komunikacja wewnętrzna.

Źródło: Opracowanie własne

PLAN OPERACYJNY STRATEGII ROZOWJU GMINY JANÓW NA LATA 2023 - 2030 ORAZ KIERUNKI INTERWENCJI ROZWOJU GMINY

10.1 Misja i wizja

Wizję, określającą w jaki sposób przyjęta polityka prorozwojowa wpłynie na gminę, jak ją zmieni i jaka się ona stanie po jej wprowadzeniu, sformułowano następująco:

Gminy Janów jest wspólnotą zapewniającą wysoką jakość życia mieszkańców, przyjazną przedsiębiorcom, rozwijającą się w sposób zrównoważony, w oparciu o posiadane zasoby i potencjał.

W ramach wizji ujęto podstawowe założenie strategiczne, określające iż rozwój będzie prowadzony w sposób zrównoważony, skupiony zarówno na poprawie jakości życia mieszkańców, jak też na zwiększeniu atrakcyjności gminy dla przedsiębiorców i turystów. Podkreślono, iż konieczne jest wykorzystanie posiadanych zasobów i walorów, które zidentyfikowano i opisano w diagnozie strategicznej. Dzięki oparciu polityki prorozwojowej o zasadę zrównoważonego rozwoju, przedsięwzięcia strategiczne będą miały na celu takie wykorzystanie istniejącego potencjału gminy i wewnętrznych czynników rozwojowych, by nie zostały one nadmiernie eksploatowane lecz oddziaływały na sferę społeczną, gospodarczą, przestrzenną gminy w sposób długofalowy. Doprowadzi to do trwałego zwiększenia jakości życia, poprawy funkcjonowania otoczenia gospodarczego oraz funkcjonalnego zagospodarowania gminnej przestrzeni. Wizja ta jest zgodna ze strategiczną wizją całego regionu, w której główny nacisk położono na zrównoważony rozwój województwa, z racjonalnym wykorzystaniem specyfiki społeczno-gospodarczej i zasobów środowiska.

Podmiotem odpowiedzialnym za prowadzenie gminnej polityki prorozwojowej, koordynowanie wszystkich jej interesariuszy oraz wdrożenie Strategii jest Gminy Janów.

Misję gminy określono jako:

Podejmowanie kompleksowych i komplementarnych działań mających na celu wdrożenie procesu zrównoważonego rozwoju gminy wraz z efektywnym wykorzystaniem posiadanych zasobów i potencjału.

Misja ma na celu ukierunkowanie podejmowanych działań tak, by przyniosły one oczekiwane rezultaty. Zgodnie z przyjętą misją rozwoju, polityka prorozwojowa prowadzona na terenie gminy będzie kładła nacisk na pełne wykorzystanie posiadanych przez gminę zasobów i potencjału, zidentyfikowanych na etapie diagnozy. Istotną cechą przedsięwzięć strategicznych będzie kompleksowość i komplementarność działań pobudzających pożądane procesy gospodarcze i społeczne we wszystkich sferach, koniecznych, by gmina stała się miejscem atrakcyjnym dla mieszkańców, przedsiębiorców, odwiedzających. Z uwagi na fakt, iż zasady zrównoważonego rozwoju są konkretne i jednoznacznie określone, konieczne jest wskazanie, jakie warunki muszą spełnić wszystkie podmioty biorące udział w przedsięwzięciach strategicznych, by efekty ich aktywności wpisywały się w przyjętą wizję rozwoju i prowadziły do osiągnięcia założonych celów. Określono zbiór nadzędnych zasad, którymi będą cechować się poszczególne przedsięwzięcia wdrażane w ramach polityki rozwoju:

- oszczędne gospodarowanie zasobami – stosowanie rozwiązań ograniczających negatywny wpływ na środowisko naturalne oraz zmiany klimatu, promowanie zasad gospodarki obiegu zamkniętego, racjonalne i optymalne wykorzystywanie posiadanych zasobów, w szczególności przyrodniczych,
- wspieranie ładu przestrzennego – traktowanie przestrzeni jako zasób ograniczony, który musi być z tego względu wykorzystywany w sposób zaplanowany, racjonalny, uporządkowany,
- kompleksowe i długofalowe efekty – wspieranie przedsięwzięć które zakładają wywieranie synergicznych korzyści w różnych sferach, w długim okresie,

- innowacyjność – promowanie innowacyjnych rozwiązań, zarówno technologicznych, jak też rozumianych jako wdrażanie nowych, niestosowanych dotąd działań we wszystkich sferach: społecznej, gospodarczej, przestrzennej,
- aktywność społeczna – promowanie przedsięwzięć aktywizujących lokalną społeczność, zachęcających do współdziałania, realizacji projektów partnerskich,
- zapobieganie wykluczeniu – wdrażanie działań mających na celu zapobieganie różnym formom wykluczenia wśród osób i grup nimi zagrożonych,
- wspieranie przedsiębiorczości – wpieranie inicjatyw o charakterze gospodarczym, zwiększających przedsiębiorczość obszaru, zachęcających do podejmowania przedsięwzięć tego typu.

Powyższe zasady odnoszą się bezpośrednio do największych wyzwań i zagrożeń, z którymi borykać będą się wszystkie podmioty biorące udział w procesie rozwoju gminy w przyjętym horyzoncie czasowym. Część z nich ma charakter zewnętrzny, globalny (zmiany klimatu, pogorszenie stanu środowiska naturalnego), część z nich dotyczy bezpośrednio lokalnych uwarunkowań i stanu obecnego (gminna przestrzeń, lokalna społeczność, przedsiębiorczość obszaru).

Wizja, misja oraz przyjęte zasady wdrażania przedsięwzięć strategicznych gwarantują odpowiednie ukierunkowanie polityki rozwoju na terenie gminy.

10.2 Cele strategiczne rozwoju w wymiarze przestrzennym, gospodarczym i społecznym. Kierunki działań podejmowanych dla osiągnięcia celów strategicznych. Oczekiwane rezultaty planowanych działań oraz wskaźniki ich osiągnięcia

Obszary strategiczne rozwoju, kierunki działań i wskaźniki osiągnięcia celów

Wnioski z opracowanej *Diagnozy sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Janów* oraz z przeprowadzonych spotkań konsultacyjnych z mieszkańcami gminy stały się podstawą dla opracowania części programowej Strategii, która zawiera najważniejsze założenia polityki rozwoju lokalnego.

Plan operacyjny Strategii opracowany jest w trzech wymiarach:

- przestrzeń i środowisko,
- gospodarka,
- społeczeństwo.

OBSZARY STRATEGICZNE

Obszary strategiczne grupują długofalowe, trwałe efekty wdrażanych przedsięwzięć strategicznych i opisują ich oddziaływanie na proces rozwoju w przyjętym horyzoncie czasowym. Zostały wyznaczone na bazie przeprowadzonej diagnozy stanu obecnego, są konsekwencją przyjętej wizji i obranych zasad polityki rozwoju. Zgodnie z założeniami realizacja prowadzić będzie do poprawy poziomu rozwoju gospodarczego i jakości życia lokalnej społeczności. Zaproponowane poniżej cele rozwoju Gminy Janów są konsekwencją zidentyfikowanych wyzwań rozwoju. Tworzą one spójny i wzajemnie uzupełniający się układ, w którym efekty jednych celów generują i wzmacniają efekty realizacji innych.

Założono osiągnięcie następujących obszarów strategicznych:

W oparciu o przeprowadzoną diagnozę sytuacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej Gminy Janów wykonaną na jej podstawie analizę SWOT, sformułowane zostały obszary i cele operacyjne. Zgodnie z logiką obszary strategiczne odnoszą się do zidentyfikowanych obszarów problemowych, wyznaczonych na podstawie przeprowadzonej analizy gminy oraz konsultacji społecznych (ankietyzacji). Głównym argumentem przemawiającym za opracowaniem Strategii, jest możliwość planowanego realizowania zadań mających na celu wykreowanie jak najlepszych warunków dla rozwiązywania najbardziej naglących problemów. Niezwykle istotne jest także osiągnięcie najbardziej pożądanych, z punktu widzenia społeczności lokalnej efektów, przy jednoczesnym wykorzystaniu dostępnych zasobów naturalnych, finansowych, organizacyjnych i ludzkich.

Cel główny:

WZROST KONKURENCYJNOŚCI GMINY W ZAKRESIE ATRAKCYJNOŚCI TURYSTYCZNEJ, WARUNKÓW ŻYCIA I WARUNKÓW DLA PROWADZENIA DZIAŁALNOŚCI GOSPODARCZEJ I ROLNICZEJ ORAZ WYSOKIEJ JAKOŚCI ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

Cel strategiczny 1	Cel strategiczny 2	Cel strategiczny 3
Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Janów	Rozwój potencjału turystycznego i ochrona środowiska naturalnego Gminy Janów	Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa
Cele operacyjne 1.1. Rozwijanie infrastruktury społecznej na potrzeby różnych grup wiekowych. 1.2. Integracja społeczeństwa, kształtowanie tożsamości lokalnej i rozwijanie aktywności społecznej. 1.3. Rазвой działalności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej 1.4. Wzmacnianie gminnego systemu edukacji	2.1. Tworzenie warunków do rozwoju oferty i infrastruktury turystycznej. 2.2. Kształtowanie i promocja korzystnego wizerunku gminy pod względem turystycznym i rekreacyjnym.	3.1. Rozwój infrastruktury technicznej na potrzeby przedsiębiorców i mieszkańców. 3.2. Tworzenie dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych i rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców. 3.3. Wspieranie rozwoju rolnictwa 3.4. Rozwijanie współpracy międzysektorowej,

		międzygminnej, miedzyregionalnej i międzynarodowej.
1.5. Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców i turystów		3.5. Zwiększenie dostępności do usług, w tym ich cyfryzacja
1.6. Rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz modernizacja istniejącego komunalnego zasobu mieszkaniowego oraz infrastruktury komunalnej		
OSI I	OSI II	OSI III

CEL STRATEGICZNY I Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Janów

Poprawa jakości życia mieszkańców wymaga wielopłaszczyznowych działań włączających różnych partnerów instytucjonalnych i społecznych. Realizacja zadań wymaga koordynacji i stymulowania działań w sferze integracji i aktywności społecznej, kultury, sportu, edukacji, bezpieczeństwa i polityki społecznej. Samorząd posiada odpowiednie narzędzia w tym zakresie.

Jednym z partnerów realizacyjnych dla samorządu lokalnego w zakresie wdrażania niniejszej strategii rozwoju powinny być organizacje pozarządowe oraz inne formy niesformalizowanej aktywności społecznej mieszkańców. Prorozwojowość partycypacji wynika z nowej organizacji sfery publicznej, która zakłada rolę władz lokalnych jako kreatora i organizatora rozwoju lokalnego, z szerokim zakresem partycypacji opartej przede wszystkim na samoorganizacji grup i środowisk w celu poprawy własnej sytuacji. Dzięki temu mieszkańcy, znający swoje problemy i potrafiący wskazać, jak można je rozwiązać, stanowią podmiot, a nie przedmiot rozwoju lokalnego.

W ramach realizacji strategii zakłada się wsparcie merytoryczne, organizacyjne i finansowe organizacji pozarządowych oraz innych form inicjatyw społecznych, m.in. poprzez zwiększenie wykorzystania zasobów instytucji publicznych dla rozwijania aktywności mieszkańców (m.in. udostępnianie bazy, zaplecza i sprzętu, wsparcie kadrowe), współpracę pozafinansową i finansową z organizacjami, w tym powierzanie i wspieranie realizacji zadań publicznych organizacjom pozarządowym, również w oparciu o umowy wieloletnie, a także wsparcie w zakresie pisania, realizacji i rozliczania projektów, w szczególności dofinansowanych ze środków zewnętrznych. Poza tym, doskonalenie procedur informowania i konsultacji społecznych, a także promocję wolontariatu.

W ostatnich latach coraz bardziej zwraca się uwagę na społeczną rolę sportu i rekreacji (szeroko rozumiana prewencja zdrowotna, wymiar wychowawczy, szczególnie w odniesieniu do dzieci i młodzieży szkolnej, wymiar prospołeczny, możliwości samorealizacji i samodoskonalenia itp.) oraz o jego wymiarze ekonomicznym (wkład we wzrost gospodarczy, tworzenie miejsc pracy, efektywność i kreatywność itp.). Gminę Janów wyróżniają walory przyrodnicze oraz potencjał turystyczny, które mogą i powinny stanowić bazę dla bogatej oferty spędzania czasu wolnego, kierowanej zarówno do mieszkańców, jak również turystów i gości. W związku z tym planowane działania samorządu skupią się na tym, aby sport i rekreacja stały się dobrem

pożdanym i powszechnym, dostępnym w różnych formach - stosownie do możliwości i zainteresowań interesariuszy.

Najważniejszym celem pozostaje zdrowa i aktywna społeczność lokalna. Dlatego strategia wskazuje konieczność mobilizowania aktywności mieszkańców w dziedzinie kultury fizycznej, sportu i rekreacji, m.in. poprzez tworzenie optymalnych warunków dla rozwoju sportu oraz różnorodnych form aktywności ruchowej (zapewnianie niezbędnej infrastruktury i przestrzeni oraz oferty, poprawa warunków organizacyjno-prawnych, współpraca, zwiększanie dostępności wykwalifikowanych kadr itp.) oraz promocję aktywności fizycznej pozytywnie wpływającej na zdrowie. Gmina będzie inwestowała w rozwój przyszkolnej i ogólnodostępnej bazy rekreacyjnej i sportowej (np. skatepark, punkty biwakowe, place zabaw, w tym łączone z miejscami rekreacji dla dorosłych, itp.) oraz oferty, ze szczególnym naciskiem na jej dywersyfikację (nowe dyscypliny i nowe grupy docelowe). Jednocześnie nacisk położony zostanie na włączenie mieszkańców niezależnie od płci i wieku, czemu posłużą kampanie i dedykowane programy aktywizacyjne i animacyjne (np. instruktor/trener prowadzący bezpłatne zajęcia na obiektach gminnych). Wyzwaniem jest też wzmacnienie pozycji gminy jako organizatora i współorganizatora imprez o różnym charakterze (współzawodnictwo - zawody, turnieje, konkursy itp., ale i imprezy rodzinne i integracyjne). Kluczowym partnerem samorządu lokalnego będą organizacje i kluby sportowe – jako główni pomysłodawcy i realizatorzy działań.

Ofertę kulturalną na terenie Gminy Janów kreuje m.in. Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu w Janowie oraz Gminna Biblioteka Publiczna w Janowie i Muzeum Regionalne m. Z. Krasińskiego w Złotym Potoku. Poza tym działa szereg zaangażowanych osób, organizacji i zespołów, w tym twórcy i artyści lokalni, zespoły młodzieżowe i muzyczne, koła gospodyń wiejskich, ochotnicze straże pożarne, stowarzyszenia aktywne na polu kultury.

Kryzys związany z pandemią COVID19 wpłynął negatywnie na liczbę imprez kulturalnych organizowanych w ostatnich latach na terenie gminy, jak również na liczbę ich uczestników. Tym niemniej działania związane z aktywizacją kulturalną oraz ochroną i promocją dziedzictwa są realizowane, a ich obecność w strategii podkreśla ich wagę i konieczność kontynuacji. W odpowiedzi na diagnozowane problemy, potrzeby i oczekiwania, poprawiana będzie jakość i dostępność infrastruktury kultury, a także samej oferty, która będzie poszerzana i dywersyfikowana, aby korzystało z niej możliwie jak najwięcej interesariuszy. Kluczowe znaczenie dla powodzenia tego przedsięwzięcia będzie miała prowadzona w sposób formalny i poza formalny edukacja kulturalna. Będzie ona też elementem szerszej polityki ukierunkowanej na ochronę i promocję niematerialnego dziedzictwa kulturowego, w szczególności budowanie silnej tożsamości lokalnej mieszkańców i wzmacniania ich relacji z gminą.

Znacznie ważniejszą rolę w działalności społeczno-kulturalnej powinny pełnić świetlice wiejskie. Wymaga to współpracy Biblioteki i Samorządowego Ośrodka Kultury i Sportu ze środowiskami już aktywnymi, ale też podejmowania działań animacyjnych i wspierających rozwój społeczno-kulturalny we wszystkich miejscowościach gminy.

Gminna Biblioteka Publiczna oraz Samorządowy Ośrodek Kultury i Sportu w Janowie powinny pełnić także rolę kreatora imprez i wydarzeń tworzących szeroko pojmowaną ofertę kulturalną w sezonie turystycznym. Działania – koncerty, pokazy, otwarte warsztaty, festyny – powinny być realizowane nie tylko w Janowie, ale także w innych miejscowościach, szczególnie tych, w których rozwijają się funkcje turystyczne. Pożdanym rezultatem działań będzie

włączenie społecznych partnerów lokalnych (np. kół gospodyń wiejskich, stowarzyszeń), ale także przedsiębiorców prowadzących działalność turystyczną.

Wyzwaniem dla gminy jest stałe podnoszenie jakości kształcenia. Wymaga to od samorządu konkretnych działań, celem optymalizacji ekonomicznej systemu i dostosowania go do zmian w liczbie dzieci, przy założonej wcześniej dbałości o odpowiedni poziom nauczania. Równolegle planowane jest wsparcie infrastruktury i wyposażenia ukierunkowane na poprawę warunków nauki (w tym dzieci i młodzież ze specjalnymi potrzebami), w szczególności placówek efektywnych pod kątem ekonomicznym i z perspektywą demograficzną. Edukacja będzie dostosowywana do indywidualnych potrzeb uczniów, w tym m.in. rozwijana będzie różnorodna oferta zajęć i programów, zarówno budujących i wzmacniających zainteresowania, uzdolnienia i kompetencje uniwersalne uczniów, jak i wspierających w zakresie pojawiających trudności, czy adresowanych dla uczniów o specjalnych potrzebach. Działania te nie będą możliwe bez jednoczesnego wsparcia i promocji doskonalenia kadry zarządzającej i nauczycielskiej.

W zakresie bezpieczeństwa mieszkańców wysuwają się trzy obszary tematyczne działań. Pierwszym z nich jest kształtowanie właściwych postaw i zachowań w przypadku wystąpienia różnych zjawisk kryzysowych i niebezpieczeństw, zagrażających zdrowiu i życiu mieszkańców we współpracy ze wszystkimi służbami na poziomie gminnym, powiatowym i wojewódzkim. W tym aspekcie ważna jest m.in. umiejętność niesienia pierwszej pomocy. Drugim zagadnieniem jest odpowiednie wyposażenie i wyszkolenie ochotniczych straży pożarnych, pełniących na terenie gminy główną funkcję utrzymywania bezpieczeństwa. Jako trzeci kierunek interwencji, związany z obecną (2020-2021 rok) sytuacją na całym świecie, wdrażanie procedur wewnętrznych (lub ich doskonalenie) na wypadek wystąpienia różnorodnych sytuacji kryzysowych, w tym epidemiologicznych.

Główym celem polityki mieszkaniowej na poziomie gminy jest zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych wspólnoty samorządowej zgodnie z wymogami wskazanymi w Konstytucji RP i utrzymanie odpowiedniej jakości tego zasobu. Realizacja tego celu wymaga szczególnych instrumentów wsparcia przeznaczonych dla osób o niskim statusie ekonomicznym lub dla specyficznych grup społecznych takich, jak: osoby niepełnosprawne, rodziny wielodzietne, rodzice samotnie wychowujący dzieci, emigranci i uchodźcy, młode małżeństwa, itp.

Gminy Janów należą do gmin, które ze względu na swoje położenie posiada duży potencjał do rozwoju mieszkańców i może stanowić zaplecze mieszkaniowe dla ludności miejskiej.

W celu zwiększenia zasobu mieszkaniowego gminy, działania będą ukierunkowane na pozyskanie terenów pod inwestycje budownictwa mieszkaniowego i zapewnieniu korzystnych warunków prawnych, przestrzennych, ale również rozwoju infrastruktury technicznej oraz wykonywaniu remontów budynków gminnych. Pożądanym efektem będzie nie tylko rozwój budownictwa mieszkaniowego jedno- i wielorodzinnego, ale również zatrzymanie migracji młodych ludzi do większych miast.

Będą temu służyły także działania inwestycyjne w sferze infrastruktury technicznej tj. w zakresie sieci wodno-kanalizacyjnej, które mają ogromne znaczenie dla mieszkańców i stanu środowiska naturalnego, a także rozwój i modernizacja dróg gminnych i powiatowych.

Cel strategiczny 1. Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Janów					
Cele operacyjne	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘCIA DZIAŁAŃ	Wartość bazowa 2021	Wartość 2030
1.1. Rozwijanie infrastruktury społecznej na potrzeby różnych grup wiekowych.	Budowa przestrzeni rekreacyjno – wypoczynkowej	Rozwój bazy rekreacyjnej, wypoczynkowej i sportowej	Liczba nowych/zmodernizowanych wyremontowanych obiektów i/lub przestrzeni rekreacji, wypoczynku aktywności sportowej na terenie gminy oraz liczba wydarzeń zorganizowanych z ich wykorzystaniem (szt.)	7	>7
	Realizacja inwestycji związanych z rozwojem społeczno-kulturalnym, w tym m.in.: modernizacja świetlic wiejskich, rewitalizacja obiektów zdegradowanych	Rozwój bazy społeczno -kulturalnej, zwiększenie jej dostępności i jakości	Liczba nowych i zmodernizowanych budynków (szt.)	6	>6
		Integracja i aktywizacja społeczno-kulturowa mieszkańców	Liczba osób korzystających z nowej lub zmodernizowanej bazy kulturalnej (os.)	bd	>0
	Tworzenie miejsc rekreacji i wypoczynku	Rozwój bazy rekreacyjnej, wypoczynkowej i sportowej Rozwój, uatrakcyjnienie i dywersyfikacja oferty aktywnego spędzania czasu wolnego, wzrost atrakcyjności gminy pod tym kątem	Liczba zrealizowanych przedsięwzięć (szt.)	3	>3
1.2. Integracja społeczeństwa, kształtowanie tożsamości lokalnej i rozwijanie aktywności	Współpraca i wzmacnianie sektora organizacji pozarządowych w zakresie działań na rzecz różnych grup	Podniesienie jakości realizacji zadań publicznych oraz ich dostosowanie do potrzeb, problemów i oczekiwanią społecznych	Liczba zadań publicznych realizowanych przez NGO (szt.)	0	>0

społecznej.	wiekowych w tym zlecanie zadań publicznych organizacjom pozarządowym	Rozwój trzeciego sektora	Suma środków publicznych przekazanych NGO (zł)	0	>0
			Liczba organizacji pozarządowych i inicjatyw społecznych (szt.)	25	>25
	Integracja i aktywizacja społeczno-obywatelska, doskonalenie systemu komunikacji i dialogu z mieszkańcami oraz zwiększenie ich参与 w zarządzaniu gminą i działaniach na rzecz swoich środowisk lokalnych	Edukacja i promocja aktywności obywatelskiej	Liczba przeprowadzonych procesów konsultacji i liczba ich uczestników (szt.)	0	>0
		Wzrost zainteresowania i zaangażowania mieszkańców w sprawy publiczne			
1.3. Rozwój działalności kulturalnej,	Kompleksowa polityka społeczna oraz poprawa warunków życia osób zagrożonych ubóstwem i niepełnosprawnych poprzez projekty integracji i aktywizacji społecznej, kulturalnej, ruchowej	Zapewnienie szerokiej oferty różnych form wsparcia osób starszych i niepełnosprawnych	Liczba projektów dedykowanych seniorom oraz ich uczestników (szt.)	0	>0
		Poprawa jakości życia osób starszych i osób niepełnosprawnych	Liczba osób korzystających z działań dedykowanych osobom starszym i niepełnosprawnym (os.)	0	>0
	Budowa, modernizacja i przebudowa infrastruktury kulturalnej, pod kątem	Rozwój bazy kulturalnej, zwiększenie jej dostępności i jakości	Liczba nowych i zmodernizowanych budynków (szt.)	1	>1

sportowej i rekreacyjnej	dostosowania do wymogów środowiskowych i społecznych,	Poprawa warunków aktywnego i biernego uczestnictwa w kulturze Zwiększenie dostępności infrastruktury	Liczba osób korzystających z nowej lub zmodernizowanej bazy kulturalnej (os.)	9 500	>9 500
Rozwój, modernizacja i poprawa dostępności infrastruktury oraz estetyczne i funkcjonalne zagospodarowanie terenów na cele rekreacji, wypoczynku i aktywności sportowej	Rozwój, uatrakcyjnienie i dywersyfikacja oferty aktywnego spędzania czasu wolnego, wzrost atrakcyjności gminy pod tym kątem	Rozwój bazy rekreacyjnej, wypoczynkowej i sportowej	Liczba nowych/zmodernizowanych/wyremontowanych obiektów i/lub przestrzeni rekreacji, wypoczynku i aktywności sportowej na terenie gminy oraz liczba wydarzeń zorganizowanych z ich wykorzystaniem (szt.)	12	>12
Organizacja imprez i wydarzeń kulturalnych w sezonie turystycznym i poza sezonem	Rozwój oferty turystycznej	Ilość wydarzeń kulturalnych (szt.)	22	>22	
	Rozwijanie oferty skierowanej do mieszkańców poza sezonem turystycznym.	Liczba uczestników: - w sezonie turystycznym, - poza sezonem turystycznym (szt.)	1 442	>1 442	
Wspieranie merytoryczne i organizacyjne lokalnego ruchu artystycznego	Systemowe działania ukierunkowane na identyfikowanie oraz rozwój talentów i pasji dzieci, młodzieży,	Liczba osób objętych systematycznymi zajęciami i warsztatami (szt.)	41	>41	

	i kulturalnego.	dorosłych i seniorów				
	Wykorzystanie istniejącej bazy i potencjału świetlic wiejskich oraz obiektów sportowych do rozwijania funkcji sportowych, kulturalnych i rekreacyjnych,	Integracja aktywizacja społeczno – kulturowa mieszkańców	Liczba zajęć stałych i czasowych w ofercie świetlic wiejskich w ciągu roku oraz liczba ich uczestników (szt.)	14		>14
	Edukacja kulturalna krzewienie tożsamości lokalnej i regionalnej	Wzmocnienie kapitału społecznego oraz tożsamości gminy i mieszkańców	Liczba godzin zajęć z zakresu edukacji kulturalnej i regionalnej w szkołach oraz liczba uczestników (h)	bd		>0
	Szkolenia dla kadry doposażenie instytucji kultury	Podwyższenie kwalifikacji pracowników instytucji kultury w celu realizacji zadań związanych z animacją kultury i edukacją kulturalną.	Ilość szkoleń z udziałem pracowników instytucji kultury i wolontariuszy. (szt.)	0		>0
			Ilość sprzętu zakupiona na potrzeby Gminnej Biblioteki Publicznej i Samorządowego Ośrodka Kultury i Sportu (szt.)	1 385		>1 385
1.4 Wzmacnianie gminnego systemu edukacji	Doskonalenie bazy oświatowej i wyposażenia placówek edukacyjnych, w tym pod kątem	Rozwój bazy dydaktycznej oraz przyszkolnej infrastruktury rekreacyjno - sportowej	Liczba zmodernizowanych obiektów (szt.)	6		>6

dostosowania do wymogów środowiskowych i społecznych	Poprawa warunków nauki	Liczba osób korzystających z nowej lub zmodernizowanej bazy (os.)	bd	>0
Zwiększenie efektywności energetycznej budynków szkół podstawowych na terenie gminy wraz z zastosowaniem źródeł odnawialnych energii	Poprawa efektywności energetycznej bazy edukacyjnej, wdrażanie rozwiązań proekologicznych	Liczba zmodernizowanych obiektów (szt.)	bd	>0
Stałe unowocześnianie wyposażenia szkół i przedszkoli	Zwiększenie dostępności infrastruktury, wyrównanie szans edukacyjnych	Liczba osób korzystająca z nowej lub zmodernizowanej bazy (os.)	bd	>0
Podnoszenie kwalifikacji kadry nauczycielskiej	Poprawa jakości kształcenia, poprawa wyników egzaminów końcowych	Liczba nowo wyposażonych pracowni (szt.)	0	>0
Rozwijanie ofert zajęć pozalekcyjnych	Zwiększenie oferty edukacyjnej dla dzieci i młodzieży	Ilość wyposażenia dydaktycznego zakupionego w ciągu roku (szt.)	0	>0
Monitorowanie potrzeb w zakresie dostępności miejsc przedszkolnych i reagowanie na nie	Podnieśnięcie jakości usług i poprawa dostępności edukacji przedszkolnej	Wyniki egzaminów końcowych (%) (j.polski/, matematyka, j.angielski)	62/63/64	>62/63/64
		Liczba projektów edukacyjnych i zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży (szt.)	0	>0
		Odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym (%)	53,7	>53,7

1.5. Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców i turystów	Kompleksowe wsparcie Ochotniczych Straży Pożarnych oraz innych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo	Poprawa gotowości interwencji służb pożarniczych	Liczba jednostek OSP, które otrzymały wsparcie publiczne (jedn./zł)	5/ 493 064,33	5
		Zwiększenie bezpieczeństwa strażaków w trakcie akcji ratowniczo – gaśniczych	Liczba wyjazdów poszczególnych jednostek na akcje (szt.)	266	>266
	Budowa, przebudowa i remonty dróg, ścieżek rowerowych, chodników, parkingów	Poprawa bezpieczeństwa publicznego	Liczba członków przeszkolonych, którzy mogą brać udział w akcjach ratowniczo – pożarniczych (osób)		>
		Poprawa bezpieczeństwa w ruchu drogowym	Liczba inwestycji w system bezpieczeństwa w ruchu drogowym (szt.)	0	>0
1.6. Rozwój budownictwa mieszkaniowego	Działania z zakresu zapobiegania katastrofom, epidemiom i klęskom żywiołowym oraz minimalizowanie ich skutków	Lepsza współpraca służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, porządek publiczny i ratownictwo	Liczba projektów z zakresu przeciwdziałania skutkom klęsk żywiołowych, katastrof i epidemii, w tym inwestycyjnych, oraz szacowany zakres oddziaływania (liczba ludności korzystającej z efektów przedsięwzięć)	0	>0
		Poprawa bezpieczeństwa związanego z występowaniem klęsk żywiołowych, katastrof i epidemii oraz minimalizowanie ich ewentualnych skutków	Liczba wspólnych akcji i ćwiczeń (szt.)	0	>0
	Podejmowanie działań planistycznych w celu wyznaczenia stref przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową	Zwiększenie możliwości zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych	Liczba nowych mieszkań oddanych do użytku (szt.)	24	>24

oraz modernizacja istniejącego komunalnego zasobu mieszkaniowego	Zwiększenie dostępności mieszkań dla osób o umiarkowanych dochodach i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym,	Zwiększenie możliwości zaspokojenia podstawowych potrzeb mieszkaniowych, którzy ze względu na trudną sytuację życiową, wiek, niepełnosprawność, chorobę itp.	Liczba lokali w ramach zasobu gminnego – wolne lokale socjalne (szt.)	3	>3
	Wyposażanie terenów w media - sieć wodno-kanalizacyjna, energetyczna oraz teleinformatycznych,	Zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie dostępności wody Zwiększenie dostępności i jakości usług w zakresie dostarczania wody Poprawa warunków mieszkaniowych prowadzenia działalności gospodarczej	Odsetek mieszkańców i/lub gospodarstw domowych posiadających dostęp do sieci wodociągowej (%)	93,7	>93,7
	Rozwój i modernizacja infrastruktury drogowej	Poprawa systemu dróg gminnych i powiatowych umożliwiających sprawne przemieszczanie się mieszkańców	Ilość kilometrów nowych i zmodernizowanych dróg gminnych. (km)	20	>20
			Ilość kilometrów zmodernizowanych dróg powiatowych. (km)	0	>0

Rewitalizacja obszarów zdegradowanych	Rewitalizacja i przebudowa przestrzeni publicznej	Ilość działań	1	>1
Zwiększenie efektywności energetycznej budynków i lokali mieszkalnych.	<p>Poprawa warunków życia mieszkańców. Obniżenie kosztów utrzymania budynków i mieszkań.</p> <p>Zwiększenie dostępu do nowych mieszkań</p>	Ilość wyremontowanych budynków i lokali mieszkalnych. (szt.)	0	>0

CEL STRATEGICZNY II ROZWÓJ POTENCJAŁU TURYSTYCZNEGO I OCHRONA ŚRODOWISKA NATURALNEGO GMINY JANÓW

Dla osiągnięcia rozwoju potencjału turystycznego Gminy Janów, a także oferty spędzania czasu wolnego potrzebny będzie rozwój odpowiedniej infrastruktury i oferty oraz promocja i animacja. Gmina zadba o zagospodarowanie przestrzeni zielonych na terenie gminy oraz pokazania walorów przyrodniczych i krajobrazowych (parkingi, ścieżki spacerowe i edukacyjne, ścieżki rowerowe, szlaki turystyczne, miniparki, miejsca odpoczynku, mała infrastruktura, węzły sanitarne, informacja).

Będzie także pobudzała działania mieszkańców i przedsiębiorców - zachęty do rozwoju gospodarstw agroturystycznych i podobnej działalności (wsparcie w tworzeniu i przekształcaniu w specjalistyczne gospodarstwa agroturystyczne, np. zagrody edukacyjne, zagrody tematyczne itp.). Jednocześnie zakładane jest wsparcie i promocja aktywności wykorzystujących oryginalne walory przyrodnicze i krajobrazowe gminy oraz ukształtowanie terenu, a także turystyki poznańczej (np. birdwatching, ekoturystyka, krajoznawstwo, turystyka kulinarna) i kwalifikowanej (survival, turystyka piesza i rowerowa) realizowanej poza głównym sezonem turystycznym.

Ważne znaczenie w tym zakresie będą miały różnorodne imprezy tematyczne. Tworzone i istniejące gminne trasy, ścieżki i szlaki turystyczne będą włączane do istniejących i planowanych szlaków poza gminą, w tym szlaków rowerowych.

Celem kształtowania i promocji korzystnego wizerunku pod względem turystycznym i rekreacyjnym gminy będzie, nie tylko zwiększenie liczby turystów odwiedzających gminę, ale także przyciągnięcie nowych inwestorów gotowych do tworzenia produktów i usług w zakresie zrównoważonej turystyki. Cel obejmuje aktywności z zakresu informacji i promocji. Działania będą kierowane w szczególności do świadomości odbiorcy zewnętrznego. Zakłada się opracowanie skutecznego systemu informacji i promocji turystycznej, we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, organizacjami pozarządowymi, sąsiednimi samorządami oraz podmiotami zajmującymi się rozwojem i promocją turystyki w regionie (np. cyfryzacja oferty, aktualizacja strony, mapki, foldery, punkty informacji, filmy, wydarzenia).

Jednym z pomysłów jest, aby wizerunek gminy kształtować m.in. w oparciu o niestandardowe działania PR, w tym poprzez promocję i wspieranie rozwoju rekreacji i dyscyplin sportowych wykorzystujących zasoby własne – np. sporty wyczynowe i podobne.

Cel operacyjny dotyczący ochrony środowiska naturalnego składa się z kilku zagadnień tematycznych. Jednym z nich jest zapewnienie dostępu do infrastruktury, która (oprócz zaspokajania podstawowych potrzeb mieszkańców lub inwestorów) służy również ochronie środowiska naturalnego (mowa o kanalizacji i oczyszczaniu ścieków, dostępie do wody, odnawialnych źródłach energii).

W przypadku wodociągów blisko 81,3 % budynków gminy jest podłączona do sieci, co jest wskaźnikiem na zadowalającym poziomie. Jednak infrastruktura wodociągowa wymaga już na wielu odcinkach modernizacji i zastąpienia nowszymi technologiami. Poza tym ważne będzie uzbrajanie w wodociąg nowych terenów o charakterze mieszkaniowym i inwestycyjnym, zgodnie z potrzebami. Infrastruktura ta jest wciąż wyzwaniem dla Gminy Janów i w najbliższych latach

powinna być istotnym zadaniem inwestycyjnym. Wysokie koszty realizacji będą z pewnością ograniczać tempo prac, jednak zwiększenie dostępu do kanalizacji jest warunkiem koniecznym dla zwiększenia atrakcyjności gminy pod wieloma względami – osadniczym, inwestycyjnym, turystycznym, przyrodniczym itp.

Istotną tematyką w szeroko rozumianej ochronie środowiska jest kształtowanie świadomości ekologicznej mieszkańców, szczególnie w odniesieniu do zwalczania niskiej emisji, właściwego postępowania z odpadami, gotowości ponoszenia kosztów związanych z OZE lub gromadzeniem wód opadowych itp. Kształtowanie świadomości ekologicznej powinno być realizowane od najmłodszych pokoleń, a dużą rolę w tym zakresie powinny pełnić placówki oświatowe i kulturalne. Z zagadnieniem świadomości ekologicznej powiązane jest konsekwentne egzekwowanie przestrzegania przepisów prawa przez osoby odwiedzające gminę (parkowanie w miejscach do tego przeznaczonych, ochrona środowiska przyrodniczego gminy, przestrzeganie porządku, zachowanie czystości itp.) – szczególnie na terenach tak atrakcyjnych rekreacyjnie, jak w Gminie Janów. Ważnymi inwestycjami na nadchodzące lata będą: budowa i rozwój sieci gazowej, rozbudowa sieci kanalizacyjnej oraz rozwój sieci instalacji opartych na wykorzystaniu naturalnych źródeł energii takich jak słońce, wiatr czy też wodór.

Cel strategiczny 2. Rozwój potencjału turystycznego i ochrona środowiska naturalnego Gminy Janów					
Cele operacyjne	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSiągnięcia DZIAŁAŃ	Wartość bazowa	Wartość 2030
2.1 Tworzenie warunków do rozwoju oferty i infrastruktury turystycznej	Rozwój tras i szlaków pieszych i rowerowych, w tym utworzenie ścieżki rowerowej	Rozwój turystyki rowerowej, pieszej. Wzrost liczby turystów korzystających z oferty turystycznej gminy.	Liczba szlaków/tras/ścieżek pieszych i rowerowych na terenie gminy. (szt.)	29	>29
	Rozbudowa i modernizacja Gminnej Biblioteki Publicznej i Samorządowego Ośrodka Kultury i Sportu	Rozwój infrastruktury turystycznej i około turystycznej na terenie gminy	Liczba turystów korzystających z utworzonych szlaków. (os.)	bd	>0
	Rozbudowa urządzeń turystycznych, w tym dla turystyki kwalifikowanej	Stworzenie nowych miejsc dla rozwoju oferty turystycznej gminy, w tym np. wież widokowych, kempingów i pól namiotowych, miejsc odpoczynku podróżnych (MOP), parkingów w okolicy atrakcji turystycznych.	Ilość stworzonych i wyremontowanych pomieszczeń służących prowadzeniu działalności kulturalnej. (szt.)	5	>5
	Identyfikacja, rozwój i kreowanie nowych atrakcji oraz produktów turystycznych, we współpracy partnerów sektora publicznego, prywatnego i społecznego.	Rozwój, uatrakcyjnienie i dywersyfikacja oferty turystycznej, wzrost atrakcyjności gminy	Ilość nowych miejsc służących podniesieniu atrakcyjności turystycznej gminy. (szt.)	1	>1
	Zwiększenie atrakcyjności przestrzeni publicznych oraz rewitalizacja obszarów zdegradowanych.	Poprawa dostępności, atrakcyjności, estetyki i funkcjonalności przestrzeni publicznych	Liczba nowych atrakcji oraz produktów turystycznych w ramach zintegrowanej oferty turystycznej gminy (szt.)	0	>0
2.2. Kształtowanie i promocja	Tworzenie kompleksowej oferty	Rozwój, uatrakcyjnienie	Liczba wydarzeń w ciągu roku oraz	19/1300	>25

korzystnego wizerunku gminy pod względem turystycznym i rekreacyjnym.	turystycznej we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami, instytucjami samorządowymi, organizacjami pozarządowymi i sąsiadującymi samorządami	i zróżnicowanie oferty turystycznej	liczba uczestników (szt.)		
	Realizacja działań promujących gminę jako miejsca atrakcyjnego turystycznie.	Zwiększenie ilości osób wybierających gminę Janów na pobyt w celach turystycznych.	Liczba wydarzeń w ciągu roku oraz liczba uczestników (szt.)	22	>22
	System wizualizacji turystycznej – jednolite, estetyczne oznakowanie obiektów i atrakcji turystycznych na terenie gminy	Promocja i upowszechnienie atrakcji turystycznych Budowanie lokalnej marki turystycznej	Liczba oznakowanych obiektów i atrakcji (szt.)	bd	>0
	Budowa, modernizacja i rozwój systemu zaopatrzenia w wodę, w tym dywersyfikacja źródeł wody celem zapewnienia jej dostępności dla nowych terenów mieszkaniowych i inwestycyjnych – poszukiwanie nowych ujęć, rozwój sieci, uzdatnianie wody itd.	Zapewnienie bezpieczeństwa w zakresie dostępności wody Zwiększenie dostępności i jakości usług w zakresie dostarczania wody	Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do sieci wodociągowej (%)	81,3	>81,3

2.3. Ochrona środowiska przyrodniczego.		Poprawa warunków mieszkalnych i prowadzenia działalności gospodarczej			
	Budowa, modernizacja i rozwój systemu odbioru ścieków	Zwiększenie dostępności i jakości usług w zakresie odbierania ścieków	Odsetek gospodarstw domowych posiadających dostęp do sieci kanalizacyjnej (%)	33,4	>33,4
	Kompleksowa modernizacja energetyczna mieszkalnych budynków prywatnych oraz użyteczności publicznej na terenie Gminy Janów, w tym termomodernizacja i instalowanie odnawialnych źródeł energii (fotowoltaika, pompy ciepła, magazyny energii, kolektory słoneczne).	Poprawa efektywności energetycznej budynków użyteczności publicznej Wzrost udziału energii ze źródeł odnawialnych w bilansie energetycznym gminy Ograniczenie niskiej emisji, poprawa jakości powietrza	Liczba i/lub odsetek budynków użyteczności publicznej korzystających z OZE Liczba i/lub odsetek budynków użyteczności publicznej, które zostały poddane termomodernizacji (szt.)	4	>4
	Poprawa jakości powietrza m.in. poprzez edukację, informację i ekodoradztwo oraz wskazanie prywatnym właścicielom możliwości uzyskania dotacji ze źródeł zewnętrznych na zmianę źródeł ciepła.	Poprawa efektywności energetycznej budynków lub mieszkań prywatnych Likwidacja nieekologicznych źródeł ciepła na terenie gminy Ograniczenie niskiej emisji, poprawa jakości powietrza	Liczba gospodarstw, które otrzymały dotację na wymianę pieców (szt.)	0	>0

Wzmacnianie świadomości ekologicznej mieszkańców, w tym edukacja obywatelska w zakresie odpowiedzialnego gospodarowania zasobami naturalnymi (w tym wodą), ochrony środowiska, dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego, poziomu estetycznego otoczenia i ładu przestrzennego (m.in. kampanie społeczne, lekcje tematyczne, projekty, ekodoradztwo, programów wspierających prywatne inwestycje proekologiczne).

Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców oraz wykształcenie zachowań pro środowiskowych

Liczba godzin zajęć z zakresu edukacji ekologicznej i/lub szkolnych projektów i inicjatyw ekologicznych oraz liczba ich uczestników (h)

0

>0

Wzrost świadomości w zakresie znaczenia zagrożeń środowiskowych (m.in. związanych ze zmianami klimatu)

	Doskonalenie systemu gospodarki odpadami	Poprawa systemu gospodarki odpadami (wzrost poziomu segregacji i recyklingu), wdrażanie założeń gospodarki o obiegu zamkniętym Wzrost poziomu czystości środowiska Wzmocnienie kondycji i bioróżnorodności środowiska naturalnego	Odpady zebrane selektywnie w relacji do ogółu odpadów (Mg)	900,49	>900,49
	Wieloaspektowe działania na rzecz ochrony przyrody i różnorodności biologicznej.	Wzrost poziomu czystości środowiska Wzmocnienie kondycji i bioróżnorodności środowiska naturalnego	Liczba projektów z zakresu ochrony przyrody i różnorodności biologicznej. (szt.)	0	>0
	Promocja możliwości pozyskiwania energii ze źródeł niskoemisyjnych	Wzrost poziomu czystości środowiska	Liczba mieszkańców angażujących się w działania z zakresu ekologii i ochrony bioróżnorodności na terenie gminy (os.)	0	>0
			Liczba akcji promocyjnych dotyczących pozyskiwania energii ze źródeł niskoemisyjnych (szt.)	0	>0

CEL STRATEGICZNY NR III ROZWÓJ PRZEDSIĘBIORCZOŚCI I ROLNICTWA

Rolą gminy w ramach wzmacniania rozwoju gospodarczego rozumianego jako atrakcyjność inwestycyjna będzie odpowiednie planowanie przestrzenne terenów nadających się pod zagospodarowanie inwestycyjne, aktualizowanie planów we współpracy z właścicielami gruntów z jednoczesnym przestrzeganiem zasad ochrony środowiska i braku uciążliwości.

Rolą gminy będzie również pozyskiwanie środków i realizacja w określonych przypadkach nowych odcinków mediów na terenach pod zagospodarowanie inwestycyjne (kanalizacja, wodociąg, drogi dojazdowe, ewentualna pomoc przy realizacji innych rodzajów infrastruktury) w zakresie na jaki pozwalały kompetencje gminy. Działania takie traktowane są jako tworzenie warunków dla rozwoju gospodarczego. Wreszcie rolą gminy w tym celu operacyjnym jest również promowanie własnego obszaru i walorów gospodarczych wśród potencjalnych inwestorów z wybranych branży – działania takie mają większą skuteczność i zasięg, jeżeli są realizowane we współpracy kilku sąsiadnych samorządów, mają określonych odbiorców i przemyślane kanały przekazu. W parze z promocją idzie również odpowiednia obsługa inwestorów, przy czym traktowani są oni w strategii nie tylko jako podmioty z zewnątrz, ale również albo przede wszystkim podmioty lokalne.

Zwiększenie ilości małych i średnich podmiotów gospodarczych będzie działaniem długookresowym, osiąganym stopniowo i konsekwentnie. Kreowanie jak najlepszych warunków do prowadzenia drobnej przedsiębiorczości, począwszy od kreowania cech przedsiębiorczych wśród mieszkańców (już od najmłodszych grup), promowania przedsiębiorczości, aż do wspomagania zakładania i prowadzenia mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, wspierania producentów lokalnych oraz rzemiosła, będzie istotą działań w tym zakresie.

Rozwój turystyki (w tym agroturystyki) oraz usług z nią związanych jest jednym z kluczowych celów rozwoju Gminy Janów. Wspierane będą działania związane z możliwością rozwoju gospodarstwa ekologicznego, drobnej przetwórczości, produkcji produktów lokalnych na potrzeby rynku lokalnego i regionalnego, przy jednoczesnym przeciwdziałaniu powstawaniu wielkich ferm przemysłowych i innych obiektów kubaturowych mających negatywny wpływ na krajobraz i środowisko naturalne. Potencjał indywidualnych gospodarstw rolniczych powinien być wzmacniany poprzez dywersyfikację źródeł dochodu, w tym rozwój działalności agroturystycznej i ekoturystycznej.

Ważnym zadaniem gminy w zakresie aktywizacji lokalnych producentów i wytwórców wydaje się być wsparcie w bezpośredniej sprzedaży produktów lokalnych wysokiej jakości (pochodzących z lokalnych ekologicznych upraw i hodowli, pszczelarstwa, rzemiosła itp.), np. podczas organizacji imprez i festiwali gminnych, stałych miejsc sprzedaży na terenie gminy (stoiska, mini-targi produktów lokalnych, w obiektach gastronomicznych i turystycznych itp.).

Wałą dziedziną w obszarze rozwoju przedsiębiorczości będzie skuteczne informowanie lokalnych przedsiębiorców o pojawiających się możliwościach finansowania rozwoju ich działalności gospodarczej, głównie związanych z funduszami unijnymi. Działanie to będzie realizowane we współpracy z podmiotami zewnętrznymi o zasięgu powiatowym i wojewódzkim.

Cel strategiczny 3. Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa					
Cele operacyjne	KIERUNKI DZIAŁAŃ	OCZEKIWANE REZULTATY PLANOWANYCH DZIAŁAŃ	WSKAŹNIKI OSiągnięcia DZIAŁAŃ	Wartość bazowa	Wartość 2030
3.1. Rozwój infrastruktury technicznej na potrzeby przedsiębiorców i mieszkańców.	Systematyczna modernizacja i rozwój sieci gminnych dróg publicznych,	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Skrócenie czasu podróżowania drogami gminnymi	Ilość kilometrów wyremontowanych dróg i ulic gminnych (km)	0	0
	Współpraca z Powiatem częstochowskim w zakresie wykonywania modernizacji dróg powiatowych znajdujących się na terenie Gminy Janów	Poprawa bezpieczeństwa mieszkańców Skrócenie czasu podróżowania drogami powiatowymi	Ilość kilometrów wyremontowanych dróg powiatowych na terenie Gminy Janów (km)	0	>0
	Budowa, rozbudowa i modernizacja sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na terenie gminy, w tym m.in.:	Poprawa warunków życia mieszkańców i rozwój mieszkaniectwa	Ilość metrów nowo wybudowanych i zmodernizowanych sieci kanalizacyjnych (km)	0	>0

3.2. Tworzenie dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych i rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców.	budowa, modernizacja stacji uzdatniania wody, oczyszczalni ścieków.	Stworzenie warunków dla rozwoju przedsiębiorstw na terenie gminy.	Ilość metrów nowo wybudowanych i zmodernizowanych sieci wodociągowych (km)	1,8	>1,8
	Przygotowywanie terenów inwestycyjnych, w tym pozyskania terenów inwestycyjnych będących własnością gminy	Wzrost potencjału dla rozwoju przedsiębiorczości na terenie gminy.	Ilość hektarów przygotowanych infrastrukturalnie do prowadzenia działalności gospodarczej (h)	0	>0
	Promowanie gminy jako miejsca przyjaznego inwestorom ze szczególnym uwzględnieniem branży turystycznej i drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego.	Wzrost zainteresowania Gminą Janów jako miejsca realizowania inwestycji.	Ilość nowych inwestycji powstających na terenie gminy (szt.)	0	>0
	Organizowanie projektów na rzecz przeciwdziałania bezrobociu (m.in. szkoleń dla bezrobotnych, przekwalifikowania, pomoc w otwieraniu własnej działalności gospodarczej) we współpracy z podmiotami zewnętrznymi, np. PUP	Spadek poziomu bezrobocia w gminie.	Wzrost ilości podmiotów gospodarczych nowo zarejestrowanych na terenie gminy (szt.)	62	>62
		Wzrost dochodów mieszkańców.	Porównanie poziomu bezrobocia w kolejnych latach realizacji strategii (%)	0,6	<0,6
			Ilość szkoleń i kursów dostępnych dla mieszkańców gminy (szt.)	0	>0

		Podwyższenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców.	Ilość osób korzystających z pomocy (doradczej, finansowej) w otwieraniu i prowadzeniu własnej działalności gospodarczej (szt.)	0	>0
		Wsparcie i promocja rolnictwa, w szczególności opartego na produkcji ekologicznej i specjalistycznej	Wzrost konkurencyjności gospodarstw i ograniczanie wpływu produkcji na środowisko przyrodnicze Promocja oferty gospodarstw ekologicznych i specjalistycznych, wzrost zainteresowania ich ofertą	Liczba wydarzeń dotyczących promocji oferty lokalnych rolników, producentów i rzemieślników (szt.)	0 >0
3.3. Wspieranie rozwoju rolnictwa		Współpraca z ośrodkami doradztwa rolniczego i innymi instytucjami/organizacjami na rzecz działalności rolniczej i powiązanej, a także dywersyfikacji dochodów w gospodarstwach rolnych	Zapewnione wsparcie dla rolników chcących rozwijać swoją działalność	Liczba rolników z terenu gminy, którzy uzyskali wsparcie finansowe w ramach środków unijnych na rozwój własnej działalności (szt.)	0 >0
3.4. Rozwijanie współpracy międzysektorowej, międzygminnej, międzyregionalnej i międzynarodowej.		Realizowanie działań we współpracy z sektorem prywatnym i organizacjami pozarządowymi w celu rozwiązywania problemów społecznych	Zacieśnianie i koncentracja współpracy na rzecz rozwiązywania najważniejszych problemów i zaspakajania potrzeb mieszkańców.	Liczba projektów zrealizowanych we współpracy z partnerami spoza sektora publicznego (szt.)	0 >0

3.5. Zwiększenie dostępności do usług, w tym ich cyfryzacja	zaspakajania potrzeb mieszkańców i tworzenia warunków dla rozwoju społeczno-gospodarczego.	Tworzenie i realizacja w partnerstwie projektów prorozwojowych.			
	Rozwój partnerstwa lokalnego, subregionalnego, regionalnego, krajowego i międzynarodowego, w różnych konfiguracjach	Zacieśnianie i koncentracja współpracy na rzecz rozwiązywania najważniejszych wspólnych problemów	Liczba zrealizowanych projektów we współpracy gminy i co najmniej 1 innej JST, NGO lub innego podmiotu (szt.)	0	>0
	Rozwijanie współpracy w ramach Obszaru Funkcjonalnego „Wspólny Rozwój”	Podejmowanie wspólnych działań i projektów służących rozwojowi Obszaru Funkcjonalnego „Wspólny Rozwój” ze szczególnym uwzględnieniem Gminy Janów	Liczba projektów ponadlokalnych zrealizowanych na terenie gminy (szt.)	0	>0
	Realizacja projektów międzynarodowych wspieranych w ramach programów transgranicznych	Rozwój współpracy międzynarodowej w różnych aspektach działalności społeczno-gospodarczej.	Liczba projektów międzynarodowych zrealizowanych przez Gminę Janów (szt.)	0	>0
	Tworzenie warunków do rozbudowy szerokopasmowej sieci internetowej Poprawa jakości Internetu	Ograniczenie problemu wykluczenia cyfrowego Rozwój informatyzacji na terenie gminy Większa ilość spraw	Wyposażenie w urządzenie z dostępem do Internetu w % ogółu gospodarstw domowych [%]	0,0	>0,0

	Tworzenie publicznych punktów dostępu do Internetu Obsługa obywateli online przez instytucje publiczne.	dostępnych do załatwienia drogą elektroniczną w instytucjach publicznych
--	--	--

WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY

Nieodzownym elementem każdej Strategii Rozwoju jest Wieloletni Plan Inwestycyjny, zawierający kluczowe i strategiczne inwestycje planowane do wykonania w celu realizacji założeń i priorytetów, wskazanych w dokumencie strategicznym. Poniżej zamieszczono tabelę z kartami zadań, zawierającymi wybrane inwestycje kluczowe dla mieszkańców i władz gminy, których realizacja w szczególny sposób wpłynie na zmianę standardu życia mieszkańców.

Wybrane inwestycje, przedstawione poniżej nie wyczerpują katalogu przedsięwzięć możliwych do realizacji w ramach niniejszej strategii, lecz będą bezpośrednio wpisywać się w realizację wskazanych w rozdziale pt Plan operacyjny.

Przedsięwzięcia zaplanowane do realizacji wynikają z diagnozy społeczno – gospodarczo - przestrzennej Gminy Janów, przeprowadzonej na jej podstawie analizy SWOT oraz w oparciu o opinie mieszkańców wyrażone w czasie badania ankietowego, jak również w oparciu o potrzeby zgłoszone przez władze gminy.

karta	zakres	lata	Wartość w mln zł	źródła	cele
Karta zadania nr 1	Inwestycje w Infrastrukturę wodno-kanalizacyjną: - budowa oraz modernizacja sieci wodociągowej oraz sieci kanalizacyjnej, - budowa przydomowych oczyszczalni ścieków, - budowa oraz modernizacja oczyszczalni ścieków, przepompowni ścieków położonych na terenie gminy oraz stacji uzdatniania wody na terenie Gminy Janów	2023-2030	20	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1 3.1
Karta zadania nr 2	Budowa ciągów pieszo rowerowych (ścieżek rowerowych) na obszarze Gminy Janów	2023-2030	13	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.3 2.1
Karta zadania nr 3	Budowa, przebudowa, modernizacja, sieci dróg, mostów, chodników, przepustów oraz parkingów na obszarze Gminy Janów	2023-2030	25	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1 2.1 3.1
Karta zadania nr 4	Pozyskiwanie terenów pod inwestycje oraz ich uzbrojenie	2023-2030	12	Fundusze europejskie i regionalne, Polski Ład	3.1 3.2
Karta zadania nr 5	Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Janów	2023-2030	10	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.3
Karta zadania nr 6	Modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników na obszarze gminy	2023-2030	30	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	1.1 2.1 3.1
Karta zadania nr 7	Remont i modernizacja zabytkowych budynków na obszarze Gminy Janów	2023-2030	12	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład	2.1 2.2
Karta zadania nr 8	Poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez wyeliminowanie pokryć dachowych i innych odpadów zawierających azbest z obszaru Gminy Janów	2023-2030	3	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, Programy WFOŚiGW w Katowicach	2.3
Karta zadania nr	Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnego na terenie Gminy Janów (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki, punkty	2023-2030	8	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan	1.1 1.2

9	widokowe, ścieżki ekologiczne, smart ławek, wyznaczenie miejsc na terenie gminy na latacie dronami, budowę multi-dyscyplinarnych, modułowych, całorocznych obiektów sportowych przewidzianych w sezonie zimowym np. w formie lodowisk oraz w sezonie letnim przekształconych np. w formę: torów rolkowych/wrotkarskich, rolkowisk, pumptracków bądź skateparków, montaż koszy na śmieci, ławek w ogólnodostępnych miejscowościach, budowa basenu, itp.)	Odbudowy, Polski Ład	1.3 2.1
Karta zadania nr 10	Budowa nowych alejek w parkach, miejscowościach zalesionych, centrach miejscowości z obszaru Gminy Janów	2023-2030	5
			Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład
Karta zadania nr 11	Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności w budynkach użyteczności publicznych	2023-2030	2
Karta zadania nr 12	Termomodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Janów	2023-2030	20
Karta zadania nr 13	Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświatowo – edukacyjnej na terenie Gminy Janów	2023-2030	8
Karta zadania nr 14	Rewitalizacja centrum miejscowości gminy	2023-2030	35
			Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, dotacje z budżetu państwa
Karta zadania nr 15	Modernizacja obiektów sportowo-rekreacyjnych gminy	2023-2030	5
Karta zadania nr 16	Gazyfikacja gminy	2023-2030	30
			Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, dotacje z budżetu państwa

Karta zadania nr 17	Utworzenie stacji ładowania pojazdów elektrycznych na terenie gminy	2023-2030	1	Fundusze europejskie i regionalne, Krajowy Plan Odbudowy, Polski Ład, dotacje Państwowe	2.3 3.1
------------------------------------	---	-----------	---	--	------------

CZĘŚĆ PLANISTYCZNA

12.1. Rozwój strategiczny Gminy Janów w latach 2023-2030

Programowanie rozwoju to kluczowy element i podstawa zarządzania rozwojem lokalnym, pod którym to pojęciem rozumiemy zespół skoordynowanych działań podejmowanych przez gminy, zmierzających do realizacji wcześniej określonych (sformułowanych) celów. W procesie zarządzania rozwojem lokalnym istotną rolę odgrywa samorząd, pełniąc funkcje koordynacyjne i organizacyjne, w tym zakresie współpracy interesariuszy (aktorów rozwoju lokalnego).

Budowa elementów „*Strategii Rozwoju Gminy Janów 2023- 2030 roku*” odbywać się będzie według poniższego schematu.

W wyniku przeprowadzonych analiz oraz na podstawie zebranych informacji sformułowano wizję, cele strategiczne oraz operacyjne wraz z kierunkami działania.

Na władzach lokalnych spoczywa zatem ogromna odpowiedzialność optymalnego angażowania i wykorzystywania wszystkich sił tkwiących w lokalnych systemach, tj. kapitale społecznym, a także potencjale środowiskowym i gospodarczym.

12.2. Ustalenia i rekomendacje w zakresie kształtowania i prowadzenia polityki przestrzennej w gminie

Ustalenia i rekomendacje dotyczące prowadzenia polityki przestrzennej w Gminie Janów zostały opracowane na podstawie diagnozy stanu obecnego, istniejących uwarunkowań funkcjonalno-przestrzennych oraz zapisów dotyczących polityki przestrzennej w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Obszary o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych:

- zachowanie istniejących form zagospodarowania (lasy, zasoby wodne),
- dążenie do zachowania i odtworzenia naturalnych form krajobrazu leśnego, dolin rzecznych i równowagi ekologicznej podstawowych ekosystemów,
- tworzenie warunków do rozwoju gospodarczego, uwzględniającego i zapewniającego ochronę podstawowych procesów ekologicznych
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych, zgodnie z warunkami stref ochronnych, na terenie których położona jest gmina, w tym uporządkowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- ochrona istniejących zasobów leśnych poprzez racjonalne wykorzystanie i zagospodarowanie w celach rekreacyjnych i turystycznych, ochrona i zachowanie spójności kompleksów leśnych,
- ochrona udokumentowanych złóż surowców mineralnych przed zagospodarowaniem mogącym utrudnić lub uniemożliwić ich zrównoważoną eksploatację,
- optymalne zagospodarowanie istniejących szlaków pieszych i rowerowych, wyznaczenie miejsc odpoczynku, biwakowania, ścieżek edukacyjnych, punktów widokowych, zgodnie z zasadami ochrony terenów o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych.

Obszary lokalizacji zasobów dziedzictwa kulturowego:

- ochrona konserwatorska i renowacja zabytków,
- eksponowanie i wykorzystywanie zabytków w celach turystycznych w sposób zrównoważony, umożliwiający zachowanie i utrzymanie zabytku,
- zachowanie zieleni w otoczeniu zabytków,
- zachowanie istniejących osi widokowych,
- promowanie zasobów dziedzictwa kulturowego w formie kompleksowej, by stanowiły całościowy zasób kulturowy udostępniony odwiedzającym,
- zachowanie, utrzymanie i ekspozycja stanowisk archeologicznych,
- odpowiednie oznakowanie miejsc o wysokich walorach przyrodniczo-krajobrazowych i zabytków.

Obszary lokalizacji infrastruktury społecznej:

- modernizacja i poprawa stanu siedzib instytucji gminnych, w tym także ich estetyki,
- likwidacja barier architektonicznych i poprawa dostępności obiektów użyteczności publicznej dla osób niepełnosprawnych różnego typu,
- zapewnienie dogodnej dostępności komunikacyjnej obiektów użyteczności publicznej, udogodnienia dla rowerzystów, bezpieczne przejścia dla pieszych,
- dbałość o ład przestrzenny i estetykę przestrzeni publicznych wokół obiektów użyteczności publicznej,
- zwiększanie funkcjonalności obiektów użyteczności publicznej i w miarę możliwości łączenie różnych, uzupełniających się funkcji w jednym obiekcie.

Obszary o rozwiniętej lub przeważającej funkcji mieszkaniowej:

- zapewnienie wysokiej jakości życia mieszkańców poprzez dostęp do wysokiej jakości infrastruktury technicznej: dróg, chodników, sieci wodociągowej i kanalizacyjnej,
- kształtowanie funkcjonalnych układów zabudowy zgodnie z zasadami ładu przestrzennego, dostępnych komunikacyjne, wyposażonych w niezbędną infrastrukturę i mających dostęp do funkcji poza mieszkaniowych,
- zapewnienie zieleni oraz dostępu do terenów rekreacji i wypoczynku,
- zapobieganie niekontrolowanemu rozpraszaniu się zabudowy, dbałość o optymalne wykorzystanie obecnych terenów zabudowanych, skupianie zabudowy i zachowywanie ciągłości układów przestrzennych,
- lokalizacja usług nieuciążliwych, wynikających z uzasadnionych potrzeb mieszkańców, w obrębie istniejących układów przestrzennych,
- ograniczenie zabudowy na obszarach gruntów o wysokich klasach bonitacyjnych poza zwartą zabudową, dopuszczenie w tych miejscach zabudowy gospodarczej związanej z produkcją rolną,
- dbałość o ład przestrzenny terenów mieszkaniowych, objęcie ich miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego.

Obszary o funkcji gospodarczej

- stworzenie warunków do przestrzennej koncentracji usług,
- zapewnienie miejscom koncentracji usług dostępu do niezbędnej infrastruktury technicznej,
- ograniczenie negatywnego wpływu terenów koncentracji usług na sąsiadujące z nimi tereny mieszkaniowe, środowisko, krajobraz,
- rozwój bazy gastronomiczno-noclegowej na rzecz rozwoju turystyki, zgodnie z zasadami prowadzenia usług, w tym nieuciążliwych na terenach mieszkaniowych,
- zapewnienie infrastruktury niezbędnej do prowadzenia działalności przemysłowej lub usługowej, w tym infrastruktury wodno-ściekowej,
- minimalizowanie uciążliwości zakładów przemysłowych dla otoczenia,

- wykorzystanie obecnie niewykorzystywanych rezerw terenowych i nieruchomości pod działalność przemysłową, w szczególności przetwórstwa rolno-spożywczego.

Obszary o przeważającej funkcji rolniczej:

- ochrona gleb poprzez hamowanie procesów degradacyjnych oraz zakaz zabudowy na terenach o wysokich klasach bonitacyjnych gleb,
- zachowanie istniejących zadrzewień śródziemnych,
- dbałość o właściwe stosunki wodne obszaru,
- wyposażenie obszarów produkcji rolnej w niezbędną infrastrukturę,
- wspieranie zwiększania areału gospodarstw,
- wspieranie rozwoju gospodarstw specjalistycznych,
- zakaz lokalizacji działalności uciążliwej lub szkodliwej dla rolnictwa na obszarach wykorzystywanych rolniczo,
- rozwój rolnictwa integrowanego, wielokierunkowego w przyszłości ekologicznego,
- rozwój drobnego przetwórstwa rolno-spożywczego, opartego na ekologicznych technologiach produkcji.

Obszar całej gminy:

- zachowanie ładu i spójności przestrzennej poprzez kontynuowanie tradycyjnych form osadnictwa, utrzymanie skali i struktury jednostek osadniczych, kształtowanie formy architektonicznej nowych obiektów w nawiązaniu do istniejącej architektury, objęcie gminy miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego,
- utrzymanie skali i struktury jednostek gospodarczych,
- ograniczenie rozproszenia zabudowy przez rozwój budownictwa na zasadzie dogęszczania istniejących jednostek osadniczych,
- organizacja przestrzeni publicznej, miejsc wypoczynku, rekreacji, skwerów, placów, zieleni urządzonej,
- poprawa stanu środowiska naturalnego poprzez uregulowanie gospodarki wodno-ściekowej,
- poprawa stanu powietrza atmosferycznego i dbałość o wpływ na zmiany klimatu poprzez zwiększenie stopnia wykorzystania OZE, termomodernizację budynków, obiektów użyteczności publicznej i siedzib przedsiębiorstw.
- ochrona terenów szczególnie ważnych z punktu widzenia publicznych celów ponadlokalnych i lokalnych jak: realizacja inwestycji komunalnych, usług publicznych, infrastruktury technicznej, realizacji dróg.

12.3. Spójność kierunków rozwoju gminy z kierunkami wynikającymi ze strategii rozwoju województwa. Obszary strategicznej interwencji wraz z zakresem planowanych działań.

Gminy Janów położona jest w obrębie wydzielonych obszarów specjalnych, które zostały wyznaczone w strategicznych i planistycznych dokumentach krajowych i wojewódzkich. W celu ich identyfikacji zostały przeanalizowane następujące dokumenty:

- **Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030),**
- **Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego – „Śląskie 2030”,**
- **Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+.**

Przez obszary specjalne rozumie się:

- **OF (obszary funkcjonalne)** – obszary, na których występuje względnie wyodrębniający się, intensywny i otwarty system powiązań społecznych, gospodarczych lub przyrodniczych, uwarunkowanych cechami środowiska geograficznego (przyrodniczego i antropogenicznego). Szczególnym typem obszaru funkcjonalnego jest miejski obszar funkcjonalny;
- **OSI (obszary strategicznej interwencji)** – określone w strategii rozwoju obszary o zidentyfikowanych lub potencjalnych powiązaniach funkcjonalnych lub o szczególnych warunkach społecznych, gospodarczych lub przestrzennych, decydujących o występowaniu barier rozwoju lub trwałych, możliwych do aktywowania potencjałów rozwojowych, do którego jest kierowana interwencja publiczna, łącząca inwestycje - w szczególności gospodarcze, infrastrukturalne lub dotyczące zasobów ludzkich, finansowane z różnych źródeł lub przez rozwiązywanie regulacyjne

1. OSI Krajowe - Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2030 (KSRR 2030):

Z punktu widzenia województwa śląskiego istotna będzie realizacja Programu dla Śląska, którego celem jest zmiana profilu gospodarczego regionu, stopniowe zastępowanie tradycyjnych sektorów gospodarki, takich jak górnictwo i hutnictwo, nowymi przedsięwzięciami w sektorach bardziej produktywnych, innowacyjnych i zaawansowanych technologicznie. Założono, iż po 2020 roku nastąpi pełne wdrożenie Programu dla Śląska skorelowanego z rządowymi programami restrukturyzacyjnymi, rozbudowy i modernizacji infrastruktury transportowej, wdrażaniem nowej, terytorialnie wrażliwej, zintegrowanej polityki miejskiej, przemysłowej, innowacyjności i kształtowania zasobów ludzkich. Planuje się wprowadzenie dodatkowych instrumentów związanych z dostosowaniem krajowych programów operacyjnych do celów Programu dla Śląska, przede wszystkim w obszarze promocji inwestycji oraz innowacyjności.

W KSRR 2030 wskazane zostały Obszary Strategicznej Interwencji, które będą wspierane z poziomu kraju i regionu za pomocą specjalnie dedykowanych instrumentów.

KSRR określa regiony jako podstawowy punkt odniesienia polityki regionalnej.

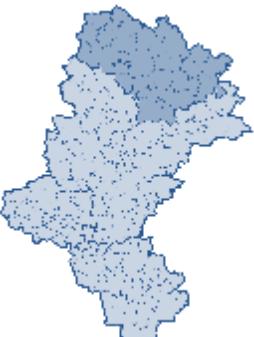
OSI wyznaczone w KSRR 2030 która obejmuje Gminę Janów to Region Śląsk, obszary wiejskie.

W tym zakresie, w ramach Celu 1 „Zwiększenie spójności rozwoju kraju w wymiarze społecznym, gospodarczym, środowiskowym i przestrzennym”, wspierane będą następujące działania:

- inkubowanie przedsięwzięć wykorzystujących lokalny potencjał i zasoby,
- poprawa dostępu do usług publicznych,
- uzupełnienie infrastruktury technicznej,
- zwiększanie dostępności komunikacyjnej,
- nadanie nowych funkcji obszarom zdegradowanym,
- ograniczenie skutków peryferyjnego położenia obszarów przygranicznych,
- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych.

2. OSI Regionalne - Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego-„Śląskie 2030”:

Jednym z kluczowych wyzwań dla polityki rozwoju województwa śląskiego jest transformacja gospodarcza. Wsparcie dla transformacji regionu, tj. Program dla Śląska został ujęty jako projekt strategiczny w Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju oraz w Krajowej Strategii Rozwoju Regionalnego. Dla Gminy Janów, wchodzącej w skład północnego subregionu śląskiego, zostały określone:

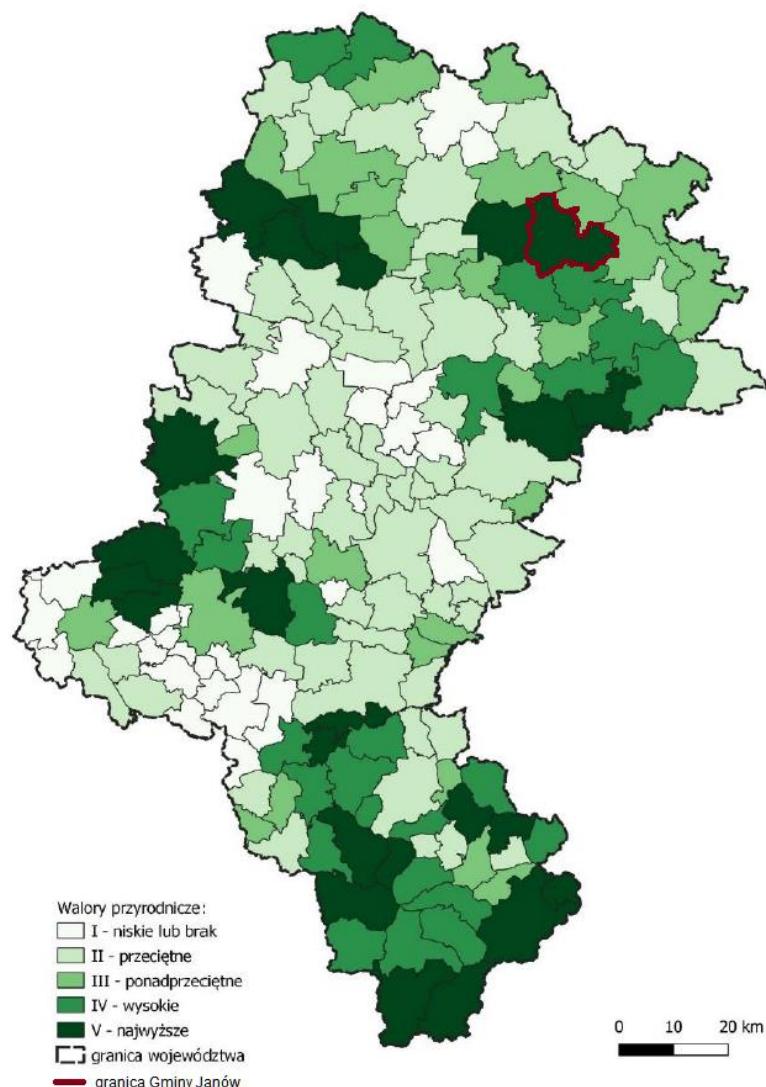
GŁÓWNE POTENCJAŁY	GŁÓWNE WYZWANIA
<ul style="list-style-type: none">- Położenie na osi komunikacyjnej północ-południe; północna brama województwa śląskiego.- Obszary o wysokich walorach środowiskowych i znacznym potencjał turystycznym.- Rozwinięte rolnictwo ekologiczne, przetwórstwo rolne, agroturystyka.- Korzystne warunki inwestowania. <p>SUBREGION PÓŁNOCNY</p>	<ul style="list-style-type: none">- Skuteczniejsze wykorzystywanie wyjątkowych potencjałów przyrodniczych i kulturowych w rozwoju produktów turystycznych, w tym rozwój infrastruktury turystycznej.- Podniesienie jakości drogowych powiązań wewnętrznych i zewnętrznych, w tym również dróg pieszych i rowerowych.- Przewyciężanie peryferyjnego położenia części obszarów wiejskich poprzez organizację zintegrowanego systemu transportu zbiorowego.- Rozwój infrastruktury komunalnej na obszarach wiejskich i w małych miastach.- Podnoszenie jakości kapitału ludzkiego, w tym wzrost poziomu kształcenia na wszystkich poziomach,- Zapobieganie skutkom powodzi i suszy.

Obszar OSI – obszary cenne przyrodniczo, został wyznaczony w oparciu o udział scalonej powierzchni cennej przyrodniczo w powierzchni całej gminy. Kategoryzacja terenów cennych przyrodniczo została oparta o powierzchniowe formy ochrony przyrody.

Wyzwaniem dla tego obszaru OSi jest ochrona różnorodności biologicznej i georóżnorodności, poprawa stosunków wodnych i ochrona siedlisk wodno-błotnych na obszarach chronionych oraz zwiększenie drożności korytarzy ekologicznych. Istotne będzie również programowanie i prowadzenie na tych terenach zrównoważonej polityki rozwoju, godzącej interesy ochrony przyrody z rozwojem gospodarczym tych obszarów, ukierunkowanym na wykorzystanie lokalnych potencjałów.

Obszar Gminy Janów został zakwalifikowany do kategorii V (najwyższe walory przyrodnicze).

Mapa 16 Potencjał przyrodniczy

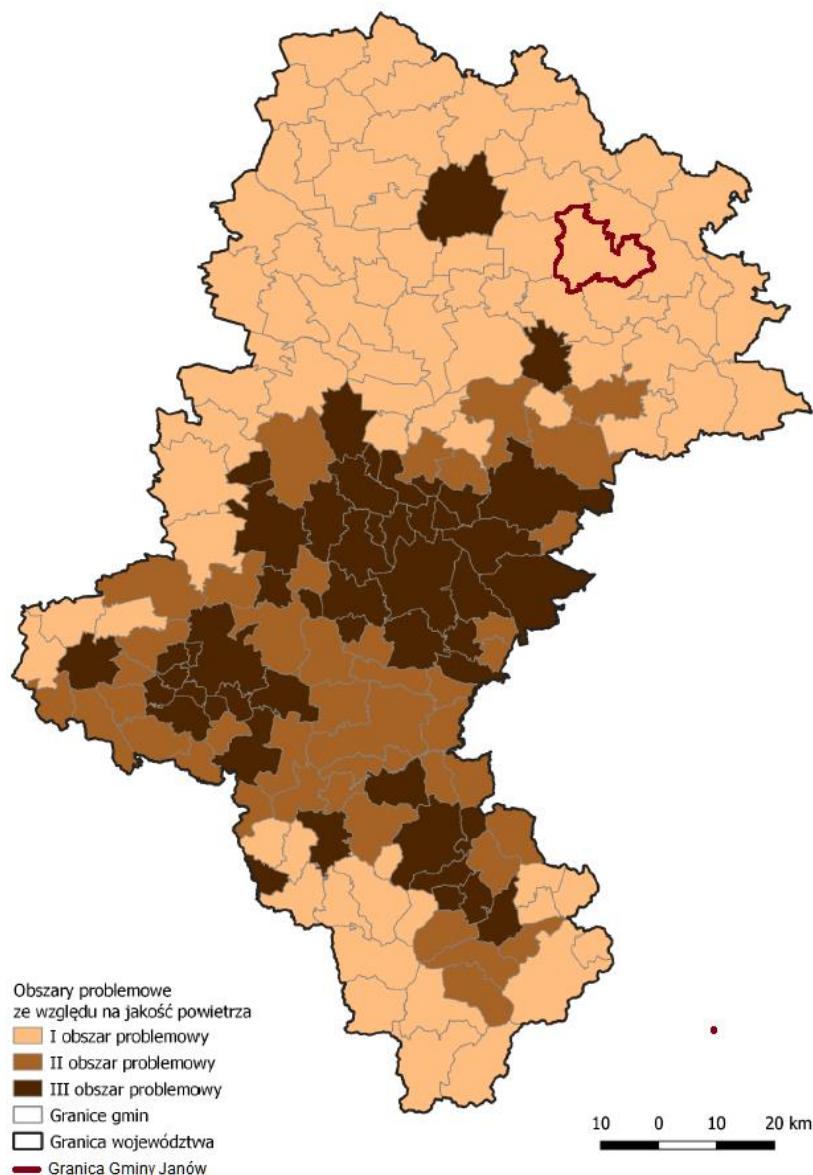

Źródło: SRWŚ „Śląskie 2030”

OSI – gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza

Największym wyzwaniem w obszarze jakości środowiska stało się zapewnienie odpowiedniej jakości powietrza na obszarze całego województwa w zakresie średniorocznych norm czystości powietrza pod względem ich przekroczenia przez pyły zawieszone PM 2,5, pyły zawieszone PM10, benzo(α)piren. Gminy, na terenie których występowało przekroczenie jednego dowolnego wskaźnika jakości powietrza przypisano do I obszaru problemowego, gminy na terenie których występowało przekroczenie dwóch dowolnych wskaźników do II obszaru problemowego, natomiast dla gmin, na terenie których wystąpiło przekroczenie średniorocznych norm powietrza dla wszystkich wskaźników wyznaczono III obszar problemowy. Główną przyczyną złej jakości powietrza w województwie śląskim jest emisja z indywidualnego ogrzewania budynków mieszkalnych (bytowo-komunalna). **Gmina Janów została przypisana do I obszaru problemowego.**

Mapa 17 Gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza

Źródło: SRWŚ „Śląskie 2030”

CELE STRATEGICZNE określone w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego - „Śląskie 2030 w które wpisuje się Gminy Janów:

3.OSI – Lokalne - Strategia Rozwoju Gminy Janów na lata 2022-2030

W ramach Strategii Rozwoju wyodrębniono trzy obszary priorytetowe, które są względem siebie równoważne i uzupełniające się:

- **Cel strategiczny I: Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Janów,**
- **Cel strategiczny II: Rozwój potencjału turystycznego i ochrona środowiska naturalnego Gminy Janów,**
- **Cel strategiczny III: Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa.**

Cele te powiązane są ze zidentyfikowanymi lokalnymi obszarami strategicznej interwencji, co zostało przedstawione w załączniku graficznym, stanowiącym mapę nr 21 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Janów – Obszary strategicznej interwencji w rozdziale 12.4 Model strukturalny funkcjonalno – przestrzenny gminy. Z kolei działania planowane do realizacji w ramach wyznaczonych obszarów strategicznych, w ujęciu graficznym przedstawia mapa nr 22 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Janów – Wieloletni plan inwestycyjny.

CELE STRATEGICZNE określone w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego - „Śląskie 2030 w które wpisuje się Gminy Janów:

Cel operacyjny: A.2. Innowacyjna gospodarka

Cele szczegółowe:

- Wsparcie zdolności firm do generowania i wdrażania innowacji oraz nowoczesnych rozwiązań technologicznych, w tym tworzenie i implementacja usług i technologii medycznych.
- Rozwój i aktywizacja oraz przyciąganie zasobów ludzkich, w szczególności w obszarach regionalnych i intelligentnych specjalizacji oraz przemysłów kreatywnych.
- Wsparcie szkół wyższych, instytucji i organizacji badawczych, w tym rozwój potencjału kadrowego w zakresie tworzenia rozwiązań innowacyjnych i kreatywnych, w tym patentów oraz ich komercjalizacji we współpracy z sektorem gospodarczym.
- Wspieranie uczestnictwa regionalnych podmiotów, zwłaszcza uczelni, w europejskiej i globalnej przestrzeni badawczej.
- Wsparcie tworzenia nowych i rozwoju istniejących firm, w tym start-upów, opartych na potencjałach regionu oraz wykorzystujących technologie rozwijane w regionie, w szczególności w obszarach regionalnych i intelligentnych specjalizacji oraz przemysłów kreatywnych.
- Wsparcie umiędzynarodowiania, usieciorwienia podmiotów regionalnych w procesie kreowania innowacji oraz współpracy interdyscyplinarnej.

Cel strategiczny 2

Rozwój potencjału turystycznego i ochrona środowiska naturalnego Gminy Janów

Cel szczegółowy:

- 2.1 Tworzenie warunków do rozwoju oferty i infrastruktury turystycznej.

Cel strategiczny 3

Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa

Cele szczegółowe:

- 3.1. Rozwój infrastruktury technicznej na potrzeby przedsiębiorców i mieszkańców.
- 3.2. Tworzenie dogodnych warunków dla lokalizacji przedsięwzięć gospodarczych i rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców.
- 3.3. Wspieranie rozwoju rolnictwa.
- 3.4. Rozwijanie współpracy międzysektorowej, międzygminnej, międzyregionalnej i międzynarodowej.
- 3.5. Zwiększenie dostępności do usług, w tym ich cyfryzacja.

Cel operacyjny: B.3. Atrakcyjny i efektywny system edukacji i nauki

Cele szczegółowe:

- Podniesienie jakości i poprawa dostępu do nowoczesnej oferty edukacyjnej na wszystkich poziomach nauczania, odpowiadającej wyzwaniom społecznym i gospodarczym, w tym rynku pracy.
- Wzmocnienie kształcenia kluczowych umiejętności i kompetencji uczniów z uwzględnieniem umiejętności emocjonalnych oraz psychospołecznych, niezbędnych do funkcjonowania w dorosłym życiu oraz swobodnego poruszania się na rynku pracy.
- Rozwój umiejętności, kompetencji i kwalifikacji kadry dydaktycznej na wszystkich poziomach nauczania.
- Rozwój umiejętności, kompetencji i kwalifikacji społeczeństwa informacyjnego.
- Rozwój współpracy podmiotów edukacyjnych w wymiarze międzysektorowym i międzynarodowym, w tym na rzecz dualnego kształcenia zawodowego.
- Podnoszenie konkurencyjności i atrakcyjności ośrodków akademickich i placówek szkolnictwa wyższego w regionie.
- Podniesienie jakości i poprawa dostępu do oferty kształcenia ustawicznego oraz promocja uczenia się przez całe życie.

Cel strategiczny 1

Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Janów

Cele szczegółowe:

- 1.2. Integracja społeczeńства, kształtowanie tożsamości lokalnej i rozwijanie aktywności społecznej.
- 1.4. Wzmacnianie gminnego systemu edukacji

Cel strategiczny 3

Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa

Cele szczegółowe:

- 3.1. Rozwój infrastruktury technicznej na potrzeby przedsiębiorców i mieszkańców.
- 3.5. Zwiększenie dostępności do usług, w tym ich cyfryzacja.

Cel operacyjny: C.1. Wysoka jakość środowiska**Cele szczegółowe:**

- Wspieranie wdrożenia i egzekwowania rozwiązań poprawiających jakość powietrza.
- Przeciwdziałanie skutkom i ograniczenie negatywnego wpływu eksploatacji górniczej na środowisko, w tym na tkankę miejską.
- Poprawa jakości wód i racjonalne gospodarowanie zasobami wodnymi, w tym wspieranie wdrażania rozwiązań w zakresie zintegrowanego i zrównoważonego zarządzania zasobami wodnymi w zlewni, ochrony przeciwpowodziowej i przeciwdziałania skutkom suszy.
- Wsparcie działań zmierzających do zachowania i odtwarzania bio- i georóżnorodności, w tym ochrona obszarów o wysokich walorach przyrodniczych, leśnych i korytarzy ekologicznych.
- Promocja i rozwój zintegrowanego systemu gospodarki odpadami, w tym ograniczenie wytwarzania odpadów oraz prawidłowa segregacja odpadów przez twórców.
- Wsparcie działań na rzecz redukcji hałasu oraz zmniejszania jego uciążliwości.
- Podnoszenie świadomości ekologicznej mieszkańców i kształtowanie postaw proekologicznych.

Cel operacyjny: C.3. Atrakcyjne warunki zamieszkania, kompleksowa rewitalizacja, zapobieganie i dostosowanie do zmian klimatu.**Cele szczegółowe:**

- Rekultywacja i rewitalizacja obszarów zdegradowanych oraz zagospodarowanie terenów i obiektów poprzemysłowych m.in. na cele środowiskowe, gospodarcze, kulturalne, rekreacyjne.
- Poprawa jakości i atrakcyjności przestrzeni publicznych, szczególnie centrów miast oraz osiedli mieszkaniowych i starych dzielnic.
- Adaptacja terenów miejskich i wiejskich do zmian klimatu, w tym wsparcie opracowania i wdrażania miejskich planów adaptacji, rozwój błękitno-zielonej infrastruktury oraz zintegrowanych miejskich ekosystemów.
- Wspieranie rozwiązań ograniczających niską emisję, w tym poprawa standardu energetycznego

Cel strategiczny 2

Rozwój potencjału turystycznego i ochrona środowiska naturalnego Gminy Janów.

Cel szczegółowy:

- 2.3. Ochrona klimatu, jakości powietrza i środowiska oraz poprawa jego komponentów

Cel strategiczny 1

Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Janów.

Cele szczegółowe:

- 1.1. Rozwijanie infrastruktury społecznej na potrzeby różnych grup wiekowych.
- 1.2. Integracja społeczeństwa, kształtowanie tożsamości lokalnej i rozwijanie aktywności społecznej.
- 1.3. Rozwój działalności kulturalnej, sportowej i rekreacyjnej.
- 1.4. Wzmacnianie gminnego systemu edukacji.
- 1.5. Wzrost bezpieczeństwa mieszkańców i turystów.
- 1.6. Rozwój budownictwa mieszkaniowego oraz modernizacja istniejącego komunalnego zasobu mieszkaniowego oraz infrastruktury komunalnej.

<p>zabudowy mieszkaniowej i budynków użyteczności publicznej.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rozwój zrównoważonego budownictwa mieszkaniowego, w tym tworzenie i wdrażanie instrumentów wspierających rodzinę w zaspokajaniu potrzeb mieszkaniowych, z uwzględnieniem racjonalizacji świadczenia usług publicznych. • Wsparcie wdrażania koncepcji „smart cities”. • Wsparcie rozwoju zintegrowanego, zrównoważonego i niskoemisyjnego transportu w miastach i ich obszarach funkcjonalnych oraz obszarach wiejskich, w szczególności transportu zbiorowego. • Poprawa dostępności transportu zbiorowego na obszarach peryferyjnych i transgranicznych. 	<p>Cel strategiczny 2</p> <p>Rozwój potencjału turystycznego i ochrona środowiska naturalnego Gminy Janów</p> <p>Cele szczegółowe</p> <p>2.1. Tworzenie warunków do rozwój oferty i infrastruktury turystycznej.</p> <p>2.2. Kształtowanie i promocja korzystnego wizerunku gminy pod względem turystycznym i rekreacyjnym.</p> <p>2.3. Ochrona klimatu, jakości powietrza i środowiska oraz poprawa jego komponentów</p> <p>Cel strategiczny 3</p> <p>Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa</p> <p>Cele szczegółowe:</p> <p>3.1. Rozwój infrastruktury technicznej na potrzeby przedsiębiorców i mieszkańców.</p> <p>3.5. Zwiększenie dostępności do usług, w tym ich cyfryzacja.</p>
--	--

12.4. Model struktury funkcjonalno – przestrzennej gminy

Model struktury funkcjonalno-przestrzennej obrazuje strategiczne pomysły na rozwój gminy zorientowany terytorialnie i jest efektem zintegrowanego procesu planistycznego. W swym założeniu ma stanowić porządkujący składnik strategii, źródło i rodzaj najważniejszych ustaleń rozwojowych osadzonych przestrzennie. Bazą modelu jest przestrzeń, która jest dobrem i zasobem o strategicznym znaczeniu dla społeczności lokalnych. Przestrzeń ma określona powierzchnię, posiada konkretną wartość, a jednocześnie zmienia się pod wpływem trendów globalnych (np. zmiany klimatyczne) oraz lokalnych (np. podlega silnej presji rozwojowej i zawłaszczaniu przez indywidualnych właścicieli).

Model rozumiany jest jako przedstawienie długookresowej strategicznej wizji rozwoju gminy wynikającej z wewnętrznych i zewnętrznych uwarunkowań, zdiagnozowanych potrzeb rozwojowych i posiadanej potencjału, z uwzględnieniem jego specyfiki i zróżnicowania wewnętrznego. Model wskazuje obszary, które strategia rozwoju uznaje za istotne dla osiągnięcia celów rozwoju, obszary wymagające ochrony oraz rodzaje powiązań funkcjonalnych występujących pomiędzy poszczególnymi obszarami.

Główne zadania modelu to:

- obrazować kierunki rozwoju przestrzennego,
- opisywać spodziewane efekty przekształceń przestrzeni wynikające z realizacji celów strategii oraz wyjaśniać spójność interwencji dedykowanych danym obszarom,
- określać i hierarchizować obszary o różnych charakterystykach oraz powiązaniach między nimi, formułować ogólne zalecenia (rekомendacje) i zasady dotyczące gospodarowania przestrzenią (ze szczególnym uwzględnieniem obszarów istotnych z punktu widzenia rozwoju gminy),
- ustalać ramy współpracy z interesariuszami na obszarach realizacji wyznaczonych celów rozwoju (np. właścicielami nieruchomości, instytucjami rządowymi i JST, inwestorami, przedsiębiorcami),
- tłumaczyć wartości ważne w długiej perspektywie czasowej, wyrażane w wizji rozwoju decydujące o prowadzonej polityce rozwoju,
- definiować interes publiczny poprzez ustalenie ram działania dla strategii, polityk i użytkowania przestrzeni, a w konsekwencji pełnić funkcje prewencyjne przed ewentualnymi konfliktami – społecznymi, przestrzennymi, środowiskowymi (np. dotyczącymi lokalizowania kontrowersyjnych inwestycji).

W ramach najważniejszych zadań inwestycyjnych można wymienić:

Infrastruktura komunikacyjna:

- Budowa sieci dróg rowerowych (ścieżek rowerowych, zaplecza technicznego typu miejsca postojowe, elektryczne stacje ładowania rowerów itp.) na obszarze Gminy Janów,
- Modernizacja i rozbudowa systemu oświetlenia ulicznego (wymiana i montaż nowych lamp) na obszarze Gminy Janów,

- Budowa, przebudowa, modernizacja sieci dróg, mostów, przepustów oraz parkingów na obszarze Gminy Janów,
- Modernizacja i budowa dróg lokalnych i chodników na obszarze Gminy Janów.

Infrastruktura rekreacyjno-sportowa:

- Rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej na terenie Gminy Janów,
- Modernizacja obiektów sportowo – rekreacyjnych na obszarze Gminy Janów,
- Budowa zaplecza sportowo-rekreacyjnego na terenie Gminy Janów, (m.in. place zabaw, siłownie napowietrzne, boiska wielofunkcyjne, ławki, punkty widokowe, wyznaczenie miejsc na terenie gminy na latawanie dronami, budowę multi-dyscyplinarnych, modułowych, całorocznych obiektów sportowych przewidzianych w sezonie zimowym np. w formie lodowisk oraz w sezonie letnim przekształconych np. w formę: torów rolkowych/wrotkarskich, rolkowisk, pumptracków bądź skateparków itp.).

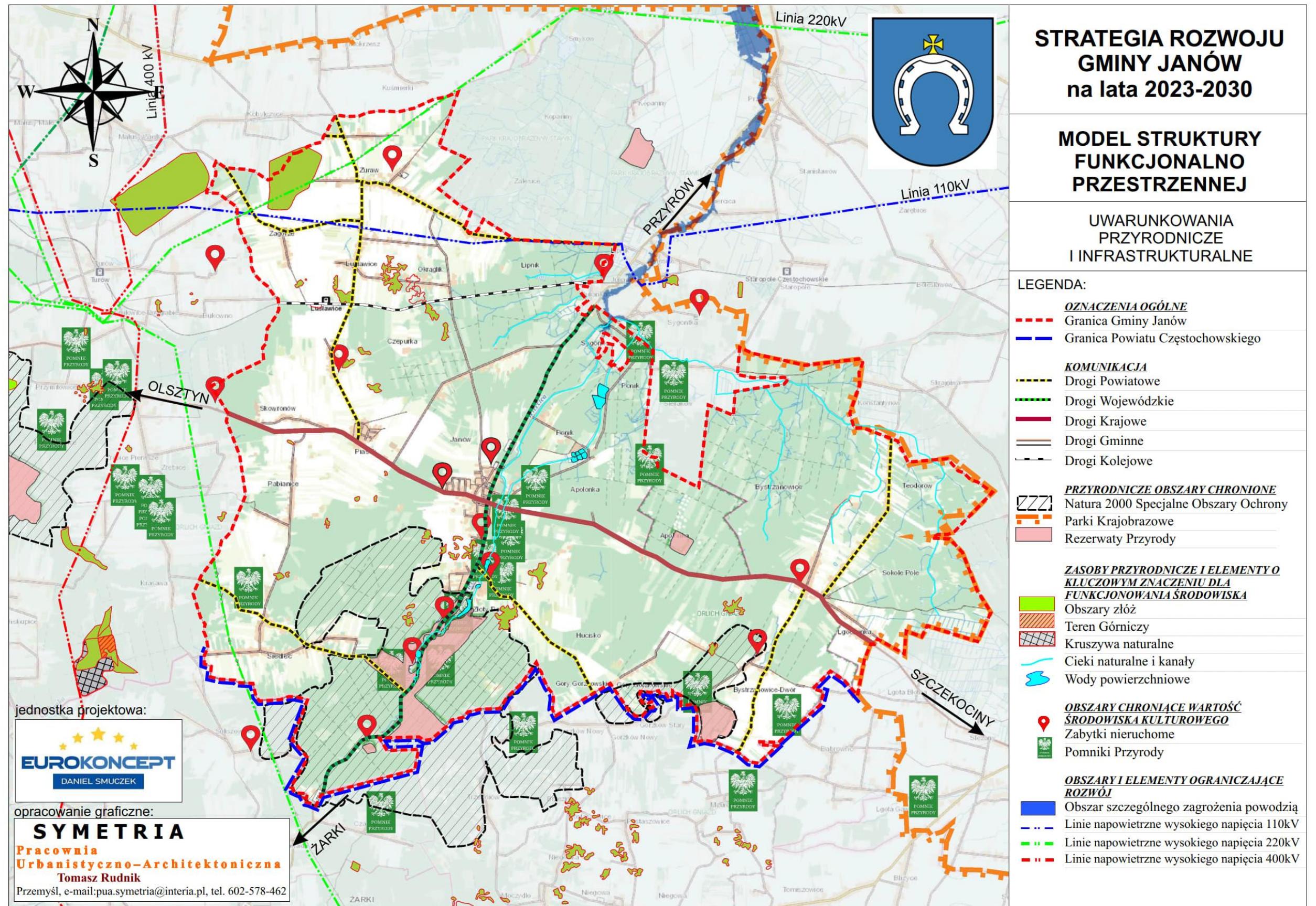
Infrastruktura techniczna:

- Inwestycje w infrastrukturę wodno-kanalizacyjną:
 - Budowa oraz rozbudowa sieci kanalizacji i sieci wodociągowej oraz modernizacja sieci istniejących,
 - Budowa przydomowych oczyszczalni ścieków,
- Inwestycje w sieć gazową,
- Rozwój odnawialnych źródeł energii na terenie Gminy Janów,
- Termodernizacja oraz modernizacja budynków użyteczności publicznej na terenie Gminy Janów.

Infrastruktura społeczna:

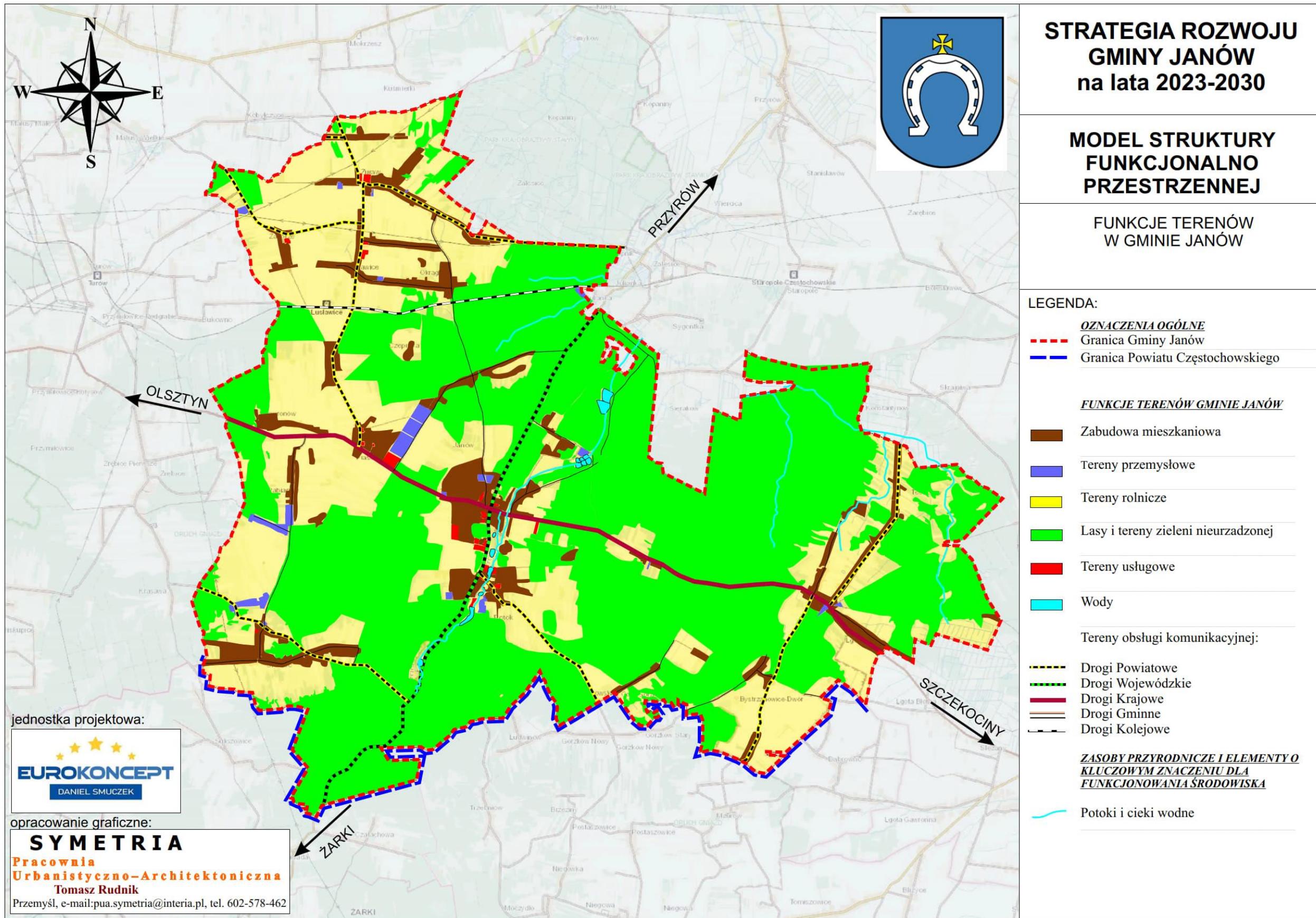
- Niwelacja barier architektonicznych dla osób niepełnosprawnych i starszych, w szczególności w budynkach użyteczności publicznych.
- Rozbudowa infrastruktury społecznej typu świetlice środowiskowe.
- Modernizacja i rozbudowa infrastruktury oświatowo – edukacyjnej na terenie Gminy Janów.

Mapa 18 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Janów – Uwarunkowania przyrodnicze i infrastrukturalne

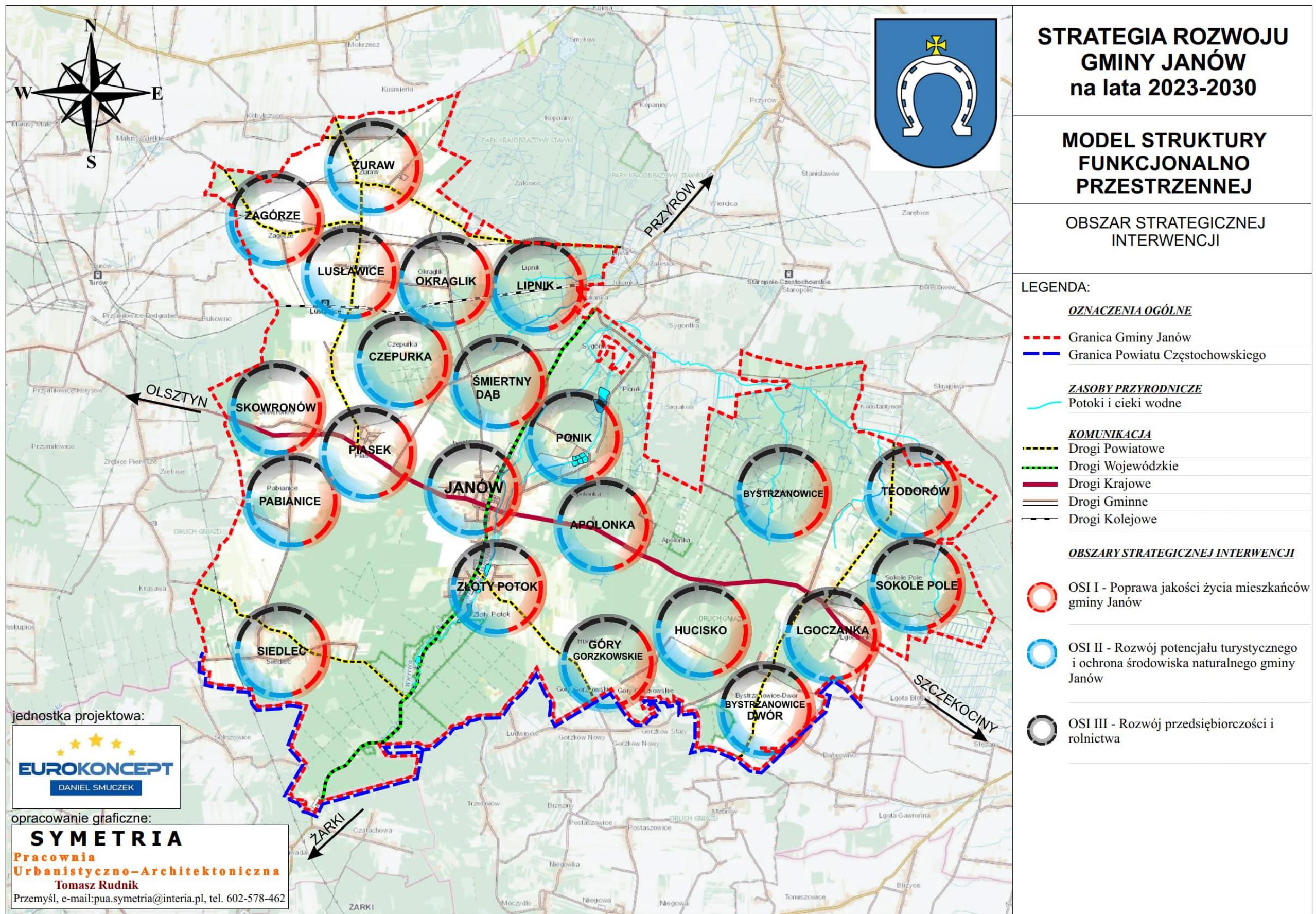
Źródło: Opracowanie własne

Mapa 19 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Janów – Funkcje terenów

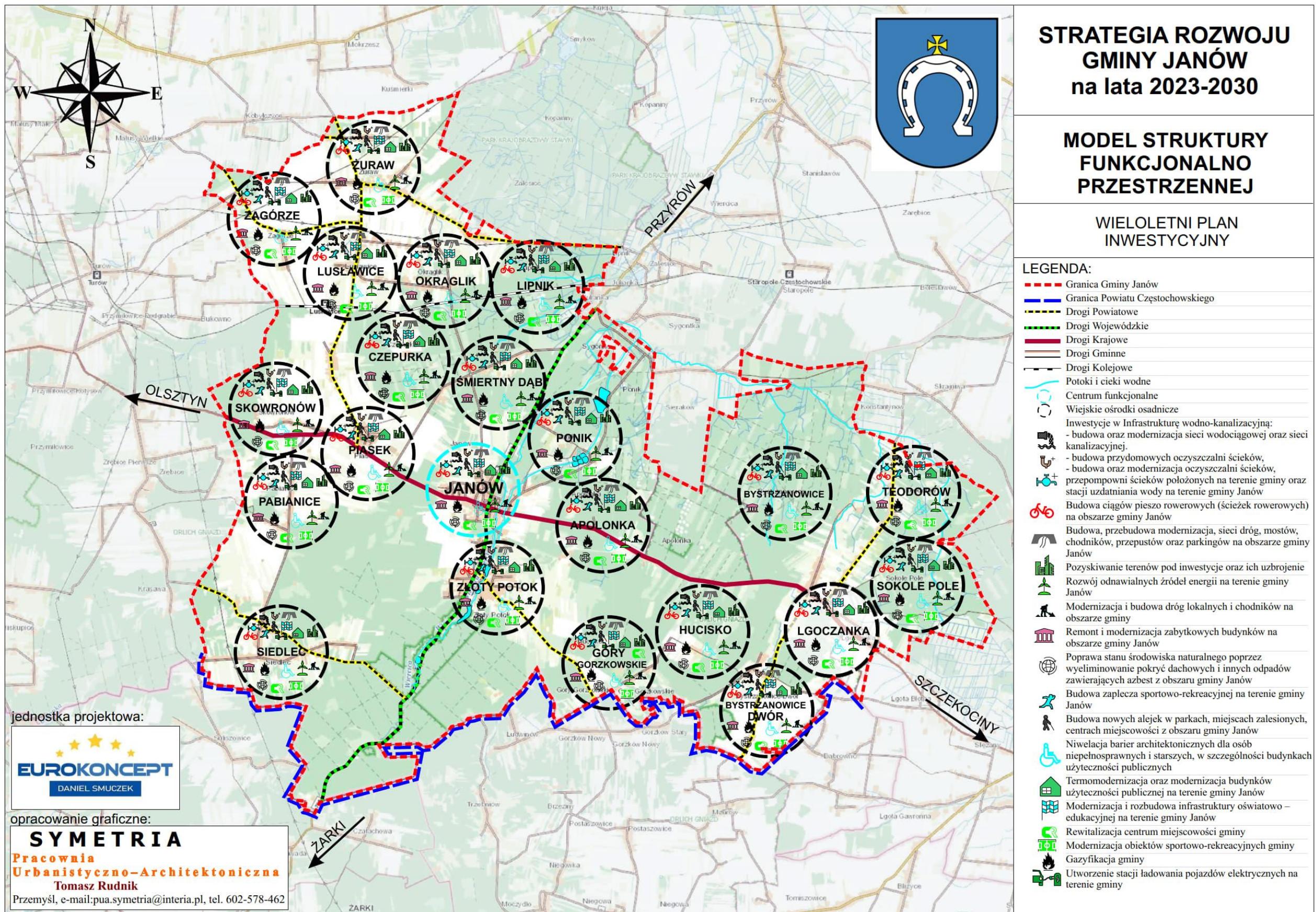
Źródło: Opracowanie własne

Mapa 20 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Janów – Obszar Strategicznej Interwencji

Źródło: Opracowanie własne

Mapa 21 Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Janów – Wieloletni Plan Inwestycyjny

Źródło: Opracowanie własne

SYSTEM REALIZACJI STRATEGII, W TYM WYTYCZNE DO SPORZĄDZANIA DOKUMENTÓW WYKONAWCZYCH

13.1. System realizacji strategii

W procesie wdrażania Strategii Rozwoju Gminy Janów na lata 2023-2030 niezmiernie ważnym elementem jest jej monitoring. Poprzez gromadzenie i analizę danych wprowadzony zostanie system stałej kontroli i oceny efektów realizacji ustaleń strategii. Pozwoli to na identyfikację zaistniałych nieprawidłowości, a następnie rozwiązanie oraz zapobieganie ich negatywnym skutkom w przyszłości.

Jednym z elementów wdrażania niniejszej strategii jest obowiązek pracowników Urzędu Gminy oraz jednostek organizacyjnych do zapoznania się z dokumentem oraz wyznaczenie obszarów, za które każda jednostka, wydział lub pracownik będą odpowiedzialni. Dodatkowo, rekomenduje się przyjęcie lub aktualizację szczegółowych planów i programów określających dokładny zakres działań koniecznych do realizacji danego celu strategicznego m.in. program ochrony środowiska, gminny program opieki nad zabytkami, strategia rozwiązywania problemów społecznych, strategia rozwoju kultury czy programy jednoroczne. Dodatkowo planuje się opracowanie gminnego programu rewitalizacji.

Wdrażając strategię, Gmina będzie dbała o dobrą współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi, otoczeniem społeczno-gospodarczym, ale również z innymi jednostkami samorządu terytorialnego oraz administracją rządową.

System monitorowania pełni funkcje kontrolne oraz weryfikujące skuteczność wdrażanych przedsięwzięć. Efekty strategii będą monitorowane i opisywane w corocznym Raporcie o stanie gminy, który jest obowiązkowym dokumentem zgodnie z art. 28aa ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym. Zgodnie z powyższą ustawą „Raport obejmuje podsumowanie działalności Wójta w roku poprzednim, w szczególności realizację polityk, programów i strategii, uchwał rady miejskiej” Jednocześnie monitorowanie strategii umożliwia także rzetelne informowanie podmiotów zewnętrznych o uzyskanych wynikach, zrealizowanych działaniach, osiągniętych celach i planowanych strategicznych inwestycjach czy projektach.

Podstawę do podjęcia działań naprawczych i ewentualnej aktualizacji strategii będzie stanowił system monitorowania i ewaluacji. Aktualizacja strategii następować będzie w przypadku, gdy: stwierdzony zostanie brak osiągnięcia założonych celów, zaistnieje potrzeba wprowadzenia do strategii nowego zadania, zmiany harmonogramu realizacji, planu finansowego lub konieczność aktualizacji wskaźników. Wprowadzenie ewentualnych poprawek i aktualizacji strategii będzie wymagało przyjęcia odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy Janów. Dla przejrzystości strategii, wszelkie zmiany będą sygnalizowane w odpowiednim załączniku do Uchwały Rady Gminy w postaci rejestru zmian.

Jednocześnie wszelkie zmiany w dokumencie strategicznym będą musiały posiadać swoje uzasadnienie merytoryczne. W trakcie wdrażania strategii będą mogli być również uwzględnieni dodatkowi partnerzy (zupełnie nowi, jak i zastępujący dotychczas funkcjonujących w strategii). Akceptowane będą te inicjatywy, które mogą się przyczynić do sukcesu wdrożenia dokumentu.

Nie przewiduje się zmiany celów strategicznych w całym horyzoncie strategii. Procedura aktualizacji strategii obejmuje następujące elementy:

- zgłoszenie przez interesariuszy (mieszkańcy, podmioty działające na obszarze gminy) przedsięwzięć/kierunków działań przyczyniających się do realizacji celów strategii lub innej proponowanej zmiany. Propozycje będzie można zgłaszać w formie pisemnej do Urzędu Gminy w Janowie przy wykorzystaniu karty projektu oraz formularza zgłoszenia uwag umieszczonych na stronie internetowej gminy oraz dostępnych w ww. urzędzie,
- weryfikacja zgłoszonych przedsięwzięć - kierunków działań lub propozycji innych zmian przez jednostkę, wydział bądź pracownika odpowiedzialnego za aktualizację strategii,
- podjęcie decyzji o włączeniu lub odmowie włączenia zgłoszonych działań/ kierunków działań bądź innej proponowanej zmiany do strategii oraz konieczności jej aktualizacji,
- przyjęcie odpowiedniej uchwały przez Radę Gminy.

13.2 Wdrażanie Strategii

Pierwszym etapem wdrażania Strategii jest wskazanie osób i podmiotów odpowiedzialnych za realizację zapisów Strategii Rozwoju Gminy Janów na lata 2023-2030. Dokument jest uchwalany przez Radę Gminy, natomiast Wójt Gminy Janów jest odpowiedzialny za całościowy nadzór, zatwierdza wybór projektów oraz decyduje o zaangażowaniu finansowym, kadrowym i organizacyjnym Gminy w ramach każdego celu strategicznego. Strategia musi zaspokoić oczekiwania mieszkańców, przedsiębiorców i innych podmiotów funkcjonujących na terenie gminy. W związku z tym powinno się planować działania we współpracy ze wszystkimi interesariuszami, którzy przyczynią się do realizacji założonych celów. Zgłaszczenie nowych pomysłów ma odbywać się poprzez wypełnienie Karty projektu (Załącznik nr 3), a następnie sprawdzenie kart przez Zespół ds. zarządzania Strategią pod kątem spójności z obowiązującą Strategią, a następnie zaopiniowanie do dalszego procedowania.

Wójt Gminy Janów

Strategia Rozwoju Gminy Janów

nadzór, zatwierdzanie, wybór projektów oraz decydowanie o zaangażowaniu finansowym, kadrowym i organizacyjnym Gminy Janów w ramach każdego celu strategicznego

Zespół ds. zarządzania Strategią

Cele strategiczne i operacyjne

monitorowanie założeń;
dokonywanie ewaluacji i aktualizacji Strategii;
dokonywanie wszelkich czynności niezbędnych do prawidłowej realizacji założeń Strategii;
dopilnowanie, alby projekty planowane w ramach Strategii były ujmowane w wieloletnich programach inwestycyjnych;
dokonywanie wszelkich czynności niezbędnych do prawidłowej realizacji założeń Strategii.

Kierownicy projektów

Poszczególne projekty

określenie zadań dla zespołu projektowego;
zlecanie zadań projektowych;
kontrolowanie postępu prac w projekcie w celu utrzymania zgodności projektu z założonym planem;
zarządzanie zmianami;
odbieranie poszczególnych zadań;
rozliczenie projektu.

Za realizację poszczególnych zadań zapisanych w Strategii odpowiada specjalnie powołany Zespół ds. Zarządzania Strategią (składający się z pracowników referatów Urzędu Gminy w Janów, przedstawicieli jednostek organizacyjnych i przedstawicieli Rady Gminy), do zadań którego należy:

- wnoszenie projektów planowanych w ramach *Strategii* do ujęcia w wieloletnich programach inwestycyjnych Gminy Janów,
- ustalenie szczegółowych zasad i kryteriów realizacji *Strategii*,
- zapewnienia zgodności realizacji *Strategii* z poszczególnymi dokumentami programowymi wyższego rzędu,
- monitorowanie realizacji *Strategii*,
- dokonywanie ewaluacji *Strategii*,
- dokonywanie aktualizacji *Strategii*,
- dokonywanie wszelkich czynności niezbędnych do prawidłowej realizacji założeń *Strategii*.

Koordynator projektów odpowiedzialny jest za:

- opracowywanie i składanie wniosków,
- kontrolę formalną składanych wniosków, ich zgodności z procedurami i zapisami w Strategii,
- zapewnienie informowania o współfinansowaniu przez UE realizowanych projektów.

Natomiast Kierownicy projektów zarządzają poszczególnymi projektami. Do zadań Kierowników projektu należy:

- określenie zadań dla zespołu projektowego,
- zlecanie zadań projektowych,

- kontrolowanie postępu prac w projekcie w celu utrzymania zgodności projektu z założonym planem,
- sporządzanie raportów dotyczących postępów w projekcie,
- zarządzanie zmianami,
- odbieranie poszczególnych zadań,
- rozliczenie projektu.

13.3 System monitorowania i ewaluacji Strategii Rozwoju Gminy Janów

Strategia rozwoju Gminy Janów na lata 2023-2030 będzie realizowana z wykorzystaniem narzędzi i procedur (m.in. dokumentów wykonawczych, o których mowa w podrozdziale 13.1 (System realizacji strategii)). W ramach zarządzania strategią można wymienić trzy podstawowe etapy:

- wdrażanie,
- monitorowanie,
- aktualizacja.

13.4 Raport z realizacji Strategii Rozwoju Gminy Janów

Monitoring jest systematycznym i szczegółowym badaniem realizacji Strategii. Koncentruje się na ocenie przebiegu prawidłowości wdrażania działań i zadań realizacyjnych w odniesieniu do przyjętego planu oraz stopnia osiągnięcia produktów i rezultatów. Monitoring przeprowadzany powinien być w trakcie realizacji i obejmuje: harmonogram, budżet oraz weryfikację zaplanowanych rezultatów poszczególnych zadań. Za monitoring odpowiada Zespół ds. Zarządzania Strategią.

Monitorowanie realizacji Strategii powinno odbywać się na bieżąco, natomiast zaleca się sporządzanie rocznych raportów z oceny stopnia realizacji celów i rezultatów.

Monitoring obejmuje następujące działania:

- zbieranie i analizowanie danych,
- formułowanie wniosków, tworzenie raportów i ewaluację.

Monitoring Strategii Rozwoju Gminy Janów na lata 2023-2030

Ewaluacja jest cyklicznym badaniem wybranych elementów strategii i powinna się koncentrować na stopniu realizacji celów strategicznych oraz spełnienia wizji strategicznej. Ewaluacja powinna następować w kluczowych momentach realizacji *Strategii*. Ewaluacja jest przeprowadzana na podstawie danych uzyskanych podczas monitoringu. Monitoring i ewaluacja są, zatem przeprowadzane na dwóch poziomach: pierwszy dotyczy monitorowania realizacji działań i zadań, drugi monitorowania i ewaluacji osiągania celów strategicznych.

Ewaluacja strategii rozwoju społeczno-gospodarczego obejmuje następujące elementy:

- ewaluacja ex-ante - ewaluacja przed rozpoczęciem procesu wdrażania, która oceni trafność założeń oraz sposobów realizacji,
- ewaluacja on-going - ewaluacja w trakcie realizacji, w połowie wdrażania, która oceni poziom realizacji celów strategicznych oraz zidentyfikuje czynniki mające wpływ na realizację zaplanowanych działań strategicznych,
- ewaluacja ex-post - ewaluacja po zakończeniu okresu obowiązywania strategii, która podsumuje efekty działań strategicznych oraz pozwoli na wyciągnięcie wniosków, które winny stanowić jedną z podstawa dotyczących dalszych kierunków rozwoju oraz do podjęcia działań mających na celu ulepszenie procesu strategicznego zarządzania rozwojem społeczno-gospodarczym

Ocena zawarta w ewaluacji powinna opierać się na poniższych kryteriach:

- trafność – pozwala ocenić, w jakim stopniu wyznaczone podczas konsultacji społecznych cele odpowiadają zidentyfikowanym problemom lub potrzebom interesariuszy,
- skuteczność – określa stopień realizacji celów,
- efektywność – pozwala określić stosunek poniesionych nakładów (finansowe, ludzkie, czas) do osiągniętych rezultatów,

- oddziaływanie – określa wpływ osiągniętych rezultatów na grupę interesariuszy,
- trwałość efektów – pozwala określić, czy pozytywne efekty mogą trwać po zakończeniu finansowania zewnętrznego.

Do efektywnego monitorowania procesów wdrażania *Strategii* należy posłużyć się wskaźnikami ze Wspólnej Listy Wskaźników Kluczowych (WLWK) dla projektów finansowanych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego (EFRR) i Europejskiego Funduszu Społecznego (EFS) oraz wskaźnikami własnymi. Przykładowe wskaźniki wskazano w rozdziale 7. *Plan operacyjny Strategii Rozwoju Gminy Janów na lata 2023-2030* oraz kierunki interwencji rozwoju gminy osiągnięcia celów. Wskazane wskaźniki stanowią katalog otwarty. Dobór właściwych wskaźników rezultatu, produktu oraz oddziaływania umożliwia efektywne monitorowanie procesu wdrażania *Strategii*, w tym:

- wskaźniki produktu – określają bezpośredni, materialny efekt realizacji przedsięwzięcia mierzony konkretnymi wielkościami (np. długość wybudowanych dróg gminnych);
- wskaźniki rezultatu – określają bezpośredni wpływ zrealizowanego produktu na otoczenie społeczno–ekonomiczne uzyskany natychmiast po zakończeniu projektu (np. liczba osób korzystających z infrastruktury społecznej);
- wskaźniki oddziaływania – określają długookresowy wynik realizacji strategii (np. poprawa sytuacji na rynku pracy).

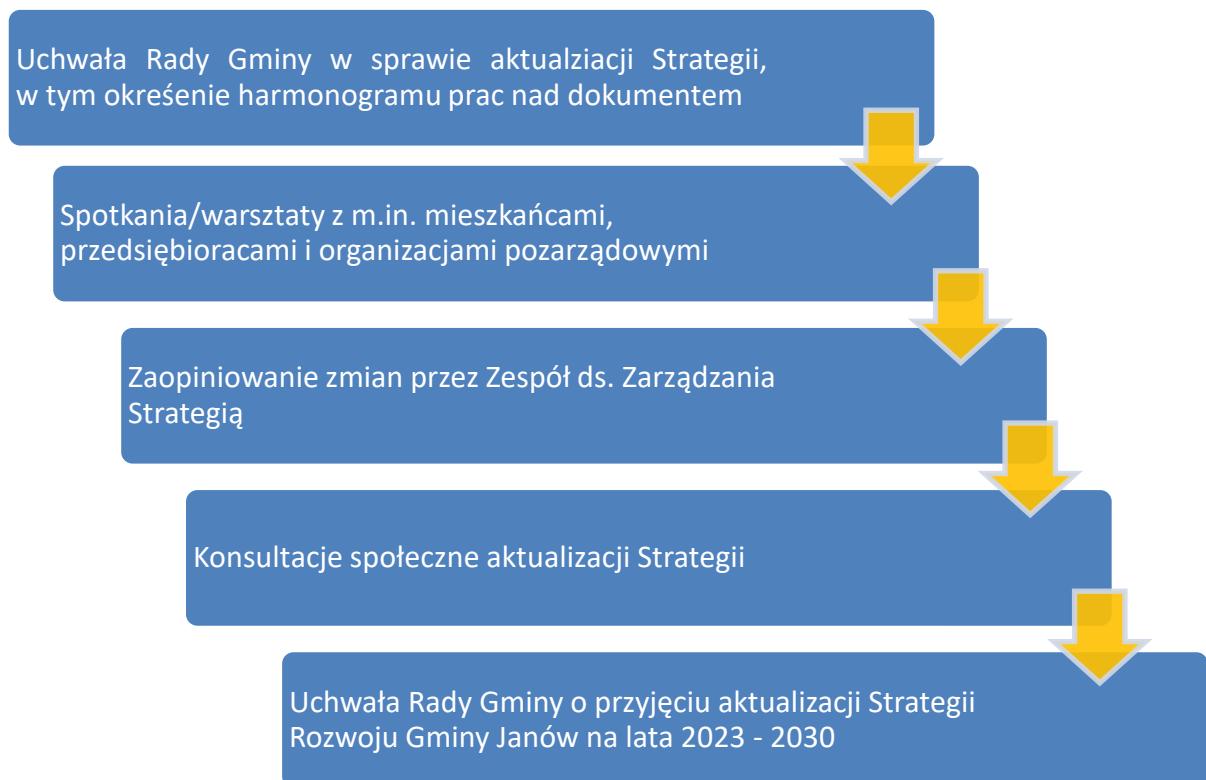
Tabela nr Cześć raportu ze zrealizowanych wskaźników

Obszar nr				
Cel operacyjny				
Nazwa wskaźnika	Jednostka miary (np. km, szt.)	Źródło danych (np. GUS, UG)	Wartość dla roku bazowego (2020 r.)	Wartość dla roku badanego (..... r.)
Wskaźnik produktu				
Wskaźnik rezultatu				
Wskaźnik oddziaływania				

13.5 Ewaluacja – ocena skutków wdrażania zapisów Strategii

W przypadku stwierdzenia zmian warunków i bieżącej sytuacji gminy podczas monitorowania i ewaluacji *Strategii*, konieczna jest aktualizacja dokumentu. W tym celu niezbędne jest zaangażowanie m.in. mieszkańców, przedsiębiorców oraz organizacji pozarządowych, organizując spotkania/warsztaty mające na celu zaktualizowania celów i kierunków działań gminy. Materiały powinny być na bieżąco analizowane i uwzględniane przez Zespół ds. Zarządzania Strategią w trakcie ewaluacji. Pomyśl i nowe projekty powinny być zamieszczane w Karcie Projektu, który przykład stanowi Załącznik nr 2 do niniejszej Strategii. Karta Projektu powinna zawierać minimum składające się z następujących elementów: nazwa, podmiot odpowiedzialny za realizację zadania, opis zadania, cel, termin realizacji, koszty, źródła finansowania, zgodność ze *Strategią*, wskaźniki produktu, rezultatu oraz oddziaływania oraz wskazanie osoby zgłoszającej projekt.

W przypadku zasadniczych zmian celów i kierunków rozwoju Gminy Janów, należy uchwałą Rady Gminy zaktualizować zapisy *Strategii*. Aktualizacja *Strategii* powinna odbywać się według poniższego schematu:

13.6 Wytyczne do sporządzania dokumentów wykonawczych

Zgodnie z wytycznymi Ministerstwa Funduszy i Polityki Regionalnej („Strategia rozwoju gminy – poradnik praktyczny” luty 2021 r.) jako dokumenty wykonawcze względem strategii

rozwoju, należy rozumieć obowiązkowe lub fakultatywne plany i programy funkcjonujące w gminie.

Należy także pamiętać, iż podczas tworzenia nowych, bądź aktualizacji istniejących sektorowych gminnych planów i programów, powinny być one spójne ze Strategią Rozwoju Gminy. Do takich dokumentów należą m.in.:

- Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy,
- Lokalny program rewitalizacji/Gminny program rewitalizacji,
- Program ochrony środowiska,
- Plan gospodarki niskoemisyjnej,
- Strategia rozwiązywania problemów społecznych,
- Program współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami wymienionymi w art. 3 ust. 3. ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- Gminny program opieki nad zabytkami,
- Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe.

Do planów i programów obowiązujących w Gminie Janów strategii można zaliczyć między innymi:

L.p.	Obszar tematyczny	Dokumenty wykonawcze	Aktualność dokumentu	Spójność
1	Planowanie przestrzenne	Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Gminy Janów	Nieaktualny (gmina jest na etapie tworzenia nowego)	Niespójny
2	Energetyka	Projekt założeń do planu zaopatrzenia	Aktualny	Spójny

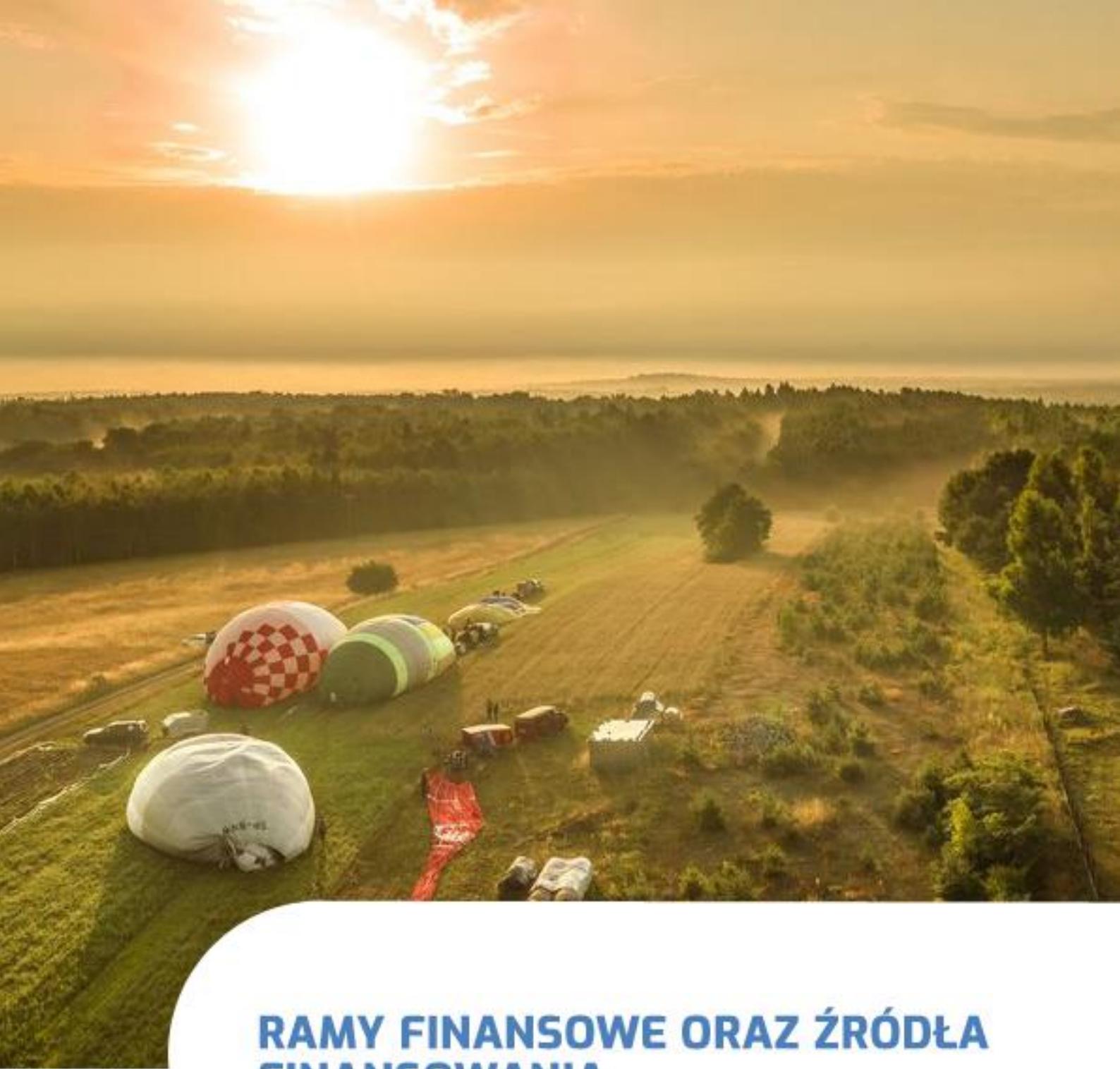
		w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla Gminy Janówka		
3		Plan Gospodarki Niskoemisyjnej dla Gminy Janów na lata 2022 - 2030	Aktualny	Spójny
4	Ochrona środowiska i adaptacja do zmian klimatu	Program usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Janów	Aktualny	Spójny
5		Program Ochrony Środowiska dla Gminy Janów na lata 2022 – 2025 z perspektywą do 2028 roku	Aktualny	Spójny
6		Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2014 - 2023	Aktualny	Spójny
7		Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Janów na lata 2016 - 2023	Aktualny	Spójny
8	Polityka społeczna	Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Janów na lata 2021 - 2023	Aktualny	Spójny
10		Gminny Program Profilaktyki I Rozwiązywania Problemów Alkoholowych Oraz Przeciwdziałania Narkomanii w Gminie Janów na lata 2022 - 2025	Aktualny	Spójny
11	Rozwój lokalny	Program współpracy Gminy Janów z organizacjami pozarządowymi oraz podmiotami pożytku publicznego na rok 2023	Aktualny	Spójny
12	Finanse publiczne	Wieloletnia prognoza finansowa	Aktualny	Spójny

Naczelnym celem przygotowania, a następnie wdrażania *Strategii* jest zapisane w wizji i misji, zapewnienie mieszkańcom Gminy Janów jak najbardziej dogodnych warunków do życia, pracy i wypoczynku.

Realizacja *Strategii* ma służyć lokalnej społeczności, wobec tego powinna zostać powiadomiona o jej kluczowych zapisach, bowiem uchwalony przez Radę Gminy Janów dokument jest nie tylko „przewodnikiem” dla działań samorządu, ale pełni również funkcję informacyjną dla mieszkańców, którzy powinni dowiedzieć się z niej, jakie działania będą, w perspektywie kolejnych kilku lat, podejmowane przez Urząd Gminy Janów i podległe jemu jednostki.

Oprócz publikacji pełnej wersji raportu i Strategii w Biuletynie Informacji Publicznej, najważniejsze tezy *Strategii* zostaną zaprezentowane poprzez stronę internetową gminy i media lokalne.

Ważne jest także cykliczne informowanie lokalnej społeczności o postępach we wdrażaniu *Strategii*, przede wszystkim poprzez publikację corocznych, syntetycznych sprawozdań.

RAMY FINANSOWE ORAZ ŹRÓDŁA FINANSOWANIA

Ramy finansowe *Strategii Rozwoju Gminy Janów na lata 2023-2030* posiadają jedynie charakter progностyczny oraz zależą od szeregu zmiennych, które w praktyce mogą zupełnie zmieniać dane kwoty. Po analizie zebranych danych z rozdziału 8 Wieloletni Plan Inwestycyjny i określeniu Kluczowych przedsięwzięć – szacunkowo określono ramy finansowe w poszczególnych obszarach:

Cel strategiczny I Poprawa jakości życia mieszkańców Gminy Janów	Cel strategiczny II Rozwój potencjału turystycznego i ochrona środowiska naturalnego Gminy Janów
106 000 000,00	83 000 000,00 zł

Cel strategiczny III
Rozwój przedsiębiorczości i rolnictwa

25 000 000,00 zł

Cele strategiczne i operacyjne opracowane w ramach niniejszej *Strategii*, które stanowią podstawę do podejmowania i realizacji konkretnych projektów, mogą być finansowane z dochodów własnych gminy oraz ze środków zewnętrznych. Wśród tych ostatnich wyróżnić możemy m.in. środki z:

- Funduszy Europejskich dla Śląskiego na lata 2021-2027,
- Wspólnej Polityki Rolnej (WPR 2021-2027),
- Krajowego Planu Odbudowy (KPO),
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach,
- Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa,
- Rządowego Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych,
- Wojewody Śląskiego,
- Marszałka Województwa Śląskiego,
- Powiatowych Urzędów Pracy,
- pożyczek i kredytów bankowych.

Nowy okres programowania środków unijnych stwarza możliwość pozyskania przez gminę dotacji na działania służące *stricte* realizacji celów zawartych w przedmiotowym dokumencie strategicznym. Wykorzystanie tych możliwości w istotnym stopniu uzależnione jest od aktywności władzy w pozyskiwaniu nowych środków zewnętrznych. Poniżej prezentujemy krótki opis poszczególnych programów mogących stanowić źródło finansowania projektów opisanych w *Strategii*:

- **Instrumenty wynikające z polityk rozwojowych Unii Europejskiej**

Samorząd będzie mógł korzystać z instrumentów przygotowywanych na nową perspektywę finansową 2021-2027, a w przypadku PROW z dodatkowej puli wynikającej z wydłużenia horyzontu realizacji tego programu.

- **Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FEnIKS)**

Następca Programu Infrastruktura i Środowisko (POLiŚ). Program przyczyni się do rozwoju gospodarki niskoemisyjnej, ochrony środowiska oraz przeciwdziałania i adaptacji do zmian klimatu. Fundusz wesprze również inwestycje transportowe oraz dofinansuje ochronę zdrowia i dziedzictwo kulturowe.

- **Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG)**

Program jest kontynuacją dwóch wcześniejszych programów: Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 (POIG) oraz Inteligentny Rozwój 2014-2020 (POIR). FENG będzie wspierał realizację projektów badawczo-rozwojowych, innowacyjnych oraz takich, które zwiększą konkurencyjność polskiej gospodarki. Z programu będą mogli skorzystać m.in. przedsiębiorcy, instytucje z sektora nauki, konsorcja przedsiębiorstw oraz instytucje otoczenia biznesu, w szczególności ośrodki innowacji.

- **Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego 2021-2027 (FERS)**

Następca Programu Wiedza Edukacja Rozwój (POWER). Główne obszary działania FERS to: praca, edukacja, zdrowie oraz dostępność. Program będzie wspierał projekty z zakresu:

- poprawy sytuacji osób na rynku pracy,
- zwiększenia dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami,
- zapewnienia opieki nad dziećmi,
- podnoszenia jakości edukacji i rozwoju kompetencji,
- integracji społecznej,
- rozwoju usług społecznych i ekonomii społecznej oraz ochrony zdrowia.

- **Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC)**

Program jest następcą programu Polska Cyfrowa (POPC), który w latach 2014-2020 wspierał cyfryzację w Polsce. FERC będzie koncentrował się przede wszystkim na: zwiększeniu dostępu do ultraszybkiego internetu szerokopasmowego, udostępnieniu zaawansowanych e-usług pozwalających w pełni na elektroniczne załatwienie spraw obywateli i przedsiębiorców, zapewnieniu cyberbezpieczeństwa w ramach nowego dedykowanego obszaru interwencji, rozwoju gospodarki opartej na danych, wykorzystującej najnowsze technologie cyfrowe, rozwoju współpracy międzysektorowej na rzecz tworzenia cyfrowych rozwiązań problemów społeczno-

gospodarczych, wsparciu rozwoju zaawansowanych kompetencji cyfrowych, w tym również w obszarze cyberbezpieczeństwa dla jednostek samorządu terytorialnego (jst) i przedsiębiorców.

- **Fundusze Europejskie dla Śląskiego**

Na poziomie regionalnym środki polityki spójności będą dostępne w ramach kontynuacji dotychczasowych Regionalnych Programów Operacyjnych Województwa Śląskiego.

- **Programy dedykowane obszarom wiejskim**

W związku z decyzją o ustanowieniu okresu przejściowego dla obecnego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich do wykorzystania do końca 2022 pozostają środki w wysokości ok. 4,5 mld euro. Natomiast na nową perspektywę finansową przygotowywany jest Plan Strategiczny dla WPR na lata 2023-2027, który zgodnie z założeniami Wspólnej Polityki Rolnej będzie koncentrował się na wspieraniu rozwoju sektora rolno-spożywczego (w szczególności w sektorze owoców i warzyw) oraz działaniom związanym z oddziaływaniem rolnictwa na klimat i środowisko.

- **Krajowy Plan Odbudowy (KPO) przygotowywany na podstawie Europejskiego Planu Odbudowy**

Przeznaczony na zwiększenie produktywności gospodarki oraz tworzenie wysokiej jakości miejsc pracy w wybranych obszarach.

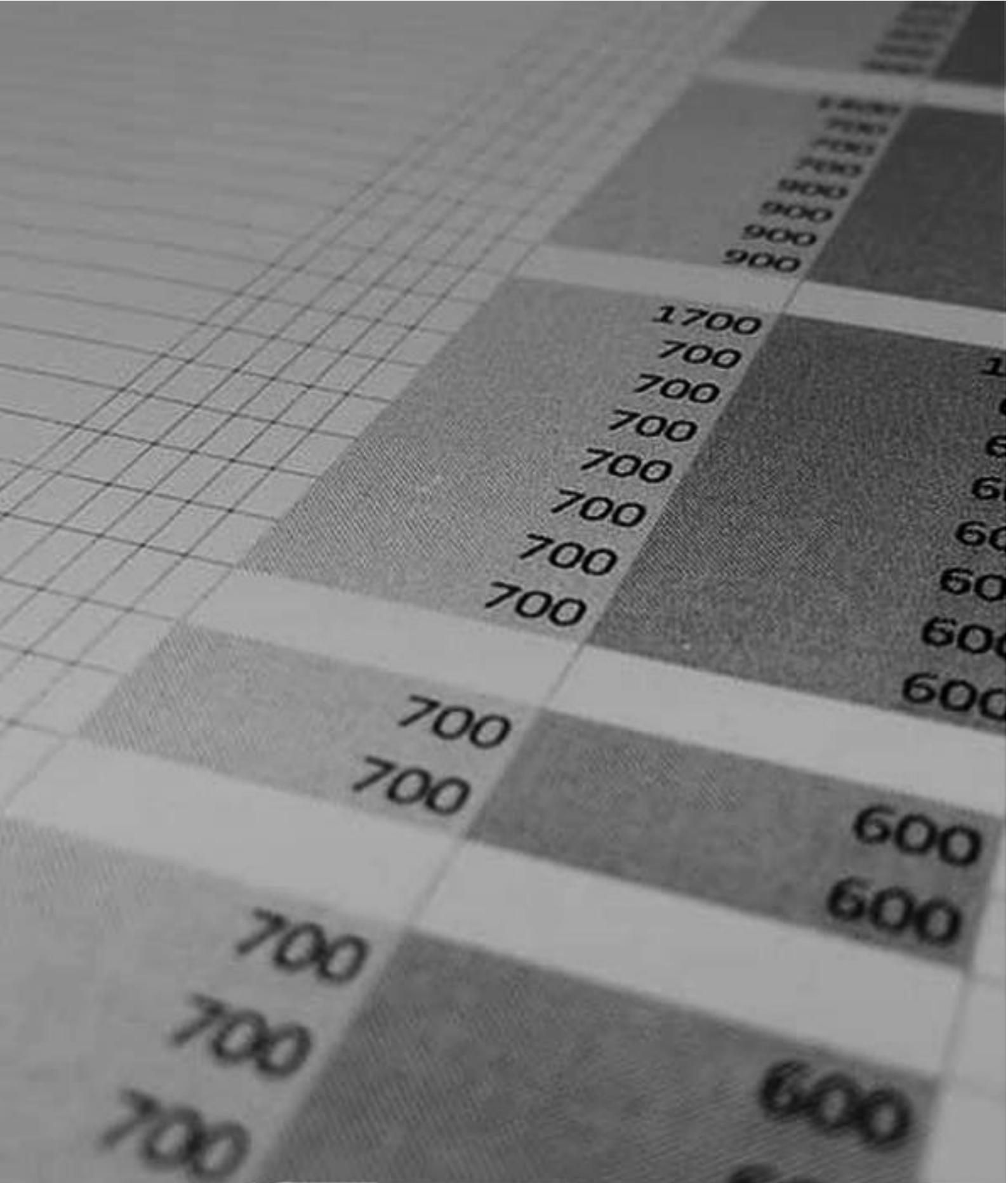
Inicjatywy zarządzane z poziomu europejskiego (np. **Erasmus+**, **LIFE**, **Cyfrowa Europa**, **Interreg**) lub dostępne na podstawie umów międzynarodowych (**Norweski Mechanizm Finansowy** oraz **Mechanizm Finansowy Europejskiego Obszaru Gospodarczego**).

Instrumenty finansowane z budżetu państwa, funduszy celowych i innych krajowych środków publicznych

Poza środkami wsparcia UE samorząd i jego interesariusze (m.in. organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy) będą mogli ubiegać się o dofinansowanie działań w ramach dostępnych instrumentów krajowych. Do najważniejszych należą:

- **Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych**, mający na celu bezzwrotne dofinansowanie projektów inwestycyjnych realizowanych przez gminy, powiaty i miasta lub ich związki w całej Polsce;
- **Rządowy Fundusz Rozwoju Dróg**, w ramach którego finansowane będą projekty związane z budową, przebudową, remontem dróg powiatowych lub dróg gminnych oraz przebudową dróg wewnętrznych, które po uzyskaniu właściwych parametrów technicznych będzie można zaliczyć do odpowiedniej kategorii dróg publicznych;
- **Program Rozwoju Elektromobilności**, w ramach którego finansowane będą projekty związane z rozwojem elektromobilności oraz transportem opartym na paliwach alternatywnych;
- **Program Społecznych Inicjatyw Mieszkaniowych** – to instrument wsparcia samorządów, które będą mogły realizować inwestycje w formule społecznego budownictwa czynszowego;
- **Rządowy Fundusz Inwestycji Lokalnych**, w ramach którego rządowe środki trafiają do gmin, powiatów i miast w całej Polsce m.in.: na inwestycje ważne dla społeczności lokalnych;
- pozostałe programy finansowane z budżetu państwa, m.in.: w zakresie ochrony środowiska - realizowane przez NFOŚiGW, właściwy WFOŚiGW; w zakresie opieki nad osobami niepełnosprawnymi – realizowane przez PFRON, a także **Program Senior+**, **Program „Aktywni+” na lata 2021-2025**; w zakresie kultury, itd.

Wskazane powyżej źródła finansowania należy rozpatrywać jako katalog otwarty, który może ulec zmianom, z uwagi na aktualnie opracowywaną nową perspektywę finansowania 2021-2027, czas realizacji projektów nastąpi w latach 2023-2030. Tym samym należy zakładać, że w tym okresie pojawią się również inne programy dofinansowujące skierowane na rozwój inwestycji w samorządach. Identyfikacja i wybór potencjalnych źródeł, z których mogą być finansowane poszczególne przedsięwzięcia w ramach *Strategii* wymaga właściwej organizacji i koordynacji procesu pozyskiwania tych środków. W związku z powyższym zakłada się bieżące monitorowanie źródeł finansowania przez pracowników w urzędzie, co daje gwarancje ciągłej aktualizacji i dostosowywania najlepszych źródeł finansowych do realizacji zamierzonych inwestycji.

SPIS TABEL

Tabela 1 Powierzchnia gmin powiatu częstochowskiego w ujęciu procentowym	17
Tabela 2 Ludność, średnia gęstość zaludnienia oraz powierzchnia gmin powiatu częstochowskiego.....	19
Tabela 3 Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021.....	20
Tabela 4 Liczba urodzeń, zgonów oraz przyrost naturalny na terenie gmin	21
Tabela 5 Struktura mieszkańców Gminy Janów według trzech grup wiekowych	24
Tabela 6 Wskaźniki obciążenia demograficznego w poszczególnych gminach powiatu częstochowskiego oraz ogólnie w województwie śląskim w 2021 roku.....	25
Tabela 7 Liczba uczniów w szkołach podstawowych na terenie Gminy Janów.....	27
Tabela 8 Wyniki egzaminów ósmoklasisty w poszczególnych placówkach oświatowych na terenie Gminy Janów w 2022 roku.....	28
Tabela 9 Dane dotyczące opieki zdrowotnej w Gminie Janów w 2017 oraz 2021 roku.....	29
Tabela 10 Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Janów w latach 2017-2021	30
Tabela 11 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy pod względem przyczyn i trudnych sytuacji życiowych w Gminie Janów w latach 2019-2021	32
Tabela 12 Liczba korzystających ze świadczeń rodzinnych na terenie gminy Janowie oraz kwoty wypłacanych świadczeń w latach 2017-2021.....	33
Tabela 13 Szczegółowe dane dotyczące działalności kulturalnej Gminnego Ośrodka Kultury w Janowie w zakresie organizowanych imprez i funkcjonujących grup artystycznych w latach 2017-2021.....	37
Tabela 14 Szczegółowe dane dotyczące klubów sportowych oraz liczby osób ćwiczących na terenie Gminy Janów w roku 2018 i 2020.....	41
Tabela 15 Dane dotyczące frekwencji w wyborach na terenie gmin powiatu częstochowskiego	43
Tabela 16 współczynnik popełnianych przestępstw na 1000 mieszkańców w 2021 roku w Gminie Janów na tle województwa śląskiego oraz całego kraju.....	44
Tabela 17 współczynnik wykrywalności sprawców przestępstw	44
Tabela 18 Miejscowe zagrożenia według rodzaju zagrożenia na przestrzeni lat 2019-2021.....	45
Tabela 19 Działania ratownicze podejmowane przez OSP na terenie Gminy Janów na przestrzeni lat 2019-2021.....	45
Tabela 20 Szlaki turystyczne przebiegające przez Gminę Janów	69
Tabela 21 Aktywność samorządu w zakresie rewitalizacji Gminy Janów stan na rok 2021	75
Tabela 22 Zasoby mieszkaniowe na terenie Gminy Janów w roku 2017 i 2021.....	76
Tabela 23 Wskaźniki dotyczące zasobów mieszkaniowych w Gminie Janów, powiecie częstochowskim	77
Tabela 24 Wyposażenie mieszkań w instalacje techniczne i sanitarne	77
Tabela 25 Budownictwo mieszkaniowe w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017 - 2021	78
Tabela 26 Wskaźniki dotyczące budownictwa mieszkaniowego w Gminie Janów, powiecie częstochowskim oraz w województwie śląskim dla roku 2021.....	78
Tabela 27 Wykaz ujęć wody w Gminie Janów	79
Tabela 28 Wybrane dane dotyczące sieci wodociągowej w Gminie Janów w roku 2017 oraz 2021.....	80
Tabela 29 Wybrane dane dotyczące sieci kanalizacyjnej w Gminie Janów w roku 2017 oraz 2021	82
Tabela 30 Odpady komunalne zebrane na terenie Gminy Janów na przestrzeni lat 2017-2021	87
Tabela 31 Wykaz dróg powiatowych na terenie Gminy Janów	89

Tabela 32 Wykaz dróg gminnych na terenie Gminy Janów.....	90
Tabela 33 Pracujący na terenie Gminy Janów w latach 2017 - 2021	94
Tabela 34 Wskaźniki pracujących na 1000 ludności w poszczególnych gminach powiatu częstochowskiego w 2021 roku.....	95
Tabela 35 Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w Gminie Janów w latach 2017 - 2021	95
Tabela 36 Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców Gminy Janów w liczbie ludności	96
Tabela 37 Liczba podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie gmin powiatu częstochowskiego w 2017 i 2021 roku.....	98
Tabela 38 Rodzaje podmiotów gospodarki narodowej zarejestrowanych na terenie	100
Tabela 39 Podmioty gospodarki narodowej wg sekcji PKD oraz sektorów własnościowych zarejestrowane na terenie Gminy Janów w 2017 i 2021 roku	100
Tabela 40 Wskaźniki dotyczące podmiotów gospodarki narodowej dla obszaru Gminy Janów	102
Tabela 41 Liczba gospodarstw rolnych według grup obszarowych, ich powierzchnia oraz powierzchnia użytków rolnych wchodzących w skład tych gospodarstw na terenie Gminy Janów	104
Tabela 42 Struktura użytkowania gruntów na terenie Gminy Janów	106
Tabela 43 Realizacja budżetu Gminy Janów na przestrzeni lat 2017-2021 w zł.....	107
Tabela 44 Kształtowanie się dochodów majątkowych w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021.....	109
Tabela 45 Udział wydatków majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach budżetowych w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021	110
Tabela 46 Najważniejsze problemy Gminy Janów.....	128

SPIS MAP

Mapa 1	Gminy Janów na tle województwa śląskiego	16
Mapa 2	Gminy Janów na tle powiatu częstochowskiego	17
Mapa 3	Gminy Janów na tle powiatu częstochowskiego	18
Mapa 4	Zagrożenia osuwiskowe na terenie Gminy Janów.....	46
Mapa 5	Obszary szczególnego zagrożenia powodzią	47
Mapa 6	Zagrożenie suszą na terenie gminy.....	49
Mapa 7	Topografia Gminy Janów	52
Mapa 8	Złoża kopalina na terenie Gminy Janów.....	53
Mapa 9	Wody powierzchniowe Gminy Janów	54
Mapa 10	Główne zbiorniki podziemne w obszarze Gminy Janów	55
Mapa 11	Główne formy ochrony przyrody na terenie Gminy Janów	56
Mapa 12	Lokalizacja pomników przyrody na terenie Gminy Janów	61
Mapa 13	Lokalizacja jaskiń na terenie Gminy Janów.....	62
Mapa 14	Sieć wodociągowa na terenie Gminy Janów	80
Mapa 15	Schemat sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i elektroenergetycznej na terenie Gminy Janów.....	85
Mapa 16	Potencjał przyrodniczy.....	169
Mapa 17	Gminy z problemami środowiskowymi w zakresie jakości powietrza	170
Mapa 18	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Janów – Uwarunkowania przyrodnicze i infrastrukturalne	178
Mapa 19	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Janów – Funkcje terenów	179
Mapa 20	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Janów – Obszar Strategicznej Interwencji.....	180
Mapa 21	Model struktury funkcjonalno-przestrzennej Gminy Janów – Wieloletni Plan Inwestycyjny	181

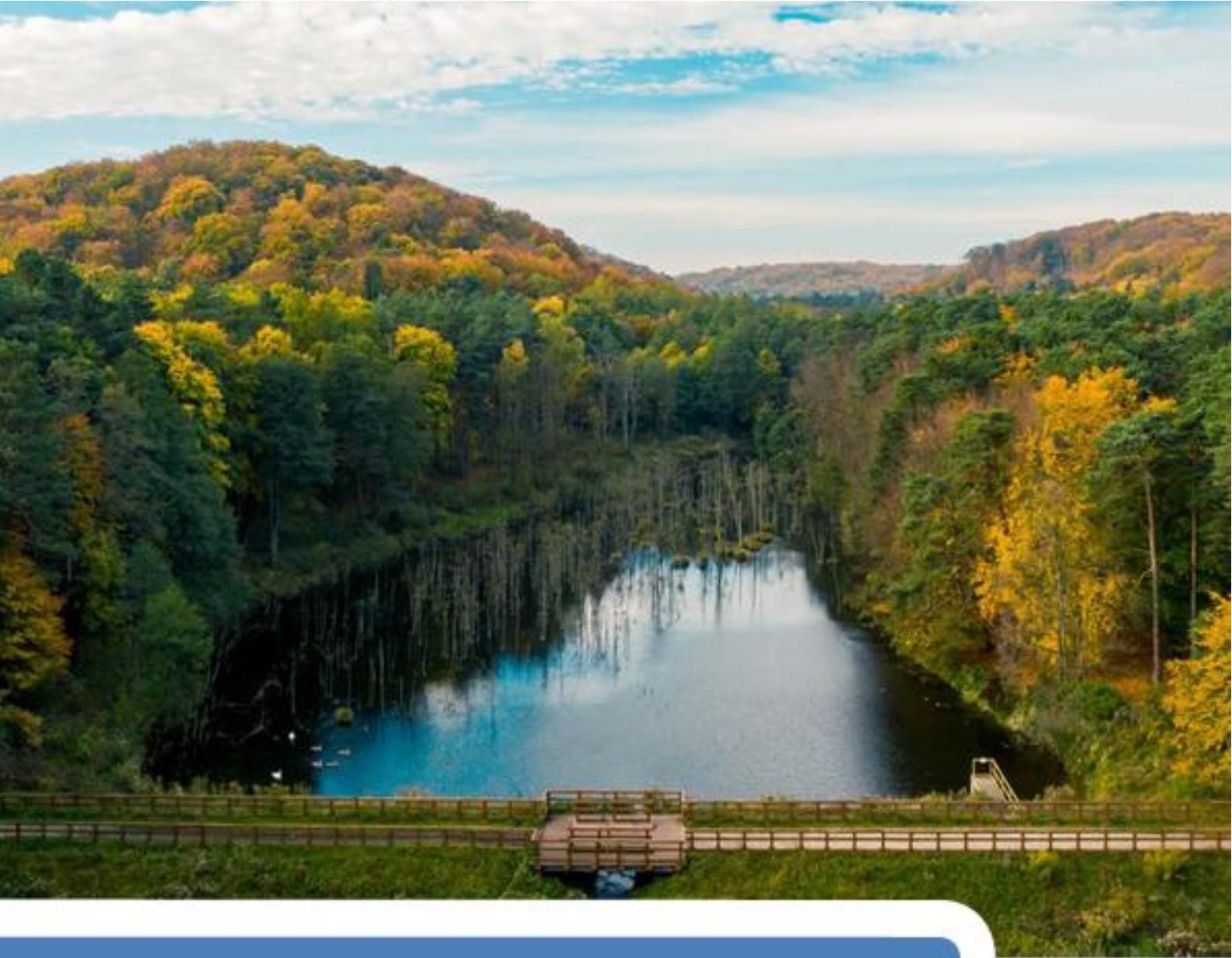
SPIS WYKRESÓW

Wykres 1	Liczba urodzeń i zgonów oraz przyrost naturalny w Gminie Janów na przestrzeni ...	20
Wykres 2	Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji w Gminie Janów na przestrzeni lat 2017-2021.....	22
Wykres 3	Liczba zameldowań i wymeldowań ogółem oraz saldo migracji na terenie gmin.....	23
Wykres 4	Struktura mieszkańców Gminy Janów według trzech grup wiekowych.....	24
Wykres 5	Liczba gospodarstw domowych oraz osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej na terenie Gminy Janów w latach 2017-2021	31
Wykres 6	Udział osób korzystających ze środowiskowej pomocy społecznej w ludności ogółem na przestrzeni lat 2017-2021 w województwie śląskim, powiecie częstochowskim oraz Janów ..	32
Wykres 7	Liczba czytelników oraz wypożyczeń księgozbioru na zewnątrz w Gminie Janów w latach 2017-2021.....	39
Wykres 8	Liczba organizacji pozarządowych w przeliczeniu na 10 tys. mieszkańców w gminach powiatu częstochowskiego w 2021 roku	43
Wykres 9	Budynki mieszkalne podłączone do sieci wodociągowej w % ogółu budynków mieszkalnych w gminach powiatu częstochowskiego w 2021 roku.....	81
Wykres 10	Budynki mieszkalne podłączone do sieci kanalizacyjnej w % ogółu budynków mieszkalnych w gminach powiatu częstochowskiego w 2021 roku.....	83
Wykres 11	Udział odpadów komunalnych zebranych selektywnie w ilości odpadów zebranych ogółem na terenie Gminy Janów na przestrzeni lat 2017-2021.....	87
Wykres 12	Udział zarejestrowanych bezrobotnych mieszkańców w poszczególnych gminach powiatu częstochowskiego	97
Wykres 13	Podmioty gospodarki narodowej wg klas wielkości na terenie Gminy Janów w 2017 i 2021 roku.....	102
Wykres 14	Grunty orne wraz z sadami na terenie Gminy Janów.....	103
Wykres 15	Ilość gospodarstw rolnych na terenie Gminy Janów	105
Wykres 16	Powierzchnia gospodarstw rolnych na terenie Gminy Janów	105
Wykres 17	Dochody na 1 mieszkańca oraz wydatki na 1 mieszkańca w 2017 i 2021	107
Wykres 18	Struktura dochodów budżetu Gminy Janów w roku 2017 i 2021.....	109
Wykres 19	Udział wydatków bieżących oraz majątkowych (inwestycyjnych) w wydatkach ogółem na przestrzeni lat 2017-2021.....	111
Wykres 20	Wysokość pozyskanych przez Gminę Janów środków w ramach programów Unijnych	112
Wykres 21	Ocena poszczególnych sfer życia na terenie gminy miejskiej Janów w skali 1-5.....	114
Wykres 22	Atuty Gminy Janów (pytanie wielokrotnego wyboru).....	115
Wykres 23	Priorytety zadań do wykonania w gminie (pytanie wielokrotnego wyboru):	117
Wykres 24	Branża gospodarcza posiadająca największy potencjał rozwojowy (pytanie wielokrotnego wyboru)	118
Wykres 25	Potencjalna wizytówka gminy (pytanie wielokrotnego wyboru)	118
Wykres 26	informacje dotyczące ankietowanych mieszkańców gminy Zawidów	119

SPIS ZDJĘĆ

Zdjęcie 1	Muzeum Regionalne – dawny dworek Zygmunta Krasińskiego.....	40
Zdjęcie 2	Zielony Staw rezerwat Parkowe	57
Zdjęcie 3	Brama Twardowskiego w okolicy Siedlec.....	60
Zdjęcie 4	Jaskinia Niedźwiedzia	62
Zdjęcie 5	Pustynia Siedlecka	63
Zdjęcie 6	Dwór w Bystrzanowicach-Dworze.....	65
Zdjęcie 7	Pałac Raczyńskich w Złotym Potoku.....	67
Zdjęcie 8	Pstrągarnia Raczyńskich	67
Zdjęcie 9	Młyn wodny Kołaczew z 1807 r.....	68

JANÓW
na szczęście

www.janow.pl

EUROKONCEPT

DANIEL SMUCZEK